

T.C
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANA BİLİM DALI
YAKINÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

III. DÖNEM NİĞDE MİLLETVEKİLLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

Sami DEMİRAY

Yöneten

Yard. Doç.Dr. İbrahim ÖZTÜRK

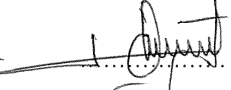
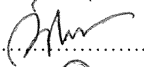
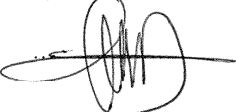
2011-NİĞDE

ONAY SAYFASI

Yrd.Doç.Dr. İBRAHİM ÖZTÜRK danışmanlığında SAMİ DEMİRAY tarafından hazırlanan “3.Dönem Niğde Milletvekilleri” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, TARİH Anabilim Dalı Yakınçağ Tarihi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

24.05.2011

JÜRİ :

Danışman : Yrd. Doç. Dr. İbrahim ÖZTÜRK
Üye : Yrd. Doç. Dr. Salih ÖZKAN
Üye : Yrd. Doç. Dr. Hamdi DOĞAN

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

/ /

Prof. Dr. Selen DOĞAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

Birinci Meclis istilacı güçleri ülkeden atmış ve akabinde yeni bir devlet kurmuş, ikinci dönem kurulan, bu devleti kurumsallaştırmıştır. Üçüncü Meclis ise çağdaş uygarlık seviyesine ulaşma yolunda köklü yeniliklerin yapıldığı bir süreç olup tarihimizde önemli bir yere sahiptir.

Bu araştırmada Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra köklü çalışmaların yapıldığı 1927–1931 yılları arasındaki III. Dönem ile Atatürk İnkılâpları'nın topluca benimsendiği devletin gelişip kurumsallaştığı, inkılâpların tamamlandığı ve bu döneme hizmet vermiş olan Niğde milletvekilleri ile III. Dönem'in genel özellikleri ele alınmıştır.

Mustafa Kemal'in 29 Ağustos 1927 tarihli genelgesine yapılan ve 6 Eylül 1927 de tamamlanan III. Dönem milletvekili seçimlerinde Niğde'den ATA Bey, Galip (YENEN) Bey, Halit (MENĞİ) Bey, Faik (SOYLU) Bey, III. Dönem milletvekili olarak seçilmişlerdir. Faik Bey hariç diğer milletvekilleri, meclisin daha önceki döneminde de Niğde milletvekili olarak görev yapmışlardır.

Niğde, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra milli ve çağdaş bir devlet olma yolunda önemli inkılâpların yapıldığı III. Dönem'e dört milletvekili olarak katılmışlardır.

ABSTRACT

Forces invading the country and subsequently threw to first parliament has set up a new state, the second term established in this state, institutionalized. The third council to reach the level of contemporary civilization is a process of radical innovations in the way of our history has an important place.

In this study, fundamental studies are carried out after the establishment of the Republic of Turkey Atatürk reforms are adopted collectively by the state between 1927-1931 III. Term developed and institutionalized, and this period has served the completion of the Nigde reforms deputies of the nation's political activities, III. Term general characteristics are discussed.

Mustafa Kemal's circular dated 29 August 1927 and September 6, 1927 at the III. has been completed. Parliamentary elections in the period from Nigde ATA Bey, the winner Mr. (YENEN), Mr. Halit (MENGI) Mr. Faik (SOYLU), III. Mr. Faik deputies, except the period members of parliament, the Assembly served as a deputy in the previous period, Nigde.

Nigde, the Republic of Turkey becoming a modern state after the establishment of national and III. Term made significant reforms to the four deputies attended the meeting.

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanan, “III. Dönem Niğde Milletvekilleri” isimli bu çalışmada, meclisin üçüncü dönem (1927–1931) Niğde Milletvekilleri ve faaliyetleri konu edilmiştir. Çalışmamız dört bölümden oluşmakta olup, birinci bölümde; III. Dönem TBMM öncesi genel durum değerlendirilmiştir.

İkinci bölümde; III. Dönem TBMM’nin yapısı ve faaliyetleri değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde; Niğde’den seçilen dört milletvekilinin biyografileri verilmiştir. Dördüncü ve son bölümde ise, Niğde Milletvekillerinin meclisteki çalışmaları ve faaliyetleri anlatılmıştır.

Vatanı kurtaran birinci dönem, devleti kurumlaştıran ikinci dönemden sonra üçüncü dönem meclis, büyük Türk Devrimi’nin tamamlanması ve devletin kurumlaşması çalışmaları özenle ve yoğun bir biçimde sürdürüldüğü bu dönemin Türkiye Cumhuriyeti tarihinde önemli bir yeri vardır. Bu çalışma ile üçüncü mecliste bulunan Niğde Milletvekillerinin kısa biyografileri verilerek yaptıkları faaliyetleri incelenmiştir.

Çalışma konumuz gereği, Meclis Zabıt Cerideleri, Gizli celse zabıtları, milletvekillerinin kişisel dosyaları, Nutuk, temel başvuru kaynaklarımız olmuştur. Bunun dışında, TBMM tarafından yayınlanan Meclis Albümleri vb. çalışmalar ile Milli Mücadele ve TBMM’ne iştirak edenler tarafından yazılan hatıratlardan da istifade edilmiştir.

“Üçüncü Dönem Niğde Milletvekilleri” konulu bu çalışmada birçok kuruluşun yardım ve katkıları olmuştur. Çalışma konunun seçimi ve her aşamasında benden

yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Yard. Doç. Dr. İbrahim ÖZTÜRK'e ve çalışmam süresince benden maddi ve manevi desteğini esirgemeyen değerli aileme ve eşim Ayşe DEMİRAY'a en içten duygularıyla teşekkür ederim.

Sami DEMİRAY
NİĞDE 2011

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....1

BİRİNCİ BÖLÜM

III. DÖNEM MECLİS ÖNCESİ GENEL DURUM

1.1. Milli Mücadele Dönemi.....	6
1.2. Milli Mücadele Dönemi'nde Niğde ve Çevresinin Genel Durumu.....	7
1.3. Niğde ve Çevresinde Milli Mücadele Çalışmaları.....	9
1.4. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Açılış Çalışmaları Seçimlere Hazırlık.....	10
1.5. Birinci Büyük Millet Meclisi İçin Seçimlerin Yapılışı.....	13
1.6. Seçilen Niğde Milletvekilleri.....	16
1.7. I. Dönem TBMM'nin Yapısı ve Faaliyetleri.....	17
1.8. II. Dönem TBMM'nin Açılması ve Faaliyetleri.....	18
1.9. II. TBMM'ne Seçilen Niğde Milletvekilleri.....	19

İKİNCİ BÖLÜM

III. DÖNEM GENEL SEÇİMLERİ20

2.1. Seçimlerin Hazırlıkları.....	21
2.2. Milletvekili Adaylarının Belirlenmesi.....	21

2.3. Cumhuriyet Halk Fırkası'nın Milletvekili Adayları'nın İlanı ve Uygulayacakları Şartlar.....	22
2.4. Seçimlerin Yapılması.....	23
2.5. Seçilen Niğde Milletvekilleri.....	23
2.6. III.Dönem TBMM'nin Toplanması ve İlk Faaliyetleri.....	24
2.7. III.Dönem TBMM Üyeleri'nin Sosyolojik Görünümü.....	26
2.8. III.Dönem Milletvekillerinin Eğitim Düzeyi.....	26
2.9. III.Dönem Milletvekillerinin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı.....	27
2.10.III.Dönem TBMM'de Milletvekili Sayısında Meydana Gelen Değişmeler.....	27
2.11. III.Dönem TBMM'de kurulan Hükümetler ve Programları.....	28
2.12. III. DÖNEM TBMM DÖNEMİ'NDE SİYASİ PARTİ FAALİYETLERİ	
2.12.1. III. Dönem TBMM ve Cumhuriyet Halk Fırkası.....	29
2.13. Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Kurulması ve Çalışmaları.....	30
2.14.Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Meclis Dışında Propaganda Faaliyetleri ve Kapatılması.....	32
2.15. Diğer Siyasi Partiler.....	36
2.16. III. DÖNEM TBMM DÖNEMİ'NDE HUKUK ALANINDAKİ GELİŞMELER	
2.16.1. Anayasa'dan Laikliğe Aykırı Hükümlerin Çıkarılması.....	37
2.16.2. Takrir-İ Sükûn Kanunu'nun Kaldırılması.....	37
2.16.3. Hukuk Alanı'nda Diğer Gelişmeler.....	38

2.17. III. DÖNEM TBMM DÖNEMİ'NDE EĞİTİM VE KÜLTÜR ALANINDAKİ GELİŞMELER

2.17.1. Harf İnkılâbı.....	39
2.17.2. Millet Mektepleri.....	43
2.17.3. III.Dönem TBMM Dönemi'nde Öğretim Kurumları'ndaki Gelişmeler.....	45
2.17.4. Milli Tarih Çalışmaları ve Türk Tarih Kurumu.....	47
2.17.5. Milli Dil Çalışmaları ve Türk Dil Kurumu	47
2.17.6. III. Donem TBMM Dönemi'nde Sosyal Alandaki Gelişmeler ve Tepkileri.....	48
2.17.7. Rakam ve Ölçülerde Değişiklik	49
2.17.8. Menemen Olayı	50
2.17.9. Diğer Olaylar.....	52

2.18. III.DÖNEM TBMM DÖNEMİ EKONOMİ ALANINDAKİ GELİŞMELER.....

2.19. III. DÖNEM TBMM DÖNEMİ'NDE DIŞ POLİTİKA.....

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. III. DÖNEM BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NE KATILAN NİĞDE MİLLETVEKİLLERİ

3.1.Mehmet Ata (ATAY)	57
3.2.Mahmut Faik SOYLU.....	59
3.3.Halit MENGİ.....	60
3.4.Ali Galip YENEN.....	61

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.III. DÖNEM NİĞDE MİLLETVEKİLLERİ SİYASİ FAALİYETLERİ

4.1. Mehmet ATA (ATAY)	63
4.1.1. Görev Aldığı Meclis Komisyonları.....	63
4.1.2. Görev Aldığı Meclis Komisyonundaki Faaliyetleri.....	63
4.1.3. Mehmet Ata Atay Bey'in Kabul Oyu İle İştirak Ettiği Kanunlar	81
4.1.4. Mehmet Ata Atay Bey'in İzin Talebine Dair Takrirleri.....	103
4.1.5. Niğde Mebusu Mehmet Ata Atay Bey'in Vefatı Hakkındaki Başvuru Tezkeresi.....	103
4.2. Mahmut Faik SOYLU	103
4.2.1. Görev Aldığı Meclis Komisyonu.....	104
4.2.2. Görev Aldığı Meclis Komisyonundaki Faaliyetleri.....	104
4.2.3. Mahmut Faik Soylu Bey'in Kabul Oyu İle İştirak Ettiği Kanunlar.....	126
4.2.4. Mahmut Faik Soylu Bey'in İzin Talebine Dair Takrirleri.....	144
4.3. Halit MENĞİ	144
4.3.1. Görev Aldığı Meclis Komisyonları.....	145
4.3.2. Halit Mengi Bey'in Kabul Oyu İle İştirak Ettiği Kanunlar....	145
4.3.3. Halit Mengi Bey'in İzin Talebine Dair Takrirleri.....	159
4.4. Ali Galip YENEN	160
4.4.1. Görev Aldığı Meclis Komisyonları.....	160
4.4.2. Görev Aldığı Meclis Komisyonundaki Faaliyetleri.....	160
4.4.3. Ali Galip Yenen Bey'in Kabul Oyu İle İştirak Ettiği Kanunlar.....	162

4.4.4. Ali Galip Yenen Bey'in Meclis'te Yaptığı Konuşma.....	185
4.4.5. Ali Galip Yenen Bey'in İzin Talebin Dair Takrirleri.....	185
SONUÇ.....	186
BİBLİYOGRAFYA.....	187
EKLER.....	191
ÖZGEÇMİŞ.....	199

KISALTMALAR

a.e.	: Aynı eser
a.g.a.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.t.	: Adı geçen tez
bkz.	: Bakınız
bs.	: Baskı
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
D.	: Devre
edt.	: Editör
NSD.	: Numaralı sicil dosyası
s.	: Sayfa
s.	: Sayı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.T.K.	: Türk Tarih Kurumu
Z.C.	: Zabıt cerideleri

GİRİŞ

Niğde, İç Anadolu'nun orta Kızılırmak bölümünde, tarihi öneme sahip, ana yolların kavşak noktası diyebileceğimiz bir noktada bulunmaktadır. Bu önemin diğer bir sebebi de Niğde'nin ticari hayat ve ekonomik faaliyetin yoğun olduğu illerle komşu olmasındandır. Bu yol en eski zamanlardan beri ticaretin ve istilaların başlıca yolu oldu. Yüzyıllar boyunca tüccarların kervanları ve Fatihlerin orduları bu yoldan geçtiler. Niğde adının menşei ve tarihi üzerinde kısaca durmamız konuyu daha iyi açıklamamıza yardımcı olacaktır.

Şehir adı ilk kez İbni Bibi'de Nakida veya Nekida şeklinde geçmektedir.¹ Bu ismin nereden geldiği kesin olarak bilinmemektedir. McDonald KİNNEİR tarafından Niğde isminin Cadyna'dan geldiği ileri sürülmüşse de hiçbir esasa dayanmamaktadır.² Bundan başka Niğde adı ile Anamur yakınlarındaki basılmış sikkeleri bilinen Nagidos arasında bir münasebet kurularak, Nagidosluların İç Anadolu'da yerleştikleri, bu bölgeye ana şehrin adı NAKİDA olarak yazılırken XVI. asırdan sonra NEKİDE olarak yazılmıştır.³

Türkiye'de Latin alfabesinin kabulünden sonra şehrin ismi bu günkü okunuşuna uygun olarak Niğde yazılmıştır. Şehrin adına eldeki kaynaklarda yakın ortaçağa kadar rastlanmamakla beraber Niğde'nin 28km.güneybatısında Tiyana (Tyana) şehrinin varlığı bilinmektedir. Tiyana şehrinin tarihi Hititlere kadar

¹ Beşim DARKOT, "Niğde" İ.A. C.9, s.253-256.

² Albert GABRİEL, *Niğde Tarihi*, Ankara 1962, s.18 (çev.A.Akit TÜTENK)

³ İbrahim ÖZTÜRK, *Niğde Sancağı*, Konya, 2008, s.17-19.

dayanmaktadır.⁴ Tiyana şehrinin ismi Arap kaynaklarında Tavana olarak geçmektedir. Tavana 707 senesinde Müslümanların eline geçmiş, Halife Memun tarafından 832'de tamir edilmiş ise de daha sonraları önemini yitirerek yerini Niğde'ye bırakmıştır.⁵

Bu değişikliğin ne zaman gerçekleştiğine dair kaynaklarda hiçbir bilgi bulunmamaktadır. Niğde'nin kurulduğu yerde İslamiyet öncesi döneme dair bir esere rastlanmamıştır. 1834 yılında burayı ziyaret etmiş olan Charles TEXIER, İslam eserlerinin çokluğuna karşılık hiçbir eski çağ eseri bulunmadığını kaydetmiştir.⁶

1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra kitleler halinde Anadolu'ya gelen Türkler kısa zamanda Anadolu'nun Türkleşmesi sürecini başlatmışlardır. Bu dönemde Niğde bölgesi de fethedilmiştir. Ancak bu fethin ne zaman gerçekleştiği kesin olarak bilinmemektedir. Türkiye, Selçukluların kurucusu Süleyman Şah'ın Antakya seferi öncesinde hâkimiyetinin bütün Anadolu vilayetlerini içine aldığı ve buralara valiler tayin ettiği bilinmektedir. Selçuklular Haçlı akınlarına karşı bu toprakları müdafaa etmişlerdir. I.Kılıçarslan uzun süre devam eden mücadeleler neticesinde bölgeyi düşman istilasından kurtarmıştır.

Türkiye Selçuklularında istikrarını sağlayan Sultan I.Mesut, 1156 yılında vefat ettiği zaman ülke üç kısım halinde idi.1) Ankara-Çankırı bölgesi, 2) Sivas-Amasya-Niksar bölgesi, 3) Konya-Aksaray-Niğde bölgesi ki bu bölgede, oğlu II. Kılıçarslan hüküm sürüyordu.⁷

II. Kılıçarslan zamanında Anadolu'nun siyasi birliği sağlanmış ve imarına girişilmiştir. Önceki istilalardan harap olan Aksaray ve Niğde yeniden inşa edilmiştir. Niğde'nin Kılıçarslan tarafından imarına dair bir mermer kitabe XIV. asırda şehrin Ereğli kapısında mevcut idi.⁸ II. Kılıçarslan Aksaray, Bor ve Niğde'nin çevresinde üç okların, Yıva, Kanık ve Afşar boylarından Türkmenleri yerleştirmiştir. II. Kılıçarslan 1176'da Miryakefalon zaferinde Niğde ve Aksaraylı askerlerin cesaret

⁴ Avram GALANTI, **Niğde ve Bor Tarihi**, İstanbul 1951, s.61.

⁵ Beşim DARKOT, **a.g.e.**, s.253.

⁶ Avram GALANTI, **a.g.e.**, s.6-7.

⁷ İ.H.UZUNÇARŞILI, **Osmanlı Tarihi**, C.1, Ankara 1988, s.2.

⁸ Osman TURAN, **Selçuklular Zamanında Türkiye**, İstanbul 1971 , s.234.

ve maharetlerinden dolayı Niğde'ye "pehlivanlar yurdu", Aksaray'a da "zafer yurdu" ünvanlarını vermiştir.⁹ II. Kılıçarslan ülkeyi on bir oğlu arasında taksim ettiğinde Arslan Şah'ı Niğde'ye Melik olarak tayin etmiştir.¹⁰

Alaaddin Keykubat döneminde sosyal ve siyasi yapı olarak en parlak devrini yaşayan Niğde'nin Selçuklular zamanında önemli bir merkez olduğu şehirde bulunan eserlerden de anlaşılmaktadır. Görüşümüzü sağlamlaştıran diğer bir delil de, dönemin büyük şehirlerinde sıkça rastlanan iç içe üç kat sur bulunması hususunun Niğde Kalesi'nde de olmasıdır.¹¹

I.Alaaddin Keykubat'ın ölümünden sonra yerine geçen II. Gıyasettin Keyhüsrev zamanında Türkiye Selçukluları zayıflamaya başladı.1240 yılında Moğolların tahriki ile bir Türkmen şeyhi olan Baba İshak isyan etti. Baba İshak'ın adamları tarafından istila edilen şehirler arasında Maraş, Sivas, Kayseri ile birlikte Niğde'de de bulunmakta idi.¹²

1243 Köseadağ yenilgisinden sonra bütün Anadolu ile birlikte Niğde'de Moğollar'a vergi veren ve onlara tabi bir şehir oldu. Alaaddin Keykubat'ın ölümünden sonra Türkiye Selçukluları'nda fikir hayatı, buna bağlı olarak da ilmi ve içtimai hareketler çok zayıflamıştır. XIII. asırda bu hareketlerin yaşandığı vilayetlerden birisi de Niğde'dir.¹³

1243 Köseadağ yenilgisinden sonra sık sık taht değişiklikleri yaşanmış, devlet içerisindeki hâkimiyet de kuvvetli Emirler'in hakimiyetine geçmiştir. Bu Emir'lerden biri de Pervane, Moğolların desteğiyle iktidarı ele geçirmiş, beylerbeylik makamına getirdiği Şerafeddin'e Niğde bölgesini ikta olarak verdirmiştir.¹⁴

Muineddin Pervane devlet yönetimini eline aldığı ve Sultanı da bir bölge Emiri durumuna düşürdüğü halde kendi hakimiyeti için onu engel sayarak 1266

⁹ Osman TURAN, a.g.e., s.688.

¹⁰ Osman TURAN, a.g.e., s.217.

¹¹ Halil ETHEM, *Niğde Klavuzu*, İstanbul 1936, s.8.

¹² M.Zeki ORAL, *Niğde Tarihi*, s.6.

¹³ İ.H.UZUNÇARŞILI, a.g.e., s.27.

¹⁴ Osman TURAN, a.g.e., s.525.

yılında Sultan IV. Kılıçarslan'ı öldürterek yerine çocuk yaştaki Gıyasettin KEYHÜSREV'i geçirtmiştir.¹⁵

O tarihlerde İlhanlı tarafında bulunan Abaka Han Muineddin Pervane ile Moğol beylerini İran'a çağırınca Anadolu'daki boşluktan istifade eden Hatiroğlu Şerafettin Niğde'de Moğollara karşı isyan hazırlıklarına girişti. Sultan Baybars'tan yardım istedi. Baybars'tan haber gelince yardımın gelmesini beklemeden kendi kuvvetleri ile harekete geçerek Kayseri'de bulunan Selçuklu Sultanı Gıyaseddin KEYHÜSREV'i alarak Niğde'ye getirdi. Bu sırada diğer uçbeylerine ve Karaman aşireti reisi Mehmet Bey'e de elçi gönderip askerler ile beraber Niğde'ye gelmelerini istedi ve onların muvaffakiyetini. Ulukışla bölgesini muhafaza eden 200 Moğol askeri öldürüldü.¹⁶

Hatiroğlu'nun isyanını duyan Abaka Han Anadolu'ya kuvvet gönderdi. Sultan Baybars'ın yardımı da yetişmeyince, Hatiroğlu Şerafettin Ulukışla kalesine sığınmak istedi. Ancak kale komutanı onu yakalayıp Muineddin Pervaneye teslim etti.¹⁷ Yargılanan Hatiroğlu Şerafettin idam edildi. Gıyaseddin KEYHÜSREV korkusundan katıldığını bildirerek idamdan kurtuldu.

1277 Nisan'ında Memlük Sultanı Baybars Anadolu'ya gelerek Elbistan Ovası'nda Moğolları yenilgiye uğrattı. Kayseri'ye kadar gelen Sultan Baybars, geri döndükten sonra, İlhanlı hükümdarı Abaka Han Anadolu'ya gelerek burada büyük bir katliam yapmıştır. Bu tarihten itibaren Anadolu'da Moğol hakimiyeti başlar ve Anadolu, İlhanlı umumi valileri tarafından idare edilir.

İlhanlı hükümdarı Abaka Han'ın Anadolu'da bozulan düzenin tesisi için gönderdiği yedi fırkanın birisinin başında bulunan Sungur Ağa, Niğde'de istiklalini ilan ederek, şehri geni ölçüde imar etti.¹⁸ Fakat kısa bir süre sonra Niğde Eretnalılar'ın yönetimine geçer. 1333 yılında Niğde'yi ziyaret eden İbn-i Batuta

¹⁵ Osman TURAN, **a.g.e.**, s.531.

¹⁶ Osman TURAN, **a.g.e.**, s.539.

¹⁷ Osman TURAN, **a.g.e.**, s.541.

¹⁸ Kemal GÖDE, **Sultan Alaaddin Eretna**, Ankara 1980, s.40.

‘Niğde Irak sultanlığına bağlı büyük ve kalabalık bir şehirdir der’ fakat Sungur Ağa’dan bahsetmez.¹⁹

Bir müddet Eretna hakimiyetinde kalan Niğde,1352 yılında Eretna Bey’in ölümünden sonra Karamanoğlu Alaaddin Ali Bey tarafından 1366–1367 yılında Aksaray ile birlikte ele geçirilmiştir.²⁰ Bu bölge daha sonra Karaman-Eretna mücadelesine sahne olmuş, zaman zaman Karamanoğulları tarafından Eretna Beyliği’ne karşı sunulmuştur.²¹ Eretna Devleti’ni ele geçiren Kadı Burhaneddin Ahmet, tüm çabalarına rağmen yine Karamanlılar’a iade edilmiştir.²² 1398 yılında ise Karaman Beyliği Yıldırım Beyazıt tarafından ortadan kaldırılmış,1402 Ankara Savaşı’na kadar Niğde Osmanlı idaresine girmiştir.²³ Ankara Savaşı’ndan sonra Timur tarafından bölge yeniden Karamanoğlu idaresine verilmiştir.

Karamanoğulları hakimiyetlerini Kayseri’ye kadar genişletmişlerdir.1419 yılında Memlük sultanı Melik Müeyyed Şeyh, Karamanoğlu Mehmet Bey’in Ramazanoğulları ile birleşerek Tarsus’u işgal etmesi üzerine, oğlu İbrahim Bey kumandasında bir orduyu Anadolu’ya gönderip, Kayseri, Niğde ve Larende’yi zabtetti. Memlûklüler bölgenin kendilerine bağlı kalmak şartıyla yönetimi Mehmet Bey’in biraderi Niğde Emiri Ali Bey’e verdi.²⁴ 1421 yılında ise Mehmet Bey tekrar Karaman tahtına oturmuştur. Fatih zamanında Osmanlı-Karaman münasebetleri bozulmuş, Fatih Karaman illerinin tamamının fethedilmesini istemiştir.1470 yılında İshak Paşa Karaman illerini baştanbaşa fethedip, Niğde ve Aksaray kalelerini tamir ettirerek, Osmanlı muhafızlarını yerleştirmiştir.²⁵

Niğde, Karaman Beylerbeyliği’nin teşekkülü ile bu beyliğin sınırları içine alındı. Zamanla Kayseri ve Konya gibi merkezlerin gölgesinde kalmış Türkiye Selçukluları ve beylikler dönemindeki önemini koruyamamıştır.

¹⁹ İbn-i Batuta Seyehatnamesi, s.21., (Hazırlayan; İsmet PARMAKSIZOĞLU) Ankara 1981.

²⁰ İ.H.UZUNÇARŞILI, **Anadolu Beylikleri**, Ankara 1988, s.158, ;Yaşar YÜCEL **Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar, Eretna Devleti**, Ankara 1989, s.19.

²¹ Aziz B.Erdeşir-i Esterebadi, **Bezm-ü Rezm** (çev.Mürsel ÖZTÜRK), Ankara 1990, s.140-144.

²² Beşim DARKOT, **a.g.e.**, s.254.

²³ İ.H.UZUNÇARŞILI, **a.g.e.**, s.16-17.

²⁴ İ.H.UZUNÇARŞILI, **a.g.e.**, s.19-20.

²⁵ M.Zeki ORAL ‘Niğde Tarihi’s.18.; A.GALANTİ, **a.g.e.**, s.11.

BİRİNCİ BÖLÜM

III. DÖNEM MECLİS ÖNCESİ GENEL DURUM

1.1. Milli Mücadele Dönemi

Anadolu'nun bir Türk yurdu olmasını hazmedemeyen emperyalist batı dünyası, gerek Selçuklu ve gerekse Osmanlı Devleti zamanında düzenledikleri çok sayıda Haçlı seferleri ve kutsal ittifak seferleri ile Anadolu'da'ki Türk hakimiyetine son vermek düşüncesinde idiler. Osmanlı Devleti'nin XVII. asrın sonlarından itibaren duraklama ve genişlemesine paralel olarak bu düşüncelerini yeniden uygulama planına koymuşlardır.

Osmanlı Devleti onların XVII. asırdan itibaren doğu sorunu adı altında paylaşma projelerinin tekrar gündeme geldiği bir süreçtir. XX. asrın başlarına geldiğimizde yıkılmaya yüz tutmuş bir Osmanlı Devleti ile karşı karşıyayız. Osmanlı Devleti, Trablusgarp, Balkan savaşları ve Birinci Dünya Savaşı derken ardı arkası kesilmeyen bu savaşlarla son mecalini de kaybetmiştir. Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Savaşı'nın devam ettiği günlerde, aralarında yaptıkları gizli anlaşmalarla Osmanlı Devleti'ni nasıl paylaşacaklarına karar vermişlerdir.²⁶

Birinci Dünya savaşı sonunda 30 Ekim 1918 tarihinde imzalanan Mondros Mütarekesi ise Osmanlı Devletinin sadece savaşı terk ettiğinin belgesi değil, aynı zamanda galiplerin Osmanlı topraklarını paylaşma niyetlerini açıkça ortaya koydukları bir belgedir. Mütareke maddeleri, Osmanlı topraklarını aralarında hızlı ve kolayca paylaşabilmek için hazırlanmış gibidir. Osmanlı Devleti'nin fiilen

²⁶ Gizli antlaşmalar konusunda geniş bilgi için bkz. (Selahattin TANSEL, **Mondros'dan Mudanya'ya Kadar**, C.1 Ankara , Milli Eğitim Basımevi, 1977, s.151-161; Fahir ARMAOĞLU, **20.yy.,Siyasi Tarihi**, 1914-1980, Ankara,Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları 1987, s.124-126; Fahri BELEN,**Türk Kurtuluş Savaşı**, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1983, s.5-7; Yüksel ÖZKAYA, **Türk İstiklal Savaşı ve Cumhuriyet Tarihi**, Ankara, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayını (1981, s.3-5.)

yıkılmasına sebep olan Mondros Mütarekesi Limni adasının Agamemnon zırhlısında imzalanmıştır. İki nüsha halinde ve geçerli olan metni İngilizce olanıdır. Mütareke'nin hükümlerini kullanan itilaf devletleri işgaller konusunda gecikmedi. Osmanlı kuvvetleri dağıtılmış ve silahları elinden alınmıştır. Mondros Mütarekesi, Türk Milleti'nin kayıtsız şartsız teslimini istemekteydi. Çok geçmeden işgaller başlayacaktır. İşgaller süresinde halk korku, telaş ve belirsizlik içerisinde İstanbul'dan "aman" bekledi. Ancak İstanbul hükümeti acizdi ve ülkenin bağlanmasını sessizce takip etmekle yetindi. Memleket'in içine düştüğü bu karanlık günlerde Mustafa Kemal Paşa işgal kuvvetlerinin Samsun ve dolayındaki Rum köylerinin her gün Türk saldırısına uğradığını söz konusu ederek bunun önüne geçilmesini istedi. Padişah saltanatını korumak, işgal kuvvetleri'nin yakındığı bu hareketi bastırmak amacıyla Mustafa Kemal Paşa'yı 9. Ordu Müfettişi olarak görevlendirmişti.²⁷

Mustafa Kemal Paşa'nın 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak basmasıyla Milli Mücadele başlamış ve halk bilinçlendirilerek, desteği alınarak, Erzurum ve Sivas kongreleri ve ardından TBMM açılmıştır.²⁸ Milli egemenlik esas kılınmış, halkın gücünden, faydalanılarak birçok başarılı savaştan sonra Anadolu bağımsızlığına kavuşturulmuş, bağımsız Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur.²⁹

1.2. Milli Mücadele Dönemi'nde Niğde ve Çevresinin Genel Durumu

Niğde Mondros Mütarekesi'nden sonra işgale uğramayan nadir şehirlerden biridir. Memleket ağır şartlarda iken her ne kadar Niğde işgal görmemiş bir şehir ise de, uzun savaş yıllarının getirdiği, ekonomik, sosyal ve siyasal sıkıntıları yaşamada memleketin öteki yerlerinden pek farklı değildir.

Hükümet otoritesi zayıflamış, asayiş yok denecek kadar bozulmuş, yağma ve eşkıyalık almış yürümüştür. Niğde'nin işgale uğramamış olması, Niğde'nin Milli Mücadele'de hiçbir fonksiyonu olmadığı anlamına gelmez. Bilakis İstiklal Harbi,

²⁷ Şevket Süreyya AYDEMİR, **Tek Adam**, C.1 ,s.360.

²⁸ Şevket Süreyya AYDEMİR, **Tek Adam**, C.2, s.85.

²⁹ Erol MÜTERCİMLER, **Fikrimizin Rehberi**, s.527.

kısmi bir mücadeledir. Türk milleti, bugün sınırlarımızın dışında kalan yerlerde dâhil olmak üzere bir bütün olarak manen ve fiilen savaşımlardır.³⁰ Yağma ve eşkıyalığın gün geçtikçe arttığı Niğde’de nüfus da artmaktaydı. Bunun sebebi de Rusların Doğu Anadolu’da ilerlemesi ve Fransızların Adana ve Maraş’ı işgal etmeleri üzerine bölge halkından bir kısmının Niğde’ye göç etmeleri idi.

Niğde işgallerin başladığı ilk andan itibaren Milli Mücadele’ye iştirak etmiştir. Özellikle batı cephesinde İzmir’in işgalini takiben başlayan Milli mücadelede Niğdeli subay ve askerlerin aktif faaliyetleri göze çarpmaktadır. En bilinenleri ise Süleyman Fethi Bey ve Halil Nuri Bey’dir.³¹ İzmir’in işgali Niğde’de çok büyük tepkilere neden olmuştur. Protesto mitingleri düzenlenmiştir. Bor Hükümet Meydanı’na siyah bayrak asarak tepkisini dile getirmiştir.³²

Uzun yıllar devam eden savaşlar, ekonomik sosyal ve siyasal alanda sıkıntılar yaratmıştır. Hükümet otoritesi zayıflamış, asayiş yok denecek kadar bozulmuştur. Şehrin nüfusunun her geçen gün artması da şehirdeki başka bir problemdir. Bunun sebebi de işgal edilen bölgelerdeki halkın iç bölgelere, buradan da Niğde ve çevresine gerçekleştirdiği göçlerdir.³³ 10 Temmuz 1920 tarihinden beri umumi bir göç yaşandığını ifade etmektedir. Parası olanların Konya, Niğde, Bor ve Ulukışla’ya kadar göç ettiklerini, diğerlerinin ise Çakıt (dere) boyunca perişan halde dolaşmaya başladıklarını belirtmektedir.³⁴

Bu karışıklıklar içinde iken meydana boş bulan Ermeniler, Fransızların da Bor’a doğru yaklaşmasından cesaret alarak birçok taşkınlıklar yapmışlar, o zamanın ileri gelenlerine tehdit mektupları göndermişlerdir. Tüm bu olup bitenler Borluların kalplerinde derin Yaralar açıyordu. Bu tecavüzlere karşı bir şey yapamıyorlardı. Zira evvela hükümet yoktu. Bir iki jandarma vardı, onlar da silahsızdı. Anadolu yiğitleri

³⁰Y.HİKMET Bayur, **Türk Devletinin Dış Siyaseti**, s.8., T.T.K., Y.Ankara 1973; BERNARD Levis, **Modern Türkiye’nin Doğuşu** (çev.M.KIRATLI) s.241. T.T.K., Y.Ankara 1984; Selahattin SELEK, **Anadolu İhtilali**, s.9 .vd.örgün Y. Ankara 1981

³¹ Selma ÇAMUR, **Birinci Meclis’de Niğde Milletvekilleri ve Siyasi Faaliyetleri Yüksek Lisans Tezi**, s.10.

³² Ragıp ÖNEN, **‘Bor Milli Mücadele Tarihi ve Bor’luların Milli Mücadele’de Şerefli Yeri’ İsimli Daktilo Edilmiş Yazısı** (Bor, Halil Nuri Bey Tice halk kütüphanesi) n.5

³³ Faruk YILMAZ, **Kurtuluş Savaşı ve Sonrasında Niğde**, Hamle matbaası, 1998, s.18; ÖNEN, **‘Bor Milli Mücadele Tarihi ve Bor’luların Milli Mücadelede Şerefli Yeri**; Salih ÖZKAN, a.g.t., s.20.

³⁴ Damar ARIKOĞLU, **Hatıralarım İstanbul**, Tan gazetesi ve matbaası, 1961, s.162; Selma ÇAMUR **.Yüksek Lisans Tezi**. s.10.

senelerce Yemen’de çürütülmüş, sonra İtalya harbine gönderilmiş, hemen ardından Balkan harbine alınmışlar, birçoğu şehit ve esir olmuşlardı. Oralardan dönenlerde Birinci Dünya Savaşı’na gönderilmişlerdir.

Niğde yöresi halkı tüm Anadolu gibi Yemen’e, Balkan Harbi’nde, Çanakkale ve Sarıkamış’ta o kadar çok zayıt vermişlerdir ki, hemen her evin babaları ile birlikte birkaç genç evladı buralarda can vererek, genç karılarını dul, evlatlarını yetim, analarını ciğerleri yanık bırakmıştır.

1.3. Niğde ve Çevresinde Milli Mücadele Çalışmaları

Başından beri milli mücadeleye destek olan Niğde, Sivas Kongresi’ne de delegeler göndererek katılmıştır. Bunlar, Ratıpzade Mustafa (Soylu) (öğretmen), Halit Hami MENGİ (Tüccar ve Belediye başkanı), Dellalzade Hacı Osman Efendi (Nevşehir), Sivas Kongresi’ne katılan Niğde delegeleridir.³⁵

Ratıpzade Mustafa Bey, ayrıca Sivas Kongresi’nde Heyet-i Temsiliye’ye yeni eklenen altı üyeden biridir.³⁶

Ragıp ÖNEN ve Ahmet CİĞİZOĞLU’nun verdiği bilgilere göre, Niğde ve çevresinde işgal tehlikesinin iyice hissedilmeye başlaması halkı gizlice teşkilatlanmaya itmıştır. Hatta bu teşkilatların bir kısmının Mustafa Kemal Paşa’nın Samsun’a çıkışından bile önce olduğu dile getirilmektedir. Bu teşkilatlanmanın gizlice yapılmasını da Niğde’deki mutasarrıf muhasebeci ve komiserin Damat Ferit’in adamı olmasına bağlamaktadır.³⁷ Bu kişiler sık sık Bor’a gelerek teşkilat hakkında malumat toplamaya çalışmışlarsa da muvaffak olamamıştır.

Niğde işgallerin başladığı ilk andan itibaren milli mücadeleye iştirak etmiştir. Özellikle batı cephesinde İzmir’in işgalini takiben başlayan milli mücadelede Niğdeli subay ve askerlerin aktif faaliyetleri göze çapmaktadır. Daha öncede bahsettiğimiz gibi bunların başında Süleyman Fethi Bey ve Halil Nuri Bey gelmektedir. Bu

³⁵ Faruk YILMAZ, a.g.e., s.30.

³⁶ M.Cemil ÖZGÜL, **Heyet-İ Temsiliye’nin Ankara’daki Çalışmaları**, Ankara T.T.K. 1989 s.12-13.; Bekir Sıtkı BAYKAL, **Heyet-İ Temsiliye Kararları**, Ankara T.T.K. 1989 s.10.

³⁷ Ragıp ÖNEN, **Bor Milli Mücadele Tarihi ve Bor’luların Milli Mücadele’de Şerefli Yeri**; Talat GÜN, **Bor’da Kuva-İ Milliye Hareketi Üzerine**, Ahmet CİĞİZOĞLU ile yaptığı röportaj. (Bor Halil Nuri Bey İlçe halk kütüphanesi)

kahramanlar, mukaddesatlarını yüceltmek için hayatını istihkar edecek kadar yürekli ve imanlı idi. Celal Bayar Bey'in "Niğdemiz" adlı kitabında bahsetmiş olduğu gibi Yunanlıların İzmir'e gelen Averof zırhlısının 17 Nisan 1919 tarihinde şehre girmek isteyen 18 kişilik bir müfrezesini Süleyman Fethi Bey püskürterek geri zırhlarına dönmelerini sağlamıştı diyerek bu kahraman kişilerin etkilerinden bahsetmektedir. Süleyman Fethi Bey 1899 'da Kurmay Yüzbaşı'lığı ile orduya katıldığı günlerden beri, Şam'da, Basra'da, Hicaz'da imparatorluğun her köşesinde aldığı her vazifeyi şerefle başarmıştır.

Halil Nuri Bey ise batı cephesinin kurulması ile birlikte batı cephesi komutanlığına Ali Fuat (CEBESÖY) Paşa'nın atanmasıyla o dönemde birçok etkisi olmuştur. Nafiz Paşa'daki kuvvetlerini Bozhöyük ve Pazarcık'tan gelen gönüllüler ile kuvvetlendirirken diğer taraftan kendisi de İnegöl'e kadar gelmiştir. Yunanlıların İnegöl'ü işgal edecekleri güne kadar orada kalmıştır ve çok büyük faydası olmuştur.

Niğde'nin bir İç Anadolu kenti olması nedeni ile Milli mücadeleye katkısı anlaşılmamış veya göz ardı edilmiştir. Niğde'nin Milli Mücadele'ye ve Milli Mücadele öncesi yurt müdafaalarında büyük katkısı olmuştur. Bütün cephelere asker göndermiş maddi manevi katkıları ile yurt savunmasında her zaman katkısı olmuş bir şehirdir.

1.4. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Açılış Çalışmaları Seçimlere Hazırlık

16 Mart 1920'de itilaf devletleri İstanbul'u resmen işgal etmişler ve Milli mücadele taraftarı bazı milletvekillerini tutuklayıp sürgüne göndermişlerdir.³⁸ Bu gelişmeleri Mustafa Kemal Paşa, telgraf memuru manastırlı Hamdi Efendi'den öğrenmiştir.³⁹ Mustafa Kemal Paşa İstanbul'un haksız bir şekilde işgalini vakit geçirmeksizin protesto ederek dünyaya duyurmuştur.

İstanbul'un işgali ile Osmanlı Devleti olağanüstü bir döneme girmişti. Olağanüstü dönemleri, olağan dönemlerin kurumları ile gidermek mümkün

³⁸ Tevfik BIYIKOĞLU, a.g.e., s.45; E.Behnan ŞAPOLYO, a.g.e., s.276; Utkan KOCATÜRK, a.g.e., s.143.

³⁹ Utkan KOCATÜRK, a.g.e., s.141.

olmadığından ortaya çıkan yeni şartların gerektirdiği kurumları oluşturmak bir zorunluluk haline gelmiştir.⁴⁰ Bu nedenle Ankara’da Temsil heyeti üyeleri ile yapılan bir durum değerlendirmesinden sonra 17 Mart 1920’de Mustafa Kemal Paşa imzası ile bütün kuruluşlara gönderilen ve kamuoyunda açıklanan bir genelge ile İstanbul’un resmen işgalinin Osmanlı Devleti’nin hayatına ve egemenliğine son verdiği duyurulmuş ve artık bu durumda çalışamayacağı belli olan Mebuslar Meclisi yerine “milli irade’yi” egemen kılacak “kurucu” bir meclisin Ankara’da toplanacağı açıklanmıştır.⁴¹

Mustafa Kemal Paşa, 18 Mart 1920’de Kazım Karabekir Paşa’ya verdiği cevapta; Meclis-i Milli’nin yasal niteliğe sahip olması için, ayan⁴² ve mebusunun bir arada bulunması gerektiğini, oysa ayanın Ankara’ya gelemeyeceğini mevcut koşullar nedeni ile “Milletin müessisan” yetkisiyle seçeceği milletvekillerinin ülke sorunlarına çözüm bulabileceğini belirttikten sonra, seçimlere belediye ve idare meclisleri ile müdafai hukuk derneklerinin katılmasının zorunlu olduğunu belirtmiştir.⁴³

Sivas’taki kolordu komutanı Çolak Selahaddin Köseoğlu ile vali Reşit Paşa’dan Meclis-i Müessisan adına karşı çıkmışlar ve halkın alışık olduğu Mebuslar Meclisi adının korunmasını istemişlerdir.⁴⁴ Mustafa Kemal Paşa bu eleştirilerin ışığında Meclis-i Müessisan adından vazgeçerek olağanüstü yetkiler taşıyan ‘Meclis’ adını kullanmıştır.

Mustafa Kemal Paşa Ankara’da toplanacak meclis için illere, sancaklara, kolordu komutanlıklarına 19 Mart 1920 günü tartışmaların ışığında verdiği seçim talimatını göndermiştir.

Bu talimatın özeti şu şekilde oluşmaktaydı.

- Ankara’da olağanüstü yetkilerle bir meclis, yürütme ve denetleme için toplanacak.

⁴⁰ İhsan GÜNEŞ, **Birinci TBMM’nin Düşünce Yapısı**, (1922-1923) Ankara,1997, s.55.

⁴¹ Nutuk C.1, s.559; **Gen. Kurm. Ateşe Bşk. Atatürk Özel Arşivinden Seçmeler**, Ankara 1981, s.138-139.

⁴² Kazım KARABEKİR, **a.g.e.**, s.513-514.

⁴³ Kazım KARABEKİR, **a.g.e.**, s.515.

⁴⁴ Osman TURAN, **a.g.e.** 2.Kitap, s.122.

- Bu meclise seçilenler, mebuslar ile ilgili yasaya uyacaklar.
- Seçimlerle her sancak, bir seçim bölgesi olacak.
- Her sancaktan 5 mebus seçilecek.
- Her sancakta ilçelerden gelen ikinci seçmenlerle, sancak idare ve belediye meclisleriyle Müdafa-i Hukuk grubu yönetim kurullarından il merkez yönetim kurulları oluşacak, kurulca aynı gün ve oturumda seçim yapılacaktır.
- Bu meclise her parti, dernek, grup, bağımsız aday, istediği yerden aday olabilecek.
- Seçimler her bölgenin en büyük sivil yöneticisinin idaresinde yapılacaktır.
- Seçimler, gizli oy, salt çoğunluk esasına göre kurul önünde yapılacaktır.
- Seçim sonucu üç nüsha olacak, biri yerinde asıl olacak, ikincisi kişiye verilecek, üçüncüsü Ankara meclisine gönderilecek.
- Üyelerin yolluğu meclise karşılanacak, ancak geliş yolluğu yerin hükümetince ödenecek.
- Seçimler 15 gün içinde bitirilerek adları Ankara'ya bildirilecek.
- Bu telin varış saati bildirilecek.⁴⁵

19 Mart 1920 tarihli bu genelgede açıklandığı üzere olağanüstü yetkilere sahip bu meclisin açılacağını, meclisin toplanması için gerekli işlemlerin yapılarak, seçilecek milletvekillerinin en kısa zamanda Ankara'ya gönderilmeleri istenmiştir. Bu arada Padişah VI. Mehmet (Vahdettin) 'in iradesi ile 11 Nisan 1920'de dağıtılan

⁴⁵ **19 Mart 1920 Tarihli Genelge** için bkz. **Nutuk**, C.1., s.563-565., Sacit KARABRAHİMOĞLU, TBMM, Ankara, 1968, s.32-34. Mustafa ONAR, **Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı Yazışmaları**, C.1, Ankara ,1995, s.52. İhsan EZHERLİ, **TBMM (1920-1992) ve Osmanlı Meclisi Mebusanı (1877-1920)** Ankara,1992, s.27-28; Fahri ÇOKER, **Türk Parlamento Tarihi, Milli Mücadele ve TBMM 1.Dönem (1919-1923)** C.1.Ankara ,1995 s.37.

28 Ekim 1826'da 'Meclis-i mebusa azasının suret-i intilabı ve tayinine dair Talimat-ı muvakkate' yayınlanmıştır. Buna göre Meclis-i mebusana seçilebilmek için, iyi hal sahibi olmak, 25 yaşından küçük olmamak, Türkçe bilmek , siyasi suçlu olmamak, seçildiği yerin halkından olmak, vergi vermek, gibi şartları taşımak gerekiyordu. Bkz. GÜNEŞ, **a.g.e.** s.19-20.; ÇOKER, **a.g.e.** s.38. Ayrıca seçimler iki aşamada gerçekleşmekteydi. Birinci aşamada seçme ve seçilme hakkına sahip olan tüm vatandaşlar bölgelerinde tespit ettikleri sayılara göre inci seçmenleri seçtikten sonra, ikinci aşamada da seçilen ikinci seçmenler milletvekillerini seçmekteydiler. Geniş bilgi için bkz. Tefik ÇAVDAR, **Müntehibi Saniden Seçmene**, Ankara ,1987, s.47.

Mebuslar Meclisi milletvekillerinin de yeni meclise katılmaları kararlaştırılmıştır. Seçimler 1876 tarihli milletvekili seçim kanununu, esas alarak oluşturulan ve aynı genelgede yer alan 11 maddelik yönergeye göre yapılacaktı. Meclisin 15 gün içinde Ankara'da toplanmasını sağlayacak bir zamanda tamamlanacaktı. Bu konudaki sorumluluk ilgili yerin en büyük mülki amirine verilmiştir.

19 Mart 1920 genelgesinden sonra ülkede seçim çalışmaları başlamış öte yandan Mebuslar Meclisi'nin erteleme kararından sonra Ankara'ya ulaşmak için yola çıkan Meclis-i Mebusan başkanı Celalettin Arif Bey ile Yozgat mebusu Reşit, Kırşehir mebusu Rıza SARUHAN, Manisa mebusu Reşit, olağanüstü meclis toplanması girişimini olumlu karşılayarak 21/22 Mart 1920 şu ortak görüşü açıklamışlardır.'Önlemlerinizi çok yerindedir. Allah milletimizin kurtuluşu adına başarılı kılsın. Bununla birlikte zaten bizim oraya gelişimiz ancak böyle bir yüce meclise katılarak son görevimizi yerine getirmekten ibarettir' seçim talimatını göndermiştir. Mebusan meclisi başkanı Celalettin Arif Bey bununla da kalmamış Ankara'ya geldikten sonra 15 Nisan 1920'de böyle yeni bir seçimi anayasaya aykırı bulmadığını açıklamış ve ulusal hakları savunmak isteyen herkesi Ankara'ya çağıran bir bildiri de yayınlamıştır.⁴⁶

1.5. Birinci Büyük Millet Meclisi İçin Seçimlerin Yapılışı

Ankara'da toplanacak birinci büyük millet meclisi için seçimlere 19 Mart 1920'de başlanmıştır. Ülke 66 seçim bölgesine ayrılmıştır.⁴⁷ Ulusal meclis ile ordu arasındaki işbirliğini kolaylaştırmak için üst rütbedeki komutanların da seçime katılmaları uygun görülmüştür.⁴⁸

28 Mart 1920 de Konya'nın ileri gelenleri ve aydınlarıda Karakayızlar Medresesi dersliğinde toplanarak Konya vilayeti milletvekili adayları kendi

⁴⁶ Osman TURAN, a.g.e., 2.kitap s.124; İhsan GÜNEŞ, a.g.e., s.61; Yunus NADİ, **Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi**, Nisan 1998, s.28.

⁴⁷ Ali Fuat CEBESÖY, **General Ali Fuat CEBESÖY'un Siyasi Hatıraları**, İstanbul 1957, s.310; Hakkı UYAR, 'Tek Parti Döneminde Seçimler' **Toplumsal Tarih Dergisi**. C.11, s.64. (Nisan 1999), s.22.

⁴⁸ Osman TURAN, a.g.e., s.124.

aralarında gizli oyla belirlemişlerdir. 29 Mart 1920 tarihinde de Sivas vilayeti, Kayseri, Tokat, Yozgat ve Ankara'ya hareket etmişlerdir.⁴⁹

Anadolu'da bu seçim çalışmaları sürdürülürken yaşanan olağanüstü koşullar, seçim sistemine yabancılaşma, ulaşım ve haberleşme güçlükleri ve bazı yerlerde yöneticilerle Müdafai Hukuk dernekleri ve ikinci seçmenler arasında uyum sağlayamama gibi nedenler, beklenmedik sorunlar ortaya çıkarmıştır.⁵⁰

Heyet-i Temsiliye'nin tümüyle yurtda etkin olmaması kitle iletişim araçlarının yetersizliği,⁵¹ İstanbul Hükümeti'nin olumsuz tutumu, itilaf devletlerinin baskıları da seçimlerin yapılmasında olumsuz faaliyetler olarak sayabiliriz.

Ankara'da Heyet-i Temsiliye'nin gücü tam olarak belli olmadığı için bazı bölgelerin idarecileri de seçimlerde güçlük çıkarmışlardı. Bu illerden Malatya, Elazığ, Konya, Diyarbakır ve Trabzon'da seçimler Mustafa Kemal Paşa ile bağlantılı olan komutanların çabaları ile gerçekleşmiştir.⁵² Karabekir'e Mustafa Kemal bir mektup yazmış ve bu mektubunda Meclis-i Milli'nin basıldığını, ulusal onurun yaralandığını, hükümetin olmadığını, olanların da Mısır ve Fas emsali hükümetlerden daha aciz olduğunu belirtmiş ve seçimlerin yapılmasına yardımcı olunmasını istemiştir. Mustafa Kemal Paşa'nın bu isteği üzerine Trabzon'da seçimler tamamlanmıştır.⁵³

Anadolu'da bazı komutanlarda Mustafa Kemal Paşa'dan kuşku duyarak Ankara yerine İstanbul ile bağlantı kurmaları ve oradan emir almaları seçimlerin gecikmesine etkili olmuştur. Mustafa Kemal Paşa bu durum karşısında ,12. Kolordu komutanı Fahrettin Bey ve Trabzon Valisi Hamit Bey'in milletvekili seçilerek bu görüşlerinden vazgeçmelerini sağlamıştır.⁵⁴

Bazı kişiler de milli mücadeleye destek vermiş olsalar bile Ankara'da bir millet meclisi toplantısına izin verilmeyeceği, verilse bile havadan bombardıman ile

⁴⁹ İhsan GÜNEŞ, a.g.e., s.61.

⁵⁰ Osman TURAN, a.g.e., s.124.

⁵¹ Yunus NADİ, *Ankara'nın İlk Günleri*, İstanbul 1955, s.72.

⁵² İhsan GÜNEŞ, a.g.e., s.62.

⁵³ Kazım KARABEKİR, a.g.e., s.54.

⁵⁴ Kazım KARABEKİR, a.g.e., s.546.

meclisin bir mezbahaya çevrileceği görüşüyle Ankara'ya gitmenin ölüme gitmek olacağını ileri sürmüşler ve seçimlere ilgi göstermemişlerdir.⁵⁵ Buna karşı Osmanlı Devleti'nin kurumlarından idareci olup da bu görevden alınacağını görenler kendilerini meclise sokmak için büyük çaba harcamışlardır.⁵⁶ Anadolu'da Birinci Millet Meclisi için yapılan seçimlerde milletvekillerinin adaylıklarını koymasına için tespit edilmiş kuralların olmamasından dolayı bazı adaylar kendi kendilerine adaylıklarını koymuşlardır. Bazı kişiler ise aday olmadan milletvekili seçilmesi ve hatta seçilse bile Ankara'ya gitmeyi düşünmeyen kişilerin de seçilmiş oldukları görülmektedir.⁵⁷ Bu durumun ortaya çıkmasında işgal altında olan bir ülkede Ankara'da ulusal iradeye dayanacak bir meclisin toplanmasının imkansız görülmesidir. Seçimler başladığı zaman İstanbul Meclis-i Mebusan için aday olanların çoğunluğu, Büyük Millet Meclisi seçimlerine katılmamışlardır.

Seçimler Ankara'dan Heyet-i Temsiliye'ce yönlendirilmeye çalışılmış ise de yörelerin kendi şartlarına göre gerçekleşmiştir. Çatalca, Kırklareli, Gelibolu ve Tekirdağ'da seçim yapılmamış ve Adana, İzmir, İzmit, Mersin gibi işgal altında bulunan yerlerin sadece belirli yörelerinde seçim yapılabilmıştır.⁵⁸ Ülkede her seçim bölgesinden tam olarak milletvekili seçilememesi Mustafa Kemal Paşa'nın işine yaramış, Milli Mücadele ve mecliste yararlı olacak kişilerin, milletvekili eksik olan yerlerden aday gösterip onların meclise katılmaları sağlanmıştır.⁵⁹

19 Mart 1920'de seçim genelgesinden sonra İstanbul'dan Ankara'ya gelişleri de hızlanmıştır. İsmet (İnönü) Paşa, 3 Nisan'da Fevzi (Çakmak) Paşa 27 Nisan 1927'de Ankara'ya gelmişlerdir.⁶⁰ İngilizlerin İstanbul'da milletvekilleri ve aydınları tutuklama girişimlerinden fırsat bulanlarda Ankara'ya hareket etmişlerdir.⁶¹ İstanbul Meclis-i Mebusan Başkanı olan Celalettin Arif Bey de Mustafa Kemal Paşa'nın

⁵⁵ Kazım KARABEKİR, a.g.e., s.547.

⁵⁶ Kazım KARABEKİR, a.g.e., s.548.

⁵⁷ İhsan GÜNEŞ, a.g.e., s.63.

⁵⁸ İhsan GÜNEŞ, a.g.e., s.64.

⁵⁹ HTDV, s.16, Y.1956. Bel.No:413-414-430

⁶⁰ İksan KÖSE, 'Atatürk'ün Ankara'ya Gelişi ve TBMM'nin Açılışı' Türkler, s.15.

⁶¹ Ahmet MUMCU, a.g.e., s.49.

çağrısına uyarak İstanbul'dan Ankara'ya gelmiş, Celalettin Arif ve arkadaşları Ankara'da 9 Nisan 1920'de parlak bir törenle karşılanmışlardır.⁶²

Böylece itilaf devletlerinin Anadolu işgalleri ve Osmanlı Devleti'nin itilaf devletlerinin isteklerine boyun eğme durumuna gelmesi, bunun üzerine İstanbul'un işgal edilip Türk aydınlarını, milletvekillerini tutuklama girişimleri karşısında Ankara'da ulusal iradeyi hakim kılabilecek bir meclisin toplanmasını zorunlu hale getirmiştir. 19 Mart 1920'de Mustafa Kemal Paşa'nın Heyet-i Temsiliye başkanı sıfatıyla yayınladığı genelge ile ülkede seçimler yapılmıştır.

1.6. Seçilen Niğde Milletvekilleri

6 Nisan 1920 tarihinde Niğde sancağın da Birinci Büyük Millet Meclisi için yapılan seçimlerde Battal Ağazade Abidin Efendi, Millivarlıktan emekli Hakkı Paşa, Ratıp Efendizade Mustafa Efendi, Ali Buçukzade Vehbi Efendi, Hoca Ahmed Efendizade, Hilmi Efendi aldıkları oylarla Niğde milletvekili seçilmişlerdir.

Seçilen 5 milletvekili dışında Osmanlı Mebusan Meclisi'nden katılan Ata Bey (ATAY) ile bu sayı 6 ya yükselmiştir. Bunlardan bitanesi Ata Bey, Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nda görev almış, diğerleri ilk kez milletvekili olmuşlardır.

Niğde milletvekillerinden Abidin Bey, Hakkı Paşa, Mustafa Efendi, Vehbi Efendi ve Hilmi Efendi, 4 Mayıs 1920 tarihinde mebusan seçim mazbatalarının onayı hakkında mazbataları tetkik encümeni mazbatasını okunmuş ve kabul edilmiştir. 3 Temmuz 1920 tarihinde de meclise katılmışlardır.

Birinci Millet Meclisi Dönemi'nde Niğde den 5'i yeni seçilen, 1'i Osmanlı Mebusan Meclisi'nden gelen (Atabey) olmak üzere 6 milletvekili görev yapmıştır.

Mecliste, Mustafa Kemal başkanlığında oluşturulan birinci grubun yönetim kurulu üyelerinin, görev süresinin sona ermesi üzerine 15 Kasım 1921'de yönetim

⁶² Şevket Süreyya AYDEMİR, a.g.e., C.1, s.224.

kuruluna yeni seçimler yapılmaya başlanmıştır. Yapılan seçimlerde Niğde mebusu Ata Bey 11 Aralık 1921 tarihli toplantıda yönetim kurulu üyeliğine seçilmiştir.⁶³

1.7. I. Dönem TBMM'nin Yapısı ve Faaliyetleri

TBMM I. Döneminde Milli Mücadele'nin silahlı kısmı başarıya ulaştırılmış, düşmanla mücadele etmenin yanısıra iç isyanlar ve hilafet ordusu ile mücadele edilmiştir.⁶⁴ TBMM, savaş meydanlarındaki başarısını masa başına da taşımış, Ermenistan ile 2-3 Ocak 1920 de Gümrük Barış Antlaşması yapılmıştır.16 Mart 1921'de Sovyet Rusya ile Türk-Sovyet Dostluk Antlaşması imzalanmıştır.⁶⁵ Güney cephesi 20 Ekim 1921'de Fransızlarla Ankara Antlaşması imzalanarak kapanmıştır. İtilaf devletlerinin kendi aralarındaki anlaşmazlık tan yararlanarak Fransız ve İtalyanlarla iyi ilişkiler kurulmuştur. Bu dönemde Mudanya Mütarekesi gerçekleştirilmiş ve diğer bazı devletlerle de dostluk ve kardeşlik antlaşmaları yapılmıştır.⁶⁶

Bu meclis Mustafa Kemal'in önderliğinde Milli Mücadele'yi gerçekleştirmiş iç ve dış politikalarda önemli adımlar atmış neticede hürriyet ve istiklalimizi kazandıran bu meclis misyonunu tamamlamış, 1 Nisan 1923'te Aydın milletvekili Esat Efendi ve 120 arkadaşının önergeyi kabul ederek seçim kararı almıştır.⁶⁷

Mustafa Kemal Paşa 8 Nisan 1923'te Müdafa-i Hukuk grubu, siyasi partiye dönüştüreceğini açıklamıştır. Parti 9 Eylül 1923'te kurulmuştur.⁶⁸ Cumhuriyet Halk Fırkası'nın hayata geçmesiyle beraber seçim çalışmaları hızlanmıştır.

⁶³ Selma ÇAMUR, a.g.t., s.37.

⁶⁴ Fahir ARMAOĞLU, 20.Yy.Siyasi Tarihi (1914-1980), Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara 1991, s.312; İsmail SOYSAL, Tarihçeleri ve Açıklamaları İle Birlikte Türkiye'nin Siyasi Antlaşmaları , Ankara 2000, C.1 (1920-1945), s.19-23.

⁶⁵ Şevket Süreyya AYDEMİR, Tek Adam (1922-1938), Remzi Kitabevi, İst.1966, C.2, s.83.

⁶⁶ İsmail SOYSAL, a.g.e., C.1 (1920-1945) s.17-66.

⁶⁷ Şevket Süreyya AYDEMİR, Tek Adam, C.2 (1919-1922), s.83-88.

⁶⁸ Tuğba AKTAŞ, III. ve IV.Dönem Yozgat Milletvekilleri ve Siyasi Faaliyetleri, Yüksek Lisans Tezi, Niğde 2010, s.10.

1.8. II. Dönem TBMM'nin Açılması ve Faaliyetleri

1 Nisan 1923'te seçim kararı alan TBMM 16 Nisan 1923'te son toplantısını yaparak fiilen görevine son vermiştir. Mustafa Kemal Paşa seçimleri Müdafayı Hukuk Cemiyeti'nin üyelerinin kazanması için büyük özen göstermiştir. Seçimden sonra Müdafayı Hukuk Grubu meclisin tamamına hakim olmuştur. Tek bağımsız aday ise Gümüşhane milletvekili Zeki Bey 'dir.

11 Ağustos 1923'te ilk toplantısını yapan II. T.B.M.M. çalışmalarına başlamıştır. En yaşlı üye İstanbul milletvekili Şeref Bey yaptığı konuşmada, I.Meclisin vatani kurtardığını II.Meclis'in de devleti düzene koyacağını, milli hakimiyet üzerine mevcut kanunları yeni şartlara göre değiştireceğini açıklar.13 Ağustos 1923'te Mustafa Kemal Paşa meclis başkanlığına seçildi. 14 Ağustos'ta kabine teşekkül etti. Ali Fuat Paşa ikinci reislik için uygun görüldü. Vekiller heyeti reisliğine Fethi OKYAR seçildi.⁶⁹

II.TBMM devletin temellerinin atıldığı bir dönemdir.Büyük inkılaplar yapılmış, devletin rejimi 'CUMHURİYET' olduğu bu mecliste ilan edilmiştir.⁷⁰

Laik Cumhuriyet'e doğru önemli adımlar atılarak Halifelik kaldırılmıştır. Eğitim ve öğretim birleştirilmiş, tekke ve zaviyeler kapatılmış, Ankara'nın başkent olması aynı zamanda 1924 anayasasının hazırlanması, ilk defa bir muhalefet olarak Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kurulması, inkılaplara karşı tepkiler ekonomik alanda köklü değişiklikler, Musul Sorunu, Şeyh Sait İsyanı, İzmir Suikasti, sosyal hukuk alanındaki değişiklikler II.Meclis zamanında meydana gelmiştir.⁷¹ II.TBMM'ne 287 milletvekili katılmış, milletveklileri genellikle devlet memuru ve askeri kökenli milletvekili çoğunlukta bulunmaktadır.

II.TBMM döneminde iktisadi alanda da önemli gelişmeler yaşanmıştır.Bankaların kurulması, madenlerin işletilmesi, anonim şirketler, şeker fabrikasının kurulması ve sanayi kolundaki yatırımlar bu dönemde büyük gelişme

⁶⁹ Dursun GÖK, **II.Büyük Millet Meclisi ve Faaliyetleri**, Doktora Tezi, Konya 1991, s.4-8.

⁷⁰ Şevket Süreyya AYDEMİR, **a.g.e.**, (1922-1938), C.3, s.90-91.

⁷¹ Tuğba AKTAŞ, **a.g.t.**, s.11.

göstermiştir.⁷² Aynı şekilde hukuk alanında medeni kanunun kabulü, borçlar kanunu, ceza kanunu, ticaret kanununun kabulü ile sosyal hayat düzenlemeleri yapılmıştır.⁷³

Mustafa Kemal Paşa II.Meclis'te düşündüğü inkılapları için uygun bir ortam bulamayınca inkılapları daha rahat gerçekleştirebilmek için 26 Haziran 1927 tarihinde Afyonkarahisar milletvekili Ali ÇETİNKAYA'nın verdiği teklifi kabul ederek meclis 1 Kasım 1927 tarihine kadar tatile girmiş ve çalışmalarına son vermiştir.⁷⁴

1.9. II.TBMM'ne Seçilen Niğde Milletvekilleri

1 Nisan 1923'te seçim kararı alan TBMM 11 Ağustos 1923'te yapılan seçimlerde Niğde sancağında II.Büyük Millet Meclisi için , Halit Hami Bey, Ata Bey, Galip Bey ve Ebubekir Hazım (Tepeyran) Beyler aldıkları oylarla Niğde milletvekili seçilmişlerdir.

Seçilen 4 milletvekili Ata Bey dışında ilk defa Büyük Millet Meclisi'nde görev almışlardır.

⁷² Tuğba AKTAŞ, a.g.t., s.15.

⁷³ Cemal AVCI, III.Dönem TBMM'nin Yapısı ve Faaliyetleri (1927-1931), Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2000, s.16.

⁷⁴ Şevket Süreyya AYDEMİR, a.g.e., (1922-1938), C.3, s.289-290.

İKİNCİ BÖLÜM

2. III. DÖNEM GENEL SEÇİMLERİ

I.ve II. TBMM dönemleri başarılı bir silahlı mücadele ve arkasından gelen inkılaplarla yeni Türk Devleti'nin, Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinin atıldığı dönemlerdir. Mustafa Kemal düşüncelerini anlatabilmekte ve uygulamakta zorluklarla karşılaşmıştır. II.Meclis'te bu sorun nispeten çözülmüştür. III.Meclis'te ise hakimiyet tamamıyla Mustafa Kemal'dedir.

Bu dönemde gerçekleşen en önemli inkılaplardan birisi, kısa sürede gerçekleşen Harf İnkılabı'nın 1 Kasım 1928'de kabul edilmesidir.⁷⁵

Diğer çalışmalarda ise laik ve milli karakterler ön plana çıkmaktadır. Anayasa'dan laikliğe aykırı maddeler çıkarılmış, batılı örneklerin Türkiye'ye uyarlanması ile hazırlanan laik kanunlar kabul edilmiştir. Önce rakamlar sonra da ölçüler uluslararası sistemlere uydurularak Türkiye'nin çağdaş medeniyet ile arasındaki engeller birer birer kaldırılmıştır.1930 yılında Türk kadınına belediye seçimlerine katılma hakkı verilmiştir. Ekonomi alanında ise tam bağımsızlık ilkesi esas alınarak hareket edilmiştir.

Bunların yanında toplumun cehaletinden yararlanan Cumhuriyet düşmanları her fırsatta dini duyguları sömürülerek, doğu ayaklanması, çok partili yaşamın engellenmesi ve Menemen Olayı bu dönemde görülmüştür.

II.Meclis'te arzu ettiği uyumlu çalışma imkanı bulamayan Mustafa Kemal planladığı inkılapları gerçekleştirebilmek için daha uygun şartların mevcut olduğu yeni bir meclis gerekiyordu. Bu amaçla 26 Haziran 1927 tarihinde Afyonkarahisar

⁷⁵ Kazım ÖZTÜRK, *Türk Parlamento Tarihi; TBMM'nin III.Dönem (1927-1931)*, C.1, TBMM Vakfı Yayınları, s.4.

milletvekili Ali(ÇETİNKAYA)'nın önerge kabul edilerek 1 Kasım 1927 tarihine kadar tatile girmiş ve çalışmalara son verilmiştir.⁷⁶

2.1. Seçimlerin Hazırlıkları

III.Dönem TBMM'ye katılacak milletvekillerinin belirlendiği 1927 milletvekili seçimleri 1908 İntihab-ı Mebusan Kanunu ile bu kanunda yapılan 23 Eylül 1912, 3 Nisan 1923, 16 Haziran 1927 ve 27 Haziran 1927 tarihli değişikliklere uygun olarak gerçekleşmiştir.

Osmanlı Devleti zamanında çok uluslu bir devlet yapısına uygun olarak hazırlanan seçim kanunu zamanla yeni doğan ihtiyaçlara göre düzenlenerek Meşrutiyet dönemi meclislerin seçimlerinde uygulanan 1908 tarihli İntihab-ı Mebusan Kanunu küçük değişikliklerle Cumhuriyet Dönemi'nde de 22 yıl süre ile yürürlükte kalmıştır.⁷⁷

2.2. Milletvekili Adaylarının Belirlenmesi

Bu seçimden önce 23 Haziran 1927'de Cumhuriyet Halk Fırkası grubu yaptığı tüzük değişikliği ile milletvekili adaylarının belirlenmesi yetkisi parti başkanına vermiştir. Buna göre parti adına milletvekili adaylarının tespiti ve ilanı genel başkana bırakılmıştır. Bu şekilde seçilen milletvekillerinin tümü de Cumhuriyet Halk Fırkası genel başkanı Mustafa Kemal Paşa tarafından 29 Ağustos 1927 tarihli beyaname ile ilan edilerek aday gösterilmiştir.⁷⁸ Bu uygulama Mustafa Kemal'in Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve İzmir Süikasti deneyimlerinden sonra TBMM'ye girecek milletvekillerinin seçiminde daha dikkatli olunması gerektiğine inancından kaynaklanmaktadır. Bu şekilde Türkiye'nin çağdaşlaşması yolunda gerçekleştirilecek inkılaplar sırasında TBMM'de daha uyumlu bir ortam bulunacaktır.

⁷⁶ Cemal AVCI, **III.Dönem TBMM'nin Yapısı ve Faaliyetleri (1927-1931)** Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2000, s.11.

⁷⁷ Tuğba AKTAŞ, **a.g.t.**, s.15.

⁷⁸ Cemal AVCI, **a.g.e.**, s.22.

2.3. Cumhuriyet Halk Fırkası'nın Milletvekili Adaylarının İlanı ve Uygulayacakları Şartlar

Mustafa Kemal Paşa tarafından belirlenen Cumhuriyet Halk Fırkası'nın milletvekili aday listesi 30 Ağustos 1927 günü yayınlanmıştır. Ancak bundan bir gün önce Mustafa Kemal Paşa tarafından yayınlanan 29 Ağustos 1927 tarihli bir tamim ile Cumhuriyet Halk Fırkası'ndan milletvekili aday olacakların uyacakları ilan edilmiştir.⁷⁹ Bu tamimde şu maddeler yer almıştır.

1- Mebusların hususi hayatlarında ticaret, ziraat, sanayi vesairedeki iktisadi ve mali faaliyetleri devletin resmi kanunlarına tabidir. Fakat Cumhuriyet Halk Fırkası'na mensup mebusların mebusluk sıfatını hususi hayatın ihtisadiyeleri için istihkar edememelerine Fırka Reisi umumiliği dahi hususi itina gösterecektir.

2- Sermayenin ekseriyeti devlete ait olan müessese ve şirketlerle menafi umumiyyeye ait ve muavele-i mahsusiye müstenid imtiyazi şirketlerde ve inhisar idarelerin de hükümet tarafından meclis-i iradelere tayin olunan azalar ve bu müessesat-ı temsil vaziyetinde bulunanlar firkaya mensub mebuslardan olmayacaktır. Mütabaki şirket ve müesseselerin meclisi idare azalığı kavid-i umumiyyeye tabidir.

3- Büyük Millet Meclisi'nin reis ve reis vekilleri ve icra vekilleri ile fırka katibi umumisi ve fırka grubunun reis ve reis vekilleri ve Cumhuriyet Halk Fırkası'nın müfettişleri, gerek devletin alakadar olduğu müesseselerde ve gerekse devletin alakadar olmadığı hususi şirket ve messeselerde müdürlük ve meclis-i idare azalığı gibi idare ve temsil vaziyetlerin den hakiki surette feragat eder. Müdürlük ve meclis-i idare azalığı gibi bir vaziyeti olmaksızın hususi müesseselerde hissedar olmak devletin kavanin-i umumiyesine tabidir.

4- Mebusların vazifeye devam noktasından vaziyetleri Büyük Millet Meclisi'nin kavaid-i mahsusasına tabidir. Firkaya mensup mebusların Büyük Millet Meclisi'ne devam nokta-i nazarında bulunacakları vaziyet firkanın riyaseti umumiyesince hususi ehemmiyeti haiz olacaktır.

⁷⁹ ATTB.IV.Ankara 1991, s.581.

5- Cumhuriyet Halk Fırkası'na mensup olan mebuslar baladaki kavaide riayeti fırkanın riyaseti umumiyesine karşı teahhüt etmiş mevkiin dedirler.

Bu maddelerden de anlaşılacağı üzere Mustafa Kemal Paşa Cumhuriyet Halk Fırkası'ndan milletvekili seçileceklerin bu sıfatları kullanarak menfaat sağlamalarına ve görevlerini süistimal etmelerine engel olacağına dair halka güvence vermiştir.

Seçimi kazanan milletvekillerinin tümünde Cumhuriyet Halk Fırkası adayı olduklarını dikkate alacak olursak, III.dönem meclis üyelerinin uymakla yükümlü oldukları ilk esaslar bunlardır.

2.4. Seçimlerin Yapılması

İkinci seçmen seçimleri 30 Temmuz 1927-5 Ağustos 1927 tarihleri arasında yapıldı. Tek partinin katıldığı üçüncü dönem seçimlerine 2 Eylül 1927'de saat 08:00'de başladı ve 6 Eylül 1927'de tamamlandı. 63 seçim bölgesinde yapılan milletvekili seçimlerinde bütün illerde Cumhuriyet Halk Fırkası adayları milletvekili seçildiler. Yapılan seçimde 63 çevresinde 316 milletvekili seçildi.⁸⁰

Mustafa Kemal, milletvekili adaylarını seçerken yapmayı planladığı inkılaplara mecliste de uygun bir zemin temin etmek arzusundadır. Gerçekten III.Meclis döneminde gerçekleşen inkılaplar bunu doğrulamaktadır. Mustafa Kemal meclise üçte bir oranında yeni üye dahil ederek bu ortamı hazırlamıştır.⁸¹

2.5. Seçilen Niğde Milletvekilleri

30 Temmuz 1927-5Ağustos 1927 tarihleri arasında Niğde sancağında III.Büyük Millet Meclisi için yapılan seçimlerde, Mehmet ATA(ATAY) 329, Ali Galip (YENEN) 330, Mahmut Faik (SOYLU) 330 oy alarak seçilmişlerdir.

Yapılan seçimlerde seçilen 4 milletvekili de daha önce milletvekiliği yapmış tecrübeli kişilerdi. Mahmut Faik Bey hariç diğer milletvekilleri II.TBMM'nde de Niğde adına mebusluk yapmıştır. Mahmut Faik Bey ise II.Dönem TBMM'ne Kütahya Milletvekili olarak görev yapmıştır. Seçilen vekiller 5 Eylül 1927'de

⁸⁰ Kazım ÖZTÜRK, a.g.e., s.32-37.

⁸¹ Cemal AVCI, a.g.e., s.59.

mazbatalarını alarak, 1 Kasım 1927’de meclise katılmışlardır. 2 Kasım 1927’de de mazbataları seçim kurulunda onaylanmıştır.⁸²

1 Kasım 1927’de Meclise katılan Niğde milletvekillerinden Ata Bey(ATAY) 1.1.1931 tarihinde vefat etmesi üzerine Niğde milletvekili sayısı 3’e düşmüştür.

2.6. III.Dönem TBMM’nin Toplanması ve İlk Faaliyetleri

Genel kurul ilk toplantısını 1 Kasım 1927’de, iç tüzüğün birinci maddesine göre en yaşlı üye Trabzon milletvekili Hasan (SAKA) Bey’in başkanlığında gerçekleştirilmiştir. Aynı gün Kayseri milletvekili Kazım (ÖZALP) Paşa Meclis Başkanlığına seçilmiştir. Daha sonra seçim bölgelerinin alfabetik sırasına uygun olarak milletvekillerinin yemin töreni gerçekleştirilmiştir. Yemin töreninden sonra Cumhurbaşkanı seçimi yapılmış ve seçime katılan 288 milletvekilinin oybirliği ile Mustafa Kemal Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Seçimden sonra öğle arası verilmiş ve saat 14:00’de açılan ikinci oturumda Cumhurbaşkanı sıfatıyla yemin etmiş daha sonra aşağıdaki konuşmayı yaparak hem meclise teşekkür etmiş hemde üçüncü devre birinci toplantı yılını açmıştır.⁸³

“Büyük Millet Meclisi’nin Muhterem Azası!

Türkiye Reiscumhurluğuna ikinci defa intihap olunmakla mübahimiyim. Büyük bir milletin fazilet, istikamet ve isabet evsafını tecessüm ettiren Cumhuriyet riyasetinin benden ne kadar ağır ve ciddi vezaif talep ettiğini kalp ve vicdanımdan tamamen ihata ve idrak ediyorum.

Herşeyden evvel, büyük Türk Milleti’ne borçlu olduğum nihayetsiz şükranlarımı onun büyük meclisine hitap ettiğim minnet ve şükran ile ifade ve hulasa etmeği mukaddes bir vazife adderim. Cumhuriyet’in mevcudiyet ve re’sanetini ve milletin ali menafini dahili ve harici her hangi bir kaste karşı her an müdafaya hazır bulunarak hariçde dostluklara ve sulhcuyane mesaiye müzahir ve fedakar ve dahilde

⁸² TBMM Arşivi, III. Dönem Niğde Milletvekilleri Dosyası, TBMM Arşivi, III.Dönem Niğde Milletvekilleri İsim Cetveli

⁸³ Cemal AVCI, a.g.e., s.38.

vatandaşların emn-ü asayiş içinde gayret ve inkişafına hadim olmak yeni faaliyet devresinden dahi beklediğimiz asıl gayedir”

Bu konuşmayla Mustafa Kemal Paşa milletine ve milletvekillerine teşekkür edip meclisin ilk toplantı yılını açmıştır.

III. Dönem Hükümeti Şu Şekildedir.

Başvekil.....İsmet PAŞA (İNÖNÜ) Malatya
Adliye Vekili.....Mahmut Esat Bey (BOZKURT) İzmir
Müdafa-i Millîye Vekili.....Mustafa Abdülhalik Bey (RENDİ) Çankırı
Bahriye Vekili..... Mustafa Abdülhalik Bey (RENDİ) Çankırı
Dahiliye Vekili.....Şükrü Bey (KAYA) Muğla
Hariciye Vekili.....Tevfik Rüştü Bey (ARAS) İzmir
Maliye Vekili.....Şükrü Bey (SARAÇOĞLU) İzmir
Maarif Vekili.....Mustafa Necati Bey İzmir
İsmet Paşa (vekalet)Hüseyin Vasıf Bey (Vasıf) İzmir
Cemal Hüsnü Bey (TORAY)..... Gümüşhane Esat Bey (SAGAY) Bursa
Nafia Vekili.....Behiç Bey (ERKİN) İstanbul
Recep Bey (PEKER) Kütahya
Ziraat Vekili.....Mustafa Rahmi Bey (KÖKEN) İzmir
Ticaret Vekili.....Mustafa Rahmi Bey (KÖKEN) İzmir
Sıhhiye ve Muavenet-i İçtimaie Vekili.....Refik Bey (SAYDAM) İstanbul
İktisat Vekili.....Mustafa Rahmi Bey (KÖKEN) İzmir
Şakir Bey (KESBİR) Edirne

2.7. III. Dönem TBBM Üyelerinin Sosyolojik Görünümü

III.Dönem TBMM'ni meydana getiren milletvekilleri yaşlarına göre gruplara ayrıldığında bu meclisin orta yaşlı olduğu görülür. 1927 yılı temel alındığında yaş gurupları şu şekildedir.⁸⁴

30-40 yaş arası 73

40-50 yaş arası 153

50-60 yaş arası 90

70'ten büyük 1

Yukarıdaki tablodan da anlaşıldığı gibi milletvekillerinin yarıya yakını 40-50 yaşındadır. Bu genç ve dinamik üyeleri geride kalan üçte bir tecrübeleri ile desteklemiş bunun sonunda da iyi çalışan ,inkılaplar için cesaretle adım atabilen ,ani olaylar karşısında ise soğukkanlılığını koruyabilen uyumlu bir meclis meydana gelmiştir.

2.8. III.Dönem Milletvekillerinin Eğitim Düzeyi

III.Dönem TBMM'de görev alan milletvekillerinin eğitim düzeyi şu şekildedir.

Harbiye-64, Mülkiye-53, Hukuk-49, İdadi ve Sultani ve Darulşafaka-31, Rüştüye-36, Tıbbiye-25, Medrese-21, Özel-12, Ziraat Yüksek Okulu-8, Edebiyat- 6, Yüksek Öğretim Okulu -5, Mühendis Mektebi -7, İlkokul Sübyan Mektebi-3, Yüksek Ticaret Okulu-5, Öğretmen Okulu-2, Amerikan Koleji-1, Eczacılık Yüksek Okulu-1, Evkaf İhtisas Okulu-1, Öğrenisiz-1, Pedagoji-1.

Mustafa Kemal Paşa'nın milletvekili adaylarını tespit ederken düşündüğü atılımları anlayıp sahip çıkacak aydın düşünceli insanları tercih ettiğini görmekteyiz.

⁸⁴ Cemal AVCI, a.g.e., s.43.

2.9. III.Dönem Milletvekillerinin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

III.Dönem TBMM'yi oluşturan milletvekillerini mesleklerine baktığımız zaman her kesimi temsil eden meslek guruplarının var olduğunu görmekteyiz.Bu gruplar ve üye sayıları şu şekildedir.⁸⁵ Asker-66, Mülkiyeci ve Genel idareci-66, Profösör (Müderris) Öğretmen-53, Hukukçu-36, Doktor-24, Tarım-Ticaret-44, Maliyeci-13, Gazeteci-Yazar-11, Diplomat-6, Bankacı-4, Müftü-4, Mühendis-4, Veteriner-1, Eczacı-1.

Bürokrat ağırlıklı ve her meslek grubundan insanı içinde barındıran bir meclis devletin temel meselelerine yetkin bir şekilde el atmış, toplumsal, siyasi, ekonomik konularda meseleleri açıkça ortaya koymuş, çözüme ulaştırma yönüde cesaretli atılımlar gerçekleştirebilmiştir.

2.10. III.Dönem TBMM'de Milletvekili Sayısında Meydana Gelen Değişmeler

Kayseri Milletvekili İsmail Hakkı Bey'in, Ankara'ya gelmeden vefat etmesi üzere 316 yerine 315 üye ile çalışmaya başlayan III.TBMM'nin üye sayısında değişiklikler vefat, istifa, başka bir göreve atanma ve milletvekilliğinin düşürülmesi gibi nedenlerle eksilmeler olmuştur. Bu eksilmeler ara seçimle giderilmiştir.Ara seçimle gelen milletvekili sayısı 19 dur. Bunların 16'sı ilk defa milletvekili olmuştur.⁸⁶

III.Dönem milletvekillerinden 16'sı vefat etmiştir. Niğde milletvekillerinden Ata Bey'de 1.1.1931 tarihinde vefat etmiştir.

III.Dönem 10 milletvekilide çeşitli sebeplerden dolayı istifa etmişlerdir. Milletvekillerinin istifa nedenleri genel olarak başka bir göreve atanmalarından dolayıdır. III.Dönem TBMM'nde 3 milletvekilinin görevine son verilmiştir.

⁸⁵ Tuğba AKTAŞ, a.g.t., s.21.

⁸⁶ Cemal AVCI, a.g.e.,s.56.

Görevine son verilen milletvekillerinin suçları genellikle suistimal ve usulsüz harcama olarak görülmüştür.

2.11. III.Dönem TBMM’de Kurulan Hükümetler ve Programları

III.Meclis döneminde İsmet Paşa iki kez hükümet kurmuştur.Bulardan ilki meclis açıldığı gün 1 Kasım 1927’de kurulmuş, 27 Eylül 1930’a kadar görev yapmıştır. İkincisi ise 27 Eylül 1930’dan 4 Mayıs 1931’e kadar çalışmıştır.

Mustafa Kemal Paşa’nın Başbakanlığa İsmet Paşa’yı atamasıyla 1 Kasım 1927’de göreve başlayan III.Meclis’in ilk hükümeti İsmet Paşa başbakanlığında hükümet programı genel olarak memleketin huzur ve asayişini sağlamak birinci görevidir.

Diğer programları ise dış politikada istikrarı ve dostluklar ön plandadır. Bunların dışında hükümetin ekonomiye önem verileceği, bir Cumhuriyet Bankası kurulacağı belirtilmiştir.

1 Kasım 1927’de göreve başlayan hükümet 8 Kasım 1928, 3 Haziran 1928, 9 Kasım 1929, 12 Aralık 1929’da 4 kez güvenoyu almıştır. Hükümet her oylamada ayrı bir program sunmuştur. Bu programlar tarihlerine göre, Türk harflerinin öğretilmesi, ilkokula verilen önem yeni ticaret antlaşmaları dış ilişkiler, köylüye toprak dağıtılması ve vergilerin hafifletilmesidir.

27 Eylül 1930’da İsmet Paşa başbakanlığında II.Hükümet programında ele alınan konular dış politikada yeni dostlukların kurulması, mesleki eğitime geçilmesi, Türk parasının korunması, çiftçinin borç yükünün hafifletilmesidir.

2.12. III.DÖNEM TBMM DÖNEMİ'NDE SİYASİ PARTİ FAALİYETLERİ

2.12.1. III. Dönem TBMM ve Cumhuriyet Halk Fırkası

III.Dönem TBMM döneminde Türkiye siyasi hayatının tek hakimi Mustafa Kemal'dir. Bu durum Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kuruluşunda da görülmüştür. Çünkü partinin kurulmasını ve parti başkanının kim olacağını da kendisi belirlemiştir.⁸⁷

Bu dönemde Büyük Millet Meclisi'nde çoğu kanunlar tartışılmadan geçmektedir. Çünkü yapılacak görüşmeler Cumhuriyet Halk Fırkası grubunda gerçekleşmektedir. Cumhuriyet Halk Fırkası Nizamname'nin 88.maddesinde, "grupta müzakere edilerek kabul olunan kararlar gruba mensup tüm azalarca itaat olunur. Grup müzakeresinde ekaliyete kalanlar ekseriyet kararına tabi olur"⁸⁸ hükmü bulunmaktadır.

Bu şekilde yapılacak bir kanuna dair teklif parti gurubunda ele alınmakta, yapılacak tartışmalar burada gerçekleşmekte ve sonuca tüm vekiller uymak zorundadır.

Mustafa Kemal, Cumhuriyet'i ve inkılapları halkın benimsediğine inanmaktadır.Ancak hem dünya ekonomik buhranı, hem Türkiye'de yaşanan kuraklığın etkileri ile bunalan halk, iktidarı sıkıntıların sorumlusu görmüştür. Bu nedenle iktidarın karşısına çıkan, kendisine hoş sözler söyleyen, Muhalif Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı desteklemiştir. Böylece Serbest Cumhuriyet Fırkası bir kaç ay içerisinde geniş halk kitlelerinin muhalefeti durumuna yükselmiştir.

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası olayı ile benzeştirilen Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın bu yükselişi, hem Cumhuriyet Halk Fırkası, hem de daha bitmemiş olan inkılaplar için son derece tehlikeli olarak değerlendirilmiştir. Çünkü o dönemde saltanat yerine Cumhuriyet, ümmet yerine millet, şeriat yerine laiklik tam olarak

⁸⁷ Mete TUNCAY, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması 1923-1931*, İstanbul 1989.

⁸⁸ Cemal AVCI, *a.g.e.*, s.64.

oturmamıştı. Bu nedenle 1930 Kasım'ında Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılmasıyla, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın tek parti yönetimi daha da katılaşmıştır.

Cumhuriyet Halk Fırkası'nın TBMM'de tek parti olma durumu Mustafa Kemal'in ölümüne kadar değişmemiş, 1946'da yeniden çok partili demokrasi uygulamasına geçilmiş ve günümüze kadar devam etmiştir.

2.13. Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Kurulması ve Çalışmaları

Cumhuriyet Tarihi'nde ilk denemesi acı anılar bırakarak noktalanmış Terekkiperver Cumhuriyet Fırkası'ndan sonra çok partili demokrasiye geçişin ikinci denemesi, Serbest Cumhuriyet Fırkası ile yapıldı.⁸⁹

Başarısız ve zararlı muhalefetten sonra 1930 yılına kadar herhangi bir parti teşebbüsü olmamıştır. Cumhuriyet Halk Fırkası tek parti olarak iktidarını sürdürmüştür. 1927 seçimlerinde hiçbir bağımsız aday kazanamayınca III.Meclis tamamıyla Mustafa Kemal'in seçtiği Cumhuriyet Halk Fırkası milletvekillerinin olmuştur. Bu dönemde yapılacak işler ve çıkarılacak kanunlar hakkında mecliste yapılan tartışmalar çok yetersiz kalmıştır.

Hükümeti ve hükümet adamlarını hatalar ve bu hatalar yüzünden devleti zararlardan korumak için bir muhalif partiye ihtiyaç duyulmuştur. Bu muhalefete ve denetime en çok özlem duyan ise Mustafa Kemal Paşa idi. Çünkü mecliste ciddi bir denetim istemesinin yanında her çağdaş, demokratik ülkede olduğu gibi çok partili bir düzen arzulamıştır. Böyle bir partinin kurulması için en güvenilir kişi olarak, daha önce başbakanlık yapmış olan Paris Büyükelçisi Fethi (OKYAR) Bey'i düşünmüştür. Mustafa Kemal Paşa'nın muhalif parti lideri olarak Fethi Bey'i düşünmesindeki en önemli neden, Cumhuriyetçi ve laik çizgiden ayrılmasına kesinlikle inanmasıdır.

⁸⁹ Kazım ÖZTÜRK, a.g.e., s.343.

Fethi Bey'in parti lideri olarak meclise girebilmesi için Bern elçiliğine atanan Gümüşhane milletvekili Cemal Hüsnü Bey'in yerine, ara seçimle Gümüşhane'den milletvekili seçilerek meclise girmiştir. Mustafa Kemal tarafından adı konan bu parti, Serbest Cumhuriyet Halk Fırkası'dır.

Mustafa Kemal çevresindeki ve hükümetin icraatından memnuniyetsizliği belli eden milletvekillerini bu partiye girmeleri için teşvik etmiştir. Çocukluk arkadaşı ve yanından hiç ayırmadığı Nuri (CONKER) Bey'i ve kardeşi Makbule Hanım'ı bu partiye üye yapmıştır.

Serbest Cumhuriyet Fırkası 12 Ağustos 1930'da Fethi (OKYAR)'ın liderliğinde, Kütahya Milletvekili Nuri (CONKER) Bey'in Genel katipliğinde kurulmuştur.⁹⁰

Niğde'den Ali Galip (YENEN) partinin kurucuları arasında yer almıştır. 13 milletvekilinden oluşan bu parti vekillerinin, Mustafa Kemal'in değer verdiği, Cumhuriyet ve laiklik konularında güvenini kazanmış isimlerdir. Ali Galip Bey de bu değere sahip olmuş vekillerden birisidir.

Partinin nizamnamesinde esas gayesinin Cumhuriyet'in gerektirdiği şartları gerçekleştirmek demekle; hürriyetlere taraftarlık, kültürel, iktisadi ve mali teşebbüslere yardımcı olunacağı bildirilmektedir. Fıkraya girebilmek için şu şartlara uygun olmak gerekmektedir.⁹¹

“18 yaşını ikmal etmiş, siyasi ve medeni hukuktan mahrum edilmemiş, su-i şöhretle tanınmamış, vatana karşı hıyanetle itham edilmemiş, Türk harsını kabul etmiş her Türk vatandaşı, programını benimsemek şartıyla fıkraya girebilir.” Partinin programı 11 maddeden oluşmaktaydı. Bu maddelerden en ilgi çeki olan Mustafa Kemal tarafından eklenen 5. ve 11. maddelerdir.⁹² Bu maddelerden 5. madde “Devletçilik” ilkesiyle ilgiliydi. Bu madde fırka görüşü fertler yapabilirse devlet işe karışmayacak ama fertler yapamazlarsa o zaman devlet devreye girer şeklin daha

⁹⁰ Cemal AVCI, a.g.e., s.71.

⁹¹ Kazım ÖZTÜRK, a.g.e., C.2, s.344.

⁹² Fethi OKYAR, *Üç Devirde Bir Adam*, s.476-477., İstanbul 1980

liberal bir ekonomiyi savunmaktadır. 11.madde ise “Türk kadınının siyasi haklardan faydalanması” konusunu ilk defa gündeme getirmesi bakımından önemlidir.

2.14. Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Meclis Dışında Propaganda Faaliyetleri ve Kapatılması

Serbest Cumhuriyet Fırkası kuruluşu ile kapatılışı arasında geçen üç buçuk ay içerisinde bir kongre yapmamıştır. Ancak başta Batı Anadolu olmak üzere yurdun bir çok kesiminde hızla teşkilatlanmış ve üye sayısı süratle artmıştır. Parti programında yer alan iktisadi mesajlar,halka çekici gelmiştir.Partinin meclis dışında yapmış olduğu faaliyetler halktan büyük ilgi görmüş ve bu da Cumhuriyet Halk Fırkası'nı tedirgin etmiştir.

Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın lideri Fethi Bey yaptığı her işi Mustafa Kemal'e danışmıştır. Parti teşkilatı kurulması için İzmir'den gelen teklifi ona götürerek izin istemiştir ve Mustafa Kemal tarafından “*çok iyi edersin.Geç bile kaldın*” cevabını almıştır. Ama Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın İzmir'de bir öncü, gönüllü örgüt vardı. Bunlara bilgi verildi, mitinge mümkün olduğu kadar çok insanın katılması istendi. Fethi Bey İzmir'e hareket etmeden önce veda için Mustafa Kemal Paşa'yı ziyarete geldi. Mustafa Kemal Paşa, Fethi Bey'e şu tavsiyelerde bulundu.⁹³

“İzmir'de gayet temkinli hareket etmelisiniz. Çok yumuşak ve soğukkanlı açıklamalar yapınız. Mücadeleyi hiçbir zaman çatışma şekline sokmayınız.”

İki partiyi tutan gazeteler Fethi Bey'in İzmir'e geleceği günden beri kıyasıya bir kapışma içindeydiler. Başlıklar, yazılanlar iki tarafı da çok germişti. Fethi Bey 9 Eylül'de İzmir'de halka seslenecekti ama bu İzmir'lilerin canını sıktı. Çünkü 9 Eylül parti tartışmaları içinde kutlanacak bir gün değildi. Çok büyük bir gündü.

Adalet Bakanı Mahmut Esat Bey seçim bölgesi olan İzmir'e Fethi Bey'den iki gün önce gelmişti.Bir olay çıkmaması, günün güzelliğinin bozulmaması için

⁹³ Turgut ÖZAKMAN, *Cumhuriyet*, C.2, s.383., Ankara 2010

Mustafa Kemal'e bir telgraf çekerek Fethi Bey'in İzmir'e gelmemesini istedi. Mustafa Kemal Paşa bu isteği Fethi Bey'e duyurdu ama gitme demedi.⁹⁴

Fethi Bey 4 Eylül'de gemi ile İzmir'e geldi. Halkı zorlukla yarararak, kıyıdaki İzmir Palas Oteli'ne ulaşabildi. İzmir Valisi Kazım Dirik Paşa'dan bir yazıyla güvenliği sağlamakta güçlük çektiğini, bu nedenle ertesi gün yapacağı konuşmadan vazgeçmesini istiyordu. Fethi Bey bu durumu Mustafa Kemal Paşa'ya bildirmesiyle Mustafa Kemal Paşa; *"Bu nasıl iş? İdare tarafsız olmazsa muhalefet nasıl yaşar? Güvenliği sağlamak idarenin başlıca görevi değil mi?"* diyerek, Fethi Bey'e bir telgraf çekerek;⁹⁵ *Anlıyorum ki sana nutkunu söyletmek istemiyorlar. Fakat sen mutlaka nutkunu söyleyeceksin ve tesadüf edeceğin herhangi bir engeli derhal bildireceksin."*

Telgrafın birer suretini Başbakan'a, İçişleri Bakanlığı'na İzmir Valiliği'ne göndermiştir. Fethi Bey'in konuşmasına engel olmanın imkanı kalmadığını gören yetkililer, miting ve konuşmayı Eylül'e ertelemiştir. Bu erteleme iyi olmadı. 6 Eylül günü çevre illerden ve ilçelerden gelen onbinler şehre dağıldılar. Kalabalık bir grup Halk Fırkası'nın önünden geçerken halk fırkalılara küfretti. Halk Fırkası'ndan karşılık gelince çatışma başladı. Halk Fırkası'nın camlarını, pencereyi, kapısını kırdılar, içeri dalıp İsmet Paşa'nın asılı bir resmine ateş edildi. İşte bu sırada topluluğun üzerine ateş açılması sonunda 14 yaşında bir öğrenci vurulmuştu. Can çekişen oğlunu kucaklayan baba, onu Fethi Bey'in oteline getirip ayağının önüne koymuş *"işte size bir kurban, başkalarını da veririz, yalnız sen bizi kurtar"* demiştir.⁹⁶

Bu durum halkı daha da coşturmuş, 7 Eylül 1930'daki mitingde yüzünü aşan bir kalabalık Fethi Bey'i dinlemiştir. İzmir'den sonra Manisa'da da coşkulu gösteriler olmuştur. Bu gösteriler ve Serbest Cumhuriyet Fırkası'na yoğun ilgi umulanın çok üzerinde gerçekleşmiştir. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası olayında

⁹⁴ Turgut ÖZAKMAN, a.g.e., C.2, s.384.

⁹⁵ Cemal AVCI, a.g.e., s.73.

⁹⁶ Mahmut GOLOĞLU, *Tek Partili Cumhuriyet 1931-1938*, Ankara 1974

olanlar burada da gerçekleşiyordu. Parti, üyeler arasında seçim yapamıyor ve samimi düşünceliler ile birlikte inkılaplara tepki duyan çevreler burada toplanıyordu.⁹⁷

İzmir’de yaşanan olaylar Cumhuriyet Halk Fırkası ve Anadolu Gazetesi önünde yapılan gösterilerde doğan tedirginlik üzerine 9 Eylül 1930’da Cumhuriyet Gazetesi’nden Yunus Nadi Bey, Mustafa Kemal Paşa’ya seslenen açık bir mektup yayınlamıştı. Yunus Nadi Bey kısaca; “*İzmir’de bir gazetemize saldırıldı. Cumhuriyet Halk Fırkası binası taşa tutuldu. Memlekette bize düşen yeni görevlerin önemini anlıyoruz. Yeni partililerin sizi kendilerine maal etmeye çalıştıklarını görüyoruz. Durumunuzu açıklığa kavuşturmanızı istirham ediyoruz.*”

Yanıt ertesi gün Cumhuriyet Gazetesi’nde yayımlandı. Mustafa Kemal Paşa özetle diyor ki;

“Ben Cumhuriyet Halk Fırkası’nın Genel Başkanım. Cumhuriyet Halk Fırkası, Anadolu’ya ilk ayak bastığım andan itibaren teşekkül edip benimle çalışan, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti’nin bir devamıdır. Bu kuruluşu tarihen bağlıyım. Bu bağı çözmek için hiçbir sebep ve icap yoktur ve olamaz. İşaret olunan olaylar arasında bir gazete idaresine ve Cumhuriyet Halk Fırkası merkezine her ne sebeple ve suretle olursa olsun, vuku bulmuş tecavüzlerden ve hükümet ricaline ve otoritesine karşı bazı iktidarsızlar tarafından yapılan çirkin tecavüzlerden çok müteessir olduğumu tahmin etmek güç değildir. Bu teesürümü akan kanlar ve zayii olan hayat şiddetlendirmiştir. Bu gibi mütecavizler ve tahrikçiler Cumhuriyet kanunlarının taliplerinden tabi kurtulamazlar.”⁹⁸

Gelişen olaylar Fethi Bey’in bu açıklamanın ciddi bir uyarı olduğunu anlamadığını ve kavramadığını gösteriyordu. Devrime karşı olan bazı kişiler ve guruplar Serbest Cumhuriyet Fırkası’na girmeye ya da ondan yana görünüp kendi düşünceleri doğrultusunda çalışmaya başladılar. Fırka toplantılarında açıkça hükümetin suçlanması, kadınların yüzlerinin açıldığından zorla şapka giydirildiğinden söz edilmesi, din devletine dönülmesini isteyenlere cesaret veriyordu.

⁹⁷ Turgut ÖZAKMAN, a.g.e., C.2, s.388.

⁹⁸ Cemal AVCI, a.g.e., s.74.

Serbest Cumhuriyet Fırkası milletvekilleri 27.10.1930 tarihinde güven oylaması yapılan yani İsmet Paşa hükümeti'ne güvensizlik oyu vermişlerdi. Bu sırada belediye seçimleri de yapılmıştı.

O dönemde 10 gün süren bu seçimlerde de çeşitli olaylar meydana gelmiştir. Bu seçimler sonucunda resmi açıklamalara göre toplam 502 seçim bölgesinden 31'inde Serbest Cumhuriyet Fırkası adayları seçimi kazanmıştır.

Seçimler konusunda usulsüzlük yapıldığı iddaa edilerek mecliste 13.11.1930'da hükümet aleyhine gensoru verilmiştir. Gensoruda yer alan iddaaları İçişleri Bakanı Şükrü (KAYA) Bey cevaplandırmış ve yapılan oylamada hükümet güvenoyu almıştır.⁹⁹

Olaylar karşısında Fethi Bey, Mustafa Kemal'den partisine daha çok sahip çıkmasını beklemiştir. Fakat Mustafa Kemal'in Fethi Bey'e;

“Benim üzerimde memleketi emniyet ve huzur içinde tutmak mesuliyeti var.” diyerek Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası deneyimi ile hızlı bir şekilde büyüyen ve gelişen bu partinin bütün inkılap karşıtlarına bir mekan haline gelmekte olduğu kanısı Mustafa Kemal'de yerleşmişti. Mustafa Kemal'in desteğini arkalarında hissedemeyen Serbest Cumhuriyet Fırkası yöneticileri, Türkiye'nin bir kaosa sürüklenmesi endişesiyle fırkayı fesh etme kararı almışlardır.

17 Kasım 1930'da partinin feshedildiğine dair İçişleri Bakanlığı'na verilen dilekçe şöyle idi;¹⁰⁰

Efendim, Büyük Gazimiz Mustafa Kemal hazretlerinin teşvik ve tesvibi ile Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı teşkil etmiştim. Kanaatimizce bu teşvik ve tasvip teşkil edeceğim fırkanın Gazi hazretlerine karşı siyasi mücadeleye girmesi ihtimalini hattı zatında bertaraf ediyorum. Esasen bu kanaat haricinde siyasi bir teşekküle vücut vermek mesuliyetini almayı hatırıma getirmemişim. Halbuki tahakkuk eden şekle

⁹⁹ Kazım ÖZTÜRK, a.g.e., s.346.

¹⁰⁰ Kazım ÖZTÜRK, a.g.e., s.349.

firkamıza diyen Gazi hazretleri ile siyasi sahada karşı karşıya gelmek vaziyetinde kalabileceği anlaşılmıştır.

Bu vaziyette kalacak siyasi bir teşekkülün mevcudiyetini fırka müessisi sıfatıyla muhafaza ve idameyi mahal buluyorum. Bu sebeple Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın feshine karar verdim. Bu karar fırka teşkilatına tebliğ edilmiştir.

Keyfiyeti arz ederim Efendim

Gümüşhane Mebusu A.Fethi

2.15. Diğer Siyasi Partiler

Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurulmuş olması ve Mustafa Kemal'in bu girişimi desteklemesi, meclis dışından olan bazı kişilerde bu olaydan cesaret vermiş ve 1930 yılında biri onaylanan, biri de onaylanmamış iki parti kurma çalışması ortaya çıkmıştır.

Bunlardan biri I.Dönem TBMM'de görev yapan Kastamonu milletvekili Abdülkadir Kemai Bey'in 26 Eylül 1930'da Ahali Cumhuriyet Fırkası'nı Adana'da kurmuştur. Amacı, "Cumhuriyet'in hakiki manası dahilinde ahaliyi refaha kavuşturmak, firkanın ilk ve son umdeidir." Hükümete program ve tüzüğünü onaylatan parti resmen kurulmuş birkaç güney ilinde şube açmış, yapılan belediye seçimlerine katılmışsa da başarılı olamamıştır. 21 Aralık 1930'da Bakanlar Kurulu kararı ile kapatılmıştır.

Diğeri ise mimar mühendis Tahsin Bey tarafından 29 Ağustos 1930'da Edirne'de kurulmuş olan Türk Cumhuriyet Amele ve Çiftçi Fırkası'dır. Yalnız kurucuların nizamnamesinde de Kominizm'i ve Bolşevizm'i zararlı görüp reddetmelerine rağmen, Komünist eğilimli olduğu gerekçesi ile partinin faaliyetine izin verilmemiştir.¹⁰¹

¹⁰¹ Cemal AVCI, a.g.e., s.84.

2.16. III.DÖNEM TBMM DÖNEMİ'NDE HUKUK ALANINDAKİ GELİŞMELER

2.16.1. Anayasa'dan Laikliğe Aykırı Hükümlerin Çıkarılması

Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldığında önce; Meclis, hükümet gibi Anayasa'nın da içinde olması gereken konularda kararlar almıştır. 1921 yılı Ocak ayında ise büyük ölçüde Kanun-i Esasi'den esinlenerek ve adını Teşkişat-i Esasiyye koyarak bir anayasa ilan etmiştir.¹⁰² 1921 tarihli ve 23 maddeden oluşan Teşkilat-ı Esasiyye Kanunu meclisin görev ve yetkilerine seçimlere yönetim organlarına ve yurdun idari bölümüne ait hükümler içeriyordu. Bu anayasa ile Cumhuriyet adı zikredilmekle birlikte, Cumhuriyet rejiminin gerektirdiği koşullar sağlanıyordu. Daha sonra ilan edilen Cumhuriyet, zaten fiilen devam eden bir yönetim biçiminin resmen tescili anlamına gelmiştir.

Bu yöndeki ilk büyük adım 3 Mart 1924 tarihli kanunla ülkeye yarardan çok zarar veren, yabancıların iç işlerimize karışmaya imkan tanıyan, milli ve laik bir ülkede bulunması mümkün olmayan 'Halifelik' bu kanunla kaldırılmıştır.Yine bu kanunla Şer'iyye ve Evkaf Vekaleti ve Erkan-ı Harbiye-i Umumiyye Vekaleti kaldırılmış, Tekke ve Zaviyeler kapatılmıştır. Aynı tarihte kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile tüm okullar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmıştır.

Laiklik ilkesi ülkede fiilen egemen olmuştur. Ancak Anayasa'da devletin bir resmi dini vardı. Bu durumu düzeltmek için İsmet Paşa (İNÖNÜ) ve 120 arkadaşının verdiği kanun teklifinin kabul edilmesi ile Teşkilat-ı Esasiyye Kanunun'da laikliğe aykırı hükümler 10 Nisan 1928'de çıkartılmıştır.¹⁰³

2.16.2. Takrir-İ Sükun Kanunu'nun Kaldırılması

Şeyh Sait İsyanı'nın bastırılması amacıyla 1925 yılında çıkarılan ve iki yıl süreli Takrir-i Sükun Kanunu'nun süresi 1927 yılında iki yıl daha uzatıldı. Zararlı görülecek faaliyetleri engellemek, hükümetin yönetimine güç veren, basın dahil tüm

¹⁰² Ergun ÖZBUDUN, 1921 Anayasası, s.30., Ankara 1992

¹⁰³ Cemal AVCI, a.g.e., s.92.

kesimleri sıkı yönetim altında tutan bu kanun 1929 yılında bir daha uzatılmayarak Türkiye olağanüstü şartlardan normal hukuki düzene geçmiştir.

Takrir-i Sükun Kanunu döneminde yapılan işler, Türkiye’de inkılap hareketlerine karşı belli bir muhalefetin olduğunu ve bu muhalifin de ancak sert tedbirlerle aşılabildiğini göstermektedir. 1929 yılına gelindiğinde ise hem toplumun yeni şartlara alışmış, hem de eski dönemin özlemini çekenlere yasal önlemler yeterli bulunarak, hükümet Takrir-i Sükun Kanunu’nu kaldırmıştır.¹⁰⁴

2.16.3. Hukuk Alanında Diğer Gelişmeler

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu III. Dönem TBMM dönemine kadar 1879 tarihli “Usul-i Muhakemat-ı Cezaiye Kanunu” kullanılmaktaydı. Çağdaş bir görünümünden uzak olan bu kanun yerine, İstanbul Hukuk Fakültesi reisi Tahir Bey başkanlığında hukuk profesörlerinden oluşan bir komisyonla, Alman Ceza Kanunları’nı, Türkiye şartlarına uygun bir hale getirerek Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu 4.4.1929’da genel kurulda kabul edilerek yasalasmıştır.¹⁰⁵

İcra ve İflas Kanunu, TBMM’nin 18.4.1929 tarihinde genel kurul toplantısında bütün olarak oylanıp kabul edilen bu kanun, Adliye vekili Mahmut Esat (BOZKURT)’un başkanlığında kurulan bir komisyon tarafından İsviçre İcra ve İflas Kanunu’nun Türkiye’ye uyarlanması sonucu meydana gelmiştir.

Deniz Ticaret Kanunu, 1926 yılında Ticaret Kanunu’nun deniz icareti bölümü örnek alınarak, Adliye vekili Mahmut Esat (BOZKURT)’un başkanlığında bir komisyon tarafından incelenerek, Ticaret Kanunu’nun devamı olarak 9.5.1929 tarihinde kabul edilmiştir.

Türk Vatandaşlığı Kanunu, vatandaşlığa yeni bir düzenleme getiren 22 Mayıs 1928’de kabul edilen bu kanun dönemin en önemli kanunlarından biridir. Bu kanunla “Türk anne-babadan doğan, Türkiye’de doğup da ana-babası ya da bunlardan biri vatansız olan, Türkiye’de veya ecnebi memlekette evlilik haricinde Türk anadan doğan veya Türk babadan olanlar rüştlarini kazandıktan üç sene sonra

¹⁰⁴ Cemal AVCI, a.g.e., s.94.

¹⁰⁵ Cemal AVCI, a.g.e., s.97.

Türk vatandaşı olabilmıştır. Türkiye’de doğan ecnebi çocuğu Türk’tür. Türkiye’de 5 yıl oturanlar ve reşit olanlar bakanlar kararıyla Türk vatandaşlığına geçmişlerdir.’’¹⁰⁶

Cumhuriyet tarihinin ilk büyük af yasaı III.Dönem TBMM tarafından çıkarılmıştır. Yine 13 Mayıs 1929 tarihinde ‘Kabahatların Affı ve Bazı Cürümleri’nin hakkındaki kanun bu dönemdedir.

Hukuk alanında gerçekleştirilen bütün inkılap hareketlerinde laikliğe uygunluk, modern çağın gereklerine cevap verme ve kullanılan dilin Türkçe olma ilkeleri aranmıştır.

2.17. III.DÖNEM TBMM DÖNEMİ’NDE EĞİTİM VE KÜLTÜR ALANINDAKİ GELİŞMELER

2.17.1. Harf İnkılabı

Her devletin kendine özgü eğitim politikaları vardır. Osmanlı Devleti yıkıntıları üzerine kurulan Türkiye Cumhuriyeti de kendini koruyacak nesiller yetiştirmek amacıyla yeni eğitim politikaları geliştirmek gereği hissetmiştir. Bunun üzerine Tanzimat Dönemi’nde başlayan eğitimin önündeki en büyük sorun olan harf meselesini gündeme getirmiştir. Arap harflerinin ıslahı yönünde ilk adımlardan biri Münif Paşa’dan gelmiştir. Osmanlı Devleti’nde Maarif Bakanlığı yapmış olan Münif Paşa 1862 yılında Cemiyet-i ilmiye-i Osmaniye’de verdiği konferansda Arap harfleri ile Türkçe okuyup yazmanın zorluğundan, bu alfabenin ünlüleri olmadığı için Türkçe kelimelerin değişik şekillerde okunabildiğinden ve Arap alfabesinde büyük harflerin olmaması nedeniyle özel isimler ile öteki kelimelerin birbirinden ayrılmasının zorluğundan bahsetmiştir. Aynı şekilde Azerbaycanlı gazeteci ve piyes yazarı Mirza Fethali de harf konusunda çalışmalar yapmış 1863 yılında Arap alfabesinin Latin alfabesi şeklinde okunmasını sağlayacak broşürler hazırlamış ve alfabe işinin din işi ile bir ilgisi olmadığını belirterek Arap alfabesini bırakarak yerine Latin alfabesinin alınması gerektiğini savunmuştur.¹⁰⁷

¹⁰⁶ Cemal AVCI, a.g.e., s.100.

¹⁰⁷ Cemal AVCI, a.g.e., s.106.

Arap harfleri konusunda tartışmalar sürüp giderken ulema , Latin harflerinin almanın doğru olmadığı yönünde fetvalar vermekteyken, bazı aydılar sıcak bakıyor bazıları ise sadece Arap alfabesinde düzeltmeler yapılmasına sıcak bakıyorlardı II.Meşrutiyet döneminde de Latin alfabesi taraftarı aydın sayısı artmış ve Harbiye Nazırı Enver Paşa sesli harflerle desteklemiş yani bir alfabeyi ordudan yürürlüğe koymuş fakat başarılı olamamıştır.

Harf İnkılabı'ndan evelki gelişmeler olarak Azerbaycan'da ve diğer Türk Cumhuriyetleri'nde denenmeye başlanan Latin alfabesi ile daha işin başındayken Mustafa Kemal'in Erzurum Kongresi sırasında Mazhar Müfit KANSU'ya yapılacak işler konusunda Latin alfabesine de yer vermiştir.

Fakat Mustafa Kemal her konuda oduğu gibi bu konuda da şartların oluşmasını, en uygun zamanın gelmesini ve yapılacak işin olgunlaşmasını beklemiştir.Ancak bu uygun ortamın hazırlaması için de yapmış ve yaptırmıştır. Daha 1923 yılında İzmir İktisat Kongresi'nde Latin alfabesi konusunda verilen bir önerge, özellikle kongre başkanı Kazım Karabekir'den sert tepki görmüştür.Yine 24 Şubat 1924'de Milli Eğitim Bakanlığı bütçesi görüşülürken Şükrü Saraçoğlu Bey'in harfler konusunu gündeme getirmiş ve eğitim için yapılan fedakarlığa rağmen yine de halkın okuma yazma bilmemesini Arap harflerinin Türkçe'ye uygun olmamasına bağlamıştır.¹⁰⁸

Latin harflerinin kabulü konusunda Türk basınında çok büyük tartışmalar ve polemikler yaşanmıştır. Bu mesele Türk aydınının kafasını o derece meşgul etmiştirki, meselenin ayrıntılı olarak ortaya çıktığı 1924'den 1928'e kadar geçen süre içinde bu konu üzerine bir sürü kitap yazılmıştır. Bu yayınlarda ve gazete sütunlarındaki tartışmalarda Latin alfabesinin lehine de aleyhine de bulunanlar olmuştur.

Latin harflerine karşı çıkanların öne sürdüğü gerekçe şunlardı;

1-Kur'an yazısıdır. Tanrının yazısıdır, başka bir yazıyı almak dinsizliktir.

¹⁰⁸ M.Şakir Ülkü TAŞIR, **Mustafa Kemal ve Harf Devrimi**, Ankara 1981, s.15.

2-Yazı bir hars (kültür) sorunudur. Onun için değiştirilmemelidir.

3-Devlet, bürokrasisinde yaratacağı büyük sarsıntıyı hesaplamalıdır.

4-Kazım Karabekir Paşa'nın savunduğu nedenler; Hem Avrupalıların Müslüman devletler arasında 'Türkler ecnebi yazısını kabul etmişler, Hıristiyan olmuşlardır' propaganası yapacakları endişesi, hem de Türkçe sesleri karşılayacak Latin harflerin olmayışıdır.

Latin Harflerinin Kabulü hakkındaki kanunun kabul tarihi 1 Kasım 1928'dir. Ancak Harf İnkılabı resmen 1927 yılında başlamıştır. İlk adım Ağustos 1927'de TBMM Başkan yardımcısı Hasan Bey'in Latin harflerini alınmasının uygun olacağını basına açıklamasıyla yapması ile atılır.¹⁰⁹

1928 yılı başlarında hükümetin aldığı bir karar gereği kurulan Dil Encümeni ise 26 Haziran 1928'de ilk toplantısını yaparak çalışmalara başlar. Alfabeler konusunda incelemeler yapmak, çeşitli görüşleri incelemek ve başka milletlerin alfabeleri üzerinde araştırmalar yapmak amacıyla kurulan bu encümen, 9 kişiden oluşuyordu. Bu üyelerin üçü milletvekili, üçü Mili Eğitim Bakanlığı görevlisi, üçü de kanun uzmanıydı. Dil Encümeni'nin 1 ay süren çalışmaları sonucunda, alfabe ve gramer konusunda iki bölümden oluşan bir rapor açıklamıştır. Sunulan raporlar hakkındaki son kararı Mustafa Kemal verecektir. Encümen üyeleri Latin alfabesinin hayata geçirilmesi 5 ila 15 yıllık bir geçiş süresinin gerekli olduğunun görüşündedirler.

Bu konuda Dil Encümeni üyesi ve Bolu milletvekili Falih Rıfkı ATAY, şunları yazmıştır.¹¹⁰

Tasariyı Dolmabahçe Sarayı'nda Mustafa Kemal'e götürdüm. Uzun uzadıya inceledi ve bana;

¹⁰⁹ Cemal AVCI, a.g.e., s.107.

¹¹⁰ Cemal AVCI, a.g.e.,s.110.

Yeni yazıyı ne kadar zamanda mekteplere ve halka maal etmeyi düşünüyorsunuz? Diye sordu.

Arkadaşlar 5 ile 15 yıl arasında bir mühlet düşünmektedirler. İlkokullarda ilk yıllarda iki alfabe birlikte okunmalı, gazeteler yarım sütundan başlayarak yavaş yavaş bütün metni yeni yazıya çevirmeli diyorlar. Bununla beraber bir mühlet tespit etmek ve tatbik şekillerini tayin etmek komisyonun vazifesi değildi; cevabını verdim.

Ya 3 ayda , ya da hiçbir zaman! dedi.

Üç ayda mı? Yüzüne bakakalmıştım.

Çocuğum! Dedi. Gazetelerde beş yıl sonra yalnız yarım sütunmu eski yazı kalacak? Herkes o yarım sütunu okur. Beş yıl içinde harp gibi bir buhran çıkarsa bizim yazı da Enver Yazısı'nın akıbetine uğrar.

Bu düşüncedeki Mustafa Kemal. 9-10 Ağustos 1928 akşamı şu nutkuyla hem kamuoyunu aydınlatmış hem de Harf İnkılabı'nı başlatmıştır.

“Arkadaşlar, bizim güzel, ahengdar, zengin lisanımız yeni Türk harfleri ile kendini gösterecektir. Asırlardan beri kafalarımızı demir çerçeve içinde bulunduran, anlaşılmayan ve anlamadığımız işaretlerden kendimizi kurtarmak ve bunu anlamak mecburiyetindediniz. Anladığımız a-sarına yakın zamanda bütün kainat şahit olacaktır. Buna katiyetle eminim.”

Mustafa Kemal çıktığı yurt gezilerinde de yeni Türk harfleri hakkında konuşmalar yapmıştır. 25 ve 29 Ağustos 1928'de milletvekilleri Dolmabahçe Sarayı'nda yapılan eğitime katılmışlar, yeni harfleri öğrenmişlerdir. Bu arada yeni Türk harfleri denenmiş ve eleştiriler doğrultusunda yapılacak düzeltmeler tamamlanmıştır.

Erzincan Mebusu Saffet, Tekirdağ Mebusu Cemil ve Afyon Mebusu Ali Bey'lerin imzasıyla hükümet tarafından ertelenmesi mümkün olmayan, Yeni Türk

Harflerinin Kabulü ile ilgili kanunun derhal hazırlanması ve mecliste görüşülmesi istenmiş ve kabul edilmiştir.¹¹¹

Harf inkılabı ile okuma yazma seferberliği başlamış, Halk evleri, Milli mektepleri, okuma odaları açılmasıyla tam bir seferberlik havasına girilmiştir. Bu hava yayın hayatına da canlılık getirmiştir.

Harf İnkılabı birçok engele rağmen Mustafa Kemal tarafından büyük bir cesaretle gerçekleştirilmiştir. Bu girişim yeteri kadar desteklenmeseydi, ortada kalabilirdi ve Enver Paşa'nın girişimine benzeyebilirdi. Harf İnkılabı'nın başarıya ulaşmasında 1927 yılında iki yıl daha uzatılan Tahrir-i Sükun Kanunu'nun sağladığı uygun ortamının da etkisi görülmektedir.¹¹²

Harf İnkılabı'nın devrimi ile birlikte bir kültür inkılabının hazırlayıcı olduğu, Türk dili ve tarihi üzerine yapılan çalışmalarla birlikte Türk Milleti'nin milli kimliğine kavuşmasında önemli etki yapmıştır.

2.17.2. Millet Mektepleri

1 Kasım 1928'de Latin harflerinin kabul edilmesi ile Türkiye'de okur yazar sorununu düzeltmek için çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan birisi de, yurt dışından getirilerek Türk eğitim sistemi üzerine bir rapor hazırlatılan J.DEWEY'in önerisi doğrultusunda teşkilatlanan ve 1927 yılında faaliyete geçen 'Halk Dershaneleri' dir. Bu dershaneler 1928 yılında 'Halk mektepleri' olarak çalışmalarına devam etmiştir.

Harf İnkılabı'ndan sonra yeni harfleri öğrenmek için büyük bir istek meydana gelmiştir. Toplumun büyük bir bölümü biran evvel okur yazar olmak için çabalamıştır.

¹¹¹ Sami N.ÖZERDİM, *Yazı Devrimi'nin Öyküsü*, s.21., Ankara 1978.

¹¹² Cemal AVCI, *a.g.e.*, s.116.

İşte Türk Milleti'nde uyanan bu okuma yazma aşkı karşısında daha önce faaliyette bulunan teşkilatlar yetersiz kalmış ve hükümet tarafından Millet Mektepleri Talimatnamesi ilan edilmiştir.

Talimatnamenin birinci maddesi;

“Türkiye halkını okuyup yazmaya muktedir bir hale getirmek ve ona hayat ve maişetin istilzam ettiği ana bilgileri kazandırmak maksadı ile Millet Mektepleri teşkilatı vücuda getirilmiştir.”

Talimatnamenin diğer maddeleri ise tahsil çağını geçirmiş olan halkın ne Arap harfleri ne de Türk harfleri ile okuyup yazma bilmeyenlerin öğrenmeleri için dört aylık bir kursu, eski Arap harfleri ile okuyup yazanın ancak Türk harfleri ile bilmeyenin iki aylık bir devreyi ihtiva eder ve her Türk vatandaşını teşkilatın azası sayarak teşkilatın umumi reisliği ile Başmuallimliğini Mustafa Kemal Paşa üstlenmiştir.

Millet Mektepleri konusu çok sıkı tutulmuş, okulu olmayan köylerde bile gezici Millet Mektepleri açılmıştır. Bunlar sadece bir dönem görev yapmış ve o köydeki yetişkinlere okuma yazma öğretmişlerdir. Millet Mektepleri'ndeki öğretmenlere sembolik de olsa ek ücretler verilmiştir. Bu okullara ek olarak 'Halk Okuma Odaları' açılmıştır. Bu okuma odalarında okuma yazma bilenlere daha ileri bilgi verilmektedir. 1936 yılına kadar devam eden Millet Mektepleri'ne, ilk yıllardaki ilgi giderek azalmıştır. 1928 yılında kabul edilen yeni harfler ile okur yazar oranı % 0'a yaklaştığı göz önüne alındığında, bu dönemde başlayan okuma yazma seferberliğinin ve Millet Mektepleri'nin kapatılmasına kadar okuma oranı %20'ye yaklaşması büyük başarı sayılmalıdır. Harf İnkılabı yapılmadan önce her türlü bilimsel ve sosyal etütler gerçekleştirilmiş ve inkılabın başarılı olabilmesi için gereken eğitim kurumları kurulmuştur.

2.17.3. III.Dönem TBMM Dönemi'nde Öğretim Kurumlarındaki Gelişmeler

Genç Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temellerini eğitim ve kültür üzerine kurup, bu sağlam temeller üzerinde yükselmesini amaçlayan Mustafa Kemal ve arkadaşları, Harf İnkılabı konusundaki hassasiyetlerini eğitim kurumları konusunda da göstermişlerdir.

İlköğretim kurumlarında gelişmeler olarak; ilköğretim yaşı 6-15 olarak kabul edilmiş bu yaşlarda çocuğu olupta okula göndermeyenler hakkında kanuni işlem yapılmış ve yine Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun 87.maddesince 'iptida-i tahsil bütün Türkler için mecburi, devlet mekteplerinde meccanidir.' şeklinde yer alan mecburi ve parasız ilk eğitim Cumhuriyet Dönemi'nde temel eğitim prensibi olarak kabul edilmiştir.¹¹³

Cumhuriyet'in ilanından sonra Milli Eğitim Bakanlığı Ankara'da bir heyet toplayarak ortaokul ve lise programlarını değiştirmiştir. III.Meclis döneminde Harf İnkılabı üzerine Arapça ve Farsça dersleri programdan kaldırılmış, Türkçe ve edebiyat dersleri Harf İnkılabı'nın ve dil konusundaki gelişmelerin gerektiği şekilde değiştirilmiştir. İnkılap ve Cumhuriyet tarihi hakkında bilgiler, tarih dersleri içinde önemli bir yer almıştır. Matematik, fizik, kimya, biyoloji gibi dersler batılı manada ıslah edilerek müfredatta yeni hali ile yer almıştır.¹¹⁴

Ülke için gerekli olan mesleki ve teknik bilgiler için meslek ve teknik okullar oluşturulmuştur. 1927-1928 döneminden itibaren Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilen bu okulların amacı, genel kültüre sahip mesleki ve ticaret elemanı yetiştirmektir. Bu okullar; Orta ticaret okulları, İlk öğretmen okulları, İmam Hatip okulları, Erkek sanat okulları ve Enstitüler, Kız sanat okulları, Tapu Kadastro meslek okulu, Ticaret lisesi, Teknik okul, Maliye meslek okulu, Orta terzilik okullarıdır.

Sağlık okulları, Köy-Ebe okulları meslek ve teknik olarak eleman yetiştirmiştir. III.Dönem TBMM Dönemi'nde meslek okullarının sayısındaki artış,

¹¹³ Yahya AKYÜZ, *Türk Eğitim Tarihi*, s.213-214., Ankara 1982.

¹¹⁴ Cemal AVCI, *a.g.e.*, s.127.

ortaokul ve lise sayılarına göre oldukça fazladır. Diğer okulların sayıları aynı giderken, meslek okulları sürekli artış içinde olmuştur.

Milli kültürün çağdaş kültür seviyesinin üstüne çıkarmak amacıyla olan Türkiye Cumhuriyeti yüksek öğretim kurumlarını ciddi birer araştırma merkezleri ve milli kültürü geliştirici bir kaynak haline getirmek için imkanlarını sonuna kadar kullanmıştır. Osmanlı Devleti zamanında liseyi bitirememişler de yüksek öğretim kurumlarına kayıt olabilmektedir. Cumhuriyet Dönemi'nde değişiklikle lise olgunluk sınavını kazanamayanların yüksek okullara başvurmaları engellenmiştir. Bu şekilde yüksek okullara daha zeki öğrencilerin girmeleri sağlanmıştır. III.TBMM'nin görevde bulunduğu 1927-1931 yılları arasında Güzel sanatlar, Denizcilik, Dışçılık, Eczacılık, İktisadi Ticari İlimler Akademisi, Teknik okullar, Veteriner, Ziraat, Siyasal Bilgiler, İlahiyat, Yüksek Denizcilik okulu, Tıp, Fen olmak üzere 10 fakülte ve 18 yüksek okul bulunmaktadır.¹¹⁵

TBMM'nin 8 Nisan 1929 tarihinde kabul ettiği 1416 sayılı kanunla batılı ülkelere lise ve yüksekokul mezunları arasında sınavla öğrenci gönderilmesi getirildi. III.Dönem TBMM döneminde en fazla öğrenci Almanya ve Fransa'ya gönderilmiştir. Yurt dışında en fazla Tarih, Coğrafya, Felsefe ve Yabancı dil alanlarında öğrenci gönderilmiştir.

Azınlık okulları sorunu olarak Lozan Barış Antlaşması'yla, kabul edilen azınlıkların masraflarını kendileri karşılamak üzere okul açabilecekleri ancak Türkçe'yi mecburi ders okutacaklar yine Tarih, Coğrafya, Yurt Bilgisi ve Sosyoloji dersleri Türkçe okutulması ve programları talimatnameleri Milli Eğitim Bakanlığı'nca tasdik edilmesi zorunlu tutulmuştur.

Yabancı ülkelere ait okullar sonunda, azınlık okulundakilere benzerlik göstermektedir. Bu okullarda talimatnameleri Milli Eğitim Bakanlığı'nca tasdik edilen ve bu okullarda Türk yabancı öğrenciye Türkçe, Tarih, Coğrafya, Yurt bilgisi ve Sosyoloji derslerinin Türk öğretmenler tarafından Türkçe okutulması mecburi

¹¹⁵ Cemal AVCI, a.g.e., s.137.

tutulmuştur. Aynı zamanda okullara birer Türk müdür yardımcısı mecburiyeti getirilmiş ve bütün kitapları bakanlığın incelemesinden geçirilmiştir.¹¹⁶

2.17.4. Milli Tarih Çalışmaları ve Türk Tarih Kurumu

Osmanlı tarihçiliği, II.Meşrutiyete kadar vakanüvistlikten ileri geçmemiş, yazılan eserler Osmanlı Tarihi ve İslam Tarihi ile sınırlı kalarak Osmanlı hanedanının köklerini peygambere dayandırma kaygısı taşımıştı. II.Meşrutiyet'den sonra her alanda olduğu gibi, tarih alanında da çağın gereklerine uygun ve yoğun bir çalışma başlamış ve 1910 yılında Tarih-i Osmani Cemiyeti kurulmuştur. Daha sonra Türkiye Cumhuriyeti'ne uyarlanan bu cemiyet Fuat Köprülü başkanlığında, Mustafa Kemal'in direktifleri ile 12 Nisan 1931'de Türk Tarihi Tekkik Cemiyeti'ni oluşturmuşlar.¹¹⁷ Daha sonra bu cemiyet Türk Tarih Kurumu adını almıştır.

Mustafa Kemal batılı devletlerdeki tarihçilerin Türkiye üzerinde oynanan oyunları haklı çıkarmak için ve ortaya attıkları Türkler'i üzerinde küçük gösterici iddalara cevap ve yurt içinde milli duyguları uyandırmak amacıyla ortaya koyduğu Türk Tarih Tezi'nin ve tarih konusundaki diğer çalışmaların daha rahat tartışılması ve ürünler alınabilmesi için Türk Tarih Kurumu'nu kurmuş ve Türk Tarih Kongreleri tertip etmiştir.

2.17.5. Milli Dil Çalışmaları ve Türk Dil Kurumu

Harf İnkılabı'nın kabulünden sonra Mustafa Kemal'in ve TBMM'nin en önemli çalışma konularından biri de Türk Dili'dir. İnkılap gerçekleşikten sonra kanun teklifinde Arapça yerine Türkçe'lerini kullanmak gayreti ile yapılan görüşmelerde dile getirilmekteydi.

Mustafa Kemal 1930'da bu konuda şöyle diyordu:¹¹⁸

¹¹⁶ Cemal AVCI, **a.g.e.**, s.142.

¹¹⁷ Azmi SÜSLÜ, **Atatürk ve Tarih**, s.241-242., Ankara 1995

¹¹⁸ Cemal AVCI, **a.g.e.**, s.139-140.

“Milli his ve dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin milli ve zengin olması milli hissin gelişmesinde başlıca etkidir. Türk dili, dillerin en zenginlerindedir; yeter ki bu dil şuurla işlensin.

“Ülkesini, yüksek istiklalini korumasını bilen Türk Milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğunda kurtarmalıdır.”

Harf İnkılabı gerçekleşikten sonra 1 Eylül 1929 tarihinde okullardan Arapça ve Farsça derslerinin kaldırılmasını da sağlamıştır. Yazarlar yazılarında bu iki dile ait kelimeleri kullanmak istememelerine rağmen, Türkçe kelimeleri kapsayan bir sözlük bulunmadığından çok zorlanmışlardır. Bunların doğrultusunda 12.07.1932 tarihinde Türk Dil Kurumu kurulmuştur. Bu kurum çalışmaları olarak derleme karşılıklar kılavuzu hazırlanma, terim çalışmaları sözlük çalışmaları, gramer çalışmaları, basım yayın çalışmalarıdır.

2.17.6. III. Dönem TBMM Dönemi’nde Sosyal Alandaki Gelişmeler ve Tepkileri

Kadın hakları gerek dünyada gerekse Türkiye’de uzun mücadelelerin sonucunda elde edilmiştir. Bu mücadelelerde Türk kadınları Mustafa Kemal gibi bir lidere sahip oldukları için oldukça şanslılardır.

Mili Mücadele döneminde yalnız cephaneye taşınmakla kalmayan, silahlanıp dövüştüler, erkeksiz kalan köylerde her işi üstlendiler, işçi taburunda görev alıp siper kazdılar yani düşmanın yurttan kovulmasında büyük rol oynayan Türk kadının toplumsal statüsünü çok iyi değerlendiren Mustafa Kemal, onların geleceğe umutla bakmasını sağlamıştır. Mustafa Kemal’in kadınlar konusunda 1923’te söylediği şu sözü bu konuda yapacaklarının işaretidir.¹¹⁹

“Bir Heyet-i İctimaiyye, cinsinden yalnız birinin icabaut-ı asriyeyi iktisab etmesiyle iktifa ederse o Heyet-i İctimayye yarıdan fazla zaaf içinde kalır. Bir millet terakki ve temeddün etmek isterse bilhassa bu noktayı esas olarak kabul etmek

¹¹⁹ Cemal AVCI, a.g.e., s.148.

mecburiyetindedir...Binaenaleyh bizim heyet-i ictimaiyyemiz ilim ve fen lazım ise bunları aynı derecede hem erkek hem de kadınlarımızın iktisab etmeleri lazımdır.”

3 Nisan 1930 günü III.Dönem TBMM döneminde 1580 sayılı Belediye Kanunu ile kadınlara belediye meclislerine üye seçme ve seçilme hakkı 316 millet vekilinden, 198 milletvekili oy verdi, 117 milletvekili oya katılmadı. Bu sonuçla Türk kadınlarına belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı tanınmış oldu.

Kadınlar seçme ve seçilme hakları modern batı toplumu olan Fransa’da 1946’da, İsviçre’de ise 1971’de elde edilebilmişken Türkiye’de 1934’ten itibaren bu hakkı kullanmaya başlamışlardır. Toplum hayatında kadınlara sağlanan eşitlik, çok geçmeden kendini hissettirmeye başlamış her türlü meslek dallarında başarılı hizmetler yapmaya başlamışlardır. Türkiye’nin çağdaşlaşmasında ve kalkınmasında kadın erkek her ferdin katılımı sağlanmıştır.

2.17.7. Rakam ve Ölçülerde Değişiklik

8 Mayıs 1928’de Erzincan Mebusu Saffet (Arıkan) Bey ve arkadaşları uluslararası rakamların kullanılması için bir kanun önergesi vermişlerdir.Olumlu konuşmalardan sonra 1988 sayılı kanun 1.6. 1928’den itibaren yürürlüğe giren bu kanun maddeleri şöyle idi:¹²⁰

Madde 1-Devlet, vilayet, şehremati ve belgeler gibi resmi devair müessesatin bil-umum muamelat-ı tahririye ve hesabiyesinde beylelmilel rakamların kullanılması mecburidir.

Madde 2-Bu kanun 1 Haziran 1928 tarihinden itibaren muteberdir.

Madde 3-Bu kanunun ahkamını icraya İcra Vekilleri Heyeti mezundur.

III.Dönem TBMM’nin son toplantısını yaptığı 26 Mart 1931’de kabul edilen 1782 sayılı kanun ile de arşın, endaze, okka, çeki gibi belirli olmayan ve bölgelere göre de değişebilen ölçüler kaldırılarak yerlerine uluslar

¹²⁰ Cemal AVCI, a.g.e., s.150-151.

arası sistemler olan metre, kilo ve litre gibi uzunluk ve ağırlık ölçüleri kabul edilmiştir.

2.17.8. Menemen Olayı

Menemen Olayı adıyla siyasi tarihimizin adı geçen olay 23 Aralık 1930 tarihinde, Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılmasından yaklaşık bir ay sonra İzmir'in Menemen ilçesinde Cumhuriyet tarihimizin en önemli inkılap karşıt hareketlerinden biri olarak meydana gelmiştir.

Manisa'da Tekke ve Zaviyeler'in kapatılmasından sonra Nakşibendi tarikatına mensub kişiler gizliden gizliye şehirde faaliyetlerini sürdürmekteydi. Bu toplantıların birisinde örgütün lideri Giritli Mehmet, Bozalan'da mehtilini ilan etmiş ve köylülerden destek görmüştür. Giritli Mehmet ve arkadaşları köy civarında hazırlanan bir kulubede bir hafta süre ile esrar içip zikir yapmışlar ve yine Sahte Mehdi Giritli Mehmet liderliğindeki bir grup 22 Aralık gecesi sabaha kadar esrar eğlencesi yapıp Menemen'e doğru yola çıkmışlardır. Giritli Mehmet burada gittikleri Müftü Camii'nde kendini mehdi olarak tanıtır ve dini korumak için geldiğini savunur. Sınırdaki yetmiş bin kişilik halife ordusunu beklediğini ve öğleye kadar şeriat bayrağının altına girmeyenleri kılıçtan geçirilecekleri tehdidini savunur. Ardından belediye meydanına yönelirler. Burada yeşil bayrağın etrafında dönüp, tekbirler getirip zikretmeyi devam ederler içtikleri esrardan sarhoş olmuş bir halde şapka giyenlerin kafir olduğunu, yakında fes giyileceğini, kendilerine kurşun işlemeyeceğini haykırarak etrafa duyurmaya çalışırlar. Tam bu sırada olayları haber alan jandarma, belediye meydanına kadar gelir durumun ciddiyetinin farkına varır ve Alay Komutanı'na telefon ederek askeri birlikten yardımcı bir kuvvet ister. Her günkü gibi eğitim çalışmalarında olan birliğin subaylarından Ast Teğmen Kubilay'a görev verilir. Asteğmen tabancasını bile almadan birliği ile harekete geçer. Birliğin ellerinde yalnızca manevra mermileri bulunuyordu.¹²¹ Olay yerine yakın bir yerde birliğini durdurdu. Kendi sahte Mehdi Giritli Mehmet ve adamlarını yaklaşıp teslim olmalarını istedi.

¹²¹ Turgut ÖZAKMAN, a.g.e., s.406.

Ancak onlar teslim olmak yerine ateş açmaya başlarlar. Mermilerden biri Kubilay'a isabet eder ve Kubilay yürümeye çalışsa da kan kaybından mecalsiz kalır. Cami avlusuna yığılır kalır. Bunu gören Giritli Mehmet testere ağızlı bıçağını alarak öteki yobazlardan biri ile cami avlusundaki Kubilay'a saldırmış ve başını gövdesinden ayırarak kesik başı bayrakların üzerine takılmıştır. Bu sırada olaydan yetişen müfrezeler her ne kadar kendilerine kurşun işlemeyeceğini iddaa etselerde başta Giritli sahte Mehdi Mehmet olmak üzere diğerleri de delik deşik yere serildiler.¹²²

Bölgede bir ay süreli sıkı yönetim ilan edilir. General Mustafa MUĞLALI başkanlığında Divan-ı Harp kurulur. Duruşmalar 15 Ocak 1931'de başladı ve 31 Ocak'da toplam 37 kişinin idamına karar verilmiştir. Ancak bunlardan altısının yaşları dolayısıyla 15 ve 24 sene ağır hapse çevrilmiştir. 41 kişi çeşitli derecelerde hapis ve ağır hapis cezalarına çarptırılmıştır. 27 kişi beraat etmiştir. Alınan son karar ile 28 kişi idam edilmiştir. Sıkı yönetim de Balıkesir ve Manisa'da 28 Şubat'ta, Menemen'de 8 Mart'ta kaldırılmıştır.

Bu olay üzerine Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal orduya (29 Aralık 1930) bir başsağlığı bildirisi yayınladı.¹²³

“Kubilay şehit olurken gericilerin gösterdiği vahşet karşısında Menemen'deki ahaliden bazılarının alkışla olayı uygun bulduklarını belirtmeleri bütün Cumhuriyetçi vatanseverler için utanılacak bir durumdur. Vatani savunmak için yetiştirilen her türlü siyaset ve anlaşmazlığın dışında ve üstünde saygıdeğer bir durumda bulunan Türk subayının gericiler karşısındaki yüksek görevinin vatandaşlarımızla yalnızca saygıyla karşılandığından şüphe yoktur. Büyük ordunun kahraman genç subayı ve Cumhuriyet'in idealist öğretmeni topluluğunun değerli üyesi Kubilay'ın temiz kanı ile Cumhuriyet canlılığını tazelemiş ve kuvvetlendirmiş olacaktır.”

Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılmasından sonra gerçekleşen bu olay ilk anda Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası faaliyetten gerçekleştiren Şeyh Sait

¹²² Erol MÜTERCİMLER, **Fikrimizin Rehberi**, s.1097., İstanbul 2008

¹²³ Turgut ÖZAKMAN, **a.g.e.**, s.408.

İsyanı'nın bir benzeri olduğu kanısını doğurmuştur. Bu nedenle olay üzerine şiddetle gidilmiş en sert önlemler alınmış.

2.17.9. Diğer Olaylar

III. Dönem TBMM henüz açılmadan Mustafa Kemal'e karşı bir süikast girişimi ortaya çıkarılmıştır. 150'likler listesinde bulunan ve Çerkez Ethem'le birlikte Milli Mücadele aleyhine faaliyet göstermiş olan iddaacı Hacı Sami Milli Mücadele'den boş durmayıp padişahlığı geri getirmek için Mustafa Kemal'e bir süikast planı hazırlamıştır. Yalnız 24 Ağustos 1927'de vatandaş ve jandarma elbirliği sayesinde meydana gelen çatışmada güvenlik güçleri kayıp vermeden Hacı Sami ve kardeşi Ahmet ölü, diğerleri sağ olarak ele geçirildi.¹²⁴

Bu dönemde çıkan isyan hareketlerinden biri de 20 Haziran 1930'da İran sınırından sızan çetelerin faaliyetleri ile Ağrı Dağı civarında Zeylan nahiyesinde başlayan bu isyan bölücü ve irticai bir özellik taşımıştır. Türk Cumhuriyeti isyana karşı sert tedbirler alarak 8 Temmuz 1930'da asilere büyük zaiyat verdirilmesi ile sonuçlanmıştır.

2.18. III.DÖNEM TBMM DÖNEMİ'NİN EKONOMİ ALANINDAKİ GELİŞMELERİ

Mustafa Kemal Cumhuriyet'n ilanından önce henüz Lozan Antlaşması imzalanmadan 1923'de bir İktisat Kongresi düzenleyerek ekonomiye verdiği değeri göstermiştir.

İzmir İktisat Kongresi ile karar verilen Milli sanayinin kuruma çabaları yeterince sonuç vermeyince milli sermayenin istenilen düzeye çıkmaması nedeni ile Teşvik-i Sanayi Kanunu 1927'de yenilenerek yerli sayısı 470 iken 1927'den 1931'e kadar açılan fabrika sayısı 1988'dir.¹²⁵ 8 Haziran 1929'da dünya ekonomik buhranının etkisini azaltmak amacı ile Milli Sanayi Teşvik Kanunu uygulamaya konulmuştur. Diğer taraftan yerli imalat ve ürünleri korumak ve ithalatı azaltmak için

¹²⁴ Kazım ÖZTÜRK, a.g.e., s.135.

¹²⁵ Cemal AVCI, a.g.e., s.167.

1929'da 1499 sayılı Gümrük Tarifesi kabul edilmiştir. Yine tütün ve sigara ticareti reji idaresinin elindeyken 1925 yılında satın alınmış ve 1930'da Tütün İhisarı hakkında kanunda kanun ile devlet tekeline bırakılmıştır.

Bankacılık alanında ise 1924-1927 yılına kadar 10 yerli banka varken 1927-1931 döneminde 16 yeni banka açılmıştır. Bu dönemde en büyük gelişme ise Türk parasının değerini korumak amacı ile her türlü ara-kredi işlemlerini yapmak üzere 11 Haziran 1930'da 1715 sayılı kanunla kurulan 'Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'dır.¹²⁶

1929 yılında Newyork borsasındaki büyük düşüşle başlayan ve ardından bütün dünyayı sarsan ekonomik buhran Türk ekonomisinde de etkisini hissettirmiştir. Dünyaya göre daha az sıkıntı çekilmesine rağmen özellikle sanayi ürünleri tarımı ve dış satıma yönelik ürünlerde fazlasıyla hissedilmiştir.

Dış borçlar konusunda Osmanlı Devleti'nde 1854'ten başlayıp, I.Dünya Savaşı'nda da devam eden sürekli borçlanmanın sonucunda devletin vergilerine ve diğer gelirlerine yabancıların el koymaları ve gelirlere alacaklara Duyun-u Umumiye İdaresi tarafından işletilmesidir. Osmanlı Devleti yıkıldığı zaman 161.000.000 altın liralık borç bırakılmıştır. Lozan Konferansı'nda bu borç Osmanlı Devleti'nden ayrılan diğer ülkelere de paylaştırılmış, borç miktarı 107.528.461 liraya indirilmiştir. İlk ödeme 1929'da yapılmış ancak uluslararası buhranın etkisi ile 1930'da öndemede zorlanılmıştır. Bunun üzerine alacaklılarla yeniden masaya oturularak şartların daha da hafifletildiği 1933 antlaşması imzalanmıştır.¹²⁷

Ziraat alanında III.Dönem'de köylüye verilen destek devam etmiş ve ucuz kredi temin edebilmeleri için Zirai Kredi Kooperatifleri'nin kurulmasına yardımcı olunmuş ve yasal dayanağı 28 Mayıs 1929 tarih 1470 nolu kanunla düzenlenmiştir. Kooperatiflere vergi ve pul gibi konularda muafiyet getirilmiştir. 1931 yılı sonuna kadar 311 kooperatif kurulmuştur.

¹²⁶ Kazım ÖZTÜRK, a.g.e., s.65.

¹²⁷ Cemal AVCI, a.g.e., s.175.

Bayındırlık alanında III.Dönem TBMM'nin en büyük özelliği demiryollarını çoğaltarak ülkeyi 'demir ağlarla örmek' amacı ile gerçekleştiren çalışmalarıdır.¹²⁸ 31.12.1928 tarihinde Anadolu-Bağdat hattı (Türkiye sınırları içinde kalan bölümü) ve Haydarpaşa Limanı, 1929'da Mersin-Tarsus hattı, 1931'de Bursa-Mudanya işletmesi yabancı şirketlerden satın alınmıştır. Karayollarına da büyük önem verilerek 18-60 yaş arası erkekler yol mükellefiyetine tabi idiler. 2 Haziran 1929'da kabul edilen 1525 sayılı Yol ve Köprüler Yapımı'na dair kanun ile yol vergisinin yazısı Nafiya Bakanlığı'na yarısı da Özel İdarelere verilmiştir. Vergisini ödemeyenlere ise yol inşaatında çalışma yükümlülüğü getirilmiştir.

2.19. III. DÖNEM TBMM DÖNEMİ'NDE DIŞ POLİTİKA

III.Dönem TBMM Dönemi'nde Lozan'dan kalan sorunların çözüme kavuşturulduğu ve uluslararası alanda daha aktif bir rol oynamaya başladığı dönem olmuştur.

Mustafa Kemal dış politikada izlenecek yolu 1928'de III.Dönem TBMM'nin ikinci toplantı yılını açarken yaptığı konuşmasında şöyle açıklamıştır:¹²⁹

“Efendiler! Harici siyasetimizde dürüstlük, memleketimizin emniyetine ve inkişafının masuniyetine dikkat şiar-ı hareketimize klavuz olmaktadır. Esaslı ıslahat ve inkişafat içinde bulunan memleketimizin hem kendisinde, hem de muhitlerinde sulh ve huzuru cidden arzu etmesinden daha kolay izah olunabilecek bir keyfiyet olamaz. Bu samimi arzudan milhem olan harici siyasetimizde memleketin masuniyetini emniyetini vatandaşların haklarını herhangi bir tecavüze karşı bizzat müdafaa edebilme kudreti de bilhassa gözde tuttuğumuz noktadır. Kara, Deniz ve Hava ordularımızın bu memlekette sulhu ve emniyeti masum bulunduracak bir kuvvetle muhafazaya bunun için çok ehemmiyet veriyoruz. Cumhuriyet hükümeti milletler arasında emniyet misakları akdi için hususi bir gayret göstermektedir. Bize teklif olunan Kellog Misakı'na iltihak için de aynı samimiyetle muvafakatimizi bildirdik.”

¹²⁸ Cemal AVCI, a.g.e., s.17.

¹²⁹ Cemal AVCI, a.g.e.,s.181.

Milli Mücadele'nin başlarında düşman olarak Türkiye'nin karşısına çıkan diğer devletlerle kendi aralarındaki çıkar çatışmalarından faydalanarak daha Milli Mücadele yıllarında ilişkilerin düzeltilmesi yolunda atılan adımlar devam ettirilmiştir

İtalya ile 30.05.1928 tarihinde Roma'da 'Bitaraflık Uzlaşma ve Adli Tesviye Antlaşması' imzalanmış, bu antlaşmayı İtalya adına Musolini ve Türkiye adına Büyükelçi Suat (DAVAS) imzalamıştır.

Yine İtalya ile 22.05.1928'de kabul edilen 'Seyyar Ticaret Memurları Antlaşması' 1365 sayılı suçluların iadesi 1394 sayılı 'adli himaye ve adli makamların hukuk ve ceza işlerinde karşılıklı müzakereli ve adli kararların tenfizi' 137 sayılı 'Türk-İtalya Tahkimnamesi' 1788 sayılı 'Konsolosluk Mukavelesi' kanunlarla kabul edilen antlaşmalardır.1930 sonrasında İtalyan siyasetindeki Roma İmparatorluğu sınırlarını belirleyen yayılmacı siyasetine karşı önlem gereği duyarak Balkan ve Sadabat Paktlarının kurulması aktif rol oynamıştır.¹³⁰ Fransa ile en çok Osmanlı borçları konusunda Türkiye'yi Fransa ile sık sık karşı karşıya getirmiştir. Osmanlı borçlarının ödenmesi hakkında 1928'de Paris Büyükelçisi Fethi (OKYAR) Bey bir antlaşma imzalamış. 1929'da ekonomik buhran nedeni ile borçların ödenmesi mümkün olmayınca yine bir kriz yaşanmıştır. Yalnız kriz 1933 yılında çözümlenmiştir. Fransa 26.6.1929'da Ankara Anlaşması ile demiryollarının satılması 1309 sayılı 'seyyar ticaret memurları' 15.5.1930'da 1623 sayılı 'Hakem Dostluk ve Uzlaşma' 1670 sayılı 'İkamet Ticaret ve Seyrüsefarin' kanunları ile antlaşma imzalanmıştır. İngiltere ile III.Dönem TBMM Döneminde Türkiye ile İngiltere arasında imzalanan Ticaret ve Seyrüsefarin Antlaşması 3.7.1930'da 1674 sayılı kanunla kabul edilmiştir. 1926 yılında önce Nasturi ve Şeyh Sait İsyanları'nda İngilizlerin teşvik edilmiş ve ilişkiler bozulmuştur. Fakat İtalyan ve Alman tehlikeleri iki ülkeyi yakınlaştırmıştır. SSCB ile 17 Aralık 1929'da imzalanan 1925 tarihli 'Dostluk ve Tarafsızlık Antlaşması' 1566 sayılı kanunla iki yıl daha uzatılmasına karar verilmiştir. 6.8.1928'de 1398 sayılı kanunla sınırlarda meydana anlaşmazlıkların çözümüne 17.3.1931'de Karadeniz ve ona bitişik devletlerin deniz kuvvetlerinin sınırlandırılmasına ilişkin antlaşmalar imzalanmıştır.

¹³⁰ Cemal AVCI, a.g.e., s.185.

Yunanistan ile III.Dönem TBMM Dönemi'nde 10.6.1930'da imzalanan yeni bir mübadele antlaşması hal oluncaya kadar Türk-Yunan gerginliği devam etmiştir. Bu antlaşmadan sonra Türk-Yunan ilişkileri dostluk dönemine girmiştir. 27-31 Ekim 1930 tarihinde Venizelos'un Türkiye'yi ziyareti bu havayı daha da pekiştirmiş ve 30 Ekim 1930'da 'Dostluk Tarafsızlık Uzlaşma ve Hakem Antlaşması ve Mevcut Deniz kuvvetlerinin Sınırlandırılması Protokolü' imzalanmıştır. 1930'da imzalanan mübadele antlaşmasının diğer yönü de Balkan ülkeleri arasında işbirliği havası doğurmuş ve 1930 Ekim'inde Atina'da Türkiye,Yunanistan,Bulgaristan, Arnavutluk, Yugoslavya ve Romanya'nın katıldığı bir Balkan Konferansı toplanmıştır. Bu konferansta 9 Şubat 1934'de kurulacak olan Balkan Paketi'nin temelleri atılmıştır.¹³¹

Bulgaristan'la, III.Dönem TBMM Dönemi'nde 6.3.1929'Tarafsızlık Uzlaşma Adli Tesviye ve Hakem Antlaşması' imzalanmıştır.1458 sayılı kanunla III.Dönem TBMM tarafından onaylanan ve 5 yıl süreli olan bu antlaşma ile taraflar birbirine aykırı düşebilecek siyasi ekonomik hiçbir antlaşmaya girmemeyi kabul etmişlerdir.

Afganistan ile Mustafa Kemal'e ve Mustafa Kemal Türkiye'si'ne hayran olan ve kendi ülkesinde de Mustafa Kemal'in inkılaplarını yerleştirmeye çalışan Afgan kralı Emanullah Han 20 Mayıs 1928'de Türkiye'ye gelerek iyi ilişkileri daha da pekiştirilmiştir. 29 Kasım 1928'de 1362 sayılı kanunla Afganistan ile Dostluk ve İşbirliği Antlaşması imzalanmıştır. İran ile III.Dönem TBMM Dönemi'nde doğu bölgemizde Sovyetler dışında Türkiye ile sınırı bulunan tek bağımsız ülke olan İran'la ilişkiler sınır problemleri üzerine yoğunlaşmıştır. Bu problemleri çözmek için 22 Nisan 1926'da Güvenlik ve Dostluk Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmanın aksayan yönlerini gidermek amacıyla 15 Haziran 1928'de bir ek protokol hazırlanmıştır.¹³²

Bu dönem dış politikada savaşlarda yorgun düşmüş bir ülkenin barışa özlemini ortaya koymaktadır. Mustafa Kemal'in liderliğinde gelişen Türk dış politikası uluslararası sorunların çözümünde barışı, adaleti ve karşılıklı anlayışı arayan ancak her türlü tehikeye karşı hazırlıklı bir yol izlenmiştir.

¹³¹ Cemal AVCI, a.g.e., s.189.

¹³² Cemal AVCI, a.g.e., s.190.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. III.DÖNEM BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NE KATILAN NİĞDE MİLLETVEKİLLERİ

3.1. Mehmet Ata (ATAY)

1882 (1298)de Nevşehir'de doğdu. Babası Kadı Mehmet Hilmi Efendi'dir.¹³³Annesi Şerife Hanım'dır.¹³⁴İlk ve orta öğrenimini Nevşehir İbtidai Mektebi ve Karaman Rüştüyesi'nde tamamladıktan sonra İstanbul Mercan İdadisi'ni bitirdi. Mülkiye Mektebi'ne girerek Temmuz 1905'de yüksek kısmından mezun oldu. Konya il maliyet memurluğunda stajını bitirdikten sonra Eylül 1908'de Ürgüp Kaymakamlığı'na atandı. 1910-1916 arası Karaağaç, Aziziye, Karaman Kaymakamı olarak görevlendirildi. Sivas mektupçusu iken mutasarrıflığa yükseltilerek Nisan 1916'da Yozgat, Ekim 1917'de Maraş mutasarrıfı oldu. Kış şartları içinde ancak 15 Şubat 1920'de meclise katılabildi. Bir süre sonra meclisin feshi üzerine Heyet-i Temsiliyenin talimatına uyarak Ankara'ya geldi ve 3 Temmuz 1920'de TBMM genel kuruluna Niğde Milletvekili olarak takdim edildi. 13 Aralık 1920'de Divan Katipliği'ne seçildi.

Ayrıca içişleri, bütçe, mali kanunlar komisyonunda ve memuru muhakematı tetkik kurulunda çalıştı. 2.toplantı yılında İçişleri Komisyonu'nun başkanlığını yaptı.Cephede hizmet gören Refet Bey (paşa)'in memleketin iç durumu vekaletle yönetime imkan vermediği nedeni ile istiyası üzerine 21 Nisan 1921'de istiyası üzerine 19 Mayıs'ta yeniden teşkil edilen İcra Vekilleri Heyeti'ne Dahiliye vekaletini

¹³³Nuri ÇOKER, a.g.e., C.III, s.809.

¹³⁴TBMM Arşivi, 359Nolu SicilDosyası, Tercüme-i Hal Kağıdı

kurdu. 30 Haziran 1921’de sağlık durumunu ileri sürerek vekaletten çekildi. 30 Temmuz 1921’de vatani hizmet için meclis kararı ile izinli sayıldı.

Görevinin sona ermesi üzerine 17 Eylül 1921’de meclise döndü. 26 Ocak 1922’de Harp Encümeni kararı ile ordu geri hizmetlerine gözetim ve yardım için kurulan meclis heyetinde görevlendirildi. Fethi Bey’in izinle ayrıldığı 10 Temmuz 1922’de geçici vekil olarak 18 Eylül 1922’ye kadar Dahiliye Vekaleti işlerini yürüttü. Dönem içinde üçü gizli oturumda olmak üzere 11 konuşma yaptı. Bir kanun önerisi verdi.

Ata Bey görüldüğü üzere Birinci Meclis’te iki kez Dahiliye Vekilliği görevini yürütmüştür.

Birinci vekilliği 21 Nisan 1921-30 Haziran 1921 tarihleri arasında; ikinci vekilliği ise 10 Temmuz 1922-18 Eylül 1922 tarihleri arasındadır.¹³⁵

Birinci Meclis’te milletvekillerinin gelecekte beklenenleri konusunda yapılan ankete 2 Şubat 1922’de cevap vermiştir. Ata Bey ankete; ‘mücadebe-i mukaddesimizin bihakkın nayı ve suret-i ebediyete hamî olabilmesi için millet-i atiyen medid bir sulhe mazhar ve nimet-i sükun ve asayiş sayesinde asrın nur-ı irfan ve şevahid-i medeniyetle men’us ve muvakkar etmek ve tabir-i serihle müsabaka-i milelde kuvvetlerini inkısam ve israra düçar etmeyerek kanun-i terakk-i alemlî mülkümüzle tamamı ile inkişafa isal edecek tedabir-i siyasiye ve iktisadiye ve ilmiyeyi icraya hasr-ı ihtimam lazımdır kanaatindeyim’ şeklinde cevap vermiştir.¹³⁶

Ankete verdiği cevabı günümüz Türkçesi ile sadeleştirecek olursak; ‘Kutsal savaşımızın hakkıyla yararlı ve sonsuza değin parıltılı olabilmesi için ulusu gelecekte uzun süreli bir barışa erdirmek ve sükun ve düzenini çağın kültür ışıkları ve uygarlık tanıklarına alışık ve saygın kılmak ve açık deyişle, uluslararası yarışmada güçlerini bölünmeye ve boşa harcanmaya uğratmadan evrenin ilerleme yarasını devletimizde tamamıyla gelişmeye erdirmek siyasal, ekonomik ve bilimsel

¹³⁵ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi*, C.2, s.663.

¹³⁶ TBMM Arşivi, **359 nolu Sicil Dosyası**, Tercüme-i Hal Kağıdı

önlemleri almaya özellikle özen göstermek gereklidir kanısındayım' diyerek cevap vermiştir.¹³⁷

TBMM'nin II. (1923) ve III. (1927) döneminde tekrar Niğde'den milletvekili olarak görev yapan Ata Bey bu görevini ölümüne kadar devam ettirdi.¹³⁸

TBMM'nin ikinci dönemi için yapılan seçimlere katıldı. 5 Ağustos 1923'de yapılan seçimde 287 oy alarak Niğde'den milletvekili seçildi. 12 Ağustos 1923'te mazbatasını onaylandı. 4 Eylül 1923'te meclise katıldı.¹³⁹

İkinci dönemde; İrşad, memurin muhakemat, Divan-ı Muhasebat, Memurin Encümeni Mahsus, Dahiliye ve Nizamnamei Dahili Komisyonları'nda çalıştı. Divan-ı Muhasebat Komisyonu'nun sözcülüğüne, Dahiliye Komisyonu'nun başkanlığına seçildi. 3 Kasım 1926'da meclisin tebriklerini Cumhurbaşkanı'na sunacak heyette yer aldı.

Bu dönemde iki konuda önergesi, genel kurulda değişik 10 konuda, 23 konuşması vardır. 1 Ocak 1931'de Ankara'da öldü. Evli olup 4 çocuk babası idi. Ailesi (ATAY) soyadını almıştır. Nüfus kaydında adı (ATAULLAH) olup mecliste (ATA BEY) olarak anılmıştır.¹⁴⁰ Rumca ve Fransızca bilmektedir.¹⁴¹

3.2. Mahmut Faik SOYLU

Mahmut Faik SOYLU, 1874'de Niğde'de doğmuştur. Babası Muhittin, annesi Muhibe Hanım'dır. Rüştüye ve Hususi mekteplerini bitirmiştir. Yabancı dili Fransızca'dır. Maliye mezunudur. Çalıştığı memuriyetler, Niğde Muhasebesi Katipliği, Niğde Tahrirat Vergi Memurluğu, Kosova, Sebniçe, Kırşehir, Ertuğrul, Çatalca, Kütahya, Kırşehir muhasebecisi olarak görev yapmıştır. Ayrıca Sivas ve İzmir Vilayet Defterdarlığı da yapmıştır.

¹³⁷ TBMM Albüm, s.320.

¹³⁸ Fahri ÇOKER, a.g.e., C.III, s.809.

¹³⁹ Kazım ÖZTÜRK, TBMM, II.Dönem 1923-1927, Ankara TBMM Yayınları 1995, s.633.

¹⁴⁰ Fahri ÇOKER, a.g.e., C.III, s.809-810.

¹⁴¹ TBMM Albüm , s.40.

II.Dönem’de ara seçimlerde Kütahya Milletvekili olarak seçilmiştir. Evli ve iki çocuk babasıdır. 18.12.1945 yılında vefat etmiştir.¹⁴²

3.3. Halit MENGİ

1884 (1300)’de Niğde Bor’un Armutlu mahallesinde doğdu.Babası Hüsnü Efendi, annesi Huriye Hanım’dır. Ayşe Pakize Hanım’la evlendi; Hüsnü Naim, Deime, Nadide, Vedat, Müjtale, Nesrin, Melehat ve Atilla’nın babasıdır.

Rüştiye eğitimi gördü. Memuriyete Tahrirat Katipliği ile başladı .12 yıl Mal Memurluğu ve müdürlüğü yaptı. 7 yıl belediye başkanlığı yaptı. Bor belediye başkanı iken TBMM’nin II.Dönem seçimlerine katıldı.

Dilekçe, Kavanini maliye, Mübadele, İmar ve İskan, Sıhhiye, Nefia, Layiha ve İskan Komisyonları’nda çalıştı. Edirne ve Adana’nın kurtuluş törenlerine katılan heyetlerde yer aldı.

İtfaiye Cürüm ve Kuvveyi Elektirik Kanunları’nın değiştirilmesine dair iki kanun teklifi, dört kanun önergesi vardır. Bor belediyesinde katiplik ve Tahrirat Katipliği gibi hizmetlerde bulunmuş, muhtelif il ve ilçelerde maliye memurluğu yapmış, Karaman mal müdürüyken 1914 yılında Bor Belediye Başkanlığı’na tayin olmuştur. 1915 yılında Aksaray Kaymakamlığı, daha sonra Karaman Belediye Başkanlığı’nda bulunmuş ve 1920 senesinde Bor belediye başkanlığı seçimlerini kazanarak başkan olmuştur. Bu vazifeyle 1923 yılında milletvekili oluncaya kadar devam etmiştir.¹⁴³

Halit MENGİ Bor’un Milli Mücadele’ye fiilen katılmasında büyük rol oynamıştır. Yazıcızade Hazım Ağa’nın Çakılbağçe’deki bağında yapılan teşkilatlanma toplantısına kendisi gibi güvenilir 20 kadar memleket eşrafı ile katılmıştır. Bu toplantıda alınan kararlar neticesinde Nevşehir ve Ürgüp’de aynı çalışmaları yapmak üzere Halit MENGİ vaziyetlendirilmiş ve böylece Niğde ili Kuva-yi Milliye teşkilatı tamamlanmış olmuştur.

¹⁴² TBMM Arşivi, **529 Nolu Sicil Dosyası**, Tercüme-i Hal Kağıdı

¹⁴³ Kazım ÖZTÜRK, **Türk Parlamento Tarihi III.Dönem 1927-1931**, Ankara, TBMM Yayınları, 1995, s.506

Mustafa Kemal'in Sivas'ta toplayacağı kongreye Bor'dan da temsilci iştirak-i istenince, Niğde'den Muhittin Efendizade Mustafa Bey ile her türlü meşagatte göğüs gererek Sivas'a gitmiş ve kongreye iştirak etmiştir.¹⁴⁴

Halit MENĞİ kongreden sonra Pozantı'da Fransızlar'a karşı gönderilen kuvvetlerin organizasyonlarında yer almış, büyük faydalar sağlamıştır.¹⁴

Halit MENĞİ, belediye başkanlığı sırasında şimdiki İş Bankası'nın bulunduğu yerdeki eski belediye binasını yaptırmış, pek çok dükkan, ev ve hanı istimlak ederek, Hükümet Meydanı'nı açmıştır. Halit MENĞİ siyasi hayattan çekilince Bor'da mütevazi bir hayat sürmüştür, Ekim 1958 tarihinde vefat etmiştir.¹⁴⁵

3.4. Ali Galip YENEN

1877 (1293)'de Bursa'da doğdu. Babası Küçük Ağazade Mustafa Efendi, annesi İffet Zehra Hanım'dır. Bahriye Hanım'la evli, dört çocuk babasıdır.

18 Ağustos 1897'de Harp Okulu'ndan Piyade Teğmen olarak mezun oldu. İlk tayin yeri Atik 3.ordu 17.nizamiye alayı 4.tabur 3.bölüktür.

4 Mayıs 1898'de 3.ordu 42. redif alayı 1.tabur Selanik 4.bölüğe verildi. 8 Mayıs 1902'de Üsteğmenliğe yükselerek, aynı taburun 1.bölüğüne verildi. 14 Ağustos 1904'de Yüzbaşılığa yükseldi.

Sonra Selanik Jandarma Alayının Drama taburu 1.piyade bölüğü komutanlığına atandı.13 Aralık 1905'de Selanik jandarma alayının Maiyet Erkanı Yüzbaşılığı'na, 30 Mayıs 1909'da Üsküdar Jandarma taburu Tensikat dairesine, 28 Kasım 1909'da Üsküdar Jandarma Tabur Komutanlığı'na getirildi. 28 Ağustos 1911'de Kıdemli Yüzbaşılığa yükseldi. 28 Mart 1912'de Jandarma Komutanlığı 1.Şube Mülhak Binbaşılığına getirildi. 1 Mart 1912'de Jandarma Genel Komutanlığı 1.Şube Müdür Yardımcılığı'na atandı. 1 Ocak 1914'de Binbaşı rütbesine yükseldi. 24 Eylül 1916'da Jandarma Genel Komutanlığı 2. Şube Müdürü oldu. 14 Mart 1918'de Kaymakamlığa (yarbaylığa), 7 Mart 1919'da Jandarma Genel Komutanlığı

¹⁴⁴ TBMM Arşivi, **597 Nolu sicil dosyası**, Tercüme-i Hal Kağıdı

¹⁴⁵ Kazım ÖZTÜRK, **Türk Parlements Tarihi III.Dönem 1927-1931**, Ankara, TBMM Yayınları, 1995, s.508.

yardımcılığına yükseltildi. 6 Aralık 1919'da İzmir Bölge Müfettişliği'ne verildi. 30 Haziran 1920'de yeniden Genel Komutan Yardımcılığı ve aynı yıl genel emniyet ve Eskişehir Mutasarrıflığı vekaletinde bulundu. 13 Haziran 1921'de Jandarma Genel Komutanlığı'na, 14 Eylül 1921'de Albaylığa (miralaylığa) yükseltildi.

14 Nisan 1902'de Birinci Mecidi, 11 Ocak 1916'da Harp madalyası, 14 Aralık 1917'de 4.Mecidi (tapdilen) madalyası aldı. 29 Temmuz 1915'de 1 yıl kıdem zammı kazandı ve 31 Temmuz 1927'de kendi isteği ile emekliye ayrıldı.

9 Temmuz 1921'de Jandarma Genel Komutan Yardımcılığı'na atandı ve Jandarma Genel Komutanlığı'na yükseltildi. Bu görevde iken TBMM'nin II.Dönem seçimlerine katıldı. 16 Temmuz 1923'de yapılan seçimde 355 oy alarak Niğde'den milletvekili seçildi. 11 Ağustos'ta meclise katıldı. 12 Ağustos 1925'de mazbatasını onaylandı.

Dahiliye, Milli Müdafaa ve Muvazzener Maliye Komisyonları'nda çalıştı. 2.önergesi, genel kurulda iki konuda beş konuşması vardı.

Niğde'den III.ve IV.Dönem'lerde de milletvekili seçilen Ali Galip YENEN, 18 Temmuz 1927'de emekliye ayrıldı ve 7 Mayıs 1948'de öldü.¹⁴⁶

¹⁴⁶ TBMM Arşivi, **596 Nolu Sicil Dosyası**, Tercüme-i Hal Kağıdı; Kazım ÖZTÜRK, **Türk Parlamento Tarihi III. Dönem 1937-1931**, Ankara, TBMM Yayınları, 1995, s.508.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. III.DÖNEM NİĞDE MİLLETVEKİLLERİ SİYASİ FAALİYETLERİ

4.1. Mehmet ATA (ATAY)

III.Dönem TBMM'nde görev almış olan Mehmet ATA (ATAY)'ın meclis çalışmalarında aktif bir şekilde görev aldığına dair bilgi bulunamamıştır. Mehmet ATA, III.Meclis çalışmaları ve siyasi faaliyetleri, görev yaptığı meclis komisyonları komisyonda yaptığı çalışmalar ile birlikte kanun tekliflerine verdikleri oylar ele alınarak incelenmiştir.

4.1.1. Görev Aldığı Meclis Komisyonları

5.11.1927 tarihindeki Bütçe Encümeni'ne 247 kişi reye katılmış ve bütçe encümen üyeleri seçilmiştir. Niğde'den Ata Bey Bütçe Encümeni'nde aza olarak görev almıştır.¹⁴⁷

5.11.1927 tarihinde Dahiliye Encümeni'ne 248 kişi reye katılmıştır. Dahiliye Encümeni oluşturulmuştur. Niğde'den Ata Bey Dahiliye Encümeni'nde görev almıştır.¹⁴⁸

4.1.2. Görev Aldığı Meclis Komisyonundaki Faaliyetleri

25.2.1928 tarihli Ticareti Bahriye Kanunu'nun, 1.Kabotaj Kanunu'nun 2. maddesinin tefsiri hakkında 3/42 numaralı Başvekalet Tezkeresi ve Ticaret ve Bütçe Encümenleri mazbatalarında, sermaye lehine bir kısmı ecnebi olan Türk Anonim

¹⁴⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.2, s.22.

¹⁴⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.2, s.22.

Şirketleri'nin vaziyetini tetkik ve mütalaa etmek lüzümü nazarı dikkate alınmadığından 'muhalifim'diyen Ali Cenani'nin konuşması altında Mehmet ATA'nın imzası bulunmaktadır.¹⁴⁹

Yerli kumaştan elbise giyilmesine dair olan 9 Kanunievvel 1341 tarihli, 688 numaralı kanunun tefsirine dair olan 5.11.1927 tarihinde Ticaret ve Bütçe Encümenleri'ne havale buyurulan Başvekalet Tezkeresi evrak-ı müteferriasının 1.maddesinin tefsirine mahal olmayan 18.12.1927 tarihli kanunun Heyet-i Celile'ye arzında aza olarak görev almıştır.¹⁵⁰

Malatya mebusu Abdulluttalif Bey'in hasta memurlara verilmeyeceğinin tefsiri hakkında 4/10 numaralı takriri ve Maliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları da kanuniyenin Heyet-i Celile'ye arzında 29.12.1927'de görev almıştır.¹⁵¹

Belediye vergi ve resimleri hakkındaki 26 Şubat 1340 tarihli ve 423 numaralı kanunun 20.maddesinin tefsirine dair olup 19.12.1927 tarihinde, Dahiliye ve Bütçe Encümeni'ne tevdi kılmakta tetkik olundu. Bütçe ile alakadar bir mesele olmamasına ve belediye vergi ve resimleri hakkındaki kanun bidayeten dahi encümende müzakere edilmemiş bulunmasına mebni tefsir hakkında bir karar ittihazına mahal görülmeyeceğinin Heyet-i Celile'ye arzında görev almıştır.¹⁵²

14 Şubat 1927 tarihli Ticareti Bahriye Kanunu'nun 1.maddesi hükmü sefineye mutasarrıf ve malik olacakların münhasıran Türkiye Cumhuriyeti tebasından olmalarını tasrih ve Kabotaj Kanunu'nun 2.maddesinde iş bu hükmü teyid eylemiş ve mevaddı mezkurenin tayini manasında encümenle Ticaret Encümeni hemfikir olmakla beraber sarahatı mevcudiyeye nazaran keyfiyetin muhtacı tefsir olmadığından Heyet-i Celile'ye arzında görevde bulunmuştur.¹⁵³

¹⁴⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.2, s.203.

¹⁵⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.2, s.2.

¹⁵¹ TBMM, Z.C., D.III, C.2, s.6.

¹⁵² TBMM, Z.C., D.III, C.2, s.1.

¹⁵³ TBMM, Z.C., D.III, C.2, s.3.

25. 4.1929 tarihli 810 numaralı kanunun kanunu medeni ile ilga edilmiş olup olmadığının tefsiri hakkında 3/185 numaralı Başvekalet Tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatalarında aza olarak görev aldı.¹⁵⁴

Ankara'da inşa olunacak Meclis-i Mebusan Vekaleti ve Büyük Erkanı Harbiye Reisliği ile sunufu muhtelif müfettişlikleri binaları için 5 sene zarfında tediye olunmak ve her sene tediye olunacak miktarı o sene bütçesine konulmak üzere 2.300.000 liraya kadar taahhüdatta bulunulması mezuniyetine dair Başvekaletten gönderilen encüme havale buyrulan kanun layihasının şekle ait bazı tadilatla kabul olunarak 21.4.1929'da azalık görevinde bulunmuştur.¹⁵⁵

Askeri hastane garnizon ve mekteplerin yapılması hakkında 1/410 numaralı kanun layihası ve Bütçe Encümeni mazbatasında kabul olunan kanun layihasının 23.4.1929 tarihinde Heyet-i Celile'ye arzında Mehmet ATA görevde bulunmuştur.¹⁵⁶

Ankara'da yapılacak olan askeri binalar hakkında her sene tediye edilecek miktarı 300.000 lirayı tecavüz etmemek şartıyla bono çıkarılması ve kanun layihasının şekle ait bazı tadilatla kabul olunarak 2.4.1929'da Heyet-i Celile'ye arz edilen Bütçe Encümeni mazbatasında Mehmet ATA aza olarak görev almıştır.¹⁵⁷

Mülkiye Mektebi'nden neşet edilip dahiliye meslekine intisap edenlere ikişer yüz lira avans verilmesi hakkında 1/337 numaralı kanun layihası ve 21.4.1929 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında görev almıştır.¹⁵⁸

1927senesi Maliye Müdafa Milliye Vekaleti Bütçesi'nde 725.faslin 2.maddesi ünvanının tadiline ve Dahiliye Vekaleti Bütçesi'nde 828. fasla ait maddelerin tevhidine ve Maliye Vekaleti bütçesinin hidameti vataniye tertibine tahsisatı munzama ilavesi ve bazı devair bütçelerinde dahi münakala icrasına dair olup muhtelif tarihlerde encüme havale buyrulan 9 adet kanun layihası alakadar vekil

¹⁵⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.1.

¹⁵⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.2.

¹⁵⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.1.

¹⁵⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.2.

¹⁵⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.2.

veya memurları hazır oldukları halde ayrı ayrı tetkik ve müzakere olunan kanunun Bütçe Encümeni heyetinde görev almıştır.¹⁵⁹

Memur Kanunu'nun muvakkat maddesi mucibince tekaüde sevk olunanlar ile kendiliğinden tekaüdünü istida eden veya muayyen olan müddeti kanuniye ikmalî hasebiyle hükümetce resen tekaüt edilen memurinin tekaüt maaşının hesabından bila maaş aldıkları müddetin de nazarı itibare alınıp alınmayacağına tefsiri hakkında olup, 8.12.1927 tarihinde Maliye ve Bütçe Encümeni'ne havale olunmuş, encümen tarafından karar verilmiştir. Bu heyette Mehmet ATA da görev almıştır.¹⁶⁰

Bazı devairin 1928 senesi bütçelerinin muhtelif fasıl ve maddelerine tahsisatı munzama verilmesine ve bazı bütçelerin fasılları arasında münakale icrasına ve orman mektebi alisi kadrosuna 25 liralık iki muallim ilavesine dair olup muhtelif tarihlerde encümene havale buyrulan 1 adet kanun layihası ile 1 adet teklifi kanuni ayrı ayrı tetkik ve müzakere olunup, Heyet-i Celile'nin nazrı tasvibine arzuda 25.2.1925'de ATA Bey görev almıştır.¹⁶¹

Ecnebi memleketlerde tahsilde bulunan ve bundan böyle tahsile gidecek talebenin muntazam ve mazbut bir tahsil takip etmelerini temin maksadıyla ihzar olunan kanun layihası tetkik ve müzakere olunup, Heyet-i Celile'nin tetkik ve tasvibine arzında ATA Bey.17.3.1929'da görev almıştır.¹⁶²

Muhtelif devair bütçelerine tahsisatı munzama verilmesine ve bazı bütçelerde münakale icrasına ve 1225 numaralı kanunun 5. maddesi ile Türkiye'yi ziyarete gelecek devlet reislerinin masrafı için hariciye vekaleti emrine açılmış olan 200.000 liralık kredi miktarının 246.000 liraya iblağına dair olup muhtelif tarihlerde encümene havale buyrulan 13 adet kanun layihası ayrı ayrı tetkik ve müzakere olunup Heyet-i Celile'ye takdim kılınırken Mehmet Ata aza olarak görev almıştır.¹⁶³

Burdur mebusu Salih Vahit Bey'in resmi devair ve müessesat ile devlete ait idare ve şirketlerde ve merayi umumiyeye hadim müesseselerde bulundurulabilecek

¹⁵⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.1-2.

¹⁶⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.1-2.

¹⁶¹ TBMM, Z.C., D.III, C.9, s.2.

¹⁶² TBMM, Z.C., D.III, C.9, s.2.

¹⁶³ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.2.

vesaiti nakliye hakkında 2/68 numaralı teklifi kanunisi ve Bütçe Encümeni mazbatasında, 19 Mayıs 1928'de Ata Bey aza olarak görev almıştır.¹⁶⁴

Müzayede ve Münakasa ve İthalat Kanunu'nun 6.maddesine bir fıkra ilavesi hakkında 1/198 numaralı kanun layihası ve Maliye ve Bütçe Encümenleri mazbatasında Ata Bey 17 Mayıs 1928'de aza olarak görev almıştır.¹⁶⁵

1927 Senei Maliyesi Muvazenei Umumiye Kanunu'nun 14.maddesine müzeyyel 1/213 numaralı kanun layihası ve Bütçe Encümeni mazbatasında Ata Bey aza olarak görev almıştır.¹⁶⁶

Vergi muafiyetlerinden bir kısmının ilgası hakkında olup, Ticaret, Ziraat ve Maliye Encümeni'nde tetkik olunduktan sonra encümene tevdi kılınan kanun layihası ile ilga edilecek muaffiyetlerden tahassül edecek varidat fazlalarının karşılık ittihazı ile ticaret ve sanayi meslek mektepleri masanyı insaniye ve tesisiyesi için 1928 bütçesine Heyet-i Celile'ye takdiminde Ata Bey aza olarak görev almıştır.¹⁶⁷

Bazı vilayetler dahilindeki 10 nahiyenin kaza haline ifrağ ve tahvili ve İstanbul vilayeti dahilinde bir kaza teşkili hakkında olup 10 Mayıs 1928 tarihinde Dahiliye ve Bütçe Encümenleri'ne havale buyrulan kanun layihası Dahiliye Encümeni mazbatasıyla encümeni tevdi kılınıp tetkik ve müzakere olunup Heyet-i Celile'ye arzında Ata Bey aza olarak görev almıştır.¹⁶⁸

Hükümetçe Vandat bütçesi 11.237000 lira.ve masraf bütçesi 8.737.000 lira olarak teklif edilip encümene havale buyrulan Anadolu-Bağdat demiryolları ve Haydarpaşa liman ve rıhtım idaresinin 1928 senesi bütçesi tetkik olunup konum layihasının 1.ve 2.maddeleri baloda arz ve izah edildiği vech ile vandat ve masarif miktarlarına göre tadilen ve diğer maddeleri teklif vech ile kabul olunarak Heyet-i

¹⁶⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.78.

¹⁶⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.66.

¹⁶⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.60.

¹⁶⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.8.

¹⁶⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.26.

Umumiye'ye 8 Mayıs 1928'de sunulmuş olan kanun layihasında aza olarak görev almıştır.¹⁶⁹

Islahı Hayvanat Kanunu'nun 28. maddesinin tadili hakkında Başvekaletten varit olup, Ziraat ve Bütçe Encümeni'nce tetkik edilmekle devrenin hitamı dolayısıyla kalmış olan Laika-i Kanuniye bu sene Ziraat Encümeni'nce yeniden tetkik olunup, Heyet-i Celileye'nin arzına karar verilmiş, 7 Mayıs 1928'de mazbatasında Ata Bey'in ismi de geçmiştir.¹⁷⁰

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Hıfzısıha müessesesi hakkında Başvekaletten varit olup 1.12.1927 tarihinde Sıhhiye ve Bütçe Encümenleri'ne havale buyrulan kanun laihası Sıhhiye Encümeni'nin mazbatasıyla birlikte encümence tevdi kılınmış tetkik ve müzakere olunmuş Heyet-i Umumiye'ye takdimine karar verilmiştir. Bu Bütçe Encümeni mazbatasında 6. Mayıs 1918 tarihinde Ata Bey aza olarak görev almıştır. (FAİK BEY ile birlikte)¹⁷¹

Anadolu Ağası'nın keşide edeceği dahili ve telgraf bedelleri hakkında olup 12.3.1928 tarihinde encümene havale buyrulan kanun layihası Hariciye ve Dahiliye Encümenleri mazbataları ile birlikte tetkik olunup kanuna bazı tadilat ve ilave olunması hakkında 7 Mayıs 1928 tarihinde Heyet-i Umumiye'ye arz ve takdiminde Ata Bey aza olarak görev almıştır. (FAİK BEY ile birlikte)¹⁷²

Konya Ovası Sulama İdaresi 1928 tarihinde encümene havale buyrulan kanun layihası ile ilgili kanunda bütçenin gelecek sene meclise vaktinde tevdi temennisiyle mazbata 6. Mayıs 1928'de Heyet-i Umumiye'ye arz ve takdiminde Ata Bey aza olarak görev almıştır. (FAİK BEY ile birlikte)¹⁷³

Harita müşambası üzerine müressam planların gümrük tarifesi umumiyesinin 254. numarasında zikrolunan mevad surasında gümrük resminden muaf olup olmadığının teyim ve tefsiri hakkında olup 29.1.1928 tarihinde Maliye ve Bütçe Encümenleri'ne başvuru Başvekalet Tezkeresi Maliye Encümeninin mazbatasıyla

¹⁶⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.12.

¹⁷⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.12.

¹⁷¹ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.30.

¹⁷² TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.32.

¹⁷³ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.19.

birlikte encümenine tevdi kılınmakla tetkik ve müzakere olunup Heyet-i Umumiye arzına karar verilmiş 5 Mayıs 1928 Niğde'den Ata Bey aza olarak görev almıştır.¹⁷⁴

Ankara'da inşaya başlanılan merkez hıfzısıha binasıyla Numune Hastanesi'nde inşa edilecek Pavyon Hudut ve Sevahil Sıhhiye Müdüriyeti Umumiyesi Bütçesine var olunacak Tahsisat ve Evkay Müdüriyeti Umumiyesi Bütçesi'nden yapılacak muaveat karşılıklı ittihaz olunarak iki milyar liraya kadar taahüdata girişilmesine mezuniyet itası hakkında başvekaletten varit olup, encümenine havale buyrulan kanun tetkik ve müzakere olunmuş Heyet-i Umumiye'ye 3 Mayıs 1928'de takdim kılınmıştır.

Bu takdimde Mehmet Ata aza olarak görev almıştır.¹⁷⁵

Tabiyet muameletından alınacak harçlar hakkında şurayı devlet teşkilatı ile birlikte başvekaletten varit olup Hariciye, Maliye ve Bütçe Encümenleri'ne havale buyrulan kanun layihası alakadar encümenlerce badetetik encümenine havale buyrulmakla tetkik ve müzakere edilmiş ve kanun layihası Heyet-i Celileye'ye arz olunmuş 1 Mayıs 1928'de Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.¹⁷⁶

Askeri tayinat ve yeni kanunu muvakkatinin 33. 38. ve 40. maddelerinin muaddel olmak üzere başvekaletten varit olup Müdayai Milliye ve Bütçe Encümenleri'ne havale buyrulan kanun tetkik ve müzakere olunmuş 1 Mayıs 1928'de Heyet-i Umumiye'ye takdim kılınmıştır. Bu takdimde Mehmet Ata Bey aza olarak görev alınmıştır.¹⁷⁷

Askeri nekahatname ve senatoryuımlardaki hasta ve zayıfların sureti iaşesi vesaire hakkındaki 19 Mayıs 1827 tarihli 1034 numaralı kanuna zeyle tanzim olup 8.3.1928 tarihinde encümenine havale buyrulmuş tetkik ve müzakere olunup Heyet-i Umumiye'ye arz ve takdim kılınmış bu takdimde Mehmet Ata 25 Nisan 1928'de aza olarak görev yapmıştır.¹⁷⁸

¹⁷⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.3.

¹⁷⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.8.

¹⁷⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.52.

¹⁷⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.42.

¹⁷⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.34.

Türkiye Cumhuriyeti ile Sosyalist Şuralar Cumhuriyeti İttihadı arasında imza edilip 25 Haziran 1927 tarihli ve 1168 numaralı kanun ile tasdik kılınan sular mükavelenamesinin Türkçe metni ile mezkur kanunun metninde vaki şekivlenin taskikine dair olup nayıcı encümeni mazbatasıyla birlikte encümene tevdi kılınmış tetkik olmuştur. Hazırlanan layihanın Riyaset-i Celileye'ye takdimine karar verilmiştir. 14 Şubat 1928'de aza olarak Ata Bey görev almıştır.¹⁷⁹

Meclis Hesapları Tetkiki Encümeni azasından mürakip olan zata ücreti ücreti huzur itasına dair olan kanunun birinci maddesinin tadili hakkında olup encümene havale buyrulan Tekirdağ Mebusu Celal Nuri Bey'in teklifi kanunisi tetkik ve müzakere olunmuş, layihanın Heyet-i Umumiye'ye arz ve takdimine karar verilmiştir. 3 Mayıs 1928'de Ata Bey aza olarak görev almıştır. 'Muhalliyim' kelimesini kullanmıştır.¹⁸⁰

Anadolu ve şark demiryollarının nihayet noktaları olan Sirkeci ile Haydarpaşa arasında fenbat tesisi ve işletilmesi için Devlet Demiryolları ve Limanları İdaresi Umumiyesi'ne mezuniyet verilmesi ve husus için icrası lazım gelen fiyat masrayun idaresi mezkurenin 1927 seneyi maliyesi bütçesinin 5. faslının 2. maddesi tasarrufatından tediyesi hususuna mütedair olan kanun layihası tetkik ve müzakere olmuştur. 28 Mayıs 1928'de Heyet-i Umimiye'ye takdim kılınmış heyette Ata Bey görev almıştır.(FAİK BEY ile birlikte).¹⁸¹

Kurslara iştirak edecek zabitan ve meuvnini askeriye verecek yevmiyelerle memuriyeti muvakkare ile bir tarafa izam olunacak zabitan ve memurinin askeriye verecek ikamet yevmiyelerinin sureti tayini hakkında olup karargah kararnamesine zeyredilen 18 Haziran 1927 tarihli ve 1092 numaralı kanun hükmünün jandarma zabitan ve mencubinine teşmili hakkında Başvekalet'ten varit olup 10 Kanunievvel 1927 tarihinde encümene havale olunup , Heyet-i Umumiye'ye

¹⁷⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.26.

¹⁸⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.4.

¹⁸¹ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.6.

arzına kara verilmiş, Bütçe Encümeni mazbatasında 13. Kanunievvel 1927'de Ata Bey aza olarak görev almıştır.¹⁸²

Seyrisafain İdaresinin 1928 senesi bütçesi hakkında olup 12 Kanunisani 1927 tarihinde encümene havale buyrulan kanun layihası tetkik ve müzakaere olunup bütçenin Heyet-i Umumiye'si hakkında icra kılınan tetkikat netayici berveçhi arz olunmuştur. 25 Kanunievvel 1927'de Ata Bey görev almıştır.¹⁸³

İdare Heyetinin Riyaseti Cumhur 1927 senesi bütçesinden münakale icrasına denir. 2/1 numaralı teklifi kanuni ve Bütçe Encümeni mazbatasında 17 Teşrinisani 1927'de Ata Bey görev almıştır. (FAİK BEY ile birlikte).¹⁸⁴

19 Nisan 1927 tarihli ve 1010 numaralı kanun mucibince Berri, Bahri, Havai ve jandarma zabitanı ile muamelat memurlarına ve hesap memurlarıyla muavinlerine ve Bahriye Gedikli zabitanına aynen ve yahut bedelen verilmekte olan bir nefer tayininden kazanç vergisi katedilip edilmeyeceğinin tefsiri talebine dair olup 5.11.1927 tarihinde Maliye ve Bütçe Encümenine havale buyrulan Başvekalet Tezkeresi Maliye Encümeni'ne tetkik ve müzakere olunup 24.11.1927'de Heyet-i Umumiye'nin arzına karar verilmiş, bu heyette Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.¹⁸⁵

Hasbelvazife memaliki ecnebiyede bulunan ve memuren merkeze celp olunan hariciye memurlarına Türkiye dahilinde kaldıkları müddet için Hariciye Harcırah Kanunu'na tevfikan sekiz misli üzerinden ikamet yevmiyesi itası caiz olup olmadığının tefsiri hakkında olup 5.11.1927 tarihinde Maliye ve Bütçe Encümeni'ne havale buyrulan Başvekalet Tezkeresi Heyet-i Umumiye'ye arzına karar verilmişti. Bu kararda 28 Teşrinisani 1927 tarihinde Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.¹⁸⁶

Bazı ihtiyacın muayyen müddet zarfında teminini isdihdaf eden 664 ve 1013 numaralı kanunların temdili hakkında olup 24.11.1927 tarihinde encümene havale

¹⁸² TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.10.

¹⁸³ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.21.

¹⁸⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.3.

¹⁸⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.2.

¹⁸⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.8.

buyrulan kanun layihası tetkik ve müzakere olunan Bütçe Encümeni mazbatasında 28 Teşrinisani 1927 tarihinde Ata Bey aza olarak görev almıştır.¹⁸⁷

Bazı eşhasın şark mamatikundan garp vilayetlerine nakilleri hakkındaki 19 Haziran 1927 tarihli ve 1097 numaralı kanun hükmünün refine dair olup 30.11.1927 tarihinde Dahiliye, Adliye, Bütçe ve Encümenlerine havale buyrulan kanun layihası Dahiliye ve Adliye Encümenleri'nin mazbatalarıyla birlikte encümene tevdi olunmuş, aynen kabul olunmuş, Heyet-i Celile'ye arzına karar verilmiş, Bütçe Encümeni mazbatasında, 30 Kanunievvel 1927 tarihinde Ata Bey görev almıştır. (FAİK BEY ile birlikte)¹⁸⁸

1927 senesi maliye vekaleti ile umum jandarma kumandanlığı bütçelerine tahsisatı mumzammına hakkında olup 30.11.1927 tarihinde Dahiliye Encümenleri'ne havale buyrulan kanun layihası Dahiliye Encümeni mazbatası ile Bütçe Encümeni'ne tevdi edilmiştir. Tetkik ve müzakere olunmuş, Heyet-i Umumiye'ye arzında 4 Kanunievvel 1928'de Ata Bey aza olarak görev almıştır. (FAİK BEY ile birlikte)¹⁸⁹

Başvekaletten 1927 senesi bütçesine beş bin lira tahsisatı munzamma olarak ilavesi hakkında olup 28.11.1926 tarihinde encümene havale olunup tetkik ve müzakere olunup 8 Kanunievvel 1927 tarihinde Heyet-i Celile'ye arzına karar verilmiştir. Bütçe Encümeni mazbatasında Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.¹⁹⁰

1927 senesi maliyesi maarif vekaleti bütçesine genç dernekleri masrafi karşılığı olunarak varolunan 5.500 liralık tahsisatın telif ve tercüme ve tetkik mükafatı ve neşriyet mesarifi umimiyesiyle talim ve terbiye azasına tetkik hareketleri ve komisyonları hakkı huzur ve harcualına ait olan 541 fasıla nakliye mezuniyet itasına mütedair olup 1 Kanunievvel 1927 tarihinde encümene havale olunup tetkik ve

¹⁸⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.2.

¹⁸⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.2.

¹⁸⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.2.

¹⁹⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.6.

müzakere olunan kanunun Bütçe ve Encümeni mazbatasında Ata Bey aza olarak görev almıştır.¹⁹¹

Hudut ve Sevahil Sıhhiye Müdüriyeti'nin 1927 senei maliyesi bütçesinin 7.masaniyi mütenevvia faslın 11.gece pratikası maddesine 3.000 lira tahsisatı munzamma ilavesi hakkında olup 21 Teşninisani 1927 tarihinde encümene havale olunmuş, tetkik ve müzakere olunup Heyet-i Umumiye'ye arz olunan kanun Bütçe Encümeni mazbatasında, 8 Kanunevvel 1927'de Mehmat Ata aza olarak görev almıştır.¹⁹²

Maliye vekaleti ile rüsumat müdüriyeti umumiyesinin 1927 senei maliyesi bütçelerinin bazı fasıl ve maddeleri arasında münakala icrasına dair olup 1 Kanunevvel 1927 tarihinde encümene havale buyrulan kanun tetkik ve müzakere olunan kanunun Bütçe Encümeni mazbatasında Mehmat Ata aza olarak görev almıştır. (FAİK BEY ile birlikte)¹⁹³

Halen sefaini harbiye adadından ihraç edilmiş olup müzayideye çıkarılan bazı safain hakkında Muhasebe-i Umumiye Kanunu'nun 24.maddesinin sureti tatbikinden mütevellit bahriye vekaleti ile maliye vekaleti arasındaki noktai nazar ihtilafının tefsiren halli lüzumuna dair olarak Teşrinisani 1927 tarihinde divan muhasebat Maliye ve Bütçe Encümenleri'ne havale buyrulan Başvekalet Tezkeresi zikrolunan encümenlerin mazbatalarıyla birlikte tetkik ve müzakere olunan kanunun Bütçe Encümeni mazbatasında 13. Kanunevvel 1927'de Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.¹⁹⁴

Harcırah Kararnamesi'nin 10.maddesinin 1. ve 2. fıkralarının tefsiri hakkında 3/20 numaralı Başvekalet Tezkeresi ve Maliye ve Bütçe Encümeni mazbatasında 13.12.1927'de Mehmet Ata aza olarak görev almıştır.¹⁹⁵

Muallim mektepleri talebesinden tahsilini isteği ile bırakanlardan tahsilinde buldukları müddete ait mektep masraflarının sureti tahsili hakkında maarif

¹⁹¹ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.3.

¹⁹² TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.1.

¹⁹³ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.2.

¹⁹⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.140.

¹⁹⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.2.

teşkilatına mütedair 22 Mart 1926 tarihli ve 789 numaralı kanunun 8.madde hükmünün mezkur mektepler talebesinden terk ve ihraç olunanlar hakkında dahi tatbik olunup olunmayacağı Maarif Vekaleti ile Maliye Vekaleti arasında mucibi ihtilaf olduğundan bu ihtilafın tefsiran hali hakkında olup 24.11.1927 tarihinde Maarif ve Bütçe Encümenleri'ne havale buyrulan Başvekalet Tezkeresi maarif encümeni mazbatasıyla birlikte encümene tevdi kılınmış, tetkik ve müzakere olunmuş, bu kanun Bütçe Encümeni mazbatasında, 13 Kanunievvel 1927 tarihinde Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.¹⁹⁶

Halen sefaini harbiye adadından ihrac edilmiş olup müzayedeye çıkan bazı sefain hakkında Muhasebei Umumiye Kanunu'nun 24.maddesinin sureti tatbikinden mütevellit Bahriye Vekaleti ve Maliye Vekaleti arasındaki noktai nazar ihtilafını tefsiren halli lüzuma dair olarak 5 Teşrinisani 1927 tarihinde Divan-ı Muhasebat, Maliye ve Bütçe Encümeni'ne havale buyrulan tezkeresi encümene tevdi kılınmış, tetkik ve müzakere olunan kanunun Bütçe Encümeni mazbatasında 13 Kanunievvel 1927 tarihinde Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.¹⁹⁷

Muallim mektepleri talebesinden tahsilini isteği ile bırakanlardan, tahsilde buldukları müddete ait mektep masraflarının sureti tahsili hakkında maarif teşkilatına mütedair 22 Mart 1926 tarihli ve 789 numaralı kanunun 8.maddesi hükmünün mezkur mektepler talebesinden terk ve ihraç olunanlar hakkında dahi tatbik olunup olunmayacağı Maarif Vekaleti ile Maliye Vekaleti arasında mucibi ihtilaf olduğundan bu ihtilafı tefsiren hali hakkında olup 24.11.1927 tarihinde maarif ve Bütçe Encümeni'ne havale buyrulan Başvekalet Tezkeresi Maarif Encümeni Mazbatası ile birlikte encümene tevdi kılınmış Heyet-i Umumiye'ye arz olunmuş, bu kanun Bütçe Encümeni mazbatasında 13 Kanunievvel 1927 tarihinde Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.¹⁹⁸

Rüşvet, iltikaf, ihtilas, zimmete para geçirmek ve devlet müzayede ve münakaşalarına fesat karıştırmaktan vesair cürümlerinden maznun memurlarla şerikleri hakkında kanuni takibat ve mahkeme usulüne mütedair Adliye Vekaleti'nce

¹⁹⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.8.

¹⁹⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.6.

¹⁹⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.2.

hazırlanıp başvekaletten Meclis-i Ali'ye takdim olunan ve Adliye Encümeni'nce tetkik olunup tetkik ve müzakere olunmuştur. Dahiliye Encümeni mazbatasında 27.3.1930 tarihinde Ata Bey aza olarak görev almıştır.¹⁹⁹

Ankara'dan gayri şehir ve kasabalarındaki telefonlara dair olan kanunun 5.maddesine bir fıkra ilavesi hakkında 1/579 numaralı kanun layihasının Dahiliye Encümeni mazbatasında 27.3.1930 tarihinde Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.²⁰⁰

İstanbul Belediyesi'nce alınmakta olan köprü memuriyesinin 14.4.1928 tarihli ve 1223 numaralı kanun ahkâmının tadiline mütedair dahiliye vekaletince, tanzim olunup Başvekaletten Meclis-i Ali'ye takdim olunan kanun layihası ve esvabı mucibe mazbatası Dahiliye Vekaleti memuru mahsus huzur ile tetkik ve müzakere olundu. Bu layihanın Dahiliye Encümeni mazbatası 7.4.1930 tarihinde Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.²⁰¹

Mardin mebusu İrfan Ferit ve Kayseri mebusu Hasan Ferit Bey'lerin Köy Kanunu'nun 44.maddesinin tefsirine dair 4/53 numaralı tavrî ve Dahiliye Encümeni mazbatasında 27.3.1930 tarihinde Mehmet Ata aza olarak görev almıştır.²⁰²

Çocukların içki ve tütün kullanmaları ve sinemaya gönderilmemeleri hakkında Kırklareli mebusu Dr. Fuat Beyefendi tarafından verilip encümene havale buyrulan 2 teklifi kanuni bu layihanın müzakeresi bitirildikten sonra tetkik olunarak Sıhhiye Encümeni mazbatasında yazılı sebeplerden dolayı encümen tarafından tekliflerin reddi muvafık görülmüş kanun layikasının Heyet-i Umumiye'nin nazarı tasvibine arz olunmak üzere yüksek reisliğe sunulmasına karar verilmiş, havalesi mucibince Adliye Encümeni'ne sunulmuştur. Bu konuda Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.²⁰³

Başvekaletten varit olup muhtelif tarihlerde encümene havale buyrulan 8 kıta kanun layihası ile İdare Heyeti'nin bir kıta teklifi kanunisi alakadar vekiller ve zevat

¹⁹⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.18, s.2.

²⁰⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.18, s.1.

²⁰¹ TBMM, Z.C., D.III, C.18, s.5.

²⁰² TBMM, Z.C., D.III, C.18, s.2.

²⁰³ TBMM, Z.C., D.III, C.18, s.12.

hazır oldukları halde tetkik ve müzakere olunmuş, daha sonra da Heyet-i Umumiye'nin nazarı tasvipine arz olunan 31.1.1929 tarihli layihanın kabulünde Ata Bey görev almıştır.²⁰⁴

Bazı devainin 1928 senesi bütçesine manzum tahsisat verilmesine ve bazılarının fasılları arasında münakala icrasına ve tahsisat imhasına dair olup muhtelif tarihlerde encümene havale buyrulan beş kıta kanun layihası ile bir kıta teklifi kanuni maliye vekili bey hazır olup tetkik ve müzakere olunmuş, Heyet-i Umumiye'nin tasvibine arz olunan konuda 12.1.1929 tarihinde Ata Bey görev almıştır. (FAİK BEY' le birlikte)²⁰⁵

Karadeniz Boğazı Tahlisiye İdaresi'nin 1928 senesi bütçesinin 1928 senesi Mayıs nihayetine kadar temdidi ve 117.024 lira 50 kuruş tahsisatı munzamma itası hakkındaki konunun Bütçe Encümeni mazbatasında 2.11.1929'da Ata Bey görev almıştır.²⁰⁶

Birinci umumi müfettişlik emrinde bulunan adli müşavirin merkez kadrosuna ilavesi hakkında Başvekalet'ten varit olup encümene havale buyrulmuş kanun layihasının Heyet-i Celile'ye arz edilen 15.1.1925 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Mehmet Ata görev almıştır.²⁰⁷

Kazanç Vergisi Kanunu'nun 28.maddesinin tefsiri hakkında olup maliye ve Bütçe Encümenleri'ne havale bulunan Gaziyayıntap mebusu Ali Cenani Bey'in takriri Maliye Encümeni mazbatası ile birlikte Bütçe Encümeni mazbatasında 15.1.1929 tarihinde Ata Bey görev almıştır.²⁰⁸

28 Mayıs 1927 tarihli ve 1055 numaralı Teşviki Sanayi Kanunu'na bir madde ilavesi hakkında olup İktisat, Maliye ve Bütçe Encümenlerine havale buyrulmuş olan İstanbul mebusu Edip Servet Bey'in teklifi kanunisi iktisat ve maliye encümenlerinin

²⁰⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.6, s.13.

²⁰⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.5.

²⁰⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.4.

²⁰⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.1.

²⁰⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.4.

mazbataları ile birlikte kılınmış olan 15.1.1928 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Ata Bey görev almıştır.²⁰⁹

Ciheti Askeriye’de kadroya tabi ve maaşlı hizmetlerde ücretle istihdam olunan mütekadinin tekaüt maaşlarını kat-ı icap edip etmeyeceğinin tefsirine dair başvekaletten varit olup Maliye ve Bütçe Encümenleri’ne havale buyrulan tezkere Maliye Encümeni mazbatasında Ata Bey görev almıştır. (FAİK BEY ile birlikte)²¹⁰

Memurin Kanunu’nun 89.maddesinin tefsirine dair olup memurinin muvakkat encümenine havale buyrulmuş olan ve meskul encümen mazbatası ile Heyet-i Umumiye’ye arz edilmiş iken 24.12.1928 tarihli inikatta vaki talep üzerine encümene havale olan Başvekalet Tezkeresi tetkik ve müzakere olunan layihanın bütçe Encümeni mazbatasında Mehmet Ata görev almıştır.²¹¹

Evkaf Müdüriyeti Umumiyesi’nin 1928 senesi bütçesinin mutelif fasıl ve maddelerine ceman 142.000 lira tahsisatı munzammına ilavesine ve 1927 senesinde tahakkuk edip tertiplerindeki tahsisatın ademi kifayesine binaen tesviye edilemeyen 2.386 lira 20 kuruş miktarındaki duyun için dahi 1928 senesi bütçesindeki 37. kanun layihasının Riyaset-i Celile’ye takdiminde Mehmet Ata 24.1.1929’da görev almıştır.²¹²

Devlet davalarını intaç eden avukat ve dava vekillerine verilecek ücreti vekalet hakkındaki 28 Mayıs 1928 tarih ve 1333 numaralı kanuna tesyil edilmek üzere Başvekaletten gelip aliye ve Bütçe Encümenleri’ne havale buyrulan kanun layihasının Bütçe Encümeni mazbatasında Mehmet Ata 22.1.1929’da görev almıştır. (FAİK BEY ile birlikte)²¹³

10 Eylül 1928 tarihinde Brüksel’de toplanan milletler arasındaki telgraf konferansı tarafından ittihas edilmiş olan mükerraratın tasdiki hakkında Başvekalet’ten varit olup encümene havale buyrulan kanun layihası ile esbabı mucibesi Posta ve Telgraf Umumi Müdürü hazır olduğu halde mutavele tetkik

²⁰⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.7.

²¹⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.3.

²¹¹ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.2.

²¹² TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.6.

²¹³ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.18.

olunmuş, Heyet-i Umumiye'ye arz olunmuş. Bu layihanın 16.12.1920 tarihli Dahiliye Encümeni mazbatasında Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.²¹⁴

Memurin Kanunu'nu açık maaşa mütedair olan 85.maddesinn müeccel bulunduğundan ve Haziran 1927 tarihine kadar olan zaman için mazuliyet maaşı tahsis kılındığı halde 89. maddeye nazaran divan muhasebatca vize edilmemekte olduğundan dolayı bu gibiler hakkında tefsiren bir karar ittihazı zammında Başvekalet'ten varit olup encümene havale buyrulan evrak tetkik ve müzakere edilen kanunun Dahiliye Encümeni mazbatasında 26.11.1928 tarihinde Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.²¹⁵

Temmuz 1929 tarihli ve 1429 numaralı Gümrük Tarife Kanunu ile kaldırılmış olan 31.5.1926 tarihli ve 885 numaralı İskan Kanunu'nun tekrar meriyeti hakkında Edirne mebusu Hasan Hayri Bey ve arkadaşları tarafından teklif olunup müzakere edilmek üzere encümene havale buyrulmuş olan kanun layihasının 25.11.1929 tarihli Dahiliye Encümeni mazbatasında Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.²¹⁶

14.12.1930 senesinde muallim maaşlarını vaktinde veremeyen vilayet idare bütçelerinde muallim mektepleri inşaatı için alınmakta olan %10'lardan 80.000 liraya kadar ihrazat yapılması hakkında Dahiliye Encümeni tarafından tehkik ve müzakere olmuştur. Bu layihanın Dahiliye Encümeni mazbatasına Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.²¹⁷

Vilayetler Umum İdaresi Kanunu'nun 140. maddesinin tefsiri hakkında 3/509 numaralı Başvekalet Tezkeresi Dahiliye Encümeni tarafından tetkik ve müzakere olunmuş bu Dahiliye Encümenin'de 25.12.1930'da Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.²¹⁸

Türk Ocakları Merkez Heyeti'nin akdedeceği 350.000 liralık istikraza Maliye Vekaleti'nin kefaleti hakkında Erzincan Mebusu Saffet Bey'le rüfekası tarafından

²¹⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.2.

²¹⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.2.

²¹⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.2.

²¹⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.25, s.2.

²¹⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.25, s.2.

verilip encümene havale buyurulan teklifli kanuni tetkik ve müzakere olunup Heyet-i Umumiye'ye arzında Mehmet Ata aza olarak görev almıştır.²¹⁹

1930 senei ikmal edilerek tekaüdü icra kılınmış olan rütbeyi askeriyeyi haiz mebuslara memurun kanununun 41. maddesinde zikrolunan ikramiyenin mebusluk tahsisatı üzerinden verilip verilmeyeceği tevsiri hakkında layihanın Bütçe Encümeni mazbatasında Ata Bey görev almıştır.²²⁰

Muamele Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinin tefsiri hakkında Başvekalet'ten varit olup Ticaret, Maliye ve Bütçe Encümenleri'ne havale buyrulan tezkere Ticaret ve Maliye Encümeni mazbataları ile birlikte encümene tevdi kılınmış tetkik ve müzakere olunmuş olan kanunun Bütçe Encümeni mazbatasından Mehmet Ata 22 Mayıs 1928'de aza olarak görev almıştır.

Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun 3.maddesine bir fıkra ile ilavesi hakkındaki kanun layihası Ticaret Encümeni mazbatası ile encümence tevdi kılınmış tetkik ve müzakere olunmuştur. 21 Mayıs 1928'de Niğde'den Ata Bey aza olarak görev almıştır.²²¹

Hariciye Vekaleti'nce istifa edebilmekte olan umumi hukuki muhtelite havalalarının bilmukabele ecnebi tebası hakkuda tezidine mütealli kanun layihasının Bütçe Encümeni mazbatasında Mehmet Ata aza olarak görev almıştır.²²²

Askeri Baytar Tatbikat Mektebi muallimi Binbaşı merhum Ahmet ve muavini Yüzbaşı (Küdayı) Bey'lerin zevceleri ile çocuklarına maaş tahsisine dair olup encümene havale buyrulan Mardin Mebusu Nuri ve Bursa Mebusu Refik Bey'lerin takdirleri tetkik ve müzakere olunan konunun Bütçe Encümeni mazbatasında 21 Mayıs 1928'de Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.²²³

Askeri liseler talebesine mahsus olan yevmiye ekmek istihakı miktarının tezyidi zammıda idare ve muhasebeyi askeriye nizamnamesininin 163. bendine zeylen

²¹⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.23.

²²⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.14.

²²¹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.42.

²²² TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.43.

²²³ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.37.

bittanzim Başvekalet'ten gönderilen kanun layihasının Bütçe Encümeni mazbatasında Mehmet Ata aza olarak görev almıştır.²²⁴

Jandarma kıtacı kadroları ikmal etmek üzere ordudan alınacak muallim evradın tayinat ve maaşların hakkında olup Dahiliye ve Müdafayı Milliye Encümeni mazbataları ile birlikde encümene havale buyrulan kanun layihasının 21 Mayıs 1928 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasından Ata Bey aza olarak görev almıştır.²²⁵

Tekke, zaviye ve türbelerin seddine ve türbedarlıklarla birtakım ünvanların men ve ilgasına dair olan 30 Teşrinisani 1341 tarih ve 677 numaralı kanun mucibince sadedilen tekkelerin şeyhlik ve zaviyedarlıkların ilgasıyla mütevellikleri şeyh ve zaviyedarlara meşrut bazı vakıflar tevliyetinin de murtefi olup olmadığının tefsirine dair olup 18.3.1928 tarihinde Adliye, Dahiliye ve Bütçe Encümenlerine havale buyrulan Başvekalet Tezkeresi, Bütçe Encümeni mazbatasında Mehmet Ata aza olarak, 21 Mayıs 1928'de görev almıştır.²²⁶

Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgar Krallığı beyninde münakit muhadenat muahedanamesine merbut protokolün 2. fıkrası mucibince Türk tebasının Bulgar Hükümeti'nce temmeklük edilen gayrimenkul envaline mukabil mal verilmesine dair Antalya mebusu Raşih Bey ve Refiki tarafından verilen teklifi kanununun 21 Mayıs 1928 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.²²⁷

Devlet memurları maaşatının tevhid ve tehadülü hakkındaki kanun layihasının Bütçe Encümeni mazbatasında 16.5.1929'da ATA Bey görev almıştır.²²⁸

Orduda zabitan heyetinden başka olarak istihdam edilmekte bulunan muhtelif ve zayıf erbabı hakkında mevcut kanun nizamname ve talimatnameleri bugünkü

²²⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.15.

²²⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.17.

²²⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.2.

²²⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.4.

²²⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.2.

ihtiyaca göre tadil ve ihmal etmek üzere hazırlanmış olan kanun layihasının Bütçe Encümeni mazbatasında 14.2.1929'da Ata Bey görev almıştır.²²⁹

Nahiye müdürlerinin hayvan yeni bedelleri hakkında 1/645 numaralı kanun layihasının 16.6.1930 tarihli Dahiliye Encümeni mazbatasında Mehmet Ata aza olarak görev almıştır.²³⁰

25 Teşrinievvel 1927 tarihinde Washington'da imza edilmiş olan milletler arasındaki telsiz telgraf mukavele ve nizamnamelerinin tasdiki hakkında 1/595 numaralı kanun layihasının Dahiliye Encümeni mazbatasında 10.4.1930'da Mehmet Ata aza olarak görev almıştır.²³¹

Dahiliye Vekaletince tanzim ve Başvekalet'ten Meclisi Aliye takdim olunup müzakere edilmek üzere encümene havale buyrulan 26.5.1930 tarihli Dahiliye Encümeni mazbatasında Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.²³²

Kocaeli Vilayetinin Karamürsel kazasına tabi Yalova nahiyesinin kaza haline konularak İstanbul Vilayetine bağlanması için tanzim kılınmış olup müzakere edilmek üzere encümene havale buyrulan kanun layihası esbabı mucibe mazbatası ile beraber dahiliye vekili Şükrü Kaya Beyefendi hazır buldukları halde tetkik ve müzakere olununca kanunun 6.11.1925 tarihli Dahiliye Encümeni mazbatasında Mehmet Ata Bey aza olarak görev almıştır.²³³

4.1.3. Mehmet Ata ATAY Bey'in Kabul Oyu İle İştirak Ettiği Kanunlar

192 kişinin reye katıldığı, 192 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.06.1930 tarihli Gümrük Tarife Kanunu'nun 5.maddesinin tadiline dair kanuna,²³⁴

247 kişinin reye iştiraki ve 230 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 17.06.1930 tarihli mubadelei ahali hakkında Lozan muahedenamesi ile Atina İtilafnamesi'nin

²²⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.4.

²³⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.2.

²³¹ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.4.

²³² TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.2.

²³³ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.2.

²³⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.275.

tatbikatından sonra mütevellit mesailin halli için Yunanistan ile imza edilen mukavelenamenin tasdikini mutazamın kanuna;²³⁵

189 kişinin reye iştiraki ve 189 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 09.04.1930 tarihli Bütçe Kanunu'nun cetvel raptı hakkındaki kanuna;²³⁶

188 kişinin reye iştiraki ve 188 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 10.06.1930 tarihli şeker şirketine iştiraki ve avans itasına dair kanuna;²³⁷

179 kişinin iştiraki ve 179 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 10.06.1930 tarihli ziraat makinelerinde kullanılan mevadı müštaile hakkındaki 725 ve 1527 numaralı kanunları müzeyyel kanuna ;²³⁸

191 kişinin reye iştiraki ve 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 10.6.1930 tarihli Ankara şehri su tesisatı için taahhüt icrasına dair kanuna;²³⁹

186 kişinin reye iştiraki ve 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.6.1930 tarihli ziraat hakkındaki kanuna bazı maddeler tezyiline dair kanuna;²⁴⁰

186 kişinin reye iştiraki ve 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.6.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Danimarka Hükümeti arasında munakit ikamet ticaret ve seyrisefain muahedesinin tasdikine mutedayir kanuna;²⁴¹

183 kişinin reye iştiraki ve 183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.6.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan Krallığı arasında munakit ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;²⁴²

183 kişi'nin reye iştiraki ve 183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.6.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Estonya Hükümeti arasında munakit ticaret ve seyrisefain muahedesinin tasdikine dair kanuna;²⁴³

²³⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.5.

²³⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.186.

²³⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.189.

²³⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.191.

²³⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.194.

²⁴⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.122.

²⁴¹ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.119.

²⁴² TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.79.

²⁴³ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.76.

183 kişinin reye iştirakı ve 183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.6.1930 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti ile Almanya Hükümeti arasında akt olunan ticaret mukavelesinin tasdikine dair kanuna;²⁴⁴

239 kişinin reye iştirakı ve 239 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 5.6.1930 tarihli yapılacak köprüler ve şaseler için Nafia Vekaleti'nce teahüdat icrasına dair kanuna;²⁴⁵

210 kişinin reye iştirakı ve 210 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 3.6.1930 tarihli Askeri ve Mülki Tekaüt Kanuna;²⁴⁶

182 kişinin reye iştirakı ve 182 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1930 tarihli pulluk ve diğer zirai alet için bir sermaye tesisine dair kanuna;²⁴⁷

182 kişinin reye iştirakı ve 182 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1930 tarihli Ziraat Bankası'nca tedarik olunacak tohumlukların satış zararlarının ödenmesi hakkındaki kanununa;²⁴⁸

186 kişinin reye iştirakı ve 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile İspanya Hükümeti arasında imza edilen uzlaşma adli tavsiye ve hakem muahedesinin tasdiki hakkındaki kanununa;²⁴⁹

184 kişinin reye iştirakı ve 184 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1930 tarihli kati ticaret muahedeleri aktı için müzakereye başlamış ve başlanacak devletlerle muvakkat ticari itilaylar akdine dair kanuna;²⁵⁰

186 kişinin reye iştirakı ve 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 4.2.1928 tarihli, yeniden 500 bin liralık madeni meskukat darp ve ihracı hakkındaki kanuna;²⁵¹

²⁴⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.73.

²⁴⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.58.

²⁴⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.42.

²⁴⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.18.

²⁴⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.21.

²⁴⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.15.

²⁵⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.15.

²⁵¹ TBMM, Z.C., D.III, C.2, s.147.

208 kişinin reye iştirakı ve 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.4.1929 tarihli askeri hastanelerde çalışan hemşirelerle hasta bakıcılara bir nefertayini verilmesi hakkındaki kanuna;²⁵²

208 kişinin reye iştirakı ve 208 kabul oyu ile kabul edilen 27.4.1929 tarihli, kaçakçılık takibatından kullanılmak üzere deniz vesaii mübaaye ve bazı mahallerde gümrük binaları inşası hakkındaki kanuna;²⁵³

208 kişinin reye iştirakı ve 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.4.1929 tarihli Ankara şehri imar müdürlüğü teşkilat ve vezaifi hakkındaki kanununa;²⁵⁴

208 kişinin reye iştirakı ve 208 kişilik kabul oyu ile kabul edilen 27.4.1929 tarihli yüksek mühendis mektebi tamirat ve inşaatına müteallik kanuna ;²⁵⁵

208 kişinin reye iştirakı ve 208 kişilik kabul oyu ile kabul edilen 16.5.1929 tarihli bazı devair bütçesinden münkala icrasına dair kanuna;²⁵⁶

208 kişinin reye iştirakı ve 208 kişilik kabul oyu ile kabul edilen 10.5.1929 tarihli maliye vekaleti 1928 senesi bütçesine fevkalade tahsisat verilmesi hakkındaki kanuna;²⁵⁷

208 kişinin reye iştirakı ve 208 kişilik kabul oyu ile kabul edilen 10.5.1929 tarihli Tapu İdareleri'ne ait muamelat harçları hakkındaki kanuna;²⁵⁸

208 kişinin reye iştirakı ve 208 kişilik kabul oyu ile kabul edilen 16.5.1929 tarihli Evkaf Umumi Müdürlüğü 1928 senesi bütçesine tahsisat verilmesi hakkındaki kanuna;²⁵⁹

167 kişinin reye iştirakı ve 167 kişilik kabul oyu ile kabul edilen 16.2.1929 tarihli, Türkiye-İtalya arasındaki akit ve imza edilmiş olan adli himaye adli ve

²⁵² TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.129.

²⁵³ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.131.

²⁵⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.133.

²⁵⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.137.

²⁵⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.85.

²⁵⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.88.

²⁵⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.91.

²⁵⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.84.

makamların hukuk ve ceza işlerinde karşılık müzakeresi ve adli kararların tenfizi hakkındaki kanuna ;²⁶⁰

207 kişinin reye iştiraki ve 207 kişilik kabul oyu ile kabul edilen 11.5.1929 tarihli yüksek mühendis mektebi 1929 senesi bütçesi hakkındaki kanuna;²⁶¹

201 kişinin reye iştiraki ve 201 kişilik kabul oyu ile kabul edilen 2.3.1929 tarihli Posta Kanunu'nun 21. maddesinin tadiline dair kanuna;²⁶²

198 kişinin reye iştiraki ve 198 kişinin kabulü ile kabul edilen 22.5.1930 tarihli seyrisefain idaresinin 1930 senesi bütçesi hakkındaki kanuna;²⁶³

229 kişinin reye iştiraki ve 219 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 19.5.1930 tarihli 1930 senesi Bütçe Kanuna;²⁶⁴

214 kişinin reye iştiraki ve 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.11.1928 tarihli Türkiye-Afganistan muhadenet ve teşriki mesai muahedenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;²⁶⁵

217 kişinin reye iştiraki ve 217 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.11.1928 tarihli, 22 Nisan 1928 tarihli Türkiye-İran muhadenet mukavelenamesini ikemeten 15 Haziran 1928 tarihinde akit ve imza edilmiş olan protokolün tasdiki hakkındaki kanuna;²⁶⁶

218 kişinin reye iştiraki ve 218 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.11.1928 tarihli Telgraf Kanunu'nun 33.maddesinin tadili hakkındaki kanuna;²⁶⁷

188 kişinin reye iştiraki ve 188 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.11.1928 tarihli 1928 senesi Riyaseti Cumhur Bütçesine tahsisatı munzamma itasına ve Maliye Vekaleti bütçesinde münakale icrasına dair kanuna;²⁶⁸

²⁶⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.8, s.43.

²⁶¹ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.31.

²⁶² TBMM, Z.C., D.III, C.9, s.13.

²⁶³ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.185.

²⁶⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.157.

²⁶⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.81.

²⁶⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.85.

²⁶⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.78.

²⁶⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.69.

241 kişinin reye iştiraki ve 24 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.11.1928 tarihli 1928 senesi maliyesi Rüşumat Bütçesine tahsisatı fevkalade vazına dair kanuna;²⁶⁹

257 kişinin reye iştiraki ve 257 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.11.1928 tarihli Erzincan mebusu Saffet Bey refikasının icra vekilleri heyetine itimat beyan olunması hakkındaki kanuna;²⁷⁰

248 kişinin reye iştiraki ve 248 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.11.1928 tarihli 1928 senesi maliyesi Maarif Vekaleti Bütçesine tahsisatı fevkalade itası muhtelif devair bütçelerine mevzu tahsisattından bazılarının hakkındaki kanuna;²⁷¹

215 kişinin reye iştiraki ve 215 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.3.1930 tarihli 1929 senesi bütçesine tahsisatı munzama verilmesi ve münakale yapılması hakkındaki kanuna;²⁷²

215 kişinin reye iştiraki ve 215 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.3.1930 tarihli gazete primleri hakkındaki kanunun 3.maddesinin tadiline dair kanuna;²⁷³

193 kişinin reye iştiraki ve 193 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.3.1930 tarihli muamele vergisi hakkındaki kanunun 3. maddesinin tadiline dair kanuna;²⁷⁴

211 kişinin reye iştiraki ve 211 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.3.1930 tarihli Gümrük Tarifesi Kanunu'nun tadiline dair kanuna;²⁷⁵

186 kişinin reye iştiraki ve 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.5.1929 tarihli zirai itibar ve alım kooperatifleri hakkındaki kanuna;²⁷⁶

236 kişinin reye iştiraki ve 236 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 3.6.1929 tarihli Aydın, İzmir, Kasaba ve temdidi demiryolları hakkındaki kanuna;²⁷⁷

²⁶⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.35.

²⁷⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.37.

²⁷¹ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.31.

²⁷² TBMM, Z.C., D.III, C.17, s.90.

²⁷³ TBMM, Z.C., D.III, C.17, s.88.

²⁷⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.17, s.111.

²⁷⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.17, s.114.

²⁷⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.132.

²⁷⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.318.

175 kişinin reye iştiraki ve 175 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 23.5.1928 tarihli 12 Eylül 1930 tarihli askeri tayinat ve yeni kanunun muvakkatına müzeyyel kanuna;²⁷⁸

163 kişinin reye iştiraki ve 163 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 23.5.1928 tarihli damga resmi hakkındaki kanuna;²⁷⁹

247 kişinin reye iştiraki ve 247 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 3.6.1929 tarihli hükümete itimat reylerinin neticesi hakkındaki kanuna;²⁸⁰

181 kişinin reye iştiraki ve 181 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.1.19329 tarihli Evkaf Umum Müdürlüğü 1928 bütçesinin bazı fasıllarına munzam tahsisat verilmesi hakkındaki kanuna;²⁸¹

177 kişinin reye iştiraki ve 177 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.5.1928 tarihli bazı devair 1927 senei maliyesi bütçelerine tahsisatın muzamma itasına ve bazı devair bütçelerinde münakale icrasına dair kanuna;²⁸²

197 kişinin reye iştiraki ve 197 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 15.12.1927 tarihli maliye vekâleti ve rüsumat müdüriyeti umumiyesi 1927 senei maliyesi bütçelerinde münakale icrasına dair kanuna;²⁸³

195 kişinin reye iştiraki ve 195 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.12.1927 tarihli Hudut ve Sevahil Sıhhiye Müdüriyeti'nin 1927 senesi bütçesine 3.000 lira tahsisatı munzamma ilavesi hakkındaki kanuna;²⁸⁴

200 kişinin reye iştiraki ve 200 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.12.1927 tarihli Maarif Vekâleti'nin 1927 senesi bütçesinde münakale icrasına dair kanuna;²⁸⁵

²⁷⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.340.

²⁷⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.334.

²⁸⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.320.

²⁸¹ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.93.

²⁸² TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.65.

²⁸³ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.135.

²⁸⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.123.

²⁸⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.125.

205 kişinin reye iştiraki ve 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1930 tarihli şehir ve köy yatılı mekteplerinin 1930 senesi hakkındaki kanuna;²⁸⁶

205 kişinin reye iştiraki ve 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1930 tarihli Tahlisiye Umum Müdürlüğü 1930 senesi Bütçe Kanuna;²⁸⁷

205 kişinin reye iştiraki ve 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1930 tarihli Yüksek Mühendis Mektebi 1930 senesi Bütçe Kanuna;²⁸⁸

205 kişinin reye iştiraki ve 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1930 tarihli Ankara İmar Müdürlüğü'nün 1930 senesi Bütçe Kanuna;²⁸⁹

205 kişinin reye iştiraki ve 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1930 tarihli Yüksek Mühendis Mektebi 1930 senesi Bütçe Kanuna;²⁹⁰

186 kişinin reye iştiraki ve 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.12.1927 tarihli Karadeniz boğazı tahliyesi idaresinin 1928 senesi Bütçe Kanuna;²⁹¹

191 kişinin reye iştiraki ve 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen Anadolu-Bağdat demiryolları işletme müdüriyeti ve Haydarpaşa liman ve rıhtım idaresinin 1928 senesi adi ve fevkalade bütçeleri hakkındaki kanuna;²⁹²

186 kişinin reye iştiraki ve 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.11.1927 tarihli satılan mektep kitapları bedellerinden 12.623 lira 37 kuruşun Maarif Vekâleti 1926 bütçesinin 489 faslına tahsisatı munzamına olarak ilavesi hakkındaki kanuna;²⁹³

190 kişinin reye iştiraki ve 190 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.12.1927 tarihli seyrisefain idaresinin 1928 senesi Bütçe Kanunu'na;²⁹⁴

²⁸⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.223.

²⁸⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.220.

²⁸⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.228.

²⁸⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.226.

²⁹⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.228.

²⁹¹ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.239.

²⁹² TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.236.

²⁹³ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.33.

²⁹⁴ TBMM, Z.C., D.III C.1, s.215.

191 kişinin reye iştiraki ve 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 21.11.1927 tarihli Riyaseti Cumhur 1927 bütçesinden münakale icrasına dair olan kanuna,²⁹⁵

201 kişinin reye iştiraki ve 201 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.12.1927 tarihli Maliye Vekâleti bütçesinden 5.000 liranın tenzili ile Başvekâlet Bütçesi'nin bazı füsul ve mevaddua münakalesi hakkındaki kanuna,²⁹⁶

211 kişinin reye iştiraki ve 211 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.12.1927 tarihli maliye vekaleti jandarma umum kumandanlığı 1927 senesi maliyesi bütçesinden tahsisat ilavesi hakkındaki kanuna,²⁹⁷

191 kişinin reye iştiraki ve 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 20.1.1930 tarihli 12 Mayıs 1926 tarihli ve 1244 numaralı kanunu tadil edecek kanuna,²⁹⁸

178 kişinin reye iştiraki ve 178 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 22.5.1928 tarihli Türkiye ve İtalya hükümetleri beyninde münakit seyyar ticaret memurlarına dair mukavelenamenin tasdiki hakkındaki kanuna,²⁹⁹

177 kişinin reye iştiraki ve 177 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 22.5.1928 tarihli Türkiye ve Estonya hükümeti beyninde münakit ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdikine dair kanuna,³⁰⁰

177 kişinin reye iştiraki ve 177 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 21.5.1928 tarihli meslek mektepleri inşası için 2milyon liraya kadar taahhüt icrası mezuniyetine ve Maarif Vekâleti 1928 senesi bütçesine tahsisatı fevkalade icrasına dair kanuna,³⁰¹

157 kişinin reye iştiraki ve 157 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 21.5.1928 tarihli 1928 senesi maliyesi Nafia Vekaleti Bütçesi'nde münakale icrasına dair kanuna,³⁰²

²⁹⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.53.

²⁹⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.97.

²⁹⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.100.

²⁹⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.23.

²⁹⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.273.

³⁰⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.269.

³⁰¹ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.247.

³⁰² TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.251.

157 kişinin reye iştiraki ve 157 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 21.5.1928 tarihli yüksek mühendis mektebinin 1928 senei maliyesi Bütçe Kanunu'na;³⁰³

127 kişinin reye iştiraki ve 127 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 21.5.1928 tarihli seyrisefain idaresi 1928 bütçesine tahsisatı fevkalade itasına ve iş bu tahsisatın sureti istimaline dair kanuna;³⁰⁴

186 kişinin reye iştiraki ve 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 21.5.1928 tarihli bazı müessesait muafiyetleri hakkındaki ahkâmın ilgasına dair kanuna;³⁰⁵

202 kişinin reye iştiraki ve 202 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 19.5.1958 tarihli Konya Ovası Sulama İdaresi'nin 1927 senesi maliyesi bütçesinde münakale icrası hakkındaki kanuna;³⁰⁶

191 kişinin reye iştiraki ve 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 20.5.1928 tarihli Maliye Vekâleti 1927 senei maliyesi bütçesine tahsisatın fevkalade ilavesine dair kanuna;³⁰⁷

193 kişinin reye iştiraki ve 193 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 10.4.1930 tarihli 1928 senesi bütçesinin bazı fasıl ve maddeleri arasında münakale icrasına dair kanuna;³⁰⁸

193 kişinin reye iştiraki ve 193 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 17.4.1930 tarihli seyrisefain idaresi bütçesi tahsisat ve münakalesine dair kanuna;³⁰⁹

197 kişinin reye iştiraki ve 197 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 17.4.1930 tarihli 1928 senesi bütçesinde münakale icrasına ve seyrisefain idaresine yapılacak muavenete dair kanuna;³¹⁰

³⁰³ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.253.

³⁰⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.256.

³⁰⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.245.

³⁰⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.183.

³⁰⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.215.

³⁰⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.18, s.33.

³⁰⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.18, s.80.

³¹⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.18, s.83.

204 kişinin reye iştiraki ve 204 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.4.1930 tarihli Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü'nün 1930 senesi Bütçe Kanunu'na;³¹¹

208 kişinin reye iştiraki ve 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 3.4.1930 tarihli Hariciye Vekâleti 1929 senesi bütçesine 20.000 liralık munzam tahsisat verilmesine dair kanuna;³¹²

198 kişinin reye iştiraki ve 198 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 3.4.1930 tarihli Belediye Kanunu'nun kabulüne;³¹³

177 kişinin reye iştiraki ve 177 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.1.1929 tarihli 4 Mayıs 1925 tarihinde Cenevre'de içtima eden konferansta kabul olunan “muhnik müsemmin” veya buna mübasil gazların ve bakteriyolojik vesaitinin harpte istimalinin menî hakkındaki protokolün tasdikine dair kanun layihasının kabulünde;³¹⁴

181 kişinin reye iştiraki ve 181 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.1.1929 tarihli Ankara'dan gayri mahallerdeki telefonlar hakkındaki kanuna;³¹⁵

182 kişinin reye iştiraki ve 182 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.1.1929 tarihli bazı devairin 1928 mali senesi bütçelerine tahsisatı fevkalade ve munzamma ita ve bazı devair bütçelerin de münakale icrasına ve Hariciye Vekâleti 1928 bütçesinde bazı tahsisatın imbası ile beraber kadrosunda da tadikat yapılmasına dair kanuna;³¹⁶

186 kişinin reye iştiraki ve 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 10.1.1929 tarihli Karadeniz boğazı tahlisiye idaresinin 5 aylık bütçesine tahsisatı muzamma ilavesi hakkındaki kanuna;³¹⁷

³¹¹ TBMM, Z.C., D.III, C.18, s.56.

³¹² TBMM, Z.C., D.III, C.18, s.11.

³¹³ TBMM, Z.C., D.III, C.18, s.14.

³¹⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.19.

³¹⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.15.

³¹⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.13.

³¹⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.25.

196 kişinin reye iştiraki ve 196 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.1.1929 tarihli Türkiye-İsveç ticaret ve seyrisefain muahedenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;³¹⁸

210 kişinin reye iştiraki ve 210 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.1.1929 tarihli bazı devairin 1928 senesi bütçesine munzam tahsisat itasına ve münakale icrasına vesaireye dair kanuna;³¹⁹

207 kişinin reye iştiraki ve 204 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 19.1.1929 tarihli devletler arasında harbin milli siyaset aleti olarak istimal edilmemesi hakkındaki kanuna;³²⁰

205 kişinin reye iştiraki ve 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.1.1929 tarihli Adliye Vekâleti Bütçesi'nde münakale ve kadrosuna tahsisat icrasına dair kanuna;³²¹

188 kişinin reye iştiraki ve 99 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.1.1929 tarihli Memurin Kanunu'nun 89. maddesi hakkındaki mazbatanın tadiline dair kanuna;³²²

181 kişinin reye iştiraki ve 181 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.1.1929 tarihli 1927 senesinde satılan mektep kitaplarının bedelleri hakkındaki kanuna;³²³

191 kişinin reye iştiraki ve 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.12.1929 tarihli bazı devair vekâletler 1929 senesi bütçelerinde münakale icrasına dair kanuna;³²⁴

³¹⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.33.

³¹⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.40.

³²⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.61.

³²¹ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.73.

³²² TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.89.

³²³ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.77.

³²⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.49.

171 kişinin reye iştiraki ve 171 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.12.1929 tarihli Damga Resmi Kanunu'nun 13. B, maddesinin 8. fıkrasının tadiline dair kanuna,³²⁵

183 kişinin reye iştiraki ve 183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.12.1929 tarihli 1929 senesi bütçesinin bazı fasıl ve maddeleri arasında münakale yapılması hakkındaki kanuna;³²⁶

161 kişinin reye iştiraki ve 161 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.12.1929 tarihli Teşriki Sanayi Kanunu'nun 26 ve 42. maddelerinin tadiline dair kanuna ;³²⁷

239 kişinin reye iştiraki ve 239 kişinin kabul oyu ile kabul edilen hükümete itimat reylerinin kabulüne,

193 kişinin reye iştiraki ve 193 kişinin kabul edilen 30.12.1929 tarihli Brüksel'de toplanan milletler arasındaki telgraf kongresi tarafından ittihas edilmiş olan mukarreratın tasdiki hakkındaki kanuna;³²⁸

203 kişinin reye iştiraki ve 203 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 30.12.1929 tarihli Hudutlar ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü'nün 1929 senesi Bütçe Kanunu'na müzeyyel kanunun reylerinin neticesi hakkındaki kanuna;³²⁹

201 kişinin reye iştiraki ve 201 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 30.12.1929 tarihli TBMM 1929 senesi bütçesinde münakale icrası hakkındaki kanuna;³³⁰

189 kişinin reye iştiraki ve 189 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.12.1929 tarihli hususi orman sahiplerinden ve müteahhitlerinden alınan amenajman paralarının sarfı hakkındaki kanuna ;³³¹

³²⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.52.

³²⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.55.

³²⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.38.

³²⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.89.

³²⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.11.

³³⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.80.

³³¹ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.94.

185 kişinin reye iştiraki ve 185 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.5.1928 tarihli Konya Sulama İdaresi'nin 1927 senesi bütçesinde münakale icrasına dair kanuna,³³²

184 kişinin reye iştiraki ve 184 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.5.1928 tarihli 1927 senesi ticaret ve vekâleti tahsisatı muzamma itası hakkındaki kanuna;³³³

178 kişinin reye iştiraki ve 178 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.5.1928 tarihli envali metruke hesabı carilerinin bütçeye irad kaydına dair kanuna,³³⁴

182 kişinin reye iştiraki ve 182 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.5.1928 tarihli hava sınıfı mensubirine verilecek zamaim ve tazminat hakkındaki kanuna;³³⁵

177 kişinin reye iştiraki ve 177 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.5.1928 tarihli mahakim ve devairi adliyede alınmakta olan harçların tezyidi hakkındaki kanuna,³³⁶

174 kişinin reye iştiraki ve 174 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.5.1928 tarihli mülkiye ve askeriye ve ilmiye mutekitleri ile eytam ve eramilinin 3 aylık maaşlarının peşin olarak itası hakkındaki kanuna;³³⁷

186 kişinin reye iştiraki ve 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.5.1928 tarihli Van Gölü Seyrisefain İdaresinin Van vilayeti idareyi hususiyesine devrine dair kanuna,³³⁸

214 kişinin reye iştiraki ve 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Tuz Kanunu'na,³³⁹

³³² TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.395.

³³³ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.393.

³³⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.387.

³³⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.389.

³³⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.383.

³³⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.381.

³³⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.408.

³³⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.284.

214 kişinin reye iştiraki ve 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli yeniden inşa edilecek meclis mazbatası hakkındaki kanuna;³⁴⁰

214 kişinin reye iştiraki ve 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Ankara şehri Otomatik Telefon Kanunu'na ;³⁴¹

214 kişinin reye iştiraki ve 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Devletle Alakaları Kat Edilenler hakkındaki kanuna;³⁴²

214 kişinin reye iştiraki ve 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli bazı zevat ailelerine ikraiye itası hakkındaki kanuna;³⁴³

214 kişinin reye iştiraki ve 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Malatya'da Teşebbüsat-ı Sanayi Şirketi hakkındaki kanuna;³⁴⁴

214 kişinin reye iştiraki ve 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Samsun Sahil Demiryolları Şirketi hakkındaki kanuna;³⁴⁵

214 kişinin reye iştiraki ve 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Şose ve Köprüler Kanunu'na;³⁴⁶

214 kişinin reye iştiraki ve 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Türk-Alman Muahedesi Kanunu'na;³⁴⁷

214 kişinin reye iştiraki ve 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli ziraatta müstamel mevaddı müştaiile hakkındaki kanuna;³⁴⁸

³⁴⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.282.

³⁴¹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.287.

³⁴² TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.289.

³⁴³ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.292.

³⁴⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.294.

³⁴⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.297.

³⁴⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.299.

³⁴⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.302.

³⁴⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.304.

214 kişinin reye iştiraki ve 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli maarif vergisi kanununun 1230 numaralı zeyli ahkâmının temdidi hakkındaki kanuna,³⁴⁹

207 kişinin reye iştiraki ve 207 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 18.5.1929 tarihli maaşların tevhid ve teadülü hakkındaki kanuna;³⁵⁰

161 kişinin reye iştiraki ve 161 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 18.5.1929 tarihli askeri memurlar hakkındaki kanuna;³⁵¹

184 kişinin reye iştiraki ve 184 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 18.5.1929 tarihli bilvasıta vergilere munzam kesirlere mütedair kanuna;³⁵²

194 kişinin reye iştiraki ve 194 kişinin kabul oyu ile kabul edilen zabitan ve asgari memurları maaşları hakkında kanuna;³⁵³

196 kişinin reye iştiraki ve 196 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1929 tarihli bazı devairin 1928 senesi bütçelerin den münakale icrasına dair kanuna;³⁵⁴

192 kişinin reye iştiraki ve 192 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 25.5.1929 tarihli Türkiye ve Bulgaristan arasında akit ve imza edilen muahedeye mütedair kanuna;³⁵⁵

218 kişinin reye iştiraki ve 218 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 19.5.1929 tarihli 1928 bütçesi kanununa;³⁵⁶

185 kişinin reye iştiraki ve 185 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1929 tarihli Türkiye-İngiliz ticaret memurları mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;³⁵⁷

³⁴⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.307.

³⁵⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.52.

³⁵¹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.55.

³⁵² TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.58.

³⁵³ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.60.

³⁵⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.98.

³⁵⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.90.

³⁵⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.80.

³⁵⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.101.

210 kişinin reye iştiraki ve 209 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli 1928 senesi İktisat Vekâleti Bütçesi'ne 1milyon lira verilmesine dair kanuna,³⁵⁸

202 kişinin reye iştiraki ve 202 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli bazı devair 1928 bütçelerine munzam tahsisat verilmesine dair kanuna;³⁵⁹

211 kişinin reye iştiraki ve 211 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli Türkiye-Hollanda ticaret ve seyrisefain mukavelesinin tasdiki hakkındaki kanuna,³⁶⁰

202 kişinin reye iştiraki ve 202 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli Türkiye-Letonya ticaret ve seyrisefain mukavenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna,³⁶¹

205 kişinin reye iştiraki ve 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1930 tarihli 1929 senesi bütçesine tahsisatı fevkalade verilmesine dair kanunun kabulüne;³⁶²

205 kişinin reye iştiraki ve 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan arasında akit olunan iyade-i mücrimin mukavelesinin tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;³⁶³

191 kişinin reye iştiraki ve 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.5.1930 tarihli seyrisefain idaresinin 1929 senesi bütçesine tahsisatı munzamma verilmesine dair kanunun kabulüne;³⁶⁴

213 kişinin reye iştiraki ve 213 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.5.1930 tarihli Evkaf Umum Müdürlüğü 1930 senesi Bütçe Kanunun'un kabulüne;³⁶⁵

³⁵⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.122.

³⁵⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.125.

³⁶⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.127.

³⁶¹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.130.

³⁶² TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.231.

³⁶³ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.234.

³⁶⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.208.

³⁶⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.263.

213 kişinin reye iştiraki ve 213 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.5.1930 tarihli İstanbul Darülfünun 1930 senesi Bütçe Kanunu'nun kabulüne;³⁶⁶

213 kişinin reye iştiraki ve 213 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.5.1930 tarihli 1929 Evkaf Bütçesi'nde münakale yapılması hakkındaki kanunun kabulüne;³⁶⁷

200 kişinin reye iştiraki ve 200 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.5.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile İsveç Hükümeti arasında münakit ve seyrisefain mukavelesinin tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;³⁶⁸

199 kişinin reye iştiraki ve 199 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.5.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile seyrisefain mukavenamesinin tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;³⁶⁹

199 kişinin reye iştiraki ve 199 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.5.1930 tarihli beynelmilel eşya nakline mütedayir mukavele ile beynelmilel yolcu ve bagaj nakline ait mukaveleye ittihak edilmesi hakkındaki kanunun kabulüne;³⁷⁰

202 kişinin reye iştiraki ve 202 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.5.1930 tarihli Berlin Büyükelçilik binası ile Tahran Büyükelçilik arasında satılmasına mezuniyet verilmesi hakkındaki kanunun kabulüne;³⁷¹

199 kişinin reye iştiraki ve 199 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.5.1930 tarihli Gümrük Tarife Kanunu'nun kabulüne,

201 kişinin reye iştiraki ve 201 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.5.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Büyük Britanya Hükümeti arasında münakit ticaret ve seyrisefain muahedenamesinin tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;³⁷²

³⁶⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.256.

³⁶⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.258.

³⁶⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.292.

³⁶⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.295.

³⁷⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.282.

³⁷¹ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.284.

³⁷² TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.287.

201 kişinin reye iştiraki ve 201 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.5.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Fransa Hükümeti arasında münakit ticaret seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne ;³⁷³

198 kişinin reye iştiraki ve 198 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 22.5.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Almanya Hükümeti arasında akit olunan konsolosluk mukavelesinin tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;³⁷⁴

198 kişinin reye iştiraki ve 198 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 22.5.1930 tarihli 1929 bütçesinin bazı fasıllarını fevkalade tahsisat verilmesine ve bazılarında münakale yapılmasına dair kanunun kabulüne;³⁷⁵

161 kişinin reye iştiraki ve 161 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 23.5.1928 tarihli vazifeleri uğruna vefat etmiş olan askeri baytar tatbikat mektebi muamelerinden Binbaşı Ahmet ve muavini Yüzbaşı merhum Hüdai Bey'lerin ailelerine ikramiye itasına dair kanunun kabulüne ;³⁷⁶

178 kişinin reye iştiraki ve 178 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 22.5.1928 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Belçika ve Lüksemburg ittihada bendinde münakit ticaret ve seyrisefain muahedenamesinin tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;³⁷⁷

174 kişinin reye iştiraki ve 174 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 22.5.1928 tarihli Türkiye-Fransa Cumhuriyeti beyninde münakit seyyar ticaret memurları mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;³⁷⁸

176 kişinin reye iştiraki ve 176 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 22.5.1928 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan Kraliyet'i arasında münakit ticaret seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;³⁷⁹

³⁷³ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.290.

³⁷⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.180.

³⁷⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.183.

³⁷⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.331.

³⁷⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.282.

³⁷⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.275.

³⁷⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.279.

215 kişinin reye iştiraki ve 215 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 13.5.1929 tarihli Karadeniz Boğazı Tahliyesi Umum Müdürlüğü'nün 1929 senesi bütçesi hakkındaki kanunun kabulüne;³⁸⁰

215 kişinin reye iştiraki ve 215 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 13.5.1929 tarihli tahsiliye idaresinin teşkilatı ve vezaifine dair kanunun kabulüne ;³⁸¹

221 kişinin reye iştiraki ve 221 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 13.5.1929 tarihli seyrisefain idaresinin 1928 bütçesi hakkındaki kanunun kabulüne ;³⁸²

207 kişinin reye iştiraki ve 207 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 11.5.1929 tarihli İstanbul Darülfünun'un 1929 senesi bütçesi hakkındaki kanunun kabulüne ;³⁸³

192 kişinin reye iştiraki ve 192 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 4.5.1929 tarihli Ankara'da inşa olunacak bazı mebanii askeriye için 2 milyon liraya kadar taahhüdât icrası hakkında 9 Mayıs 1927 tarihli ve 1917 numaralı kanuna müzeyyel kanunun kabulüne;³⁸⁴

238 kişinin reye iştiraki ve 238 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.4.1928 tarihli 1928 senesi müvazenei umumiye kanunu layihasının kabulüne;³⁸⁵

187 kişinin reye iştiraki ve 187 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.5.1928 tarihli Ankara'da inşa edilecek vekalet ve devair binalarıyla memurun apartmanları hakkındaki kanunun kabulüne;³⁸⁶

183 kişinin reye iştiraki ve 183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 17.5.1928 tarihli Evkaf Müdüriyeti Umumiyesi'nin 1928 senesi maliyesi Bütçe Kanunu'nun kabulüne;³⁸⁷

161 kişinin reye iştiraki ve 161 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 10.5.1928 tarihli sefain müessesatı askeriye-i harbiye inşası ve eslihan ve mühimmat ve

³⁸⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.56.

³⁸¹ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.57.

³⁸² TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.53.

³⁸³ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.29.

³⁸⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.7.

³⁸⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.3, s.359.

³⁸⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.405.

³⁸⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.161.

mübayası için 25 milyon liraya kadar taahüddat icrası hakkındaki kanunun kabulüne;³⁸⁸

185 kişinin reye iştiraki ve 185 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 10.5.1928 tarihli İstanbul Darülfünun'un 1928 senesi maliyesi Bütçe Kanunu'nun kabulüne;³⁸⁹

186 kişinin reye iştiraki ve 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 19.5.1928 tarihli Devlet Demiryolları ve Limanları İdaresi Umumiyesi'nin 1928 senesi maliyesi Bütçe Kanunu'nun kabulüne;³⁹⁰

197 kişinin reye iştiraki ve 195 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 9.5.1928 tarihli 26 Şubat 1340 tarihli Rüsümü Belediye Kanunu'nun 20.maddesi makamının kaim kanununun kabulüne;³⁹¹

159 kişinin reye iştiraki ve 159 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.12.1930 tarihli Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü 1930 senesi Bütçe Kanunu'na 5.maddesi ile sarfına mezuniyet verilmiş olan 500.000 liranın 672.000 liraya iblağına dair kanunun kabulüne;³⁹²

159 kişinin reye iştiraki ve 159 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 23.12.1930 tarihli Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü'nün 1930 senesi bütçesine tahsisatı munzama dair kanunun kabulüne;³⁹³

159 kişinin reye iştiraki ve 159 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 20.12.1930 tarihli Ankara şehri İmar Müdürlüğü'ne yapılacak istikraza Maliye Vekaleti'nin kefalet eylemesi hakkındaki kanunun kabulüne;³⁹⁴

262 kişinin reye iştiraki ve 262 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.11.1930 tarihli 1930 senesi bütçesinde münakale yapılması hakkındaki kanunun kabulüne ;³⁹⁵

³⁸⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.87.

³⁸⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.81.

³⁹⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.177.

³⁹¹ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.27.

³⁹² TBMM, Z.C., D.III, C.24, s.57.

³⁹³ TBMM, Z.C., D.III, C.24, s.55.

³⁹⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.24, s.33.

³⁹⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.24.

190 kişinin reye iştirakı ve 190 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 16.1930 tarihli ziraat, sanayi ve maadin bankalarına avans itasına dair kanuna ;³⁹⁶

188 kişinin reye iştirakı ve 188 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 10.6.1930 tarihli Türk Ocakları Merkez Heyeti tarafından 1020000 liralık borcun hazinece deruhte edilmesine dair kanuna;³⁹⁷

204 kişinin reye iştirakı ve 204 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 15.06.1930 tarihli Gümrük Kanunu'nun 12. ve 110. maddelerine tadil edilen kanuna ;³⁹⁸

191 kişinin reye iştirakı ve 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.06.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Finlandiya Hükümeti arasında munakit ticaret ve seyrisefain muahedenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;³⁹⁹

191 kişinin reye iştirakı ve 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.06.1930 tarihli 1499 numaralı tarife kanununun tadiline dair kanuna ;⁴⁰⁰

191 kişinin reye iştirakı ve 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.06.1930 tarihli dahili İttihlak Vergisi Kanunu'na ;⁴⁰¹

208 kişinin reye iştirakı ve 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 9.6.1930 tarihli İhisarı Kanunu'na,⁴⁰²

186 kişinin reye iştirakı ve 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.06.1930 tarihli Muamele Vergisi Kanunu'nun 3. maddesine zeyil yapılmasına dair kanuna;⁴⁰³

186 kişinin reye iştirakı ve 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.6.1930 tarihli Buharlı Sefainin Gümrük Resminden istisnasına dair kanuna ;⁴⁰⁴

³⁹⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.20. s.197.

³⁹⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.199.

³⁹⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.253.

³⁹⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.230.

⁴⁰⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.233.

⁴⁰¹ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.235.

⁴⁰² TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.148.

⁴⁰³ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.127.

⁴⁰⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.124 .

4.1.4. Mehmet Ata ATAY Bey'in İzin Talebi'ne Dair Takrirleri

18.2.1928 tarihinde 1.celsede, atiden isimleri yazılı azayı kiramın hizalarında gösterilen müddetlere mesun adleri Riyaset Divanı'nın 16.2.1928 tarihli 10.inikadında tenzip edilmiştir. Heyet-i Umumiye'nin nazar-ı tasvibine arzuda Ata Bey, bir ay mazeretine binanen izin almıştır.⁴⁰⁵

TBMM zabıt ceridesinin 25.inikadında 23.1.1930 Perşembe günü olan toplantının 1.celsesine, Riyaset Divanı'nın Heyet-i Umumiye'ye maruzatında Ata Bey bir ay mazeretine binaen izin alınmıştır.⁴⁰⁶

4.1.5. Niğde Mebusu Mehmet Ata ATAY Bey'in Vefatı Hakkındaki Başvuru Tezkeresi

Başvekil İsmet Bey'in Büyük Millet Meclisi Reisliği'ne sunduğu bildirimde Niğde mebusu Ata Bey'in 1.1.1931 tarihinde tedavi altında bulunduğu sihat yurdunda zatüreden vefat ettiği Dahiliye Vekaletin'den bildirilmiştir. Bunun üzerine TBMM 3 dakikalık saygı duruşunda bulunmuştur.⁴⁰⁷

4.2. Mahmut Faik SOYLU

III.Dönem TBMM'nde görev almış olan Mahmut Faik SOYLU'nun meclis çalışmalarında aktif bir şekilde görev aldığına dair bilgi bulunamamıştır.

Mahmut Faik SOYLU, III.Meclis çalışmaları ve siyasi faaliyetleri görev yaptığı meclis komisyonları, komisyonda yaptığı çalışmalar ile birlikte kanun tekliflerine verdikleri oylar ele alınarak incelenmiştir.

⁴⁰⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.197.

⁴⁰⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.29.

⁴⁰⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.25, s.54.

4.2.1. Görev Aldığı Meclis Komisyonu

5.11.1927 tarihindeki Bütçe Encümeni'ne 247 kişi reye katılmış ve Bütçe Encümen üyeleri seçilmiştir. Niğde'den Mahmut Faik SOYLU Bey Bütçe Encümeni'nde aza olarak görev almıştır.⁴⁰⁸

4.2.2. Görev Aldığı Meclis Komisyonundaki Faaliyetleri

10.6.1930 tarihli Ankara şehri su tesisatı hakkındaki kanun layihası ile Dahiliye Encümeni mazbatasını, Dahiliye ve Maliye Vekilleri hazır oldukları halde tetkik ve müzakere edilmiştir. Hükümet merkezinin mühim bir ihtiyacının teminine matuf olan kanun layihası encümence de muvafık görülmüştür ve maddelerinin kabul edildiği Bütçe Encümeni mazbatasında görev almıştır.⁴⁰⁹

10.6.1930 tarihindeki Ziraat ve Sanayi Bankaları'nın iktisadi inkişaflarını temin yolundaki vazife ve hizmeti kuvvetlendirmek üzere teklif edilen kanun layihası kabul görülmüş ve umumi heyetin tasvibine arz olunan kanunda.⁴¹⁰

5.6.1930'da Ankara Belediyesi su tesisatı hakkında Maliye Vekaleti'nce tanzim olunup Başvekalet'ten meclisi aliye takdim olunan ve müzakere edilen kanun layihası ve esbabı mucibe mazbatasını dahiliye vekili Şükrü KAYA Beyefendi'nin huzuru ile tetkik olunarak kabulüne karar verilmiş olan kanunda aza olarak görev almıştır.⁴¹¹

Tasarruf sandıklarının lüzum ve faydası hakkında verilen izahatta ve mazbatalardaki mütealalara encümen tarafından iştirak olunarak kanun layihası muvafık görülmüştür. Müstacelen müzakere edilmek üzere 7.6.1930 tarihinde umumi

⁴⁰⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.2, s.22.

⁴⁰⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.2.

⁴¹⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.1.

⁴¹¹ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.2.

heyetin tasvibine arz olunan kanunun Bütçe Encümeni mazbatasında görev almıştır.⁴¹²

İcra Vekilleri Heyeti kararı ile muvakkat kabul sureti ile ithal edilecek eşyanın bir cetvelini her senenin bütçesine raptetmek Gümrük Tarife Kanunu'nun 14. maddesi iktizasında olduğundan bu hükme tevfikan hazırlanan kanun layihası 7.6.1930 tarihinde umumi heyetin tasvibine arzında görev almış.⁴¹³

İktisat Vekaleti'nce mübayaa olunacak merinosların tevzii hakkındaki kanun layihası müzakere olundu, İktisat Vekaleti tarafından satın alınan merinos koç ve koyunlarının muayyen şartlar altında sürü sahiplerine tevzi edilmesi encümen tarafından da muvafık görülen kanunun 7.6.1930'da kabul olunan layihasının umumi heyete tasvibindeki arzda görev almıştır.⁴¹⁴

Ticarethanelerde ve bilimum müessesatta bulunan ve han, apartman ve oteller de oturanların vermeye mecbur oldukları hüviyet verakası hakkındaki kanun layihasının 8.9.10 ve 11.maddeleri aynen kabul edilerek 4.6.1930 tarihinde yüksek reisliğe takdim edilen Dahiliye Encümeni mazbatasında aza olarak görev almıştır.⁴¹⁵

15.6.1930 tarihinde yüksek reisliğe sunulan Ankara şehremanetince akdedilecek 1milyon liralık istikraza kefalet için maliye vekaletine mezuniyet verilmesi hakkında encümene havale edilen Bütçe Encümeni mazbatasında aza olarak görev almış,⁴¹⁶

İlk ve orta tedrisat muallimlerinin terfi ve tecziyelerine dahil olup encümene havale buyrulan kanun layihası ile maarif ve memurin kanunu muvakkat encümeni mazbataları tetkik ve mütalaa olunarak encümeni alakadar eden maddelerin kabulü için 15.5.1930'da umumi heyetin tasvibine sunulduğunda aza olarak görev almış,⁴¹⁷

⁴¹² TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.4.

⁴¹³ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.3.

⁴¹⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.2.

⁴¹⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.2.

⁴¹⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.1.

⁴¹⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.4.

11 Nisan 1934 ve 7 Haziran 1926 tarihli gümrük kanunu ile mzeyyelatın bazı maddelerinin tadil ve ilgası hakkında Maliye Vekaleti'nce hazırlanan kanun layihasını müzakere ve kabulünün umumi heyete arzında aza olarak görev almıştır.⁴¹⁸

10.6.1930 tarihli, tütün idare-i muvakkatesi hakkındaki kanuna müzeyyel 1/474 numaralı kanun layihası hakkında Bütçe Encümeni mazbatasında görev almıştır.⁴¹⁹

14.6.1930 tarihinde görüşülen kibrit ve akmak inhisarı işletmesinin devrine ve 10milyon dolarlık istikraz aktine dair kanunun müzakere edilmek üzere umumi heyetin tasvibinde arz olunan kanunda görev almıştır. Umumi veya mülhak bütçeden mübayaa olunacak otomobiller hakkında kanun müzakere edilmek üzere umumi heyetin tasvibine arzda görev almıştır.⁴²⁰

Hapishanelerin ve tevkifhanelerin idaresi hakkında 11.6.1930 tarihli kanunda mali konuda encümeni alakadar eden maddeleri tetkik ve müzakere olunup umumi heyeti arz olunan kanunda görev almıştır.⁴²¹

Türkler ve Türk şirketleri tarafından istira olunan buharlı sefainin gümrük resminden istisnasına dair olup, 20 şubat 1940 tarih ve 418 numaralı kanuna zeyl olmak üzere tanzim edilen kanunun 1. maddesi aynen kabul edilmiş ve nezdinde evvel satın alınmış vapurların tahakkuk etmiş gümrük resimlerinin affına dair 2. madde muvafık görülmeyerek tayyedilmiş, müzakere edilmek için umumi heyetin tasvibine arzda 7.6.1930'da görev almıştır.⁴²²

4.6.1930 tarihinde yüksek ziraat mekteplerinde okuyacak efendilerin evvela çiftliklerde 1 sene kadar bilfiil çalışmalarının lüzum ve faydası hakkında verilen izahat üzerine layiha muvafık görülmüş, stajda geçen müddetin mecburi hizmet hesabına dahil olmasını ve devlet hesabına tahsil ettirmiş olanların kendi şube ve

⁴¹⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.10.

⁴¹⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.10.

⁴²⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.11.

⁴²¹ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.3.

⁴²² TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.3.

ihhtisasları dahilinde çalışmaları tamamen 2. ve 3. maddeleri kabul edilmiş ve umumi heyetin tasvibine arzda Faik Bey görev almış.⁴²³

20 Haziran 1926'da nasredilmiş olan ziraat mektep ve müesseselerin sureti idaresi hakkındaki kanunun Karacabey Harası, Belgrat Orman ve iftliği müesseselerine tatbikinden büyük faydalar görülmüş olduğu alınan izahattan ve esbabı mucibe layihısından anlaşılmakla Malatya'daki Sultan Suyu iftliğinde teşkil edilecek haranın da meskl kanun mucibinde idaresi muvafık görülmüş maddeler aynen kabul edilmiş, müzakere edilmek üzere umumi heyetin tasvibine arzında görev almış,⁴²⁴

Ziraat Bankası'nca tedarik ve tevzi olunacak tohumların maliyet ve satış fiyatları arasındaki farktan mütevellit zararların İktisat Vekaleti Bütçesi'nden ödemesi hakkındaki kanun umumi heyete tasvibine arzında aza olarak görev almıştır.⁴²⁵

Tahsisat harici yapılan teahdat ve mbaayatın surei tediye ve takibi hakkında maliye vekaletince hazırlanan ve icra vekilleri heyetinin 21.5.1930 tarihli itimandan yüksek meclise arzı kararlaştırılan kanun layihası esbabı mucibesi ile birlikte takdim kılınmış ve maddelerin kabulü umumi heyetin tasvibine arzında aza olarak görev almış.⁴²⁶

Pulluk ve diğer zirai aletlerin taammmndeki ehemmiyet ve bunun istihsalimizi arttırmaktaki tesirini nazaran itibara alan encümenin kanun layihasının esas itibari ile kabul etmiş ve İktisat Encümeni'nin bu fırsattan istifade ile pulluk sanayinin inkişafı keyfiyetinin ehemmiyetle düşünülmesi hakkındaki mtelasma iştirak eyleyerek bu meyanda muhtelif mahallerde pulluk imal veya celp ve futuraht etmek üzere teşekkül etmiş anonim şirketlerinin aynı maksata matuf teşebbüs ve

⁴²³ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.2.

⁴²⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.1.

⁴²⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.2.

⁴²⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.1.

mesailerinde himaye edilmesini tabii görmüş, müzakere edilmek üzere umumi heyetin tasvibine arzında aza olarak görev almış.⁴²⁷

Askeri hastanelerde ücreti maktua ile müstahdem hemşirelerle hasta bakıcılarla bir nefer tayini verilmesine dair olup Milli Müdafaa Encümeni mazbatasını ile birlikte encümene tevdi olunan kanun layihası milli müdafaa vekili bey hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olunup 14.4.1929 tarihinde Heyet-i Celileye arzında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴²⁸

Müdafai Milliye Vekaleti'nde bazı teşkilat icrasına dair olan 1199 numaralı kanunun 1. maddesinin tadiline dair olup Milli Müdafaa Encümeni mazbatasını ile birlikte encümene tevdi kılınan kanun layihasının 14.4.1929'da Heyet-i Celile'ye arzında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴²⁹

1928 senesi Maarif Vekaleti Bütçesi'ne tahsisatı munzamma itasına ve İktisat Vekaleti Bütçesi'nin bazı fasıl ve maddelerinden münakale icrasına dair Başvekalet'ten varit olup encümene havale buyrulan iki kıta kanun layihası tetkik müzakere olunup layiha ihzar olunan 25.4.1929'da Heyet-i Celile'ye arzında görev almıştır.⁴³⁰

Bazı devairin 1928 mali senesi bütçelerine tahsisatı fevkalade ve munzamma verilmesi ve muhtelif fasılları arasında münakale icra veya muhtelif tertiplerinden tahsisat imhasına dair başvekalet encümeni ve idare heyetinin Meclis-i Aliye takdim olunarak encümene havale buyrulmuş, tetkik ve müzakere olunarak Heyet-i Celile'ye takdim olunduğunda Faik Bey'de 11.4.1920'de görevde bulunmuştur.⁴³¹

Türkiye seyrisefain idaresini 1925 senesi bütçesinde kanunun layihası umumi müdürü hazır olduğu halde encümence tetkik ve müzakere olunan kanunun 12.5.1929 tarihinde Heyet-i Umumiye'ye arzında Faik Bey görevde bulunmuştur.⁴³²

⁴²⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.2.

⁴²⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.2.

⁴²⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.2.

⁴³⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.3.

⁴³¹ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.2.

⁴³² TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.10.

Karadeniz Boğazı tahsiliye idaresinin 1929 senesi Bütçe Kanunu layihası umumi müdürü hazır olup encümençe tetkik ve müzakere olup Heyet-i Umumiye'ye takdim kılınırken 12.5.1925'de görev almıştır.⁴³³

Ecnebi memleketlerde tahsilde bulunan ve bundan böyle tahsile gidecek talebenin muntazam ve mazbut bir tahsil takip etmelerini temin maksadı ile ihzar olunan kanun layihası tetkik ve müzakere olup Heyet-i Celile'nin tetkik ve tasvibine arzında 17.3.1929 tarihinde Faik Bey görev almıştır.⁴³⁴

Konya Sulama İdaresi'nin 1929 bütçesi encümençe tetkik ve müzakere olunup idarenin teşkilat ve zayi hakkındaki 1053 numaralı kanunun 12. maddesi, mucibince sulama sahasından alınacak ücretler hakkında 1928 senesi Bütçe Kanunu ile kabul olunan tarifinin masraf ve varidat bütçeleri tezyidi varidat dolayısı ile elde edileceği tahmin olunan miktarın tenzili suretle bütçeler tespit olunarak, 12.5.1929 da Heyet-i Celile'ye arzında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴³⁵

Müdafai Milliye kadrosuna dahil sivil şoförler ile sair müstahdeminin yerlerinde istibdat edilecek olan asker, şoför ve sanatkar efrada verilecek ücret ve yevmiye hakkında Başvekalet'ten varit olup 29.2.1928 tarihinde Müdafa-i Milliye Bütçe Encümenleri'ni havale buyrulan kanun layihası Müdafai Milliye Encümeni mazbatası ile birlikte encümene tevdi kılıp bazı maddelerde düzeltme yapılması isteği ile Heyet-i Celileye arzında Faik Bey görev almıştır.⁴³⁶

Hakkı rükube malik zabitan ve memurini askeriye zati binek hayvanı tedarik mübayaasına dair olan 9 Mayıs 1927 tarihli ve 1018 numaralı kanunun 2.maddesinin tadili hakkında Başvekalet'ten varit olup 5 Mayıs 1928 tarihinde encümene havale buyrulan kanun layihası müdafai müzakere ve tetkik olunup şekle ait bazı tadilat terasıyle Heyet-i Celileye arzında 7 Mayıs 1928'de görev almıştır.⁴³⁷

Islahı Hayvanat Kanunu'nun 28. maddesinin tadili hakkında Başvekaletten varit olup Ziraat ve Bütçe Encümenleri'ne havale buyrulan ve Ziraat Encümeni'nce tetkik

⁴³³ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.6.

⁴³⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.9, s.2.

⁴³⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.6.

⁴³⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.28.

⁴³⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.19.

edilmekle beraber devrenin bitimi dolayısı ile kalmış olan layiha kanuniye bu sene ziraat encümenince yeniden tetkik olunup Heyet-i Celiliye'nin arzında karar verilmiştir. 7 Mayıs 1928'de oluşturulan mazbatada Faik Bey görev almıştır.⁴³⁸

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Hıfzısıhha müessesesi hakkında başvekaletten varit olup 1.12.1927 tarihinde Sıhhiye ve Bütçe Encümenleri'ne havale buyrulan kanun layihası Sıhhiye Encümeni'nin mazbatasıyla birlikte encümence tevdi kılınmış, tetkik ve müzakere olunmuş, Heyet-i Umumiye'ye takdimine karar verilmiştir. Bu Bütçe Encümeni mazbatasında 6 Mayıs 1928 tarihinde Faik Bey aza olarak görev almıştır. (Ata BEY ile birlikte)⁴³⁹

Anadolu ağasının keside edeceği dahili telgraf bedelleri hakkında olup 12.3.1928 tarihinde encümene havale buyrulan kanun layihası hariciye ve dahiliye encümenleri mazbataları ile birlikte tetkik olunup kanuna bazı tadilat ve ilave olunması hakkında 7 Mayıs 1928 tarihinde Heyet-i Umumiye'ye arz ve takdiminde Faik Bey aza olarak görev almıştır.(M. Ata Bey ile birlikte)⁴⁴⁰

Konya Ovası Sulama İdaresi 1928 bütçesi hakkında olup 26 Nisan 1928 tarihinde encümene havale buyrulan kanun layihası ile ilgili kanununda bütçenin gelecek sene meclise vaktinde tevdi temennisiyle mazbata 6 Mayıs 1928'de Heyet-i Umumiye'ye arz ve takdiminde Faik Bey Aza olarak görev almıştır.(Ata Bey ile birlikte)⁴⁴¹

Harita müşambası üzerine murassam planların gümrük tanyei umumiyesinin 254.madde numarasında zikrolunan mevad sırasında gümrük reminden muaf olup olmadığının tayin ve tefsini hakkında olup 29.1.1928'de Maliye ve Bütçe Encümenleri'ne havale buyrulan Başvekalet Tezkeresi Maliye Encümeni'nin mazbatasıyla birlikte encümene tevdi kullanmakla tetkik ve müzakere olunup Heyeti

⁴³⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.30.

⁴³⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.32.

⁴⁴⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.26.

⁴⁴¹ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.19.

Umumiye arzına karar verilmiş, 5 Mayıs 1928'de Faik Bey bu heyette aza olarak görev almıştır.(M. Ata Bey ile birlikte)⁴⁴²

Anadolu ve şark demiryollarının nihayet noktaları olan Sirkeci ile Haydarpaşa arasında feribot tesisi ve işletilmesi için Devlet Demiryolları ve Limanları İdare-i Umumiyesi'ne mezuniyet verilmesi ve bu husus için icrası lazım gelen fiyat masrafının idare-i mezkurenin 1927 senesi maliyesi bütçenin 5.faslıının 2.maddesi tasarrufatından tediyesi hususuna mütedair olan kanunun layihası tetkik ile müzakere olunmuştur. 28 Nisan 1928 de Heyeti Umumiye'ye takdim kılınmıştır. Bu heyette Faik Bey görev almıştır.(Ata Bey ile birlikte)⁴⁴³

İdare Heyetinin Risayeti Cumhur 1927 senesi bütçesinden münakale icrasına dair 2/1 numaralı teklifi kanunisi ve Bütçe Encümeni mazbatasında 17 Teşrinisani 1927'de Faik Bey Aza olarak görev almıştır. (Mehmet Ata Bey ile birlikte)⁴⁴⁴

Bazı eşhasın Şark manatıkından Garp vilayetlerine nakilleri hakkındaki 19 Haziran 1927 tarihli ve 1097 numaralı kanun hükmünde refine dair olup 30.11.1927 tarihinde Dahiliye, Adliye ve Bütçe Encümenlerine havale buyurulan kanun layihası Dahiliye ve Adliye Encümenleri'nin mazbatalarıyla birlikte encümene tevdi olunmuş aynen kabul olunmuş Heyet-i Celileye arzına karar verilmiş Bütçe Encümeni mazbatasında 30 Kanunievvel 1927'de Faik Bey görev almıştır. (Ata Bey ile birlikte)⁴⁴⁵

1927 senesi Maliye Vekaleti ile umumi jandarma komutanlığı bütçeleme tahsisatı munzamıma hakkında olup 30.11.1927 tarihinde Dahiliye Encümenlerine havale buyurulan kanun layihası Dahiliye Encümeni mazbatası ile Bütçe Encümeni tevdi edilmiştir. Tetkik ve Müzakere edilmiş Heyet-i Umumiye arzında 4

⁴⁴² TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.3.

⁴⁴³ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.6.

⁴⁴⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.3.

⁴⁴⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.2.

Kanunievvel 1928’de Mahmut Faik Bey aza olarak görev almıştır. (Mehmet Ata Bey ile birlikte)⁴⁴⁶

Maarif Teşkilatı Kanunu’nun 9.maddesine tezyil edilmek üzere Başvekaleti Celile'nin 10 Temmuz 1927 tarihli ve (6/3317) numaralı tezkeresi ile varik olup encümene tevdi edilen kanun, mutala ve tetkik olunduğu Bütçe Encümeni mazbatasıyla görev alarak 3 Kanunievvel 1927 tarihinde Ata Bey görev almıştır. ⁴⁴⁷

Maliye Vekaleti ve Rüsumat Müdüriyeti umumiyesin 1927 sene i maliyesi bütçelerinin bazı fasıl ve maddeleri arasında münakale icrasına dair olup 1 Kanunievvel 1927 tarihinde encümene havale buyurulan tetkik ve müzakere olunan kanunun bütçe encümeni mazbatasında Faik Bey Aza olarak görev almıştır.(Mehmet Ata Bey ile birlikte)⁴⁴⁸

Sıhhat ve içtimai muavenet vekâleti 1929 senesi bütçesinde 50.000 liralık münakale yapılması hakkında 1/616 numaralı kanun layihasının 6.4.1930 tarihli bütçe encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır. ⁴⁴⁹

İstiklal Harbi malüllerine mukayyat verilmesine dair olan 397 numaralı kanunun 1. maddesine tevfikân tanzim edilen ve Başvekalet’in 16 Mart 1930 tarih ve 61837 numaralı tezkeresi ile gönderilip encümene havale olunan 15. defter tetkik olundu. Encümence tanzim kılınan kanun layihası umumi heyetin tasvibine arz edilmiş. Bu kanunun Bütçe Encümeni mazbatasında 2.4.1930 tarihinde Faik Bey görev almıştır. ⁴⁵⁰

Mücadeleyi Milliye’ye iştirak etmeyen ve hududu milli haricinde kalan zabıtan ve askeri memurlar hakkında yapılacak muameleyi mutazamının 25 Eylül 1339 tarihli ve 347 numaralı kanunun 5.maddesinin tefsirine dair olup 13.3.1930 tarihli umumi heyetin intikadında Çorum Mebusu İsmet Bey’in Başvekalet Tezkeresi ve

⁴⁴⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.2.

⁴⁴⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.9.

⁴⁴⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.2.

⁴⁴⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.18, s.2.

⁴⁵⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.18, s.14.

merbutları tekrar tetkik olunmuş 27. 3. 1930'da Heyet-i Umumiye arzında Faik Bey'e görev almıştır.⁴⁵¹

Hariciye Vekâleti'nin 1929 bütçesine 84.500 liralık tahsisatı munzama verilmesine dair olup muhtelif tarihlerde encümene havale olunan iki adet kanun layihası vekâlet müsteşarı hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olundu. Layihalara merbut esbabı mucibelerden maada ayrıca alına izahattan teklif oluna layihaların kabulü karalaştırılmış her iki layihayı birleştirmek sureti ile yeniden hazırlanan lahika umumi heyetin tasvibine arz olunmuş, Bütçe Encümeni mazbatasında 2.4 1930 tarihinde Faik Bey görev almıştır.⁴⁵²

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası kanuna zeyl olmak üzere tanzim edilip İktisat ve Maliye Encümenleri'nin mazbataları ile birlikte encemenimize tevdi kılınan kanun layıkası maliye vekili Saraçoğlu Şükrü Bey hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olundu umumi heyetin tasvibine arz olunmuş. Bu layihanın Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey görevde bulunmuştur.⁴⁵³

Bazı devainin 1930 senesi bütçelerinde münakale yapılmasına ve Milli Müdafa Vekaleti bütçesine munzan tahsisat verilmesine dair olup encümene havale edilmiş tetkik ve müzakere olunmuş umumi heyetin tasvibine arz olunmuştur. Bu layihanın 29.9.1930 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Mahmut Faik Bey görev almıştır.⁴⁵⁴

Bazı devairin 1928 senesi bütçesine munzam tahsisat verilmesine ve bazılarının fasılları arasında münakale icrasına ve tahsisat imhasına dair olup muhtelif tarihlerde encümene havale buyurulan 5 kıta kanun layihası ile bir kıta teklifi kanuni maliye vekili bey hazır olup tekti ve müzakere olunmuş Heyet-i Umumiye'nin tasvibine arz olunan konuda 12.1.1929 tarihinde Faik Bey görev almıştır. (Mehmet Ata Bey ile birlikte)⁴⁵⁵

Ciheti askeriyede kadroya tabi ve maaşlı hizmetlerde ücretle istihdam olunan mütekaidinin tekaüt maaşlarının katı icab edip etmeyeceğinin tefsirine dair

⁴⁵¹ TBMM, Z.C., D.III, C.18, s.3.

⁴⁵² TBMM, Z.C., D.III, C.18, s.3.

⁴⁵³ TBMM, Z.C., D.III, C.23, s.4.

⁴⁵⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.23, s.2.

⁴⁵⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.5.

Başvekâlet'ten varit olup Maliye ve Bütçe Encümenleri'ne havale buyurulan tezkere Maliye Encümeni mazbatasıyla birlikte encümene tevdi kılınan bütçe encümeni mazbatasında Faik Bey görev almıştır. (Mehmet Ata il birlikte)⁴⁵⁶

Devlet davalarını intaç eden avukat ve dava vekillerine verilecek ücreti vekâlet hakkındaki 28 Mayıs 1928 tarih ve 1333 numaralı kanuna tezyil edilmek üzere Başvekâlet'ten gelip Maliye ve Bütçe Encümenleri'ne havale buyrulan kanun layihasının Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey görev almıştır.(Ata Bey ile birlikte)⁴⁵⁷

Damga Resmi Kanunu'nun 13.maddesi'nin 8.fikrasının tefsirine dair Başvekâlet Tezkeresi, Maliye Encümeni'nin mazbatası ile birlikte encümene tevdi kılınmış, Maliye Vekâleti Varidat Umum Müdürlüğü'nden davet edilen 3. Şube Müdürü Remzi Bey hazır olduğu halde tetkik ve müzakere edildi. Madde-i fıkra umumi heyetin tasvibine arz olunan kanunun bütçe encümenini mazbatasında 30.11.1929'da Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁵⁸

Müzayede Münakaşa ve İhalat Kanunu'nun bazı madde ve fıkralarının tefsiri hakkında olup Maliye ve Bütçe Encümenleri'ne havale buyrulan Başvekâlet Tezkeresi'ne bağlı Nafia Vekâleti Tezkeresi ile Maliye Encümeni mazbatası tetkik olunan kanun umumi heyete arz edilmiştir. Bu Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey 3.7.1929 tarihinde aza olarak görev almıştır.⁴⁵⁹

Muamele vergisi kanunu nun 3. Maddesinin 1. ffikrasının tefsiri hakkında olup encümene tevdi buyrulan 17.11.1928 tarihli ve 6/4562 numaralı Başvekalet Tezkeresi ile Maliye Vekaleti Tezkeresi ve Maliye ve Adliye Encümeni mazbataları tetkik olunan layihanın Bütçe Encümeni mazbatasında 9.12.1929'da Faik Bey görev almıştır.⁴⁶⁰

Gümrük muafiyetine ait bazı hususi kanunların meriyetlerinin devam edip etmeyeceğinin tefsirine dair olup Maliye ve Bütçe Encümeni'nin havale buyrulan

⁴⁵⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.3.

⁴⁵⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.18.

⁴⁵⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.3.

⁴⁵⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.3.

⁴⁶⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.4.

Başvekâlet Tezkeresi Maliye Encümeni'nin mazbatası ile birlikte encümene tevdi kılınan kanun tetkik ve müzakere olundu. Umumi heyete arz olunan kanun Bütçe Encümeni mazbatasında 10.12.1929'da Faik Bey görev almıştır.⁴⁶¹

Bütçe Encümeni Hudutlar ve Sahiller Sıhhat Umum müdürlüğünün 1929 senesi bütçe kanununa müzeyyel 2/114 numaralı kanun teklifi ve mazbatasında 29.12.1929'da Faik Bey görev almıştır.⁴⁶²

İdare heyetinin Büyük Millet Meclisi 1928 senesi bütçesine bazı fasıl maddeleri arasında münakale icrasına dair 2/113 numaralı kanunun Bütçe Encümeni mazbatasında 29.12.1929'da Faik Bey görev almıştır.⁴⁶³

Muhasebeyi Umumiye Kanunu'nun 48.maddesinin tefsirine dair olup Divan-ı muhasebat Maliye ve Bütçe Encümenleri'ne havale buyrulan Başvekalet Tezkeresi meskur iki encümenin mazbatası ile birlikte encümene tevdi kılınmakla muhasebeyi umumiye müdürü umumisi Faik Bey hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olundu.1.12.1929 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey görev almıştır.⁴⁶⁴

1926 tarih ve 885 numaralı İskan Kanunu'nun meriyete iadesi hakkında olup İktisat, Dahiliye ve Bütçe Encümeni'ne havale buyrulan Edirne Mebusu Hasan Hayri Bey'le arkadaşlarının kanun teklifi İktisat ve Dahiliye Encümenlerinin mazbataları ile birlikte encümene tevdi kılınmış, tetkik ve müzakere olunan kanunun Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁶⁵

Kocaeli Vilayetinin Karamürsel kazasına merkut Yalova nahiyesinin kaza haline ifrağı ile İstanbul Vilayetine ilhakı hakkında olup Dahiliye ve Bütçe Encümenleri'ne havale buyrulan Başvekalet'ten 20.ve 11.1929 tarih b.4194 numaralı tezkeresi ile gelen kanun layihasının Bütçe Encümeni mazbatasında 28.11.1929'da Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁶⁶

⁴⁶¹ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.10.

⁴⁶² TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.1.

⁴⁶³ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.1.

⁴⁶⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.4.

⁴⁶⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.3.

⁴⁶⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.2.

Tiyatro ve sinema biletlerin den yalnız %10 nispetinde vergi alınması hakkında Dahiliye, Maarif ve Maliye Encümenleri'ne havale olunan İstanbul mebusu Süreyya Paşa'nın kanun teklifi Bütçe Encümeni tarafından tetkik ve müzakere olunmuştur. Bu kanunun 12.1.1931 tarihli Bütçe Encümeni'nde Faik Bey görev almıştır.⁴⁶⁷

Askerlik Mükellefiyeti Kanunu'nun bazı maddelerinin tefsiri hakkında havale edilen Başvekalet Tezkeresi Bütçe Encümeni tarafından 12.1.1931 tarihinde tetkik ve müzakere olunmuştur, bu encümende Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁶⁸

Hariciye vekaleti 1930 senesi bütçesinin 440 merfasınının 1.maddesi unvanının tadiline dair olup encümene havale olunan kanun layihası tetkik ve müzakere olunup umumi heyetin tasvibine arz olunmuş. Bu layihanın Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁶⁹

İktisat ve Dahiliye Vekaletleri ile Emniyeti Umumiye Umum Müdürlüğü 1930 senesi bütçesinden 200.000 liralık münakale yapılması hakkında 1/866 numaralı kanunun layihasınının Bütçe Encümeni mazbatasında 15.11.1931'de Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁷⁰

1930 senesi bütçesine muazzam tahsisat verilmesine ve bazı fasıllarda münakale yapılmasına dair olup muhtelif tarihlerde encümene havale edilen 3 adet kanuni teklif ile 1 adet kanun un layihasınının Bütçe Encümeni mazbatasında 14.11.1931 tarihinde Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁷¹

Mevalik-i ecnebiyeye gönderilmek üzere İzmir gümrüğüne getirilen adi mermer taşlarından alınan cezai nakdinin affı hakkında olup encümene havale edilen Başvekalet Tezkeresi tetkik ve müzakere olunup umumi heyetin tasvibine arz olunur.7.11.1931. tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev aldı.⁴⁷²

⁴⁶⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.25, s.8.

⁴⁶⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.25, s.8.

⁴⁶⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.2.

⁴⁷⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.2.

⁴⁷¹ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.6.

⁴⁷² TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.2.

Jandarma ve hudut kıtaatı küçük zabitan ve efradının usulü işleri hakkındaki 947 numaralı kanunun 2. maddesinin bazı fıkraya tezyiline dair olup encüme havale edilen kanun layihası tetkik ve müzakere olunan umumî heyetin tasvibine arz olunan layihanın 4.3.1931 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁷³

Divan-ı muhasebatı Mart –Ağustos 1977 oylarına ait raporları üzerine Divan-ı Muhasebat Encümeni'ne tanzim edilen mazbata büyük mecliste okunurken tekatük müddetinin 25 seneye tenzili dolayısı ile tahsis için ne yolda muamele edileceği hakkındaki 2.fıkrası ile mektup istihlak vergisi münasebeti ile istifa edilen cezai nakdilerden hizmeti mesbuk olanlara verilen ikramiyeye dair olan 3.fıkrasının tetkik ve tefsirle encüme havale burulan kanun 2.3.1931 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁷⁴

1930 senesi bütçesinin muhtelif fasılları arasın da münakale yapılmasına dair olup encüme havale edilen 4 adet kanun layihası alakadar vekiller hazır olduğu halde ayrı ayrı tetkik ve müzakere olunan kanun umumî heyetin tasvibine arz olunan kanunun Bütçe Encümeni mazbatasında 2.11.1931'de Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁷⁵

Gümrük Tarifesi Kanunu'nun 4. maddesinin 4 numaralı fıkrasının tadili hakkında Elazığ Mebusu Hasan Tahsin Bey ile refikleri tarafından verilip İktisat Encümeni'nce de tetkik edildikten sonra encüme tevdi kılınan kanun teklifi tetkik ve müzakere edilip umumî heyetin tavibine arz olunan kanunun Bütçe Encümeni mazbatasında 26.3.1931'de Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁷⁶

Maadin nizamnamesinin 50.maddesinin tadiline dair olup İktisat Encümeni mazbatası ile birlikte encüme tevdi kılınan kanun layihasının 24.3.1931 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁷⁷

⁴⁷³ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.2.

⁴⁷⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.5.

⁴⁷⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.5.

⁴⁷⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.2.

⁴⁷⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.3.

Mamulatı dahiliyenin himayesi için pulluk imalatelerine yardım maksadı ile hazırlanıp İktisat Encümeni'nce tetkik edildikten sonra encümene tevdi kılınan kanun layihasının 26.3.1931 tarihindeki Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁷⁸

Heyeti mahsusaca nispeti askeriyelerinin katına karar verilmiş olan zabitlerden 1289 numaralı kanunla teşekkül eden Ali karar heyetince haklarındaki heyeti mahsusa kararının reyine karar verilmiş olanlara tekaüt maaşlarının hangi tarihten itibaren tahsisi lazım geleceğine tayin ve tefsiri hakkındaki Başvekalet Tezkeresi Milli Müdafaa ve Maliye Encümeni mazbataları ile birlikte encümene tevdi kılınarak tetkik olunan 19.1930 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁷⁹

1929 senesi bütçesinde yapılacak bazı tadilat hakkında Başvekalet'ten varit olup encümene havale edilen 3 adet kanun layihası alakadar daire memurları hazır oldukları hakkında ayrı ayrı tetkik ve müzakere olunan layihanın Bütçe Encümeni mazbatasında 15.3.1930'da Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁸⁰

Gazete sahiplerine prim verilmesine dair olup encümene havale edilen kanun layihası ile Türk harflerinin kabul ve tatbiki hakkındaki kanunun meriyeti tarihinde intişar eden Türkçe matbuata prim verilmesine dair Giresun Mebusu Hakkı Tarık Bey'in kanun teklifi birleştirilerek maliye vekili bey hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olunan kanunun 17.3.1930 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁸¹

Mücadele-i Milliye ye iştirak etmeyen ve hudutu milli haricinde kalan zabitan ve askeri memurlar hakkında yapılacak muameleyi mutazammın 25 Eylül 1339 tarih ve 347 numaralı kanunun 5. maddesinin tefsirine dair olup umumi heyetin 20 Kanunisanı 1930 tarihli inikadında vukuu bulan talep üzerine encümene tevdi kılınan başvekalet tezkeresi Milli Müdafaa Encümeni mazbatası ile birlikte ve alakadar

⁴⁷⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.3.

⁴⁷⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.17, s.8.

⁴⁸⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.17, s.1.

⁴⁸¹ TBMM, Z.C., D.III, C.17, s.2.

memurları hazır olup tetkik ve müzakere olunan layihanın Bütçe Encümeni mazbatasın da 23.11.1930 tarihin de Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁸²

1928 senesi Riyaseti Cumhur Bütçesi'nin bazı fasıl ve maddelerine munzam tahsisat verilmesine dair idare heyetinden ve şura-yı devlet bütçesinin bazı fasılları arasında münakale encümene havale edilen kanun teklifi ile bir adet kanun layihasının Bütçe Encümeni mazbatasında 15.1.1930'da Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁸³

1928 senesi bütçesinde yapılacak bazı tadilat hakkında başvekaletten gelip muhtelif tarihlerde encümene havale edilen 6 adet kanun layihasının umumi heyetin tasvibine sunulan 17.11.1930 tarihli kanunda Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁸⁴

Maaş Kanunu'nun 2.maddesine bir fıkra ilavesine dair İzmir mebusu Münir Bey tarafından verilmiş olan kanun teklifi ve Maliye Encümeni mazbatası ile beraber muhasebeyi umumiye müdür umumisi Faik Bey hazır olduğu halde tetkik edilen kanunun 30.1.1930 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁸⁵

7 Haziran 1926 tarih ve 905 numaralı gümrük kanununa müzeyyel mevât hakkındaki kanunun 5.maddesinin tefsirine dair olup 11.1.1930 tarihli Heyet-i Umumiye inikadında vaki olan talep üzerine encümene havale edilen kanun layihasının 30.1.1930 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁸⁶

İstiklal Muhabereleeri malüllerine nakdi mukayyat verilmesine dair olan 397 numaralı kanunun 1. maddesine tevfikân tanzim olunan 14. defterin takdim olduğuna dair Başvekaletten varit olup encümene havale olunan kanun layihasının 23.1.1930 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁸⁷

⁴⁸² TBMM, Z.C., D.III, C.17, s.4.

⁴⁸³ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.2.

⁴⁸⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.2.

⁴⁸⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.27.

⁴⁸⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.5.

⁴⁸⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.2.

Mükerrer sigorta muamelelerinden muamele vergisinin ne suretle alınacağına tayin ve tefsiri hakkındaki Başvekalet Tezkeresi Maliye ve Adliye Encümeni mazbataları ile birlikte encümenince tetkik ve müzakere olup Heyet-i Celileye arzına karar verilen kanun Bütçe Encümeni mazbatasından 15.5.1925 tarihinde Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁸⁸

Maaşatın tevhid ve teadülü hakkındaki 1452 numaralı kanuna müzeyyer kanun layihası ve mazbatasında 30.5.1929'da Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁸⁹

Şose ve Köprüler Kanun layihası nafiye vekili Recep Beyefendi huzur ile tetkik müzakere olunan kanunun Bütçe Encümeni mazbatasında 30.5.1929'da Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁹⁰

876 numaralı otomatik numaralı kanunun tadılan Başvekaletten varit olan Dahiliye ve Bütçe Encümenleri'ne havale buyrulan kanun layihasının 18.11 1928'de Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁹¹

1930 senesi ikmal edilerek tekaüdü icra kılınmış olan rütbem askeriyeyi hayiz mebuslara memurin kanununun 41.maddesinde zikrolunan ikramiyenin mebusluk tahsisatı üzerinden verilip verilmeyeceğini tefsiri hakkındaki layihanın Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.(Ata Bey ile birlikte)⁴⁹²

Ecnebi devletler tarafından sefarethane ve konsoloshane inşa edilmek üzere meccanen tefviz olunan veya bu maksatla teferrüğe iştirak edilen arsalarla muhterik ve munheddin sefarethane ve konsoloshane arsalarının vergi ile mükellefiyet ve ademi mükellefiyeti hususunun tahsir için 1 Mart 1132 tarihli kanunun tefsiri hakkında kanunun Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁹³

Yabani ve ehli ağaçların aşılınması hakkında Başvekalet'ten varit olup Dahiliye Maliye ve İktisat Encümeni'nce tetkik edilerek mezkur encümenlerin

⁴⁸⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.12, s.3.

⁴⁸⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.12, s.1.

⁴⁹⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.12, s.7.

⁴⁹¹ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.3.

⁴⁹² TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.14.

⁴⁹³ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.3.

mazbataları ile birlikte encümene tevdi kılınan kanunun Bütçe Encümeni mazbatasında 2.6.1929'da Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁹⁴

Evrakı nakdiyenin yenileri ile sureti mübadelesi hakkındaki 701 numaralı kanuna bir madde ilavesi hakkında Başvekalet'ten varit olup Maliye Encümeni mazbatası ile birlikte encümene havale buyrulan kanun layihası encümene de tetkik ve müzakere olunarak Maliye Encümeni'nin tetkik ve müzakere olunarak Heyet-i Celileye arz olunmuş bu kanunun Bütçe Encümeni mazbatasında 1.6.1929'da Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁹⁵

1927 mali senesi nihayetine kadar olan adi emanetlerle bütçe emanetlerinin tesviyesi hakkında Başvekalet'ten tezkere gönderilen kanun layihası mali kanunlar encümeninin mazbatası ile birlikte sunulan kanun Bütçe Encümeni mazbatasında 1.6.1929'da Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁹⁶

Ankara otomatik telefon santralini tevsi için icap eden teşebbüsat ve teahüdatta bulunulması mezuniyetine dair Başvekalet'ten varit olup Dahiliye Encümeni mazbatası ile encümene tevdi kılınan kanun layihasının bütçe encümeni mazbatasında 3.6.1929'da Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁹⁷

Mülkiye Tekaüt Kanunu'nun 12. maddesinin tadiline dair olup Bütçe Encümeni'ne havale buyrulmuş olan kanun layihası Milli Müdafaa Encümeni'nde nokta-i nazarı alınmak üzere meskur encümene tevdi kılınmış layihanın 2.9.1929 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁹⁸

Bütçe Encümeni'nin 1929 mali senesi Bütçe Kanunu'na müzeyyel 2/109 numaralı kanun teklifi ve mezkur encümen mazbatasında 2.6.1929'da Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁴⁹⁹

⁴⁹⁴ TBMM, Z.C.,D.III, C.19, s.6.

⁴⁹⁵ TBMM, Z.C.,D.III, C.19, s.2.

⁴⁹⁶ TBMM, Z.C.,D.III, C.19, s.3.

⁴⁹⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.2.

⁴⁹⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.14.

⁴⁹⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.1.

Milli Müdafaa Vekaleti'nin 1929 mali senesi bütçesinde imha edilecek tahsisat karşılık gösterilmek üzere yeniden açılacak bir fasılla 400.000 liralık tahsisat fevkalade vazı hakkında Başvekalet'ten varit olup 30 Mayıs 1929 tarihinde encümene havale buyrulan kanun layihasının Bütçe Encümeni mazbatasında 30.5.1925 tarihinde Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵⁰⁰

Devlet Demiryolları ve Limanları Umumi İdaresi'nin teşkilat ve vezâifine dair olan kanunun 21.maddesinin tefsiri hakkında olup encümene havale buyrulan layihanın 29.5.1929 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey görev almıştır.⁵⁰¹

Mutelif devair bütçelerine tahsisatı munzamma ve fevkalade olarak 79.500 liranın ilavesi hakkında olup muhtelif tarihlerde encümene havale buyrulan 1 adet teklifi kanuni ile iki adet kanun layihası tetkik ve müzakere olunup bütçe encümeni mazbatasına gönderilmiştir. 28.5.1929 tarihinde Faik Bey bu mazbatada aza olarak görev almıştır.⁵⁰²

İktisat Vekaleti 1928 senesi bütçesinde 1 milyon lira fevkalade tahsisat konulmasında dair 1/465 numaralı kanun layihasının Bütçe Encümeni mazbatasında 28.5.1929 da Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵⁰³

Muhtelif devairin 1928 bütçelerine tahsisatı munzamma verilmesine ve bazılarının da münakale icrasına dair Başvekalet'ten varit olup encümene havale buyrulan 6 adet kanun layihasının Bütçe Encümeni mazbatasında 25.5.1929 tarihinde Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵⁰⁴

Muamele Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinin tefsiri hakkındaki Başvekalet Tezkeresi'nin Bütçe Encümeni mazbatasında 15.5.1929 tarihinde Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵⁰⁵

⁵⁰⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.2.

⁵⁰¹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.3.

⁵⁰² TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.3.

⁵⁰³ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.2.

⁵⁰⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.1.

⁵⁰⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.3.

Devlet memurları maaşatının tevhid ve teadülü hakkındaki kanun layihasının Bütçe Encümeni mazbatasında 16.5.1929'da Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵⁰⁶

Malatya'daki Türk anonim şirketine 748 numaralı kanun hükmüne tevfikeyan icra vekilleri heyetince ittihaz olunan karara tevfikeyan 27.600 liraya satılmış olan arsaların bedeli mukabilinde meskur şirket hisse senedatının mübayası için hükümetçe teklif olunan layihanın Bütçe Encümeni mazbatasında 1.6.1929'da Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵⁰⁷

Kibrit inhisarı muamelatın tarzı idaresi ile çakmaklarında devlet inhisarı altında bulundurulması hakkında Başvekalet'ten varit olan kanunun Bütçe Encümeni mazbatasında 30.5.1929'da Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵⁰⁸

Milli Müdafaa Vekaleti'nin deniz ve hava kısımlarında bulunan güverte, fen, ihtisas ve makinist gedikli küçük zabitlerine verilecek maaş ve tahsisatı fevkalade miktarı ile bunların tekaütleri ve terfi, ilbas, iaşe harcırah ve saireleri veelyeum müstahdem 1, 2, 3, sınıf gedikli zabitlerin tabi olunacakları şeriat hakkındaki kanun layihasının 25.5.1929 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵⁰⁹

Askerlik dersleri muallimlerin ücretleri hakkında olup başvekaletin 26.5.1929 tarihli ve 6-2136 numaralı tezkeresi ile yüksek meclise varit olup kanun layihasının Bütçe Encümeni mazbatasında 29.5.1929'da Faik Bey görev almıştır.⁵¹⁰

Hükümet-i Cumhuriyet ile İzmir, Kasaba ve tehdi di sema Bandırma demiryolu şirketi arasında 1914 senesinden itibaren tavsiyesi lazım gelen hesaba ile Lozan Ahitnamesi'nin 12. protokolünün 3.maddesi mucibince mezkur şirket mukavelatı asliyesi mevadında bazılarının şeriatı hazırai cedideye tevfikeyi hususuna

⁵⁰⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.2.

⁵⁰⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.2.

⁵⁰⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.4.

⁵⁰⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.3.

⁵¹⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.3.

25.5.1925 tarihinde ihzar olunan kanun layihası 28.5.1929 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵¹¹

Meclis mazbatasının tahsisat ile yeniden inşa edilecek binaya nakt olunmasına sarf olunmak üzere 1929 ve 1930 bütçelerinde 25.000 lira vazına ve bu hususta 50.000 liraya kadar taahhüd icrasına dair idare amirleri tarafından verilen kanun layihasının 3.6.1925 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵¹²

Başvekalet'in 7.4.1929 tarihli ve 6/1465 numaralı tezkeresi ile Büyük Millet Meclisi'ne varit olup encümene havale buyrulan maarif vergisi konumuna müzeyyel 1930 numaralı kanunun 1.maddesi hükmünün temdidi hakkındaki kanun layihasının Bütçe Encümeni mazbatasında 30.5.1929'da Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵¹³

Maaşatın tevhid ve teadülü hakkındaki kanuna müzeyyel 1498 numaralı kanuna merbut cetvelin tadiline dair olup encümene havale edilen kanun layihasının Bütçe Encümeni mazbatasında 5.5.1930'da Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵¹⁴

Gümrük süvari mıntıka ve muhafaza memurları ile bahri muhafaza vasıtaları zabıt ve mürettebatına ve tatbikat kursuna devam eden memurlara verilecek yeni bedeli taamiye ve yevmiye hakkında olup kanunun 8.5.1930 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵¹⁵

Nafia Fen Mektepleri'nden çıkacak efendilere yüzer lira avans verilmesine dair olup Nafia Encümeni mazbatası ile birlikte encümene tevdi edilen kanun layihasının 5.5.1930 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵¹⁶

Dahiliye Vekaleti merkez teşkilatı hakkında olup Başvekalet'in 26.4.1930 tarih ve 6/1328 numaralı tezkeresi ile encümene havale buyrulan kanun layihasının

⁵¹¹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.3.

⁵¹² TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.1.

⁵¹³ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.3.

⁵¹⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.2.

⁵¹⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.2.

⁵¹⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.2.

15.5.1930 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵¹⁷

Nahiye Müdürleri'ne hayvan yemi bedeli verilmesi hakkındaki kanunun Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵¹⁸

21 Mart 1927 tarih ve 995 numaralı kanunun 1. maddesine 1 fıkra tezyili hakkında Erzincan Mebusu Saffet Bey'in kanuni teklifi aliye encümeni mazbatası ile birlikte encümence tevdi kılınan kanun layihasının 28.5.1930 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵¹⁹

3 Nisan 1940 tarih ve 459 numaralı mensup kanuna müzeyyel kanunun 6.maddesine muharrer müddetin tendidi hakkındaki kanun layihasının 28.5.1930'daki Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵²⁰

İnhisar idarelerinin hukuki şahsiyet halinde mülhak bütçelerle idaresi hakkında olup Başvekalet'in 29 Mart 1928 tarih ve 6/1416 numaralı tezkeresi ile gelen kanun layihasının 24.5.1930 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵²¹

1929 senesi Maliye Vekaleti bütçesine fevkalade tahsisat verilmesine ve bazı bütçelerde münakale yapılmasına dair olan 4 adet kanun layihasının Bütçe Encümeni mazbatasına 25.5.1930'da Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵²²

Ankara İmar Müdüriyeti'nin 1930 senesi Bütçe Kanunu layihası ve merbutu cetveller ve muhassasabat formülü Dahiliye Vekili namına müsteşar Hilmi Bey hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olunan kanunun 24.5.1930 tarihli Bütçe Encümeni mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵²³

Askeri memurlar hakkındaki 1455 numaralı kanunun 2. ve 7. maddeleri ile mezkur kanuna ayrıca bir fıkra ilavesine dair olup Milli Müdafaa Encümeni

⁵¹⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.3.

⁵¹⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.2.

⁵¹⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.2.

⁵²⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.2.

⁵²¹ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.7.

⁵²² TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.6.

⁵²³ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.93.

mazbatası ile birlikte encümene tevdi kılınan kanun layihasının 17.5.1930 tarihli mazbatasında Faik Bey aza olarak görev almıştır.⁵²⁴

4.2.3. Mahmut Faik SOYLU Bey'in Kabul Oyu İle İştirak Ettiği Kanunlar

192 kişinin reye iştirakı, 192 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.06.1930 tarihli Gümrük Tarife Kanunu'nun 5.maddesinin tadiline dair kanuna;⁵²⁵

247 kişinin reye iştirakı, 230 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 17.06.1930 tarihli mübadelei ahali hakkında Lozan Muhadelenamesi'nin Atina İtilafnamesi'nin tatbikatından mütevellit mesailin halli için Yunanistan'la imza edilen mukavelenamenin tasdikini muntazamın kanununa,⁵²⁶

195 kişinin reye iştirakı, 195 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 16.6.1930 tarihli Ankara şehremanetince akdedilecek 1 milyon liralık istikraza kefalet için maliye vekaleetine mezuniyet verilmesine dair kanuna,⁵²⁷

205 kişinin reye iştirakı, 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 11.06.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası hakkındaki kanuna,⁵²⁸

204 kişinin reye iştirakı, 204 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 15.06.1930 tarihli Gümrük Kanunu'nun 12. ve 110. maddelerine tadil eden kanuna ;⁵²⁹

191 kişinin reye iştirakı,191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.06.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Finlandiya Hükümeti arasında münakit ticaret ve seyrisefain muahedenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁵³⁰

191 kişinin reye iştirakı,191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.06.1930 tarihli 1499 numaralı Tarife Kanunu'nun tadiline dair kanuna ;⁵³¹

⁵²⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.5.

⁵²⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.227.

⁵²⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.275.

⁵²⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.259.

⁵²⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.218.

⁵²⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.253.

⁵³⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.230.

⁵³¹ TBMM, Z.C., D.III,C.20, s.233.

191 kişinin reye iştirakı,191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.06.1930 tarihli Dâhili İttilak Vergisi Kanunu'na ,⁵³²

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 9.6.1930 tarihli Tütün İnhisarı Kanunu'na,⁵³³

183 kişinin reye iştirakı,183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.6.1930 tarihli ve Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan Krallığı arasında münakit ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna,⁵³⁴

183 kişinin reye iştirakı,183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.6.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Estonya Hükümeti arasındaki münakit ticaret ve seyrisefain muahedesinin tasdikine dair kanuna,⁵³⁵

183 kişinin reye iştirakı,183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.6.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Hükümeti arasında münakit ticaret mukavelenamesinin tasdikine dair kanuna,⁵³⁶

183 kişinin reye iştirakı,183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.6.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Almanya Hükümeti arasında akt olunan ticaret mukavelesinin tasdikine dair kanuna;⁵³⁷

239 kişinin reye iştirakı, 239 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 5.6.1930 tarihli yapılacak köprüler ve şoseler için Nafia Vekaleti'nce taahhüdât icrasına dair kanuna ;⁵³⁸

179 kişinin reye iştirakı,179 kişinin kabul oyu ile kabul edilen harbin milli siyaset aleti olarak kullanılmaması hakkında Moskova'da imza edilmiş olan protokolün tasdiki hakkındaki kanuna;⁵³⁹

⁵³²TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.235.

⁵³³TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.148.

⁵³⁴TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.79.

⁵³⁵TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.76.

⁵³⁶TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.81.

⁵³⁷TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.73.

⁵³⁸TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.58.

⁵³⁹TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.9.

179 kişinin reye iştirakı, 179 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 1.4.1929 tarihli ticaret mukavelesi akt edilmeyen devletlerle 1930 Haziranı'na kadar muvakkat ticaret İtilafnamesi akti hakkındaki kanuna;⁵⁴⁰

209 kişinin reye iştirakı, 209 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 13.4.1929 tarihli bazı vekalet ve devair bütçelerinde münakale icrasına ve munzam tahsisat verilmesine dair kanuna;⁵⁴¹

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.4.1929 tarihli askeri hastanelerde çalışan hemşirelerle hastabakıcılar 1 nefer tayini verilmesi hakkındaki kanuna;⁵⁴²

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.4.1929 tarihli kaçakçılık tatbikatında kullanılmak üzere deniz vesaitini mübayaa ve bazı mahallerde gümrük binaları inşası hakkındaki kanuna;⁵⁴³

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.4.1929 tarihli Ankara Şehri İmar Müdürlüğü teşkilat ve vezaniyi hakkındaki kanun;⁵⁴⁴

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.4.1929 tarihli yüksek mühendis mektebi tamirat ve inşaatına müteallik kanuna;⁵⁴⁵

189 kişinin reye iştirakı, 189 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.4.1929 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Krallığı arasında akt olunan bitarafılık uzlaşma ve hakem müdahalesine tasdiki hakkındaki kanuna;⁵⁴⁶

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 16.5.1929 tarihli bazı devair bütçesinde münakale icrasına dair kanuna;⁵⁴⁷

⁵⁴⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.7.

⁵⁴¹ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.57.

⁵⁴² TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.129.

⁵⁴³ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.131.

⁵⁴⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.133.

⁵⁴⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.137.

⁵⁴⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.36.

⁵⁴⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.9.

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişi'nin kabul oyu ile kabul edilen 10.5.1929 tarihli Maliye Vekâleti 1928 senesi bütçesine fevkalade tahsisat verilmesi hakkındaki kanuna;⁵⁴⁸

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişi'nin kabul oyu ile kabul edilen 16.5.1929 tarihli tapu idarelerine ait muamelat harçları hakkındaki kanuna;⁵⁴⁹

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişi'nin kabul oyu ile kabul edilen 16.5.1929 tarihli Evkaf Umum Müdürlüğü 1928 senesi bütçesine tahsisat verilmesi hakkındaki kanuna;⁵⁵⁰

207 kişinin reye iştirakı, 207 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 11.05.1929 tarihli Yüksek Mühendis Mektebi 1929 senesi bütçesi hakkındaki kanuna;⁵⁵¹

175 kişinin reye iştirakı, 75 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 18.3.1929 tarihli berri bahri ve havai jandarma efrad ve küçük zabitanın maarif vergisinden muafiyetine dair olan 969 numaralı kanunun 1. maddesinin tadili hakkındaki kanuna;⁵⁵²

201 kişinin reye iştirakı, 201 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.3.1929 tarihli Posta Kanunu'nun 21. maddesinin tadiline dair kanuna;⁵⁵³

198 kişinin reye iştirakı, 198 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 22.5.1930 tarihli seyrisefain idaresinin 1930 senesi bütçesi hakkındaki kanuna;⁵⁵⁴

229 kişinin reye iştirakı, 219 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 19.5.1930 tarihli 1930 senesi Bütçe Kanunu'na;⁵⁵⁵

217 kişinin reye iştirakı, 217 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.11.1928 tarihli 22 Nisan 1928 tarihindeki Türkiye-İran muhadenet mukavelenamesinin

⁵⁴⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.88.

⁵⁴⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.91.

⁵⁵⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.10.

⁵⁵¹ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.3.

⁵⁵² TBMM, Z.C., D.III, C.9, s.25.

⁵⁵³ TBMM, Z.C., D.III, C.9, s.13.

⁵⁵⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.185.

⁵⁵⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.157.

ikmalen 15 Haziran 1928'de akt ve imza edilmiş olay protokolünün tasdiki hakkındaki kanuna;⁵⁵⁶

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.11.1928 tarihli Türkiye-Afganistan muhadenet ve teşriki mesai muahedenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁵⁵⁷

218 kişinin reye iştirakı, 218 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.11.1928 tarihli Telgraf Kanunu'nun 33. maddesinin tadili hakkındaki kanuna;⁵⁵⁸

241 kişinin reye iştirakı, 241 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.11.1928 tarihli 1928 senesi maliyesi rüsumat bütçesine tahsisatı fevkalade vazına dair kanuna;⁵⁵⁹

257 kişinin reye iştirakı, 257 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.11.1928 Tarihli Erzincan Mebusu Saffet Bey refikasının İcra Vekilleri Heyeti'ne itimat beyan olunması hakkında kanuna;⁵⁶⁰

248 kişinin reye iştirakı, 248 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.11.1928 tarihli 1928 senesi maliyesi Maarif Vekâleti Bütçesi'ni tahsisatı fevkalade itası ve muhtelif devair bütçelerine mevzu tahsisattan bazılarının imhası hakkında kanuna;⁵⁶¹

188 kişinin reye iştirakı, 188 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.11.1928 tarihli 1928 senesi Riyaseti Cumhur bütçesini tahsisatı muzamma itisanı ve Maliye Vekâleti Bütçesi'ne münakale icrasına dair kanuna;⁵⁶²

215 kişinin reye iştirakı, 215 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.3.1930 tarihli 1929 senesi bütçesine tahsisatı munzama verilmesi ve münakale yapılması hakkında kanuna;⁵⁶³

⁵⁵⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.85.

⁵⁵⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.81.

⁵⁵⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.85.

⁵⁵⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.35.

⁵⁵⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.37.

⁵⁶⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.37.

⁵⁶¹ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.31.

⁵⁶² TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.69.

⁵⁶³ TBMM, Z.C., D.III, C.17, s.90.

215 kişinin reye iştirakı, 215 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.3.1930 tarihli gazete primleri hakkındaki kanuna;⁵⁶⁴

193 kişinin reye iştirakı, 193 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.3.1930 tarihli muamele vergisi hakkındaki kanunun 3.maddesinin tadiline dair kanuna;⁵⁶⁵

211 kişinin reye iştirakı, 211 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.3.1930 tarihli Gümrük Tarifesi Kanunu'nun tadiline dair kanuna;⁵⁶⁶

236 kişinin reye iştirakı, 236 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 3.6.1929 tarihli Aydın – İzmir -Kasaba ve temdidi demiryolları hakkında kanuna;⁵⁶⁷

247 kişinin reye iştirakı, 247 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 3.6.1929 tarihli hükümete itimat reylerinin neticesi hakkındaki kanuna;⁵⁶⁸

163 kişinin reye iştirakı, 163 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 23.5.1928 tarihli damga resmi hakkındaki kanuna;⁵⁶⁹

213 kişinin reye iştirakı, 213 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 9.12.1929 tarihli 30 Mayıs 1929 tarihinde imza olunan Türkiye-İtalya tahkilnamesi hakkındaki kanuna;⁵⁷⁰

177 kişinin reye iştirakı, 177 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.5.1928 tarihli bazı devairin 1927 senei maliyesi bütçelerine tahsisatı munzama itasına ve bazı devair bütçelere münakale icrasına dair kanuna;⁵⁷¹

⁵⁶⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.17, s.88.

⁵⁶⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.17, s.114.

⁵⁶⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.17, s.114.

⁵⁶⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.318.

⁵⁶⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.320.

⁵⁶⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.334.

⁵⁷⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.26.

⁵⁷¹ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.65.

⁵⁷¹ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.135.

197 kişinin reye iştirakı, 197 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 15.12.1927 tarihli Maliye Vekâleti ve Rûsumat Müdüriyeti Umumiyesi 1927 senesi maliyesi bütçelerinde münakara icrasına dair kanuna;⁵⁷²

195 kişinin reye iştirakı, 195 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.12.1927 tarihli Hudut ve Sevahit Sıhhiye Müdüriyeti'nin 1927 senesi bütçesine 3000 lira tahsisatı muzamma ilavesi hakkındaki kanuna;⁵⁷³

200 kişinin reye iştirakı, 200 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.12.1927 tarihli Maarif Vekâleti'nin 1927 senesi bütçesinde münakale icrasına dair kanuna;⁵⁷⁴

205 kişinin reye iştirakı, 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1930 tarihli Tahlisiye Umum Müdürlüğü 1930 senesi Bütçe Kanunu'na;⁵⁷⁵

205 kişinin reye iştirakı, 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1930 tarihli şehir ve köy yatılı mekteplerinin 1930 senesi bütçesi hakkındaki kanuna;⁵⁷⁶

205 kişinin reye iştirakı, 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1930 tarihli Ankara İmar Müdürlüğü'nün 1930 senesi Bütçe Kanunu'na;⁵⁷⁷

205 kişinin reye iştirakı, 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1930 tarihli Yüksek Mühendis mektebi 1930 senesi Bütçe Kanunu'na;⁵⁷⁸

186 kişinin reye iştirakı, 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.12.1927 tarihli Karadeniz Boğazı Tahlisiye İdaresi'nin 1928 senesi Bütçe Kanunu'na;⁵⁷⁹

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen Anadolu-Bağdat Demiryolları İşletme Müdüriyeti ve Haydarpaşa Liman ve Rıhtım İdaresi'nin 1928 senesi adi ve fevkalade bütçeleri hakkındaki kanuna;⁵⁸⁰

⁵⁷² TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.135.

⁵⁷³ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.123.

⁵⁷⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.125.

⁵⁷⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.220.

⁵⁷⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.223.

⁵⁷⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.223.

⁵⁷⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.226.

⁵⁷⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.228.

⁵⁷⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.239.

⁵⁸⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.236.

186 kişinin reye iştirakı, 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.11.1927 tarihli satılan mektep kitapları bedellerinden 12.623 lira 37 kuruşun Maarif Vekâleti 1926 bütçesinin 489.faslına tahsisatı munzamına olarak ilavesi hakkındaki kanuna;⁵⁸¹

201 kişinin reye iştirakı, 201 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.12.1927 tarihli Maliye Vekâleti Bütçesi'nden 5.000 liranın tenzili ile Başvekâlet Bütçesi'nin bazı füsul ve mevaddua münakalesi hakkındaki kanuna;⁵⁸²

211 kişinin reye iştirakı, 211 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.12.1927 tarihli Maliye Vekâleti Jandarma Umum Kumandanlığı 1927 senesi maliyesinden tahsisat ilavesi hakkındaki kanuna;⁵⁸³

170 kişinin reye iştirakı, 170 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.1.1930 tarihli 1929 senesi bütçesinin bazı fasıl ve maddeleri arasında münakale yapılması hakkındaki kanuna;⁵⁸⁴

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 20.1.1930 tarihli 12 Mayıs 1926 tarih ve 1244 numaralı kanunu tadil edecek kanuna;⁵⁸⁵

183 kişinin reye iştirakı, 183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 15.2.1930 tarihli Gümrük Kanunu'na müzeyyel mevat hakkında kanunun 5.maddesinin tadiline dair kanuna;⁵⁸⁶

191 kişinin reye iştirakı,191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 20.2.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Sovyet Hükümeti arasında imza olunan dostluk ve bitaraflık muahedesinin meriyet müddetinin tevdidi hakkındaki kanuna;⁵⁸⁷

191 kişinin reye iştirakı,191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 20.02.1930 tarihli Darulfünun 1341-1925 mali senesi Hesabı Katı Kanuna;⁵⁸⁸

⁵⁸¹ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.33.

⁵⁸² TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.97.

⁵⁸³ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.100.

⁵⁸⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.46.

⁵⁸⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.23.

⁵⁸⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.32.

⁵⁸⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.56.

⁵⁸⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.53.

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 20.2.1930 tarihli 1929 bütçesi Munzam Tahsisat ve Münakale Kanunu'na ;⁵⁸⁹

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 20.2.1930 tarihli Türk Ocakları merkez heyetince akt edilecek istikraza Maliye Vekili'nin kefaleti mezuniyetine dair kanuna;⁵⁹⁰

167 kişinin reye iştirakı, 167 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Çekoslovakya Hükümeti arasında akt edilen ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁵⁹¹

161 kişinin reye iştirakı, 161 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Almanya arasında aktedilen iadei mücrimin muahedenamesinin tasdikine dair kanuna;⁵⁹²

157 kişinin reye iştirakı, 157 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli 1336 senesin den 1929 senesi nihayetine kadar yapılan sarfiyattan mahsubu yapılmayan meblağ hakkındaki kanuna;⁵⁹³

265 kişinin reye iştirakı, 265 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 5.3.1931 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Hükümeti arasında akt edilen ikamet ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁵⁹⁴

264 kişinin reye iştirakı, 264 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 5.3.1931 tarihli 1930 senesi bütçesinde münakale icrasına dair kanuna;⁵⁹⁵

268 kişinin reye iştirakı, 268 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 5.3.1931 tarihli tecdidi intihap hakkındaki takririnin reye vazı neticesinde;⁵⁹⁶

⁵⁸⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.51.

⁵⁹⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.49.

⁵⁹¹ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.157.

⁵⁹² TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.159.

⁵⁹³ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.161.

⁵⁹⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.20.

⁵⁹⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.23.

⁵⁹⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.25.

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 9.3.1931 tarihli Hariciye Vekaleti 1930 senesi bütçesinin 460 sayılı ünvanının tebdidi hakkındaki kanuna,⁵⁹⁷

198 kişinin reye iştirakı, 198 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 3.4.1930 tarihli Belediye Kanunu'na,⁵⁹⁸

177 kişinin reye iştirakı, 177 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.1.1929 tarihli 4 Mayıs 1925 tarihinde Cenevre'de içtima eden konferansta kabul olunan muhnik mesemmim veya buna mübasil gazların ve bakteriyolojik vesaitinin harpte istimalinin meni hakkındaki protokolün tasdikine dair kanuna,⁵⁹⁹

196 kişinin reye iştirakı, 196 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.1.1929 tarihli Türkiye-İsveç ticaret ve seyrisefain muahedenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna,⁶⁰⁰

205 kişinin reye iştirakı, 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.1.1929 tarihli adliye vekaleti bütçesinde münakale ve kadrosuna tahsisat icrasına dair kanuna,⁶⁰¹

186 kişinin reye iştirakı, 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 10.1.1929 tarihli Karadeniz Boğazı Tahlisiye İdaresi'nin 5 aylık bütçesine tahsisatı munzama ilavesi hakkındaki kanuna,⁶⁰²

181 kişinin reye iştirakı, 181 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.1.1929 tarihli Ankara'dan gayri mahallerdeki telefonlar hakkında kanuna,⁶⁰³

182 kişinin reye iştirakı, 182 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.1.1929 tarihli bazı devairin 1928 mali senesi bütçelerine tahsisatı fevkalade ve munzama ita ve bazı

⁵⁹⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.37.

⁵⁹⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.18, s.14.

⁵⁹⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.19.

⁶⁰⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.33.

⁶⁰¹ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.73.

⁶⁰² TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.25.

⁶⁰³ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.15.

devair bütçelerinde münakale icrasına ve hariciye vekaleti 1928 bütçesinin de bazı tahsisatın imbası ile beraber kadrosunda da tadikat yapılmasına dair kanuna;⁶⁰⁴

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.12.1929 tarihli bazı devair ve vekaletler 1929 senesi bütçelerinde münakale icrasına dair kanuna;⁶⁰⁵

171 kişinin reye iştirakı, 171 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.12.1929 tarihli damga resmi kanununun 13. maddesinin 8.fikrasının tadiline dair kanuna;⁶⁰⁶

183 kişinin reye iştirakı, 183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.12.1929 tarihli 1928 senesi bütçesinin bazı fasıl ve maddeleri arasında münakale yapılması hakkındaki kanuna;⁶⁰⁷

161 kişinin reye iştirakı, 161 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.12.1929 tarihli Teşviki Sanayi Kanunu'na 26.ve 42. maddelerinin tadiline dair kanuna;⁶⁰⁸

239 kişinin reye iştirakı, 239 kişinin kabul oyu ile kabul edilen hükümete itimat reylerinin kabulüne;⁶⁰⁹

193 kişinin reye iştirakı, 193 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 30.12.1929 tarihli Brükselde toplanan milletler arasındaki Telgraf Kongresi tarafından ittihaz edilmiş olan mukarraratın tasdiki hakkındaki kanuna;⁶¹⁰

203 kişinin reye iştirakı, 203 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 30.12.1929 tarihli Hudutlar ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü'nün 1929 senesi Bütçe Kanunu'na müzeyyel kanununun reylerinin neticesi hakkındaki kanuna;⁶¹¹

⁶⁰⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.13.

⁶⁰⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.77.

⁶⁰⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.49.

⁶⁰⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.52.

⁶⁰⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.55.

⁶⁰⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.38.

⁶¹⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.89.

⁶¹¹ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.91.

⁶¹¹ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.94.

201 kişinin reye iştirakı, 201 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 30.12.1929 tarihli TBMM 1928 senesi bütçesinde münakale icrası hakkındaki kanuna;⁶¹²

189 kişinin reye iştirakı, 189 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.12.1929 tarihli, hususi orman sahiplerinden ve müteahhitlerinden alınan amenajman paralarının sarfi hakkındaki kanuna;⁶¹³

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.3.1929 tarihli Tuz Kanunu'na;⁶¹⁴

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli yeniden inşa edilecek meclis mazbatası hakkındaki kanuna;⁶¹⁵

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Ankara Şehri Otomatik Telefon Kanunu'na;⁶¹⁶

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli devletle alakaları kat edilenler hakkındaki kanuna;⁶¹⁷

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli bazı zevat ailelerine ikramiye itası hakkındaki kanuna;⁶¹⁸

183 kişinin reye iştirakı, 183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.12.1931 tarihli 1930 senesi bütçesine münakale icrasına dair kanuna;⁶¹⁹

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Malatya'da teşebbüsâtı sinaiye şirketi hakkındaki kanuna;⁶²⁰

⁶¹² TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.94.

⁶¹³ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.80.

⁶¹⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.284.

⁶¹⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.282.

⁶¹⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.287.

⁶¹⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.289.

⁶¹⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.292.

⁶¹⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.25, s.42.

⁶²⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.294.

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2. 6. 1929 tarihli Samsun Sahil Demiryolları Şirketi hakkındaki kanuna;⁶²¹

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Şose ve Köprüler Kanunu'na ;⁶²²

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Türk-Alman muahedesi kanununa;⁶²³

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli ziraatta müstamel mevattı müştei ile hakkındaki kanuna;⁶²⁴

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Maarif Vergisi Kanunu'nun 1230 numaralı zeyli ahkâmının tehdidi hakkındaki kanuna;⁶²⁵

207 kişinin reye iştirakı, 207 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 18.5.1929 tarihli maaşların tevhid ve teadülü hakkındaki kanuna;⁶²⁶

161 kişinin reye iştirakı, 161 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 18.5.1929 tarihli askeri memurlar hakkındaki kanuna;⁶²⁷

192 kişinin reye iştirakı, 192 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 25.5.1929 tarihli Türkiye-Bulgaristan arasında akit ve imza edilen muahedei mütedair kanununa;⁶²⁸

218 kişinin reye iştirakı, 218 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 19.5.1929 tarihli 1928 bütçesi kanununa ;⁶²⁹

⁶²¹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.297.

⁶²² TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.299

⁶²³ TBMM, Z.C., D.III, C.19,s.302.

⁶²⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.304.

⁶²⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.307.

⁶²⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.52.

⁶²⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.55.

⁶²⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.90.

⁶²⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.80.

210 kişinin reye iştirakı, 209 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli 1928 senesi İktisat Vekaleti Bütçesi'ne 1 milyon lira verilmesine dair kanuna;⁶³⁰

202 kişinin reye iştirakı, 202 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli bazı devair 1928 bütçelerine munzam tahsisat verilmesine dair kanuna;⁶³¹

211 kişinin reye iştirakı, 211 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli Türkiye –Hollanda ticaret ve seyrisefain mukavelesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁶³²

221 kişinin reye iştirakı, 202 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli Türkiye-Letonya ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁶³³

168 kişinin reye iştirakı, 168 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 23.3.1931 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Litvanya Cumhuriyeti arasında akt olunan mukadenet mukadenesinin tasdiki hakkındaki kanun kabulüne;⁶³⁴

213 kişinin reye iştirakı, 213 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli 1930 senesi seyrisefain idaresi bütçesine munzam tahsisatı verilmesi hakkındaki kanuna;⁶³⁵

219 kişinin reye iştirakı, 219 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli 1930 senesi bütçesinde münakale icrasına ve tahsisatı fevkalade itasına dair kanuna;⁶³⁶

213 kişinin reye iştirakı, 213 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli maadin nizamnamesinin 50.maddesinin tadiline dair kanunun kabulüne;⁶³⁷

⁶³⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.122.

⁶³¹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.125.

⁶³² TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.127.

⁶³³ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.130.

⁶³⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.96.

⁶³⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.131.

⁶³⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.133.

⁶³⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.143.

170 kişinin reye iştirakı, 170 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli Gümrük Tarife Kanunu'nu 4. maddesinin tadiline dair kanuna;⁶³⁸

179 kişinin reye iştirakı, 179 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli Pulluk Kanunu hakkındaki kanunun kabulüne;⁶³⁹

173 kişinin reye iştirakı, 173 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli 13 Mayıs 1926 tarih ve 840 numaralı kanunun 2. maddesine 1 fıkra zeyledilmesine dair kanunun kabulüne;⁶⁴⁰

205 kişinin reye iştirakı, 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1930 tarihli 1929 senesi bütçesine tahsisatı fevkalade verilmesine ve bazı fasıllarda münakale yapılmasına dair kanunun kabulüne;⁶⁴¹

205 kişinin reye iştirakı, 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan arasında akt olunan iadei mücrimin mukavelesinin tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;⁶⁴²

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.5.1930 tarihli seyrisefain iadesinin 1929 senesi bütçesine tahsisatı munzama verilmesine dair kanunun kabulüne;⁶⁴³

213 kişinin reye iştirakı, 213 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.5.1930 tarihli Evkaf Umum Müdürlüğü 1930 senesi Bütçe Kanunu'na;⁶⁴⁴

213 kişinin reye iştirakı, 213 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.5.1930 tarihli İstanbul Darülfünun 1930 senesi Bütçe Kanunu'nun kabulüne;⁶⁴⁵

⁶³⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.145.

⁶³⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.151.

⁶⁴⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.153.

⁶⁴¹ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.231.

⁶⁴² TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.234.

⁶⁴³ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.208.

⁶⁴⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.263.

⁶⁴⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.256

213 kişinin reye iştirakı, 231 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.5.1930 tarihli 1929 Evkaf Bütçesi'nde münakale yapılması hakkındaki kanunun kabulüne;⁶⁴⁶

200 kişinin reye iştirakı, 200 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.5.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile İsveç Hükümeti arasında münakit ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;⁶⁴⁷

199 kişinin reye iştirakı, 199 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.5.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Romanya Hükümeti arasında münakit ikamet ticaret ve seyrisefain mukavelenamesin tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;⁶⁴⁸

199 kişinin reye iştirakı, 199 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.5.1930 tarihli beynelminel eşya nakline mütedail mukavele ile beynelminel yolcu ve bagaj nakline ait mukaveleye itihat edilmesi hakkındaki kanunun kabulüne;⁶⁴⁹

202 kişinin reye iştirakı, 202 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.5.1930 tarihli Berlin Büyükelçilik binası ile Tahran Büyükelçilik arasında satılmasına mezuniyet verilmesi hakkındaki kanunun kabulüne;⁶⁵⁰

199 kişinin reye iştirakı, 199 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.5.1930 tarihli Gümrük Tarife Kanunu'nun 31. maddesinin tefsiri hakkındaki kanunun kabulüne;⁶⁵¹

201 kişinin reye iştirakı, 201 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.5.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Büyük Britanya Hükümeti arasında münaki ticaret ve seyrisefain muakedenamesinin tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;⁶⁵²

⁶⁴⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.258.

⁶⁴⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.292.

⁶⁴⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.295.

⁶⁴⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.297.

⁶⁵⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.282.

⁶⁵¹ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.284.

⁶⁵² TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.287.

201 kişinin reye iştirakı, 201 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.5.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Fransa Hükümeti arasında münakit ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;⁶⁵³

198 kişinin reye iştirakı, 198 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 22.5.1930 tarihli 1929 bütçesinin bazı fasıllarına fevkalade tahsisat verilmesine ve bazılarında münakale yapılmasına dair kanunun kabulüne;⁶⁵⁴

215 kişinin reye iştirakı, 215 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 13.5.1930 tarihli Karadeniz Boğazı Tahlisiye Umum Müdürlüğü'nün 1929 senesi bütçesi hakkındaki kanunun kabulüne;⁶⁵⁵

215 kişinin reye iştirakı, 215 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 13.5.1929 tarihli tahsiliye idaresinin teşkilat ve vazائفine dair kanunun kabulüne ;⁶⁵⁶

221 kişinin reye iştirakı, 221 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 13.5.1929 tarihli seyri sefain idaresinin 1928 bütçesi hakkındaki kanunun kabulüne;⁶⁵⁷

207 kişinin reye iştirakı, 207 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 11.5.1929 tarihli İstanbul Darülfünun'un 1929 senesi bütçesi hakkındaki kanunun kabulüne ;⁶⁵⁸

192 kişinin reye iştirakı, 192 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 4.5.1929 tarihli Ankara'da inşa olunacak bazı mebanii askeriye için 2 milyon liraya kadar taahhüdat icrası hakkında 9 Mayıs 1927 tarihli ve 1017 numaralı kanuna müzeyyel kanunun kabulüne;⁶⁵⁹

238 kişinin reye iştirakı, 238 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.4.1928 tarihli 1928 senesi mukavezene-i umumiye kanunun layihasının kabulüne;⁶⁶⁰

⁶⁵³ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.290.

⁶⁵⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.180.

⁶⁵⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.56.

⁶⁵⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.57.

⁶⁵⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.53.

⁶⁵⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.29.

⁶⁵⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.7.

⁶⁶⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.3, s.359.

168 kişinin reye iştirakı, 168 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 10.5.1928 tarihli hariciye vekaleti 1928 senei maliye bütçesine tahsisatı munzama itasına ve bazı devair bütçelerin de münakale icrasına dair kanununun kabulüne;⁶⁶¹

167 kişinin reye iştirakı, 167 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.5.1928 tarihli ispençiyarı ve tıbbi mustahzarlar kanununun kabulüne;⁶⁶²

185 kişinin reye iştirakı, 185 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 10.5.1928 tarihli İstanbul Darülfununun 1928 senei maliyesi bütçe kanununun kabulüne;⁶⁶³

161 kişinin reye iştirakı, 161 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 10.5.1928 tarihli sefain müessesatı askeriyeyi harbiye inşası ve eslihan ve mühimmat mübayası için 25 milyon liraya kadar taahhüdât icrası hakkındaki kanunun kabulüne ;⁶⁶⁴

168 kişinin reye iştirakı, 166 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 5.5.1928 tarihli meclis hesaplarının tetkiki encümeni azasından murakıp olan zata ücreti huzur itasına dair olan 25 Haziran 1927 ve 1169 numaralı kanunun 1.maddesinin tadili hakkındaki kanunun kabulüne;⁶⁶⁵

160 kişinin reye iştirakı, 160 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 1.1.1931 tarihli hariciye vekaleti ile İngiltere sefaretî arasında Sultan tesviyesi takarrur eden mebalî hakkındaki kanunun kabulüne ;⁶⁶⁶

259 kişinin reye iştirakı, 259 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.12.1930 tarihli Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü 1930 senesi Bütçe Kanunu'na 5.maddesi ile sarfına mezuniyet verilmiş olan 500.000 liranın 672.000 liraya iblağına dair kanunun kabulüne;⁶⁶⁷

⁶⁶¹ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.90.

⁶⁶² TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.140.

⁶⁶³ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.81.

⁶⁶⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.87.

⁶⁶⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.51.

⁶⁶⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.25, s.13.

⁶⁶⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.24, s.57.

159 kişinin reye iştirakı, 159 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.12.1930 tarihli Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü'nün 1930 senei bütçesine tahsisatı munzama dair kanunun kabulüne;⁶⁶⁸

159 kişinin reye iştirakı, 159 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 20.12.1930 tarihli Ankara şehri imar Müdürlüğü'ne yapılacak istikraza maliye vekaletinin kefalet eylemesi hakkındaki kanunun kabulüne;⁶⁶⁹

176 kişinin reye iştirakı, 176 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.2.1931 tarihli tahlisiye idaresinin teşkilatı ve vezai hakkındaki 1445 numaralı kanunun 3.maddesinin tadiline dair kanunun kabulüne;⁶⁷⁰

181 kişinin reye iştirakı, 181 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.2.1931 tarihli ziraatta kullanılan bazı maddelerin gümrük resminden muafiyeti hakkındaki kanunun kabulüne;⁶⁷¹

4.2.4. Mahmut Faik SOYLU Bey'in İzin Talebine Dair Takrirleri

Faik Bey ailevi mazereti sebebi ile Heyet-i Umumiye'ye sunduğu 1 aylık izin talebi 19.1.1931 tarihinde heyet tarafından kabul edilmiştir.⁶⁷²

4.3. Halit MENGİ

III.Dönem TBMM'nde görev almış olan Halit MENGİ'nin Meclis çalışmalarında aktif bir şekilde görev aldığına dair bilgi bulunamamıştır. Halit MENGİ, III.Meclis çalışmaları ve siyasi faaliyetleri görev yaptığı Meclis komisyonları, komisyonda yaptığı çalışmalar ile birlikte kanun tekliflerine verdikleri oylar ele alınarak incelenmiştir.

⁶⁶⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.24, s.55.

⁶⁶⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.24, s.33.

⁶⁷⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.24, s.60.

⁶⁷¹ TBMM, Z.C., D.III, C.24, s.61.

⁶⁷² TBMM, Z.C., D.III, C.25, s.41.

4.3.1. Görev Aldığı Meclis Komisyonları

5.11.1927 tarihindeki Ticaret Encümeni'ne 252 kişi reye katılmış ve Ticaret Encümeni oluşturulmuştur. Niğde'den Halit MENGİ Bey Ticaret Encümeni'nde görev almıştır.⁶⁷³

4.3.2. Halit MENGİ Bey'in Kabul Oyu İle İştirak Ettiği Kanunlar

186 kişinin reye iştirakı, 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 4.2.1928 tarihli yeniden 500 milyon liralık madeni meskukat darp ve ihracı hakkındaki kanuna,⁶⁷⁴

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 16.5.1929 tarihli bazı devair bütçesine münakale icrasına dair kanuna;⁶⁷⁵

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 10.5.1929 tarihli Maliye Vekaleti 1928 senesi bütçesine fevkalade tahsisat verilmesi hakkındaki kanuna,⁶⁷⁶

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 16.5.1929 tarihli tapu idarelerine ait muamelat harşları hakkındaki kanuna;⁶⁷⁷

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 16.5.1929 tarihli Evkaf Umum Müdürlüğü 1928 senesi bütçesine tahsisat verilmesi hakkındaki kanuna,⁶⁷⁸

⁶⁷³ TBMM, Z.C., D.III, C.2, s.22.

⁶⁷⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.2, s.147.

⁶⁷⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.85.

⁶⁷⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.88.

⁶⁷⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.91.

⁶⁷⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.84.

167 kişinin reye iştirakı, 167 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 16.2.1929 tarihli Türkiye –İtalya arasındaki akt ve imza edilmiş olan adli himaye ve adli makamların hukuk ve ceza işlerinde karşılıklı müzhereti ve adli kararların tenfizi hakkındaki kanuna;⁶⁷⁹

207 kişinin reye iştirakı, 207 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 11.5.1929 tarihli Yüksek Mühendis Mektebi 1929 senesi bütçesi hakkındaki kanuna;⁶⁸⁰

194 kişinin reye iştirakı, 194 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 19.5.1930 tarihli Eylence ve Hususi İstihlak Vergisi hakkındaki kanuna;⁶⁸¹

190 kişinin reye iştirakı, 190 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.11.1928 tarihli 1928 senesi Milli Müdafa Vekaleti bütçesine tahsisatı munzama itasına dair kanuna;⁶⁸²

241 kişinin reye iştirakı, 241 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.11.1928 tarihli 1928 senesi maliyesi rüsumat bütçesine tahsisatı fevkalade vazına dair kanuna;⁶⁸³

157 kişinin reye iştirakı, 157 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.11.1928 tarihli Erzincan Mebusu Saffet Bey rüfekasının İcra Vekilleri Heyeti'ne itamat beyan olunması hakkındaki kanuna;⁶⁸⁴

248 kişinin reye iştirakı, 248 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.11.1928 tarihli 1928 senesi maliyesi Maarif Vekaleti Bütçesini tahsisatın fevkalade ithası ve muhtelif devair bütçelerine mevzu tahsisattan bazılarının imhası hakkındaki kanuna;⁶⁸⁵

⁶⁷⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.8, s.43.

⁶⁸⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.31.

⁶⁸¹ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.155.

⁶⁸² TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.45.

⁶⁸³ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.35.

⁶⁸⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.37.

⁶⁸⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.31.

215 kişinin reye iştirakı, 215 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.3.1930 tarihli 1929 senesi bütçesine tahsisatı munzama verilmesi ve münakale yapılması hakkındaki kanuna;⁶⁸⁶

215 kişinin reye iştirakı, 215 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.3.1930 tarihli gazete primleri hakkındaki kanuna;⁶⁸⁷

193 kişinin reye iştirakı, 193 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.3.1930 tarihli muamele vergisi hakkındaki kanunun 3. maddesinin tadiline dair kanuna;⁶⁸⁸

211 kişinin reye iştirakı, 211 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.3.1930 tarihli Gümrük Tarifesi Kanunu'nun tadiline dair kanununa;⁶⁸⁹

162 kişinin reye iştirakı, 162 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.2.1929 tarihli inşa olunacak Nafia Vekaleti binası hakkındaki kanuna;⁶⁹⁰

180 kişinin reye iştirakı, 180 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.5.1929 tarihli Bütçe Kanunu'na merbut D cetvelinde bazı tahsisat icrasına dair kanuna;⁶⁹¹

186 kişinin reye iştirakı, 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli zirai itibar ve alım kooperatifleri hakkındaki kanuna;⁶⁹²

236 kişinin reye iştirakı, 236 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 3.6.1929 tarihli Aydın-İzmir -Kasaba ve temdidi demiryolları hakkındaki kanuna;⁶⁹³

247 kişinin reye iştirakı, 247 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 3.6.1929 tarihli hükümete itimat reylerinin neticesi hakkındaki kanuna;⁶⁹⁴

⁶⁸⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.17.,s.90.

⁶⁸⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.17, s.88.

⁶⁸⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.17, s.111.

⁶⁸⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.17, s.114.

⁶⁹⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.158.

⁶⁹¹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.156.

⁶⁹² TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.132.

⁶⁹³ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.318.

⁶⁹⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.320.

181 kişinin reye iştirakı, 181 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.1.1929 tarihli Evkaf Umum Müdürlüğü 1928 bütçesinin bazı fasıllarına munzam tahsisat verilmesi hakkındaki kanuna;⁶⁹⁵

213 kişinin reye iştirakı, 213 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 9.12.1929 tarihli 30 Mayıs 1929 tarihinde imza olunan Türkiye-İtalya tahkimnamesi hakkındaki kanuna;⁶⁹⁶

177 kişinin reye iştirakı, 177 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.5.1928 tarihli bazı devairin 1927 senei maliyesi bütçelerine tahsisatı munzama itasına ve bazı devair bütçelerinde münakale icrasına dair kanuna;⁶⁹⁷

186 kişinin reye iştirakı, 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.12.1927 tarihli Karadeniz Boğazı Tahliyesi İdaresi'nin 1928 senesi Bütçe Kanunu'na;⁶⁹⁸

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen Anadolu-Bağdat demiryolları işletme müdüriyeti ve Haydarpaşa liman ve rıhtım idaresinin 1928 senesi adi ve fevkalade bütçeleri hakkındaki kanuna;⁶⁹⁹

190 kişinin reye iştirakı, 190 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.12.1927 tarihli seyri sefain idaresinin 1928 senesi Bütçe Kanunu'na;⁷⁰⁰

186 kişinin reye iştirakı, 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.11.1927 tarihli satılan mektep kitapları bedellerinden 12.623 lira 37 kuruşun Maarif Vekaleti 1926 bütçesinin 489 faslına tahsisatı munzamına olarak ilavesi hakkındaki kanuna;⁷⁰¹

⁶⁹⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.93.

⁶⁹⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.26.

⁶⁹⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.65.

⁶⁹⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.239.

⁶⁹⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.236.

⁷⁰⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.215.

⁷⁰¹ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.33.

170 kişinin reye iştirakı, 170 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.1.1930 tarihli 1929 senesi bütçesinin bazı fasıl ve maddeleri arasında münakale yapılması hakkındaki kanuna ;⁷⁰²

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 20.1.1930 tarihli 12 Mayıs 1926 tarih ve 1244 numaralı kanunun tadil edici kanununa ;⁷⁰³

183 kişinin reye iştirakı, 183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 15.2.1930 tarihli Gümrük Kanunu'na müzeyyel mevat hakkında kanunun 5.maddesinin tadiline dair kanuna;⁷⁰⁴

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 22.2.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Sovyet Hükümeti arasında imza olunan dostluk ve bitaraflık muahedesinin meriyet müddetinin tevdidi hakkındaki kanuna;⁷⁰⁵

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 22.2.1930 Tarihli Darülfünü'nun 1341-1925 mali senesi hesabı kati kanununa ;⁷⁰⁶

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 20.2.1930 tarihli 1929 bütçesi munzam tahsisat ve münakale kanununa;⁷⁰⁷

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 20.2.1930 tarihli Türk Ocakları Merkez Heyetince akt edilecek istikraza maliye vekilinin kefaleti mezuniyetine dair kanuna;⁷⁰⁸

182 kişinin reye iştirakı, 181 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 16.3.1931 tarihli 1930 senesi bütçesinde 200.000 liralık münakale yapılmasına dair kanuna ;⁷⁰⁹

192 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 16.3.1931 tarihli 1930 senesi bütçesinde münakale icrasına dair kanuna;⁷¹⁰

⁷⁰² TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.46.

⁷⁰³ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.23.

⁷⁰⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.32.

⁷⁰⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.36.

⁷⁰⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.53.

⁷⁰⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.51.

⁷⁰⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.49.

⁷⁰⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.50.

⁷¹⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.53.

167 kişinin reye iştirakı, 167 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931. tarihli 1930 senesi bütçesinde münakale icrasına dair kanuna;⁷¹¹

161 kişinin reye iştirakı, 161 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Almanya arasında akt edilen iade-i mücrimin muahedenamesinin tasdikine dair kanuna;⁷¹²

157 kişinin reye iştirakı, 157 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli 1336 senesinden 1929 senesi nihayetine kadar yapılan sarfiyattan mensubu yapılmayan meblağ hakkındaki kanuna;⁷¹³

265 kişinin reye iştirakı, 265 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 5.3.1931 tarihli Türkiye Cumhuriyeti arasında akt edilen ikamet ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁷¹⁴

268 kişinin reye iştirakı, 268 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 5.3.1931 tarihli tecdidi intihap hakkındaki kanuna;⁷¹⁵

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 9.3.1931 tarihli Hariciye Vekaleti 1930 senesi bütçesinin 440.faslı ünvanının tebdili hakkındaki kanuna;⁷¹⁶

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 3.4.1930 tarihli Hariciye Vekaleti 1929 senesi bütçesine 20.000 liralık munzam tahsisat verilmesine dair kanuna;⁷¹⁷

198 kişinin reye iştirakı, 198 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 3.4.1930 tarihli Belediye Kanunu'na ;⁷¹⁸

⁷¹¹ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.157.

⁷¹² TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.159.

⁷¹³ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.161.

⁷¹⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.20.

⁷¹⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.25.

⁷¹⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.25.

⁷¹⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.18, s.11.

⁷¹⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.18, s.14.

187 kişinin reye iştirakı, 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.2.1929 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile fert kampanyası arasında münakit mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁷¹⁹

177 kişinin reye iştirakı, 177 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.1.1929 tarihli 4 Mayıs 1925 tarihinde Cenevre’de içtima eden konferansta kabul olunan muhnik müsemim veya buna mübasil gazların ve bakteriyolojik vesaitin harp da ihtimalinin meni hakkındaki protokolün tasdikine dair kanun layikasının kabulüne;⁷²⁰

181 kişinin reye iştirakı, 181 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.1.1929 tarihli Ankara’dan gayri mahallerdeki telefonlar hakkındaki kanuna;⁷²¹

182 kişinin reye iştirakı, 182 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.1.1929 tarihli bazı devairin 1928 mali senesi bütçelerine tahsisatı fevkalade ve munzama itave bazı devair bütçelerin de münakale icrasına ve Hariciye Vekaleti 1928 bütçesinde bazı tahsisatın imbası ile beraber kadrosunda tadikat yapılmasına dair kanuna;⁷²²

186 kişinin reye iştirakı, 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 10.1.1929 tarihli Karadeniz Boğazı Tahlisiye İdaresi’nin 5 aylık bütçesine tahsisatı munzama ilavesi hakkındaki kanuna;⁷²³

196 kişinin reye iştirakı, 196 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.1.1939 tarihli Türkiye-İsveç ticaret ve serisefain muahedenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁷²⁴

⁷¹⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.6, s.10.

⁷²⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.19.

⁷²¹ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.15.

⁷²² TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.13.

⁷²³ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.25.

⁷²⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.33.

210 kişinin reye iştirakı, 210 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.1.1929 tarihli bazı devairin 1928 senesi bütçesine munzam tahsisat itasına ve münakale icrasına vesaireye dair kanuna;⁷²⁵

207 kişinin reye iştirakı, 204 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 19.1.1929 tarihli devletler arasında harbin milli siyaset aleti olarak istimal edilmemesi hakkındaki kanuna;⁷²⁶

205 kişinin reye iştirakı, 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.1.1929 tarihli Adliye Vekaleti Bütçesi'nde münakale ve kadrosuna tahsisat icrasına dair kanuna;⁷²⁷

181 kişinin reye iştirakı, 181 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.1.1929 tarihli 1927 senesinde satılan mektep kitaplarının bedeli hakkındaki kanuna ;⁷²⁸

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.12.1929 tarihli bazı devair ve vekaletler 1929 senesi bütçelerinde münakale icrasına dair kanuna;⁷²⁹

171 kişinin reye iştirakı, 171 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.12.1929 tarihli Damga Resmi Kanunu'nun 13. maddesinin 8.fıkrasının tadiline dair kanuna;⁷³⁰

183 kişinin reye iştirakı, 183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.12.1929 tarihli 1929 senesi bütçesine bazı fasıl ve maddeleri arasında münakale yapılaması hakkında kanuna;⁷³¹

161 kişinin reye iştirakı, 161 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.12.1929 tarihli Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun 26. ve 42. maddelerinin tadiline dair kanuna;⁷³²

⁷²⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.40.

⁷²⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.61.

⁷²⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.73.

⁷²⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.89.

⁷²⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.77.

⁷³⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.49.

⁷³¹ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.52.

⁷³² TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.55.

239 kişinin reye iştirakı, 239 kişinin kabul oyu ile kabul edilen hükümete itimat reylerinin kabulüne;⁷³³

193 kişinin reye iştirakı, 193 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 30.12.1929 tarihli Brüksel’de toplanan milletler arasındaki Telgraf Kongresi tarafından ittihaz edilmiş olan mukareratın tasdiki hakkındaki kanuna;⁷³⁴

203 kişinin reye iştirakı, 203 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 5.12.1929 tarihli Gümrük Tarife Kanunu’nun 31.maddesinin tadiline dair kanuna;⁷³⁵

203 kişinin reye iştirakı, 203 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 30.12.1929 tarihli Hudutlar ve Sahiller Sıhat Umum müdürlüğünün 1929 senesi Bütçe Kanunu’na müzeyyer kanunun reylerinin neticesi hakkındaki kanununa;⁷³⁶

201 kişinin reye iştirakı, 201 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 30.12.1929 tarihli TBMM 1929 senesi bütçesinde münakale icrası hakkındaki kanuna;⁷³⁷

189 kişinin reye iştirakı, 189 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.12.1929 tarihli hususi orman sahiplerinden ve müteahhitlerden alınan emenajman paralarının sarfi hakkındaki kanuna;⁷³⁸

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Tuz Kanunu’na;⁷³⁹

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli yeniden inşa edilecek meclis mazbatası hakkındaki kanuna;⁷⁴⁰

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Ankara şehri Otomatik Telefon Kanunu’na;⁷⁴¹

⁷³³ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.38.

⁷³⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.89.

⁷³⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.11.

⁷³⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.91.

⁷³⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.94.

⁷³⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.80.

⁷³⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.284.

⁷⁴⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.282.

⁷⁴¹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.287.

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli devletle alakaları kat edilenler hakkındaki kanuna;⁷⁴²

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli bazı zevat ailelerine ikramiye itafı hakkındaki kanuna ;⁷⁴³

183 kişinin reye iştirakı, 183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.2.1931 tarihli 1930 senesi bütçesine münakale icrasına dair kanuna;⁷⁴⁴

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Malatya'da Teşebbüsâtı Sınaiye Şirketi hakkındaki kanuna;⁷⁴⁵

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Samsun Sahil Demiryolları şirketi hakkındaki kanuna;⁷⁴⁶

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Şose ve Köprüler Kanunu'na;⁷⁴⁷

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Türk-Alman muahedesi kanuna;⁷⁴⁸

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli ziraata müstame mevâtı müşteile hakkındaki kanuna;⁷⁴⁹

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Maarif Vergisi Kanunu'nu 1230 numaralı zeyl ahkâmının tevdiidi hakkındaki kanuna;⁷⁵⁰

⁷⁴² TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.289.

⁷⁴³ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.292.

⁷⁴⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.25, s.42.

⁷⁴⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.294.

⁷⁴⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.297.

⁷⁴⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.299.

⁷⁴⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.302.

⁷⁴⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.304.

⁷⁵⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.307.

207 kişinin reye iştirakı, 207 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 18.5.1929 tarihli maaşların tevhid ve teadülü hakkındaki kanuna;⁷⁵¹

161 kişinin reye iştirakı, 161 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 15.5.1929 tarihli askeri memurlar hakkındaki kanuna;⁷⁵²

184 kişinin reye iştirakı, 184 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 18.5.1929 tarihli bilvasıta vergilere munzam kesirlere mütedair kanuna;⁷⁵³

194 kişinin reye iştirakı, 194 kişinin kabul oyu ile kabul edilen zabitan ve askeri memurların maaşları hakkındaki kanuna;⁷⁵⁴

196 kişinin reye iştirakı, 196 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1929 tarihli bazı devairinin 1928 senesi bütçelerin de münakale icrasına dair kanuna;⁷⁵⁵

192 kişinin reye iştirakı, 192 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 25.5.1929 tarihli Türkiye ve Bulgaristan arasında akit ve imza edilen muahideye mütedair kanuna;⁷⁵⁶

218 kişinin reye iştirakı, 218 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 19.5.1929 tarihli 1928 bütçesi kanuna ;⁷⁵⁷

185 kişinin reye iştirakı, 185 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1929 tarihli Türkiye-İngiliz ticaret memurları mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanununa;⁷⁵⁸

210 kişinin reye iştirakı, 209 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli 1928 senesi İktisat Vekaleti Bütçesi'ne 1 milyon lira verilmesine dair kanuna;⁷⁵⁹

⁷⁵¹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.52

⁷⁵² TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.55.

⁷⁵³ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.58.

⁷⁵⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.60.

⁷⁵⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.98.

⁷⁵⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.90.

⁷⁵⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.80.

⁷⁵⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.101.

⁷⁵⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.122.

202 kişinin reye iştirakı, 202 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli bazı devair 1928 bütçelerine munzam tahsisat verilmesine dair kanuna;⁷⁶⁰

211 kişinin reye iştirakı, 211 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli Türkiye-Hollanda ticaret ve seyrisefain mukavelesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁷⁶¹

202 kişinin reye iştirakı, 202 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli Türkiye-Letonya ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁷⁶²

195 kişinin reye iştirakı, 195 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 23.3.1931 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Romanya Krallığı arasında akt edilen mezarlıkların muhafazasına dair lütufnamenin tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;⁷⁶³

168 kişinin reye iştirakı, 168 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 23.3.1931 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Litvanya Cumhuriyeti arasında akt olunan muhadenet muahedesinin tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;⁷⁶⁴

196 kişinin reye iştirakı, 196 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 23.3.1931 tarihli Ankara şehri su tesisatı için yapılacak istikraza ait kanunun kabulüne;⁷⁶⁵

183 kişinin reye iştirakı, 183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile İtalya Krallığı arasında akit ve imza olunan konsolosluk mukavelesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁷⁶⁶

213 kişinin reye iştirakı, 213 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli 1930 senesi seyrisefain idaresi bütçesine munzam tahsisat verilmesi hakkındaki kanuna;⁷⁶⁷

⁷⁶⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.125.

⁷⁶¹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.127.

⁷⁶² TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.130.

⁷⁶³ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.94.

⁷⁶⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.96.

⁷⁶⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.90.

⁷⁶⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.128.

⁷⁶⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.131.

219 kişinin reye iştirakı, 219 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli 1930 senesi bütçesinde münakale icrasına ve tahsisat itasına dair kanuna;⁷⁶⁸

165 kişinin reye iştirakı, 165 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Japonya İmparatorluğu arasında akt olunan ticaret ve seyrisefain mukavelenamesininintasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;⁷⁶⁹

178 kişinin reye iştirakı,178 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile İsviçre Federal Meclisi arasında münakit ticaret ve ikamet mukavelenamesininintasdiki hakkındaki kanuna;⁷⁷⁰

169 kişinin reye iştirakı, 169 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli Maadin Nizamnamesi'nin 50.maddesinin tadiline dair kanunun kabulüne;⁷⁷¹

170 kişinin reye iştirakı, 170 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli Gümrük Tarife Kanunu'nun 4.maddesinin tadiline dair kanuna;⁷⁷²

181 kişinin reye iştirakı,180 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli Saruhan mutasarrıfı esbakı Aziz Reşit Bey'den tazminat alınmamasına dair kanunun kabulüne;⁷⁷³

179 kişinin reye iştirakı, 179 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli Pulluk Kanunu'na;⁷⁷⁴

173 kişinin reye iştirakı, 173 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli 3 Mayıs 1926 tarih ve 840 numaralı kanunun 2.maddesine bir fıkra zeyledilmesine dair kanunun kabulüne;⁷⁷⁵

⁷⁶⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.133.

⁷⁶⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.137.

⁷⁷⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.140.

⁷⁷¹ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.143.

⁷⁷² TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.14.

⁷⁷³ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.153.

⁷⁷⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.151.

⁷⁷⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.153.

192 kişinin reye iştirakı, 192 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 4.5.1929 tarihli Ali mektep mezunlarından devlet hizmetine gireceklere verilecek avans hakkındaki kanunun kabulüne;⁷⁷⁶

192 kişinin reye iştirakı, 192 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 4.5.1929 tarihli askeri hastane ve garnizon ve mektepler inşası hakkındaki kanunun kabulüne;⁷⁷⁷

215 kişinin reye iştirakı, 215 kişi'nin kabul oyu ile kabul edilen 13.5.1929 tarihli Karadeniz Boğazı Tahlisiye Umum Müdürlüğü'nün 1929 senei bütçesi hakkındaki kanunun kabulüne;⁷⁷⁸

215 kişinin reye iştirakı, 215 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 13.5.1929 tarihli tahsiliye idaresinin teşkilat ve vazائفine dair kanunun kabulüne;⁷⁷⁹

221 kişinin reye iştirakı, 221 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 13.5.1929 tarihli seyrisefain idaresinin 1928 bütçesi hakkındaki kanunun kabulüne;⁷⁸⁰

207 kişinin reye iştirakı, 207 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 11.5.1929 tarihli İstanbul Darüfünun'un 1929 senesi bütçesi hakkındaki kanuna;⁷⁸¹

192 kişinin reye iştirakı, 192 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 4.5.1929 tarihli Ankara'da inşa olunacak bazı mebanii askeriye için 2 milyon liraya kadar taahhüdât icrası hakkında 9 Mayıs 1927 tarihli ve 1017 numaralı kanuna müzeyyer kanunun kabulüne;⁷⁸²

238 kişinin reye iştirakı, 238 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.4.1928 tarihli 1928 senesi muvazenei umumiye kanunu layihasının kabulüne;⁷⁸³

⁷⁷⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.9.

⁷⁷⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.6.

⁷⁷⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.56.

⁷⁷⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.57.

⁷⁸⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.53.

⁷⁸¹ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.29.

⁷⁸² TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.7.

⁷⁸³ TBMM, Z.C., D.III, C.3, s.359.

197 kişinin reye iştirakı, 195 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 9.5.1928 tarihli 26 Şubat 1340 tarihli Rüsümü Belediye Kanunu'nun 20.maddesi makamının kayim kanununun kabulüne;⁷⁸⁴

167 kişinin reye iştirakı, 167 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.5.1928 tarihli ispençiyari ve tıbbi mustahzarlar kanununun kabulüne;⁷⁸⁵

168 kişinin reye iştirakı, 166 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 5.5.1928 tarihli meclis hesaplarının tetkiki encümeni azasına murakıp olan zata ücreti huzur itasına dair olan 25 Haziran 1927 ve 1169 numaralı kanunun 1.maddesinin tadili hakkındaki kanunun kabulüne;⁷⁸⁶

176 kişinin reye iştirakı, 176 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.2.1931 tarihli tahlisiye idaresinin teşklâtı ve vezafî hakkındaki 1445 numaralı kanunun 3. maddesinin tadiline dair kanunun kabulüne;⁷⁸⁷

181 kişinin reye iştirakı, 181 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.2.1931 tarihli ziraatta kullanılan bazı maddelerin gümrük resminden muafiyeti hakkındaki kanunun kabulüne;⁷⁸⁸

4.3.3. Halit Mengi Bey'in İzin Talebine Dair Takrirleri

Halit Bey'in sıhhi mazereti sebebi ile Heyet-i Umumiye'ye sunduğu 2 aylık mazereti Heyet-i Umumiye tarafından 15.1.1931 tarihinde kabul edilmiştir.⁷⁸⁹

37.inikatin 1.celilesinde Riyaset Divanının Heyet- i Umumiye'ye maruzatında Halit Bey 23.11.1929 Cumartesi günü bir buçuk ay izin almıştır.⁷⁹⁰

3.12.1928 tarihli 1.celsede riyaset divanının Heyet-i Umumiye'ye maruzatında Halit Bey kerimesini İstanbul'a götüreceğinden dolayı 15 gün izin almıştır.

⁷⁸⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.27.

⁷⁸⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.140.

⁷⁸⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.51.

⁷⁸⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.24, s.60.

⁷⁸⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.24, s.60.

⁷⁸⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.25, s.33.

⁷⁹⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.18, s.36.

4.4. Ali Galip YENEN

III.Dönemde TBMM’de görev almış olan Ali Galip YENEN’in meclis çalışmalarında aktif bir şekilde görev aldığına dair bilgi bulunamıştır. Ali Galip YENEN III.Meclis çalışmaları ve siyasi faaliyetleri, görev yaptığı meclis komisyonları, komisyonda yaptığı çalışmalar ile birlikte kanun tekliflerine verdiği oylar ele alınarak incelenmiştir.

4.4.1. Görev Aldığı Meclis Komisyonları

5.11.1927 Tarihinde Dahiliye Encümeni’ne 248 kişi reye katılmıştır. Dahiliye Encümeni oluşturulmuş Niğde’den Galip Bey Dahiliye Encümeni’nde görev almıştır.⁷⁹¹

4.4.2. Görev Aldığı Meclis Komisyonundaki Faaliyetleri

Posta Kanunu’nun 31.maddesinin tadili hakkında Kars mebusu Baha TALİĞ ve Malatya mebusu Abdülmuttalip Bey’ler tarafından Riyaset-i Celileye takdim edilip encümene havale buyrulmuş olan teklif-i kanuni ile esbab-ı mucibesi tetkik ve müzakere olunarak teklif olunan layihanın aynen kabulü için Heyet-i umumiye’ye arz ve takdiminde 21.2.1928’de aza olarak görev almıştır.⁷⁹²

26 Şubat 1340 tarihli Belediye Vergi ve Resimleri Kanunu’nun 20. maddesindeki tartmak, ölçmek ve resim almak mecburiyetinin sadık ve çuval derununda bulunan ve öteden beri tartılıp ölçülmesi tüccar beytninde mutat ve müteamil olmayan şeker ve gaz gibi eşyaya da şamil olup olmayacağından tefsiri hakkında Dahiyile Encümeni mazbatasını Bütçe Encümeni’ne tevdi kılınmasında Galip Bey aza olarak görev almıştır.⁷⁹³

Büyük Millet Meclisi muhasebe ve veznesinde icra kılınan teftiş ve tetkik neticesi hakkında 5/46 numaralı meclis hesaplarının tetkiki encümeni mazbatasında

⁷⁹¹ TBMM, Z.C., D.III, C.2, s.22 .

⁷⁹² TBMM, Z.C., D.III, C.2, s.5.

⁷⁹³ TBMM, Z.C., D.III, C.2, s.1.

14.4.1929 tarihinde Galip Bey meclis hesaplarını tetkik encümeni reisliği yapmıştır.

Büyük Millet Meclisi ve müştemilatında mevcut bulunan eşya hakkında 5/47 numaralı meclis hesaplarının tetkiki encümeni mazbatasında meclis hesapları tetkik encümeni reis olarak Galip Bey 21.4.1929'da aza olarak görev almıştır.⁷⁹⁴

Türkiye'de Gençlik Teşkilatı'nın Türk vatandaşlarına hasrı hakkında maarif vekaletince bittanzim Başvekaleti Celile'den varit olup encümene havale buyrulmuş olan kanun layihası ile esbabı mucibe mazbatasında zikir olunan esbab encümence de muafik görülerek şekle ait bazı tadilatla meskur layihanın kabulüne karar verilmiş Maarif Encümenine tevdi olunmuş bu takdimde Galip Bey aza olarak görev almıştır.⁷⁹⁵

26 Şubat 1340 tarihli Belediye Vergi ve Resimleri Kanunu'nun 20. maddesindeki tartmak, ölçmek ve resim almak mecburiyetinin sandık ve çucal derununda bulunan ve öteden beri tartılıp ölçülmesi tüccar beynin de mutat ve mütecmil olmayan şeker ve gaz gibi eşyaya da şamil olup olmayacağını tefsiri hakkında Dahiliye Vekaleti'nin Rüku bulan müracaat üzerine Başvekalet'ten vuku bulan müracaat üzerine Başvekalet'ten varit olup 19.12.1927 tarihinde encümene havale buyrulan tezkere ile merbutu Dahiliye Umumu Mahalliye Müdürü umumisi hazır olup tetkik ve müzakere olunup bermucibi havale Bütçe Encümeni'ne tevdi olunmuştur, bu mazbatada Galip Bey aza olarak görev almıştır.⁷⁹⁶

26.5.1926 tarihli ve 854 numaralı kanun mucibince heyet-i mahsusalarca ademi istihdamlarına karar verilenlerle 25.9.1339 tarihli ve 347 numaralı kanun mucibince nispeti askeriyeleri kat olunanlar hakkındaki kararları 2.dercede tetkiki için alıkarar heyeti teşkiline dair Adliye Vekaleti'nin tanzim ve Başvekaleti Celilede irsal kılınıp 16 Nisan 1928'de encümene havale olunan kanun tetkik ve müzakere

⁷⁹⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.1.

⁷⁹⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.1.

⁷⁹⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.11.

olunmuş Dahiliye Encümeni mazbatası olarak raptent kılınmış, Galip Bey aza olarak görev almıştır.⁷⁹⁷

876 numaralı Otomatik Telefon Kanunu'nun bazı mevadının tadiline dair Başvekaleti Celileden Riyaset-i Celileye takdim olunup encümene havale buyrulan kanun layihasının Dahiliye Encümeni mazbatasında 7.3.1928'de Galip Bey aza olarak görev almıştır.⁷⁹⁸

Büyük Millet Meclisi muhasebesince icra kılınan teftiş neticeine dair 5/50 numaralı Meclis Hesaplarının Tetkiki Encümeni mazbatasında 2.1.1930'da meclis hesaplarının tetkik encümeni reisliğini yapmıştır.⁷⁹⁹

4.4.3. Ali Galip YENEN Bey'in Kabul Oyu İle İştirak Ettiği Kanunlar

192 kişinin reye iştirakı, 192 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.06.1930 tarihli Gümrük Tarifi Kanunu'nun 5.maddesinin tadiline dair kanuna;⁸⁰⁰

247 kişinin reye iştirakı, 230 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 17.06.1930 tarihli mübadelei ahali hakkında Lozan Muahedenamesinin ile Atina itilafnamesinin tatbikatından mütevellit mesailin halli için Yunanistan'la imza edilen mukavelenamenin tasdikine muttazammın kanuna;⁸⁰¹

195 kişinin reye iştirakı, 195 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 16.6.1930 tarihli Ankara Şehremanetince akt edilecek 1 milyon liralık istikraza kefalet için Maliye Vekaleti'ne mezuniyet verilmesine dair kanuna;⁸⁰²

⁷⁹⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.29.

⁷⁹⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.2.

⁷⁹⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.1.

⁸⁰⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.227.

⁸⁰¹ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.275.

⁸⁰² TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.259.

205 kişinin reye iştirakı, 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 11.6.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası hakkındaki kanuna;⁸⁰³

204 kişinin reye iştirakı, 204 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 15.06.1930 tarihli Gümrük Kanunu'nun 12. ve 110. maddelerini tadil eden kanuna;⁸⁰⁴

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.06.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Finlandiya Hükümeti arasında münakit ticaret ve seyrisefain muahednamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁸⁰⁵

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.06.1930 tarihli 1499 numaralı Tarife Kanunu'nun tadiline dair kanuna;⁸⁰⁶

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.06.1930 tarihli Dahili İttihlak Vergisi Kanunu'na ;⁸⁰⁷

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 9.6.1930 tarihli Tütün İnhisarı Kanunu'na;⁸⁰⁸

183 kişinin reye iştirakı ,183 kişi'nin kabul oyu ile kabul edilen 7.6.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan kiralığı arasın da münakit ticaret ve seyrisefain mukavelenamensin tasdiki hakkındaki kanunu;⁸⁰⁹

183 kişinin reye iştirakı, 183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.6.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Hükümeti arasında münakit ticaret mukavelenamesinin tasdikine dair kanuna;⁸¹⁰

⁸⁰³ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.94.

⁸⁰⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.2.

⁸⁰⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.230.

⁸⁰⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.233.

⁸⁰⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.235.

⁸⁰⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.148.

⁸⁰⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.79.

⁸¹⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.81.

183 kişinin reye iştirakı, 183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.6.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Estonya hükümeti arasında münakit ticaret ve seyrisefain muahedesinin tasdikine dair kanuna;⁸¹¹

183 kişinin reye iştirakı,183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.6.1930 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti ile Amanya Hükümeti arasında akt olunan ticaret mukavelesinin tasdikine dair kanuna;⁸¹²

182 kişinin reye iştirakı,182 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1930 tarihli pulluk ve diğer zirai alet için bir sermaye tesisine dair kanuna;⁸¹³

182 kişinin reye iştirakı,182 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1930 tarihli Ziraat Bankasınca tedarik olunacak tohumlukların satış zararlarının ödenmesi hakkındaki kanuna;⁸¹⁴

186 kişinin reye iştirakı, 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile İspanya Hükümeti arasında imza edilen uzlaşma adli tavsiye ve hakem muahedesinin tasdik hakkındaki kanuna;⁸¹⁵

184 kişinin reye iştirakı, 184 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1930 tarihli kati ticaret muahedeleri akti için müzakereye başlamış ve başlanacak devletler muvakkat ticari itilaflar aktine dair kanuna;⁸¹⁶

186 kişinin reye iştirakı, 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 4.2.1928 tarihli yeniden 500 milyon liralık madeni meskukat darp ve ihracı hakkındaki kanuna;⁸¹⁷

179 kişinin reye iştirakı, 179 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 25.2.1928 tarihli bazı devairin 1927 senesi maliyesi bütçelerine tahsisatın munzama ve

⁸¹¹ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.76.

⁸¹² TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.73.

⁸¹³ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.18.

⁸¹⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.21.

⁸¹⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.15.

⁸¹⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.15.

⁸¹⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.2, s.147

fevkalade itasına ve bazı devair bütçelerinde münakale icrasına ve tahsisat imhasına dair kanuna;⁸¹⁸

179 kişinin reye iştirakı, 179 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 1.4.1929 tarihli harbin milli siyaset aleti olarak kullanılmaması hakkındaki Moskova'da imza edilmiş olan protokolün tasdiki hakkındaki kanuna;⁸¹⁹

179 kişinin reye iştirakı, 179 kişinin kabul oyu ile kabul edilen ticaret mukamelesi akt edilmeyen devletlerle 1930 Haziran'ına kadar muvakkat ticaret itilanamesi akti hakkındaki kanuna;⁸²⁰

209 kişinin reye iştirakı, 209 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 13.4.1929 tarihli bazı vekalet ve devair bütçelerinde münakale icrasına ve münzam tahsisat verilmesine dair kanuna;⁸²¹

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.4.1929 tarihli askeri hastanelerde çalışan hemşirelerle hasta bakıcılara bir nefer tayini verilmesi hakkındaki kanuna;⁸²²

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.4.1929 tarihli kaçakçılık takibatında kullanılmak üzere deniz vesaiti mübaya ve bazı mahallerde gümrük binaları inşası hakkındaki kanuna;⁸²³

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.4.1929 tarihli Ankara Şehri İmar Müdürlüğü teşkilat ve vezai fi hakkındaki kanuna;⁸²⁴

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.4.1929 tarihli Yüksek Mühendis Mektebi tamirat ve inşaatına mütealik kanununa;⁸²⁵

⁸¹⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.2, s.213

⁸¹⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.9.

⁸²⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.7.

⁸²¹ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.57.

⁸²² TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.129.

⁸²³ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.131.

⁸²⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.133.

⁸²⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.10, s.137.

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 16.5.1929 tarihli bazı devair bütçesinde münakale icrasına dair kanuna;⁸²⁶

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 10.5.1929 tarihli Maliye Vekaleti 1928 senesi bütçesine fevkalade tahsisat verilmesi hakkındaki kanuna;⁸²⁷

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 16.5.1929 tarihli tapu idarelerine ait muamelat harçları hakkındaki kanununa;⁸²⁸

208 kişinin reye iştirakı, 208 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 16.5.1929 tarihli Evkaf Umumi Müdürlüğü 1928 senei bütçesine tahsisat verilmesi hakkındaki kanuna;⁸²⁹

167 kişinin reye iştirakı, 167 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 16.2.1929 tarihli Türkiye-İtalya arasında akt ve imza edilmiş olan adli himaye adli ve makamların hukuk ve ceza işlerin de karşılıklı müzakereti ve adli kararların terfisi hakkındaki kanuna;⁸³⁰

175 kişinin reye iştirakı, 175 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 18.3.1929 tarihli Berri, Bahri ve Havai jandarma efrat ve küçük zabitanın Maarif Vergisin'den muafiyetine dair olan 969 numaralı kanunun 1. maddesinin tadili hakkındaki kanuna;⁸³¹

189 kişinin reye iştirakı, 189 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 23.3.1929 tarihli imha edilen evrakı nakdiye miktarının tespiti hakkındaki kanuna;⁸³²

207 kişinin reye iştirakı, 207 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 11.5.1929 tarihli Yüksek Mühendis Mektebi 1929 senesi bütçesi hakkındaki kanuna;⁸³³

⁸²⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.85.

⁸²⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.88.

⁸²⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.91.

⁸²⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.84.

⁸³⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.8, s.43.

⁸³¹ TBMM, Z.C., D.III, C.9, s.25.

⁸³² TBMM, Z.C., D.III, C.9, s.3.

⁸³³ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.3.

201 kişinin reye iştirakı, 201 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.3.1929 tarihli Posta Kanunu'nun 21. maddesinin tadiline dair kanuna;⁸³⁴

198 kişinin reye iştirakı, 198 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 22.5.1930 tarihli seyrisefain idaresini 1930 senesi bütçesi hakkındaki kanuna;⁸³⁵

229 kişinin reye iştirakı, 219 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 19.5.1930 tarihli 1930 senesi Bütçe Kanunu'na;⁸³⁶

190 kişinin reye iştirakı, 190 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.11.1928 tarihli 1928 senesi Milli Müdafa Vekaleti bütçesine tahsisatı munzama itasına dair kanuna;⁸³⁷

241 kişinin reye iştirakı, 241 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.11.1928 tarihli 1928 senesi maliyesi rüsumat bütçesine tahsisatı fevkalade vazına dair kanuna;⁸³⁸

257 kişinin reye iştirakı, 257 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.11.1928 tarihli Erzincan Mebusu Saffet Bey rüfekasının İcra Vekilleri Heyeti'ne itimat beyan olunması hakkındaki kanuna;⁸³⁹

248 kişinin reye iştirakı, 248 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.11.1928 tarihli 1928 senesi maliyesi Maarif Vekaleti bütçesine fevkalade itası ve muhtelif devair bütçelerine mevzu tahsisattan bazılarının imhası hakkındaki kanuna;⁸⁴⁰

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.11.1928 tarihli Türkiye Afganistan muhadenet ve teşkiri mesai muahedenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁸⁴¹

217 kişinin reye iştirakı, 217 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.11.1928 tarihli 22 Nisan 1928 tarihli Türkiye –İran muhadenet mukavelenamesinin ikmala

⁸³⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.9, s.13.

⁸³⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.188.

⁸³⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.157.

⁸³⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.45.

⁸³⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.35.

⁸³⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.37.

⁸⁴⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.31.

⁸⁴¹ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.81.

15 Haziran 1928 tarihinde akit ve imza edilmiş olan protokolün tasdiki hakkındaki kanuna,⁸⁴²

218 kişinin reye iştirakı, 218 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.11.1928 tarihli Telgraf Kanunu'nun 33. maddesinin tadili hakkındaki kanununa;⁸⁴³

188 kişinin reye iştirakı, 188 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.11.1928 tarihli senesi Riyaseti Cumhur bütçesine tahsisatı munzama itasına ve Maliye Vekaleti bütçesinden münakale icrasına dair kanuna;⁸⁴⁴

193 kişinin reye iştirakı, 193 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.3.1930 tarihli Muamele Vergisi hakkındaki kanununun 3.maddesinin tadiline dair kanununa;⁸⁴⁵

211 kişinin reye iştirakı, 211 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.3.1930 tarihli Gümrük Tarife Kanunu'nun tadiline dair kanuna;⁸⁴⁶

215 kişinin reye iştirakı, 215 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.3.1930 tarihli 1929 senesi bütçesine Tahsisatı munzama verilmesi ve münakale yapılaması hakkındaki kanuna;⁸⁴⁷

215 kişinin reye iştirakı, 215 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.3.1930 tarihli gazete primleri hakkındaki kanuna;⁸⁴⁸

159 kişinin reye iştirakı, 159 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.5.1929 tarihli şehir ve köy yatılı mektepleri 1928 mali senesi bütçesi hakkındaki kanuna;⁸⁴⁹

236 kişinin reye iştirakı, 236 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 3.6.1929 tarihli Aydın-İzmir-Kasaba ve temdidi demiryolları hakkındaki kanuna;⁸⁵⁰

⁸⁴² TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.85.

⁸⁴³ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.78.

⁸⁴⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.5, s.69.

⁸⁴⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.17, s.111.

⁸⁴⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.17, s.114.

⁸⁴⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.17, s.90.

⁸⁴⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.17, s.88.

⁸⁴⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.161.

⁸⁵⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.318.

247 kişinin reye iştirakı, 247 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 3.6.1929 tarihli hükümete itimat reylerinin kabulünü ile ilgili kanuna,⁸⁵¹

175 kişinin reye iştirakı, 175 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 23.5.1928 tarihli 12 Eylül 1330 tarihli Askeri Tayinat ve Yem Kanunu muvakkatına müzeyyel kanuna,⁸⁵²

161 kişinin reye iştirakı, 161 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 23.5.1928 tarihli ordudan jandarmaya nakledilecek muallim efradın maaş ve iaşe bedelleri hakkındaki kanuna,⁸⁵³

162 kişinin reye iştirakı, 162 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.5.1929 tarihli inşa olunacak nafia vekaleti binası hakkındaki kanuna,⁸⁵⁴

180 kişinin reye iştirakı, 180 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.5.1929 tarihli Bütçe Kanunu'na merbut D cetvelinde bazı tashihat icrasına dair kanuna,⁸⁵⁵

181 kişinin reye iştirakı, 181 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.1.1929 tarihli Evkaf Umum Müdürlüğü 1928 bütçesinin bazı fasıllarına munzam tahsisat verilmesi hakkındaki kanuna,⁸⁵⁶

213 kişinin reye iştirakı, 213 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 9.12.1929 tarihli 30 Mayıs 1929 tarihinde imza olunan Türkiye-İtalya tahkimnamesi hakkındaki kanuna,⁸⁵⁷

177 kişinin reye iştirakı, 177 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.5.1928 tarihli bazı devairin 1927 senei maliyesi bütçelerine tahsisatı munzama itasına ve bazı devair bütçelerinde münakale icrasına dair kanuna,⁸⁵⁸

⁸⁵¹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.320.

⁸⁵² TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.340.

⁸⁵³ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.337.

⁸⁵⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.158.

⁸⁵⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.156.

⁸⁵⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.93.

⁸⁵⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.26.

⁸⁵⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.65.

197 kişinin reye iştirakı, 197 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 15.12.1927 tarihli Maliye Vekaleti ve Rüşumat Müdüriyeti Umumiyesi 1927 senesi maliyesi bütçelerinden münakale icrasına dair kanuna;⁸⁵⁹

195 kişinin reye iştirakı, 195 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.12.1927 tarihli Hudut ve Sevahili Sıhhiye Müdüriyeti'nin 1927 senesi bütçesine 3.000 lira tahsisatı munzama ilavesi hakkındaki kanuna;⁸⁶⁰

200 kişinin reye iştirakı, 200 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.12.1927 tarihli Maarif Vekaleti'nin 1927 senesi bütçesinde münakale icrasına dair kanuna;⁸⁶¹

205 kişinin reye iştirakı, 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1930 tarihli Tahsiliye Umum Müdürlüğü 1930 senesi Bütçe Kanunu'na;⁸⁶²

205 kişinin reye iştirakı, 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1930 tarihli şehir ve köy yatılı mektebinin 1930 senesi bütçesi hakkındaki kanuna;⁸⁶³

205 kişinin reye iştirakı, 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1930 tarihli Ankara İmar Müdürlüğü'nün 1930 senesi Bütçe Kanunu'na;⁸⁶⁴

205 kişinin reye iştirakı, 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1930 tarihli Yüksek Mühendis Mektebi 1930 senesi Bütçe Kanunu'na;⁸⁶⁵

186 kişinin reye iştirakı, 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.12.1927 tarihli Karadeniz Boğazı Tahlisiye İdaresi'nin 1928 senesi Bütçe Kanunu'na;⁸⁶⁶

190 kişinin reye iştirakı, 190 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.12.1927 tarihli seyrisefain idaresinin 1928 senesi Bütçe Kanunu'na;⁸⁶⁷

⁸⁵⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.135.

⁸⁶⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.123.

⁸⁶¹ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.125.

⁸⁶² TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.220.

⁸⁶³ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.223.

⁸⁶⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.226.

⁸⁶⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.228.

⁸⁶⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.239.

⁸⁶⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.215.

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen Anadolu-Bağdat Demiryolları İşletme Müdüriyeti ve Haydarpaşa Liman ve Rıhtım İdaresinin 1928 senesi adi ve fevkalade bütçeleri hakkındaki kanuna;⁸⁶⁸

186 kişinin reye iştirakı, 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.11.1927 tarihli satılan mektep kitapları bedellerinden 12.623 lira 37 kuruşun Maarif Vekaleti 1926 bütçesinin 480.faslına tahsisatı munzamına olarak ilavesi hakkındaki kanuna;⁸⁶⁹

201 kişinin reye iştirakı, 201 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.12.1927 tarihli Maliye Vekaleti bütçesinden 5000 lira tenzili ile Başvekalet Bütçesi'nin bazı fusul ve mevaddına münakalesi hakkındaki kanuna;⁸⁷⁰

211 kişinin reye iştirakı, 211 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 8.12.1927 tarihli Maliye Vekaleti Jandarma Umum Kumandanlığı 1927 senesi maliyesi bütçesinden tahsisat ilavesi hakkındaki kanuna;⁸⁷¹

170 kişinin reye iştirakı, 170 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 27.1.1930 tarihli 1929 senesi bütçesinin bazı fasıl ve maddeleri arasında münakale yapılması hakkındaki kanuna;⁸⁷²

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 20.1.1930 tarihli 12 Mayıs 1926 tarih ve 1244 numaralı kanunun tadil edici kanuna;⁸⁷³

183 kişinin reye iştirakı, 183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 15.2.1930 tarihli gümrük kanununa müzeyyel mevat hakkında kanunun 5. maddesinin tadiline dair kanuna;⁸⁷⁴

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 20.2.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Sovyet Hükümeti arasında imza olunan dostluk ve bitarafılık muahedесinin meriyet müddetinin temdidini hakkındaki kanuna;⁸⁷⁵

⁸⁶⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.236.

⁸⁶⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.33.

⁸⁷⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.97.

⁸⁷¹ TBMM, Z.C., D.III, C.1, s.100.

⁸⁷² TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.46.

⁸⁷³ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.23.

⁸⁷⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.32.

⁸⁷⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.56.

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 20.2.1930 tarihli 1929 bütçesi munzam tahsisat ve münakale kanuna;⁸⁷⁶

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 20.2.1930 tarihli Darülfünun'un 1341–1925 mali senesi hesabı katı kanuna;⁸⁷⁷

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 20.2.1930 tarihli Türk Ocakları Merkez Heyetince akt edilecek istikraza Maliye Vekilinin kefaleti mezuniyetine dair kanuna;⁸⁷⁸

182 kişinin reye iştirakı, 181 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 16.3.1931 tarihli 1930 senesi bütçesinde 200.000 liralık münakale yapılmasın dair kanuna;⁸⁷⁹

192 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 16.3.1931 tarihli 1930 senesi bütçesinden münakale icrasına dair kanuna;⁸⁸⁰

265 kişinin reye iştirakı, 265 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 5.3.1931 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Hükümeti arasında akt edilen ikamet, ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁸⁸¹

264 kişinin reye iştirakı, 264 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 5.3.1931 tarihli 1930 senesi bütçesinde münakale icrasına dair kanuna;⁸⁸²

268 kişinin reye iştirakı, 268 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 5.3.1931 tarihli tecdidi intihap hakkındaki tavrın reye vazı neticesin deki kanuna;⁸⁸³

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 9.3.1931 tarihli Hariciye Vekaleti 1930 senesi bütçesinin 440.faslı ünvanının tebdili hakkındaki kanunun kabulüne;⁸⁸⁴

⁸⁷⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.51.

⁸⁷⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.53.

⁸⁷⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.15, s.49.

⁸⁷⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.50.

⁸⁸⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.53.

⁸⁸¹ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.20.

⁸⁸² TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.23.

⁸⁸³ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.25.

⁸⁸⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.37.

178 kişinin reye iştirakı, 178 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 22.5.1928 tarihli Türkiye-İtalya Hükümetleri beynin de münait seyyar ticaret memurlarına dair mukavelenamenin tasdiki hakkındaki kanuna;⁸⁸⁵

177 kişinin reye iştirakı, 177 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 22.5.1928 tarihli Türkiye ve Estonya Hükümeti beyninde münakit ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdikine dair kanuna;⁸⁸⁶

177 kişinin reye iştirakı, 177 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 21.5.1928 tarihli Meslek Mektepleri inşası için 2 milyon liraya kadar taahüt icrası mezuniyetine ve Maarif Vekaletin'in 1928 senei bütçesine tahsisatı fevkalade icrasına dair kanuna;⁸⁸⁷

186 kişinin reye iştirakı, 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 21.5 1928 tarihli bazı müessesat muafiyetleri hakkındaki ahkâmın ilgasına dair kanuna;⁸⁸⁸

202 kişinin reye iştirakı, 202 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 19.5.1928 tarihli Konya Ovasının Sulama İdaresi'nin 1927 senei maliyesi bütçesinde münakale icrası hakkındaki kanuna;⁸⁸⁹

176 kişinin reye iştirakı, 176 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 19.5.1928 tarihli Karadeniz Boğazı tahlisiye idaresinin 1928 senesi bütçesine tahsisatı munzama itasına dair kanuna;⁸⁹⁰

210 kişinin reye iştirakı, 210 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.1.1929 tarihli bazı devairinin 1928 senesi bütçesine munzam tahsisat itasına ve münakale icrasına ve şaire ye dair kanuna;⁸⁹¹

⁸⁸⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.273.

⁸⁸⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.269.

⁸⁸⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.247.

⁸⁸⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.245

⁸⁸⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.183.

⁸⁹⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.179.

⁸⁹¹ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.40.

207 kişinin reye iştirakı, 204 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 19.1.1929 tarihli devletler arasından harbin milli siyaset aleti olarak istimal edilmesi hakkındaki kanuna;⁸⁹²

181 kişinin reye iştirakı, 181 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.1.1929 tarihli 1927 senesinde satılan mektep kitaplarının bedelleri hakkındaki kanuna;⁸⁹³

187 kişinin reye iştirakı, 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.2.1929 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Ford kampanyası arasında münakit mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁸⁹⁴

177 kişinin reye iştirakı, 177 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.1.1925 tarihli 4 Mayıs 1925 tarihinde Cenevre’de içtima edilen konferansta kabul olunan muhnik müsemmin veya buna mübasil gazların ve bakteriyolojik vesaitin harpde istimalinin meni hakkında protokolün tasdikine dair kanuna;⁸⁹⁵

196 kişinin reye iştirakı, 196 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 12.1.1929 tarihli Türkiye-İsveç ticaret ve seyrisefain muahedanemesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁸⁹⁶

205 kişinin reye iştirakı, 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.1.1929 tarihli Adliye Vekaleti bütçesinde münakale ve kadrosuna tahsisat icrasına dair kanuna;⁸⁹⁷

186 kişinin reye iştirakı, 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 10.1.1929 tarihli Karadeniz Boğazı Tahlisiye İdaresi’nin 5 yıllık bütçesine tahsisatı munzama ilavesi hakkındaki kanuna;⁸⁹⁸

181 kişinin reye iştirakı, 181 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.1.1929 tarihli Ankara’dan gayri mahallerdeki telefonlar hakkında kanuna;⁸⁹⁹

⁸⁹² TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.61.

⁸⁹³ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.89.

⁸⁹⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.6, s.10

⁸⁹⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.19

⁸⁹⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.33.

⁸⁹⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.73.

⁸⁹⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.25.

⁸⁹⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.15.

182 kişinin reye iştirakı, 182 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 7.1.1929 tarihli bazı devairin 1928 mali senesi bütçelerine tahsisatı fevkalade ve munzama ita ve bazı devair bütçelerine münakale icrasına ve Hariciye Vekaleti 1928 bütçesinde bazı tahsisatın imbası ile beraber kadrosunda da tadikat yapılmasına dair kanuna;⁹⁰⁰

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.12.1929 tarihli bazı devair ve vekaletler 1928 senesi bütçelerinde münakale icrasına dair kanuna;⁹⁰¹

171 kişinin reye iştirakı, 171 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.12.1929 tarihli damga resmi kanununun 13. maddesinin 8. fıkrasının tadiline dair kanuna;⁹⁰²

183 kişinin reye iştirakı, 183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.12.1929 tarihli 1929 senesi bütçesini bazı fasıl ve maddeleri arasında münakale yapılması hakkındaki kanuna;⁹⁰³

161 kişinin reye iştirakı, 161 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.12.1929 tarihli teşviki sanayi kanununun 26.ve42.maddelerinin tadiline dair kanuna;⁹⁰⁴

239 kişinin reye iştirakı, 239 kişinin kabul oyu ile kabul edilen hükümete itimat reylerinin kabulünde;⁹⁰⁵

193 kişinin reye iştirakı, 193 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 30 12 1929 tarihli Brüksel'de toplanan milletler arasındaki Telgraf Kongresi tarafından ittihaz edilmiş olan mukerreratın tasdiki hakkındaki kanuna;⁹⁰⁶

203 kişinin reye iştirakı, 203 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 5.12.1929 tarihli Gümrük Tarife Kanunu'nun 31.maddesinin tadiline dair kanuna;⁹⁰⁷

⁹⁰⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.7, s.13.

⁹⁰¹ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.77.

⁹⁰² TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.49.

⁹⁰³ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.52.

⁹⁰⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.55.

⁹⁰⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.38.

⁹⁰⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.89.

⁹⁰⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.11.

203 kişinin reye iştirakı, 203 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 30.12.1929 tarihli Hudutlar ve Sahiller Sıhat Umum Müdürlüğü'nün 1929 senesi Bütçe Kanunu'na müzeyyel kanunun reylerinin neticesi hakkındaki kanuna;⁹⁰⁸

201 kişinin reye iştirakı, 201 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 30.12.1929 tarihli TBMM 1929 senei bütçesinde münakale icrası hakkındaki kanuna;⁹⁰⁹

189 kişinin reye iştirakı, 189 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.12.1929 tarihli hususi orman sahiplerinden ve mütehatitlerinden alınan amenejman paralarının sarfı hakkındaki kanuna;⁹¹⁰

182 kişinin reye iştirakı, 182 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.5.1928 tarihli hava sınıfı mensubinine verilecek zamaim ve tazminat hakkındaki kanuna;⁹¹¹

174 kişinin reye iştirakı, 174 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.5.1928 tarihli mülkiye ve askeriye ve ilmiye mütakitleri ile eytan ve eramirinin 3 aylık maaşlarının peşin olarak itası hakkındaki kanuna;⁹¹²

187 kişinin reye iştirakı, 187 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.5.1928 tarihli nafia vekaleti 1928 senesi maliyesi bütçesinde yeniden açılacak 765. fasla münakaleten 58.120 lira tahsisatı fevkalade vazına dair kanuna;⁹¹³

187 kişinin reye iştirakı, 187 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.5.1928 tarihli Nafia Vekaleti 1928 senesi maliyesi bütçesinde yeniden açılacak 765. fasla münakaleten 58.120 lira tahsisatı fevkalade vazına dair kanuna;⁹¹⁴

186 kişinin reye iştirakı, 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.5.1928 tarihli Van Gölü seyrisefain idaresinin Van Vilayeti idareyi hususiyesine devrine dair kanuna;⁹¹⁵

⁹⁰⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.94.

⁹⁰⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.89.

⁹¹⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.14, s.80.

⁹¹¹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.389.

⁹¹² TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.381.

⁹¹³ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.402.

⁹¹⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.402.

⁹¹⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.408.

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Tuz Kanunu'na;⁹¹⁶

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli yeniden inşa edilecek meclis mazbatası hakkındaki kanuna;⁹¹⁷

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Ankara şehri Otomatik Telefon Kanunu'na;⁹¹⁸

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli devletle alakaları kat edilenler hakkındaki kanuna;⁹¹⁹

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli bazı zevat ailelerine ikramiye itası hakkındaki kanuna;⁹²⁰

183 kişinin reye iştirakı, 183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 1.2.1931 tarihli 1930 senesi bütçesine münakale icrasına dair kanuna;⁹²¹

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Malatya'da teşebbüsâtı sınaie şirketi hakkındaki kanuna;⁹²²

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Samsun Sahil Demiryolları Şirketi hakkındaki kanuna;⁹²³

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Şose ve Köprüler Kanunu'na;⁹²⁴

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Türk –Alman muahedesi kanuna;⁹²⁵

⁹¹⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.284.

⁹¹⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.282.

⁹¹⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.287.

⁹¹⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.289.

⁹²⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.292.

⁹²¹ TBMM, Z.C., D.III, C.25, s.42.

⁹²² TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.294.

⁹²³ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.297.

⁹²⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.299.

⁹²⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.302.

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişi'nin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli ziraata mustemel mevaddı müşteile hakkındaki kanuna;⁹²⁶

214 kişinin reye iştirakı, 214 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 2.6.1929 tarihli Maarif Vergisi Kanunu'nun 1230 numaralı zeyl ahkâmının temdidini hakkındaki kanuna;⁹²⁷

207 kişinin reye iştirakı, 207 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 18.5.1929 tarihli maaşların tevhid ve teadülü hakkındaki kanuna;⁹²⁸

161 kişinin reye iştirakı, 161 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 18.5.1929 tarihli askeri memurlar hakkındaki kanuna;⁹²⁹

184 kişinin reye iştirakı, 184 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 18.5.1929 tarihli bilvasıta vergilere munzam kesirlere mütedair kanuna;⁹³⁰

194 kişinin reye iştirakı, 194 kişinin kabul oyu ile kabul edilen zabitan ve askeri memurların maaşları hakkındaki kanuna;⁹³¹

196 kişinin reye iştirakı, 196 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1929 tarihli bazı devairin 1928 senesi bütçelerinin den münakale icrasına dair kanuna;⁹³²

192 kişinin reye iştirakı, 192 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 25.5.1929 tarihli Türkiye ve Bulgaristan arasında akit ve imza edilen muahedeye mütedail kanuna;⁹³³

218 kişinin reye iştirakı, 218 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 19.5.1929 tarihli 1928 bütçesi kanununa;⁹³⁴

⁹²⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.304.

⁹²⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.307.

⁹²⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.52.

⁹²⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.55.

⁹³⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.58.

⁹³¹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.60.

⁹³² TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.98.

⁹³³ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.90.

⁹³⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.80.

185 kişinin reye iştirakı, 185 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1929 tarihli Türkiye-İngiliz ticaret memurları mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna,⁹³⁵

210 kişinin reye iştirakı, 209 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli 1928 senesi İktisat Vekaleti bütçesine 1 milyon lira verilmesine dair kanuna,⁹³⁶

202 kişinin reye iştirakı, 202 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli bazı devair 1928 bütçelerine munzam tahsisatı verimesine dair kanuna,⁹³⁷

211 kişinin reye iştirakı, 211 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli Türkiye-Hollanda ticaret ve seyrisefain mukavelesinin tasdiki hakkındaki kanuna,⁹³⁸

202 kişinin reye iştirakı, 202 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli Türkiye-Letonya ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna,⁹³⁹

195 kişinin reye iştirakı, 195 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 23.3.1931 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Romanya Krallığı arasında akt edilen mezarlıkların muhafazasına dair lütufnamenin tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne,⁹⁴⁰

196 kişinin reye iştirakı, 196 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 23.3.1931 tarihli Ankara şehri su tesisatı için yapılacak istikraza ait kanunun kabulüne,⁹⁴¹

205 kişinin reye iştirakı, 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1930 tarihli 1929 senesi bütçesine tahsisatı fevkalade verilmesine ve bazı fasıllarda münakale yapılmasına dair kanunun kabulüne,⁹⁴²

⁹³⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.101.

⁹³⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.122

⁹³⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.125

⁹³⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.127.

⁹³⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.19, s.130

⁹⁴⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.94.

⁹⁴¹ TBMM, Z.C., D.III, C.26, s.90.

⁹⁴² TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.231.

205 kişinin reye iştirakı, 205 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan arasında akt olunan iadei mücrimin mukavelesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁹⁴³

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 24.5.1930 tarihli seyrisefain idaresinin senesi bütçesine tahsisatı munzama verilmesine dair kanunun kabulüne;⁹⁴⁴

213 kişinin reye iştirakı, 213 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.5.1930 tarihin de Evkaf Umum Müdürlüğü 1930 senesi Bütçe Kanunu'nun kabulüne ;⁹⁴⁵

213 kişinin reye iştirakı, 213 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.5.1930 tarihinde İstanbul Darülfünun 1930 senesi Bütçe Kanunu'nun kabulüne ;⁹⁴⁶

113 kişinin reye iştirakı, 113 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 29.5.1930 tarihinde 1929 Evkaf Bütçesi'nde münakale yapılması hakkındaki kanunun kabulüne;⁹⁴⁷

200 kişinin reye iştirakı, 200 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.5.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile İsveç Hükümeti arasında münakit ve seyrisefain mukavelenamesini tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;⁹⁴⁸

199 kişinin reye iştirakı, 199 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.5.1930 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Romanya Hükümeti arasında münakit ikamet, ticaret ve seyrisefain mukavelenamesini tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;⁹⁴⁹

199 kişinin reye iştirakı, 199 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.5.1930 tarihli beynelmilel eşya nakline mütedail mukavele ile beynelmilel yolcu ve bagaj nakline ait mukaveleye iktihat edilmesi hakkındaki kanunun kabulüne;⁹⁵⁰

⁹⁴³ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.234.

⁹⁴⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.208.

⁹⁴⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.263.

⁹⁴⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.256.

⁹⁴⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.258.

⁹⁴⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.292.

⁹⁴⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.295.

⁹⁵⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.297.

202 kişinin reye iştirakı, 202 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.5.1930 tarihli Berlin Büyükelçilik binası ile Tahran Büyükelçilik arasında satılmasına mezuniyet verilmesi hakkındaki kanunun kabulüne;⁹⁵¹

199 kişinin reye iştirakı, 199 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 31.5.1930 tarihli Gümrük Tarife Kanunu'nun kabulüne;⁹⁵²

192 kişinin reye iştirakı, 192 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 25.5.1929 tarihli Türkiye ve Bulgaristan arasında akit ve imza edilen muahideye mütedair kanununa;⁹⁵³

218 kişinin reye iştirakı, 218 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 19.5.1929 tarihli 1928 bütçesi kanununa ;⁹⁵⁴

185 kişinin reye iştirakı, 185 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.5.1929 tarihli Türkiye-İngiliz ticaret memurları mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁹⁵⁵

210 kişinin reye iştirakı, 209 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli 1928 senesi iktisat vekaleti bütçesine 1 milyon lira verilmesine dair kanununa;⁹⁵⁶

202 kişinin reye iştirakı, 202 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli bazı devair 1928 bütçelerine munzam tahsisat verilmesine dair kanuna;⁹⁵⁷

211 kişinin reye iştirakı, 211 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli Türkiye-Hollanda ticaret ve seyrisefain mukavelesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁹⁵⁸

⁹⁵¹ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.282.

⁹⁵² TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.284.

⁹⁵³ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.287.

⁹⁵⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.290.

⁹⁵⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.180.

⁹⁵⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.16, s.183.

⁹⁵⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.331.

⁹⁵⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.282.

202 kişinin reye iştirakı, 202 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 28.5.1929 tarihli Türkiye-Letonya ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁹⁵⁹

195 kişinin reye iştirakı, 195 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 23.3.1931 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Romanya Krallığı arasında akt edilen mezarlıkların muhafazasına dair lütufnamenin tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;⁹⁶⁰

168 kişinin reye iştirakı, 168 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 23.3.1931 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Litvanya Cumhuriyeti arasında akt olunan muhadenet muahedesinin tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;⁹⁶¹

196 kişinin reye iştirakı, 196 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 23.3.1931 tarihli Ankara şehri su tesisatı için yapılacak istikraza ait kanunun kabulüne;⁹⁶²

183 kişinin reye iştirakı, 183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile İtalya Krallığı arasında akit ve imza olunan konsolosluk mukavelesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁹⁶³

213 kişinin reye iştirakı, 213 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli 1930 senesi seyrisefain idaresi bütçesine munzam tahsisat verilmesi hakkındaki kanuna;⁹⁶⁴

219 kişinin reye iştirakı, 219 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli 1930 senesi bütçesinde münakale icrasına ve tahsisat itasına dair kanuna;⁹⁶⁵

165 kişinin reye iştirakı, 165 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Japonya İmparatorluğu arasında akt olunan ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanunun kabulüne;⁹⁶⁶

⁹⁵⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.27.

⁹⁶⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.279.

⁹⁶¹ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.9.

⁹⁶² TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.6.

⁹⁶³ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.56.

⁹⁶⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.57.

⁹⁶⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.53.

⁹⁶⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.29.

178 kişinin reye iştirakı, 178 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile İsviçre Federal Meclisi arasında münakit ticaret ve ikamet mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanuna;⁹⁶⁷

169 kişinin reye iştirakı, 169 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli maadin nizamnamesinin 50.maddesinin tadiline dair kanunun kabulüne;⁹⁶⁸

170 kişinin reye iştirakı, 170 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931 tarihli Gümrük Tarife Kanunu'nun 4.maddesinin tadiline dair kanuna;⁹⁶⁹

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 20.2.1930 tarihli 1929 bütçesi munzam tahsisat ve münakale kanununa;⁹⁷⁰

191 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 20.2.1930 tarihli Türk Ocakları Merkez Heyeti'nce akt edilecek istikraza Maliye Vekilinin kefaleti mezuniyetine dair kanuna;⁹⁷¹

182 kişinin reye iştirakı, 181 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 16.3.1931 tarihli 1930 senesi bütçesinde 200.000 liralık münakale yapılmasına dair kanuna ;⁹⁷²

192 kişinin reye iştirakı, 191 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 16.3.1931 tarihli 1930 senesi bütçesinde münakae icrasına dair kanuna;⁹⁷³

167 kişinin reye iştirakı, 167 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 26.3.1931. tarihli 1930 senesi bütçesinde münakale icrasına dair kanuna;⁹⁷⁴

183 kişinin reye iştirakı, 183 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 17.5.1928 tarihli Evkaf Müdüriyeti Umumiyesi'nin 1928 senesi maliyesi Bütçe Kanunu'nun kabulüne;⁹⁷⁵

⁹⁶⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.11, s.7.

⁹⁶⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.3, s.359.

⁹⁶⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.119.

⁹⁷⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.121.

⁹⁷¹ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.137.

⁹⁷² TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.115.

⁹⁷³ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.90.

⁹⁷⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.405.

⁹⁷⁵ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.16.

186 kişinin reye iştirakı, 186 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 18.5.1928 tarihli Devlet Demiryolları ve Limanları İdaresi Umumiyesi'nin 1928 senei maliyesi Bütçe Kanunu'nun kabulüne;⁹⁷⁶

197 kişinin reye iştirakı, 195 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 9.5.1928 tarihli 26 Şubat 1340 tarihli Rüsümü Belediye Kanunu'nun 20.maddesi makamının kayım kanununun kabulüne;⁹⁷⁷

167 kişinin reye iştirakı, 167 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 14.5.1928 tarihli ispençiyarı tıbbi mustazarlar kanununun kabulüne;⁹⁷⁸

185 kişinin reye iştirakı, 185 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 10.5.1928 tarihli İstanbul Darülfünun'un 1927 senei maliyesi Bütçe Kanunu'nun kabulüne;⁹⁷⁹

161 kişinin reye iştirakı, 161 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 10.5.1928 tarihli sefain müessesatı askeriyeyi harbiye inşası ve eslihan ve mühimmat mübayası için 25 milyon liraya kadar taahüdat icrası hakkındaki kanunun kabulüne;⁹⁸⁰

168 kişinin reye iştirakı, 166 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 5.5.1925 tarihli Meclis Hesaplarının Tetkiki Encümeni azasından murakıp olan zata ücreti huzur itasına dair olan 25 Haziran 1927 ve 1469 numaralı kanunun 1.maddesinin tadili hakkındaki kanunun kanulüne;⁹⁸¹

160 kişinin reye iştirakı, 160 kişinin kabul oyu ile kabul edilen 1.1.1931 tarihli Hariciye Vekaleti ile İngiltere Sefareti arasında Sulhun tavsiyesi tekarür eden mebali hakkındaki kanunun kabulüne;⁹⁸²

⁹⁷⁶ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.177.

⁹⁷⁷ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.27.

⁹⁷⁸ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.140.

⁹⁷⁹ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.81.

⁹⁸⁰ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.87.

⁹⁸¹ TBMM, Z.C., D.III, C.4, s.51.

⁹⁸² TBMM, Z.C., D.III, C.25, s.13.

4.4.4. Ali Galip YENEN Bey'in Mecliste Yaptığı Konuşmalar

8.3.1928 tarihli 1/32 numaralı dahiliye memuru kanun layihası ve dahiliye memuru kanununun 2.maddesinde Faik, Hacı, Sait ve Muttalip Bey'lerin vekaletin memurlarını maaşları itibarı ile değil vazifelerinin mahiyeti itibarı ile sınıf ve derecelere taksim esası kabul olunarak merkez ve vilayet memurları arasında mümkün mertebe muadelesi temin için cetvelin 3. fıkrasındaki nüfuz ve memurun müdürlerinin 2.fıkraı yazılması rey vermeleri ile birlikte Niğde Milletvekili Galip Bey söz alarak; “Nüfus ve memurun müdürleri hakkındaki Faik, Hacı, Sait ve Muttalip Bey'lerin reylerine iştirak ederim” demiştir.⁹⁸³

4.4.5. Ali Galip Yenen Bey'in İzin Talebin Dair Takrirleri

Galip Bey'in ailevi mazereti sebebi ile Heyet-i Umumiye'ye sunduğu 1 aylık izin talebi Heyet-i Umumiye tarafından 15.1.1931 tarihinde kabul edilmiştir.⁹⁸⁴

⁹⁸³ TBMM, Z.C., D.III, C.20, s.2,3,4.

⁹⁸⁴ TBMM, Z.C., D.III, C.25, s.33.

SONUÇ

Vatanı kurtaran Birinci Dönem, devleti kurumlaştıran İkinci Dönem'den sonra Üçüncü Dönem Meclisi Büyük Türk İnkılabı'nın tamamlanması ve devletin kurumlaşması çalışmalarının özenle ve yoğun bir biçimde sürdürüldüğü bütünü oluşturan zincirin bir halkasıdır. Büyük Türk İnkılabı'nın eksikleri, büyük ölçüde bu dönemde giderildi.

III.Dönem TBMM'nin faaliyette bulunduğu, 1927 – 1931 yılları ise Türkiye Cumhuriyeti'nin biçimlendiği, sosyal ve toplumsal alandaki inkılâpların hızlandığı, yapılarında yerleştiği bu dönemde Niğde, III.Dönem TBMM'ye Mehmet Ata (ATAY), Mahmut Faik (SOYLU), Ali Galip (YENEN) ve Halit (MENĞİ) olmak üzere dört milletvekili ile iştirak etmiştir.

Bu dönem meclis çalışmalarında en fazla faal olarak Mehmet Ata (ATAY) ve Mahmut Faik (SOYLU) Bey'dir. Niğde Milletvekili Mehmet Ata (ATAY) Bütçe ve İçişleri Komisyonları'nda çalışmıştır, diğer vekillerin çalıştığı komisyonlar şöyledir; Ali Galip (YENEN) İçişleri ve Sayıştay Komisyonu, Mahmut Faik (SOYLU) Bütçe Komisyonu, Halit (MENĞİ) Ticaret ve Bayındırlık Komisyonları'nda çalışmışlardır.

Ayrıca bu dönemde siyasi alanda, Türkiye'nin çok partili demokrasi denemesi ikinci defa gerçekleştirilmiş, kısa bir süre ayakta kalan Serbest Cumhuriyet Fırkası'nda Niğde Milletvekillerinden Ali Galip (YENEN) fırkanın kurucu üyeliğinde yer almıştır.

III.Dönem Niğde Milletvekilleri mecliste faal bir şekilde çalıştıkları görülmesine de, Niğde'de inkılapların uygulanmasında bir tepki ile karşılaşılmaması ve uygulanmasında başarılı bir şekilde çalıştıkları görülmektedir.Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaşlaşması için büyük atılım gerçekleştiren III.Dönem TBMM üyeleri başarılı bir hizmet dönemi geçirmişlerdir.

BİBLİYOGRAFYA

I. ARŞİV BELGELERİ

Türkiye Büyük Millet Meclisi Arşivi 359, 579, 597, 596 Numaralı Sicil Dosyaları

II. Dönem, 5 Eylül 1927 tarihli Niğde Milletvekilleri Seçim Mazbatas

II. RESMİ YAYINLAR

TBMM Zabıt Ceridesi (1962), Ankara, III. Devre C.1 XXVI, TBMM Basımevi TBMM Üçüncü Devre Umumi Fihristi (1962), Ankara, TBMM Basımevi

IV. KİTAPLAR

ARIKOĞLU, Damar, Hatıralarım, İstanbul, Tan Gazetesi ve Matbaası 1961

ARMAOĞLU, Fahir, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914–1980, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları 1987

AVCI, Cemal (2000), III. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Yapısı ve Faaliyetleri (1927-1931), Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri (1991), IV, Ankara Atatürk Araştırma Merkezi

ATAY, Falih Rifk (2004), İstanbul, Çankaya, Pozitif Yayınları

AYDEMİR, Şevket Süreyya, (1964), Tek Adam Mustafa Kemal (1919–1922)
İstanbul, Remzi Kitapevi

BAYAR, Celal (1997), Bende Yazdım, İstanbul, I-VIII, Sabah Yayınları

BAYUR, Hikmet (1973), Türk Devleti'nin Dış Siyaseti, Ankara, TTK

BOZAK, Salih (2005), Yaveri Atatürk'ü Anlatıyor, Doğan Yayıncılık

CEBESÖY, A.Fuat (2000), İstanbul Milli Mücadele Hatıraları, Temel Yayınları

ÇOKER, Fahri (1995), Ankara, Türk Parlamento Tarihi Milli Mücadele ve TBMM I.Dönem 1919–1923, I-II, TBMM Vakfı Yayınları

EZHERLİ, İhsan (1992), Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi (1920–1922) ve Osmanlı Meclisi Mebusanı (1877–1920), Sanat ve Yayın Kurulu Gazi Mustafa Kemal (1986), Ankara, Nutuk-Söylev, I-II, T.T.K

GOLOĞLU, Mahmut (1974), Ankara, Tek Partili Cumhuriyet 1931–1938, TTK

İNAN, Afet (1991), Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Devrimi, Ankara, T.T.K

KANSU, Mazhar Müfit (1998), Ankara, Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber, I-II, T.T.K

KARABEKİR, Kazım (1990), İstanbul, İstiklal Harbimiz, Yüce Yayınları

KESKİN, Mustafa (1990), Ankara, Atatürk'ün Millet ve Milletçilik Anlayışı

KOCATÜRK, Utkan (2005), Atatürk'ün Fikir ve Düşüncüleri, Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi

KONYALI, İ. Hakkı (1974), İstanbul Abideleri ve Kitapevleri ile Niğde Aksaray Tarihi, I- II, Fatih Yayınevi Matbaası

MUMCU, Ahmet (1996), Türk Devrimi'nin Temelleri ve Gelişimi, İnkılap Kitapevi

- MÜTERCİMLER, Erol (2008), Ankara, Fikrimizin Rehberi, Alfa Yayınları
- LEWİS, Bernard (1988), Modern Türkiye'nin Doğuşu, Çev. Metin Kıratlı, 3 bs, Ankara, T.T.K
- ÖZAKMAN, Turgut (2010), Ankara, Cumhuriyet, C.II, Bilgi Yayınevi
- ÖZALP, Kazım (1989), Ankara, Milli Mücadele 1919–1922, II, Belgeler TTK
- ÖZGÜL, M.Cemil (1989), Ankara, Heyet-i Temsiliye'nin Ankara'daki Çalışmaları, TTK
- ÖZTÜRK, Kazım (1995) Ankara, Türk Parlamento Tarihi TBMM -II Dönem 1923–1927, I -III, TBMM Vakfı Yayınları
- ÖZTÜRK, Kazım (1995), Ankara, Türk Parlamento Tarihi TBMM III. Dönem 1927–1931 I-II, TBMM Vakfı Yayınları
- ÖZTÜRK, İbrahim (2008), Konya, Niğde Sancağı, Kömen Yayınları
- SARAY, Mehmet (1999), Ankara Türk Devletlerinde Meclis (Parlamento), Demokratik Düşünce ve Atatürk, T.T.K
- SELEK, Sabahattin (1981), İstanbul, Anadolu İhtilali, Örgün Yayınları
- SOSYAL, İsmail (2000), Ankara, Tarihçileri ve Açıklamaları ile Birlikte Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları, C.1 (1920 -1945), T.T.K
- ŞAPOLYO, Enver Behnan (1999), Ankara, Mustafa Kemal ve Birinci Büyük Millet Meclisi, Ülkemiz Matbaası
- TANSEL, Selahattin (1997), Ankara Mondros'tan Mudanya'ya Kadar, I-IV, Milli Eğitim Basım Evi
- TUNAYA, Tarık Zafer (2003), İstanbul, Türkiye'de Siyasal Partiler, I-II, İletişim Yayınları

TURAN, Refik (2009), Ankara, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, Okutman Yayıncılık

YILMAZ, Faruk (1998), Niğde, Kurtuluş Savaşı ve Sonrasında Niğde, Hamle Matbaası

III. TEZLER

AKTAŞ, Tuğba (2010), “Üçüncü ve Dördüncü Dönem Yozgat Milletvekilleri ve Siyasi Faaliyetleri,” Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde

ÇAMUR, Selma (2009), “ Birinci Meclis’te Niğde Milletvekilleri ve Siyasi Faaliyetleri” Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde

GÖK, Dursun (1991), İkinci Büyük Millet Meclisi ve Faaliyetleri, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

V. MAKALELER

BIYIKOĞLU Tefik (1960), “ Birinci TBMM’nin Hukuki Statüsü ve İhtilali Karakteri” Belleten XXIV / 93- 96.

GEDİK, İlhan (2008), “Ulukışla Müdafaa-i Milliye Cemiyeti ve Faaliyetleri 1919–1920” Niğde, Aksaray ve Nevşehir Tarihi üzerine, edt: Prof. Dr. Musa Şaşmaz, İstanbul Kitapevi s.143–184 “Niğde”(1982–1983), İstanbul, Yurt Ansiklopedisi, VIII, Anadolu Yayıncılık A.Ş, S. 6146- 6216

ÖZTAPRAK, İzzet (1991), “Adana ve Çevresinde Müdafaa-i Hukuk Çalışmaları”, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, VIII / 22: 117 –

EKLER

Ali Galip YENEN

Halit MENGI

Mehmet Ata ATAY

Mahmut Faik SOYLU

Ek-6

434/44 597

T. B. M. M. Azayı kirama mahsus muhtasar tercümei hal varakası

İzlay adını	Nijde	Eserini	
İsmi	Halit	Eski ruhsatı	
Aile ismi	mufti zade	İnsanlık ve nezakati	Nide ihtisat dairesinde işlettim.
Bilmesin ve ana vatan ismi	babamın ismi Husni & annemin Husniye	Eski olup olmadığı ve kayıtlı olduğu yerleri	evliyim yedi-7 çocuğum var
Değdiği yer	802 v	İhtisatın evvel ana vatanı	İskilye sanc. evvel belediye reisliği ismi bundan evvel işlettim.
Özellikleri	802 Kasabası	Ne kadar işleme ihtisatın evvel ana vatanı	
Değdiği tarih	1300 -	İhtisatın muhtasar tarihi	
Tebliğ	İhtisatın ruhsatı bitmiş ve kene idarisi ile devam ettim.	Kay. ne ise muhtasar izlay özetinde	
İhtisatın adı		Haritasına Necks Haritası Üzerinde tasdik tarihini [?]	
Ne kadar işleme olduğu	malıya evliyim ferdan meşruca t. caat.	Ne kadar işleme tarihi	4/5/1911

Muhtasar tercümei hal

evvelce tattım alman tercümei hal varakası ve tebliğatı yaktım 18/10/1911

Halit

[?] Bu kare Meclis heyeti tarafından imzalıdır.

İmza: Halit Adres: 802 Kasabası

ÖZGEÇMİŞ

1984 yılında Niğde’de doğdu. İlk ve orta öğretimini Niğde’de yaptı. 2001 yılında Niğde Lisesi’nden mezun oldu. 2004 yılında Niğde Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü’nü kazandı. 2008 yılında bölüm üçüncüsü olarak mezun oldu. Aynı yıl Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı alanında Yüksek Lisansa başladı. 2009 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Daire Başkanlığı’nın açmış olduğu POLİSLİK sınavını kazanarak altı ay İzmir ili Bornova Polis Eğitim Merkezi’nde eğitimini tamamlayarak mezun oldu. 2010 yılında Gaziantep İl Emniyet Müdürlüğü’nde göreve başladı. Halen Gaziantep İl Emniyet Müdürlüğü’nde Polis Memuru olarak görev yapmaktadır.

Sami DEMİRAY

2011